

Godin Akam Inigha Izir Gumazim
Jeremaian Akinafarim

O
Jeremaia
Akar faragha zuim

Akam inigha izir gumazim Jeremaia Jerusalemin itima Babilonian Atrivim Nebukatnesar iza Judabagh asighasiki. Jeremaian akar aviriba a Judaba ko Israelia dughiar kam bagha ikiangsizir akaba me ganingi. Eghti gumazamiziba aseba ategh navibagh iraghan koghti, God me gasighasigham. Ezi me Jeremaia migeir akaba baraghan aghua. Ezi Jeremaian akar maba, Godin akar dikirizimin gun me migei, God gin Judabar apangkufigh men akuraghti, me uamategh uan nguazimin izam.

Jeremaian akinafarim akam inigha izir gumazir igharazibar akinafariba mong men ighara. A kamakin, Jeremaia uabi an eghaghanir aviriba an aven iti. Jeremaia uabi Godin akam akunasa ifongezir puvati, a pura uan ifongiam abiragha Godin ifongiamin gin ghu. A dughiar aviribar navim osemegha uabira uabin apangkufi. Egha a uan navir osimtizim modozir puvati. A guizbangira an gun mikemezi, an migirigiaba akinafarir kamin iti. Jeremaia Judaba bar me gifonge, ezi God Akar Gavgaviba a ganidima, an adar gun mikimasa ifongezir puvati. Ezi gumazamiziba an akam baraghan aghuagha a gasighasighasava amima, a me bagha pamten God migei.

Jeremaian akar bar aghuir mam sapta 31:31-34in iti. Jeremaian akam kagh God uan gumazamiziba ko Akar Dikirizir Gavgavir Igiam damuamin akabar gun migei.

Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam, me dagiam ko akinafarimra an osirighan kogham. A gumazamizibar navir averiabar ikiti, me uari an gin mangisi bar ifuegham. E Iesusin gin zuir gumazamiziba, Godin Duamin ingangarimin gara Akar Dikirizir Gavgavir Igiar kam ginighnisi.

God uan akam akunasa Jeremaian dia

(Sapta 1)

Azenir God uan akam isa Jeremaia ganidiba

¹ Akinafarir kam, Jeremaia mikemezir migirigiaba an iti. Jeremaia, a Hilkian otarim, a ofa gamir gumazir mam, a Benjaminin anabamin gumazim, egha Anatotin nguibamin iti. ² Ezi Emonin otarim Josaia, a Judan kantrin atrivimin itima, an 13plan azenibar dughiamin Ikiavira Itir God, akar kaba isa Jeremaia ganingi. ³ Ezi gin Josaian otarim Jehoiakim atrivimin itima, Ikiavira Itir God, ua akar aviriba isa Jeremaia ganigavira ikia ghua Josaian otarim Sedekaia atrivimin itir dughiamin, an namba 11plan azenimin tu. Ezi azenir kamin namba 5 iakinimin, apaniba Jerusalem in gumazamiziba inigha ghua kantrin igharazimin kalabusin me ariki.

God, uan akam inigha izir ingangarim damuasa Jeremaian dia

⁴ Ki Jeremaia, Ikiavira Itir God, kamaghin na migia ghaze:

⁵ “Ki tighar nin amebamin navir averiamin aven nin ingaramin dughiam,

1:2: 2 Atriviba 22:3--23:27; 2 Eghaghaniba 34:8--35:19 **1:3:** 2 Atriviba 23:36--24:7; 2 Atriviba 24:18--25:21; 2 Eghaghaniba 36:5-8; 36:11-21 **1:5:** Onger Akaba 139:15-16; Aisaia 49:1; 49:5

ki ni gifogha, ni ginabagha gifa.
 Nin amebam tighar ni batamin dughiamin,
 ki kantribar tongin akam inigha izir gumazimin in-
 gangarim damuasa ni amisefe,
 ni na baghavira ikiamin gumazimin ikiasa, ki ni
 amisevegga gifa.”

⁶ Ezi ki Ikiavira Itir Godin akar kam baregga, kamaghin
 an akam ikaragha ghaze, “Ti puvatigham. Ikiavira Itir
 God, nan Ekiam, ki gumazir bar igiam, egha ki akam
 akunamin arazibagh fozir puvati.” ⁷ Ezi Ikiavira Itir God,
 kamaghin na migei:

“Ni kamaghin mikiman marki suam,
 ki gumazir bar igiam.
 Egh ki gumazamizir manaba me bagh ni amangam,
 ni me bagh pura mangi.
 Egh akar ki bar ni mikemeziba,
 ni dar gun me mikim.

⁸ Ki ni ko iki egh nin akurvagham.
 Kamaghin, ni men atiatingan marki.
 Ki Ikiavira Itir God, ki ni mikemegga gifa.”

⁹ Egha Ikiavira Itir God, uan dafarim isa nan akam
 gatigha, kamaghin migei:

“Ni oragh. Ki datirighin uan akaba isa nin akam garisi,
 eghti ni dar gun mikimam.
¹⁰ Ezi datirighin dughiar kamin, ki kantrin igharazir
 aviribar gumazamizibav kimamin gavgavim ni
 ganidi.
 Eghti ni biziba asiamin gavgavim,

ko biziba apirarighamin gavgavim,
 ko bizibagh asighasighamin gavgavim,
 ko biziba dikabinamin gavgavim,
 ko bizibar ingaramin gavgavim,
 ko biziba oparamin gavgavim,
 ki bar da isa ni ganidi.”

God bizir pumuning isa Jeremaian aka

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God gin kamaghin nan azara, “Jeremaia, ni tizimin gari?” Ezi ki a ikaragha ghaze, “Ki amonin temer aguamin gari.” ¹² Ezi Ikiavira Itir God, kamaghin na migei, “Ni deragha migei. Kamaghin, ki uabi uan akam deraviram an gari. Eghti, ki mikimamin biziba guizbangiram otivam.”*

¹³ Egha Ikiavira Itir God bizir igharazim nan akagha nan azara, “Jeremaia, ni tizimin gari?” Ezi ki a ikaragha ghaze, “Ki notin amadaghan gari minem isiaghkua ikia, en amadaghan fuaghanadaghsava ami.” ¹⁴ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migei, “Bizir kam a kamakin: Bizir bar kurar mam notin amadaghan ikegh izi, en nguazir kamin gumazamiziba bar me gasighasigham. ¹⁵ Ni gan! Ki Ikiavira Itir God, ki datirighin ni migei, ni deraghviram oragh. Ki datirighin notin itir kantribar atrivibar diaghti, me uan midorozir gumaziba ko izam. Eghti atrivir kaba izi uan atrivir dabirabiba Jerusalem tiar akabar boroghin dar afegham. Egh me nguibar ekiam aghuizir divazir gavgaviba akararigham. Egh me uaghan Judan nguibar igharaziba kamaghira dar amuam. ¹⁶ Nan gumazamiziba akirim ragha na gasaragha, uari bagha marvir guabar ingarigha, dar damazimin dapaniba avia da bagha ofan mughuriar aghuiba zuibagh amua dar ziaba fe. Me

* **1:12:** Hibrun akam, “Amon,” an akar otevir kam ko magh ghu, “Ni deragha gari.”

kamaghin amua, bar arazir kuram gami. Kamaghin, ki me isi kot datigham.

¹⁷ “Ezi Jeremaia, ni uabira uabi akirigh dikavigh mangi akar ki ni mikemeziba ni dar gun me mikim. Ni men atiatingan marki, ni atiatingti ki ni damighti, ni men damazibar bar atiatigham. ¹⁸ Jeremaia, ni orakigh. Ki datirighin ni gamizi ni nguibam avinizir divazir gavgavimin min gavgavigha, mati ainin dipenir akinir guarim, ko divazir me brasin ingarizimin min gavgafi. Eghti Judan atriviba ko, atrivimin ingangaribar faragha zuir gumazir dapaniba ko, ofa gamir gumaziba ko, nguazir kamin itir gumazamizir bar gavgaviba, me ni dikabiragh ni abiraghan kogham. ¹⁹ Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa, Ki uabi ni ko iki nin akurvagh. Eghti gumazir kaba nin apanimin ikiva, ni dikabiragh ni abinsi damuva avegham.”

Jeremaia God in akam Judaba ko Jerusalemia mikiri

2

(Sapta 2--25)

Israelia datirighin

Ikiavira Itir God ataki

¹ Ikiavira Itir God na migia ghaze:

² “Ni Jerusalemia bagh mangi nan akamin gun kamagh me mikim:

Ikiavira Itir God ghaze, ia bar faraghavira nan gumazamizibar otivizir dughiamin,

ia mati amizim igiamra pamin ikia uan pam gifongezi moghin,

ia uari isa na ganigha na gifueghavira iti.

Egha ia na baghavira ikia gumazamiziba puvatizir danganimin nan gin zui,

kar nguazir gumazitam dagheba oparizir puvatizim.
³ Egha dughiar kamin ia Israelia, ia nan gumazamizibara
 ikia,
 mati nan azenimin itir dagher faragha aniziba.
 Ezi nan dagher kabar maba isir gumazamiziba,
 osimtizim me batozi ki me gasighasiki.
 Ki Ikiavira Itir God ki mikemegha gifa.”

Israeliian inazir afeziabar arazir kuraba

⁴ Ia Jekopin ovavir boriba,
 ia bar Israeliian ikiziba,
 ia bar Ikiavira Itir Godin akam baragh.
⁵ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze:
 “Ian inazir afeziaba arazir kurar manamin gari, ki a
 gamizi,
 me na ategha bar nan saghon ghue?
 Egha marvir guar kinibar ziaba fema,
 da tong men akurvazir puvati.
⁶ Me na ginighnizir puvati.
 Egha me bizir ki men akurvaghasava amiziba dagh
 nighnizir puvati.
 Kirara Isipin kantrin me inigha men akua ize.
 Ezi me pura danganir dipaba puvatizir ekiam abiki.
 Danganir kam, pura gigir kinim an iti,
 egha mozir konir kuraba tintinibar an iti.
 A gumazamiziba puvatizir danganim ko amoziba izir
 puvatizim.
 Danganir kam, mitater kuram anevara.
 Gumazamiziba uaghan danganir kam garuir pu-
 vatigha,
 uaghan an itir puvati.
⁷ Ki ian inazir afeziaba inigha nguazir aghuir dagheba
 deraviram aghuir kamin me ariki.

Ezi ia an ikia dagher aghuiba ko ter ovizir aghuiba
apa bar akonge.

Egha dughiar ia nan nguazimin itim, ia an ikia arazir kurar
bar kuribagh ami,

egha ia nguazir ki ia ganingizir kam gamizi,

a nan damazimin bizir bar mizezimin min oto.

⁸ Ezi nan ofa gamir gumaziba uaghan na ginighnizir
puvati.

Ezi Moses Osirizir Arazibagh fozir gumaziba, me
uaghan na gifozir puvati.

Ezi ian atriviba, me akirim ragha na gasara.

Ezi ian akam inigha izir gumazamiziba me asem, Bal,
an ziamin gun migei.

Me bar moghira bizir kinir men akurvaghan
koghamibar ziaba fe.”

Ikiavira Itir God, uan gumazamiziba isa kot gati

⁹ Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze:

“Ia amizir arazir kurar kaba bagh,

ki ia isi kot datigham.

Egh ki uaghan ian boriba, ko ian ovavir borir gin oti-
vamiba,

ki me isi kot datigh me tuisigham.

¹⁰ Ia kurim inigh mangi Saiprusin Arighatizimin mangi,
an aruem ghuaghiri naghin iti.

Egh ia Saiprusian arazibar ganigh.

Egh ia uaghan gumaziba amadaghti,

me aruem anadi naghin amadaghan Arabian nguaz-
imin mangi,

egh bar deraghvira men arazibar ganigh.

Ia ganti arazir ia amir kaba, men tarazir dar amuam ti?

Bar puvatigham.

¹¹ Ezi kantrin igharazibar aseba, da guizbangira godba
puvati.

Ezi gumamazizir kaba uan aseba ataghiragha godin
igiabar gin ghua dar ziaba fer puvati.

Ki God, ki gavgavim ikia, ziar ekiam ti.

Ezi ia nan gumamaziziba, ia na ategha godin kurar
ian akurvazir puvatizibar gin ghua
dar ziaba fe.

¹² Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God kamaghin migia
ghaze,

‘O overiam, ni Israelian arazir kurar kamin ganiva digavir
kuram damu.

Egh ni atiating navim ikuvigh mamaghira iki.

¹³ Nan gumamaziziba arazir kurar pumuning gami.

Ki mati, dipar aghuir ikirimirir aghuim anidim me
bagha fasfagha iri.

Ezi me akirim ragha na gasara.

Me uari bagha dipabar suighasa dagiaba okora toribagh
ami.

Ezi me okorezir dagiar mozir dipar kaba tintinibar
bighireghti,

dipaba dar aven ikian kogham.’”

Israelia akirim ragha God gasaragha, uari uarigh
asighasiki

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God, ua kamaghin migia ghaze:

“Israelia, ia pura ingangarir gumazir kinibar min itir
puvati, ia firiaghirezir gumamaziziba.

Ian amebaba ti ingangarir amizir kinibar ikia ia
batezi,

kamaghin ia ti firiaghireghe azenan izeghan
koghai. Bar puvati.

Ia firighiregh ikiti, manmaghsu apaniba asizibar min
ian gintigh ia misoghirarigham?

- ¹⁵ Apanir kaba Israelia abiragha mati laionbar min pantemin me dazera tiariba akara iti.
Egha me Israelian nguazim gamizi a danganir kinir mamin min iti.

Egha ian nguibabagh apongezi da isigha,
nguibar sueriabar otifi.

- ¹⁶ Ia Israelian gumamaziba, Isipin nguibar ekar kamning,
Memfis ko Tapanesin midorozir gumaziba, me izi
ian dapanir tuaribagh isegham.*

- ¹⁷ Israelia, ki Ikiavira Itir God, ian God, ki ia inigh tuavir aghuimin izasa,
ezi ia aghuagha akirim ragha na gasara.
Ia uari kamaghin amizi, osimtizir kam ia bato.

- ¹⁸ Ia bizir aghuir manam inisi nighnigh kantri Isipin mangi,
men akurvazim bagh men azangam, mati ia Nailin Fanemin dipam amasa?

Egh bizir aghuir manam inisi nighnigh kantri Asirian mangi,
men akurvazim bagh men azangam, mati ia Yufretisin Fanemra masa?
Arazir kam tong ian akuraghan kogham. Bar

* **2:16:** Vezin kam ti osimtizir Isipian Atrivim Neko kantri Juda ganingizir akar isin zuimin gun migei. Ni 2 Atriviba 23:33-35in an gan.

puvatigham.†

¹⁹ Ian arazir kuramra puv ia damigham.

 Ia akirim ragha na gasara, ezi ian arazir kam bangin
 ia bar ikuvigham.

Ki Ikiavira Itir God, ian God,

 ia na ataki, egha ua nan apengan itir puvati.

Kamaghin amizi, ia deraghvira nighnigh, egh kamaghin
fogham,

 ian arazir kaba bar kufi, egha mizaziba ia ganidi.

 Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki
 mikemegha gifa.”

Israelia, Ikiavira Itir Godin gin mangan aghua

²⁰ Ikiavira Itir God, a ua kamaghin migia ghaze:

“Israelia, ia oragh.

 Fomira ia uari nan akabar gin mangi nan apen-
 gan ikian aghuagha, ingangarir ki ia ganingizim
 ategha ghaze,

 ‘Ingangarir e damuasa ni e ganingizim, e a
 damuan kogham.’

Egha ia mighsiabar ghuana rUARIR ghuribar temer eki-
abar apengan,

 marvir guabar ziaba fe.

† **2:18:** Judan gumazir aruaba kamaghin nighnisi, Judaba kantrin gavgavibav kemeghti me men akuragham, eghti apaniba me abiraghan kogham. Gumazir aruar maba kamaghin nighnisi, me kantri Isip ko namakabar amuam, ezi marazi kantri Asiria ko namakabar amuasa. Ezi Jeremaia kamaghin men akakaghasa, God uabi men akurvaghti me deravira ikiam. Kantrin gavgavir kaba men akuraghan kogham. God mati dipar aghuir ikirimirir aghuim anidim. (Ni ves 13in gan.) Me tizim bagh saghon itir kantribar fanebar mangi dipam amasa?

Ia mati, tuavimin amizimin min ghua gumazir
aviriba ko tintinibar akui moghin ami.‡

21 Ki nguazir kamin ia ati,
mati gumazim uan azenimin wainin ikarizir aghuir
mam ginabagha anakara,
eghti a gin biva ovizir bar aghuiba ikiam.
Ezi manmaghin amizi ia datirighin iragha
ruarimin wainin ikarizir atiamin min oto?

22 Ian mikarziba arazir miziriziba dar puegħa gavgafi,
Ia ti ghaze, ia osimtizir kaba rusi sopin gavgavibagh
ivezegħ,
da ruti da givagħam.
Bar puvati.

Ian arazir mizirizir ian mikarzibar pogheziba, nan damaz-
imin ikiavira iti.

Ki Ikiavira Itir God, ian Ekiam.

23 Ia uarir ghuangsigh kamaghin mikiman kogħam,
E asem Balin ziam fezir puvati.

Ia arazir kurar ia Hinomin danganir zarimin ikiava amizim
ginighnigh.

Ia asizir kamelin amebar igiamin min apuriba buria
ivemara danganiba bar dagħ arui moghin,
ia asebar ziaba fasa ivemaragħa arui.

24 Egha ia uagħan mati, donkin amebar atiamin min,

‡ 2:20: Akar isin zuir kam kamakin. Israel a mati amizir mam, ezi God mati an pam. Ezi Israelia Godin ziamra fan aghua. Puvati. Me ghua tintinibar asebar ziaba fe, mati amizim uan pam ategħa ghua gumazir igharaziba ko akui. Tuavimin amizir pura gumaziba koma akuimin akar isin zuir eghagħanim dugħiar aviribar Jeremaian akinafarimin iti, egha a uagħan Godin akam inigha izir gumazir igharazibar akinafaribar iti. Gumaziba temer ekiabar apebaba ko mighsiabagh isin asebar ziaba fasa danganibar ingari. 2:22: Jop 9:30; 14:17; Hosea 13:12

an iakinir a donkin apuriba buriam otozi,
 an ada buria gumazamiziba puvatizir dangani-
 bagh arui.

A kamaghin damuti tav an ifongiar kam abiniva avegham.
 Egh uaghan donkin apuriba a bativsi iburagh-
 buraghan kogham.
 Me an dughiamrama a bativam.

²⁵ Israelia, ia asebar ziaba fisi ivemar dar gin mangan
 marki.
 Ia kamaghin damuva, ian dagarir asuaba ti dighor-
 aghireghti,
 ian kuariba bar ia misigham.

Ezi ia ghaze, En ifongiam aser kabar iti,
 ezi e dar gin mangivira ikiam.
 E nin akam baraghan aghua.”

Israelia aghumsizir ekiam iniam

²⁶ Ikiavira Itir God, ua kamaghin migei:

“Me okimakiar gumazimin suirazi an aghumsighizi
 moghin,
 kamaghira ia Israelia bar aghumsigham.

Ian atriviba, ko gumazir dapaniba, Godin ofa gamir gu-
 maziba, akam inigha izir gumazamiziba, ko Is-
 raelian gumazamiziba bar,
 ia uaghan aghumsizim iniam.

²⁷ Ia dagiaba ko temebar dikirizir marvir guabar ziaba fa
 ghaze,
 Da en ingarigha ikirimirim e ganingi.
 Da en afeziabara.

Egha ia akirim ragha na gasara.
 Egha osimtiziba isir dughiabar,

ia uarir akurvaghasa nan dei. §

²⁸ Ezi marvir guar ia uari ingariziba,
dar dibobonim Judan nguazimîn itir nguibabar
dibobonim gafira.

Kamaghîn amizi, ia osimtizim itir dughiam, ia men dimti,
da ian akurvaghamin tuavitam iki, ian akurvagh. Ti
puvatigham!”

²⁹ Ikiavira Itir God, ua kamaghîn Israelia migia ghaze:

“Ia uari nan akam batoke,
egha manmaghsua akam na gasa na migei?

³⁰ Ian marazi ki ivezir kuram me ganiga, me misoghezi me
ariaghire,
ezi ian aviriba ki ia gamizir bizir kamin ganigha,
me uan arazir kuraba ataghizir pu.
Bar puvati.

Ia mati laionba asiziba zuamira dar suigha dav sozi da
ariaghiri moghin,
ia nan akam inigha izir gumaziba, midorozir sabamin
me misoghezi me ariaghire.

³¹ Ia Israelian datirighin iti darasi,
ki Ikiavira Itir God, ki ia mikimasa.

Ia deraghvira kuariba arigh,
nan akam baragh.

Ia ti ghaze, ki bizir kuram, egha mati danganir
dakightizim?

Ki mati danganir bar mitatem, a? Bar puvati.

Egha manmaghsua ia nan gumazamiziba ghaze,

§ 2:27: Gumazamiziba teme ba ko dagiaba isa asebar marvir
guabar ingari. Me ghaze, me ingarizir aser kaba ikirimirir
angamira itim me ganingi. 2:28: Godin Araziba 32:37;
Gumazir Dapaniba 10:14; Aisaia 45:20

Datirighin e uari uan ifongiabar gin mangi tintinibar daruam.

E ua ni bagh izan kogham.

³² Egha ia ti ghaze, guivir igiaba me uan kurkazir aghuiba ategham, o puvatigham?

Eghti amizir igiar pamin ikiamim,
uan kurkazir korotiar aghuiba bakinighnigh dar
aghuan kogham, o?

Puvatigham.

Ezi ia nan gumazamiziba, fomira iza datirighin ia na ginighnizir puvati.

Gumazitam ti, dughiar ia na bakinighnighavira itibar dibobonim, mengiva avegham.

³³ “Israelia, ia gumazamiziba uari isava akuir arazim der-
agha a gifogha a buriagha arui.

Ezi ian arazir kurar kaba, tuavimin amizibar arazir kurabagh afira.

Ia kamaghin amir arazim bar a gifo, ia ti tu-
avimin amizibar sure damuam.

³⁴ Gumazir onganaraziba ian dipeniba akarigha okimasa dar aven ghuzir puvati.

Bar puvati.

Ezi ia pura me misoghezi me ariaghire.

Men ghuziba ian korotiabar puegha ikiavira iti.

Ian arazir kurar kabanang bagh, ki osimtizim ia daningam.

³⁵ Ia ti ghaze, ia osimtiziba puvati.

Egha ghaze, ki ua ian ataran kogham.

Ia uan arazir kurabar ghuangsighti,

ki ia isi kot datigh ia tuisigh, ivezir kuram ia daningam.

³⁶ Ezi ia manmaghin amigha tuavir mamin gin ghua anetegha

zuamira ghua tuavir igharazimin gin zui?
 Isipia tong ian akuraghan kogham, eghti ia bar aghum-
 sigham,
 mati Asiria ian akurazir puvatizi ia aghumsighizi
 mokin.
³⁷ Ki ikiavira Itir God, gumazir ia nighnizir gavgavim men
 itiba,
 ki akirim ragha me gasaragha gifa.
 Eghti me bizitam ian akuragh,
 ia bagh bar a damighan kogham.
 Kamaghin, ia uaghan Isipia ategham,
 egh dughiar kamin ia aghumsigh
 naviba bar osemegham.”

3

Israelia ikiavira Itir God ategha gifa

¹ Ikiavira Itir God ua Israelia migia ghaze:
 “Gumazim uan amuim batueghti a mangi gumazir
 igharazimin ikegh,
 egh uamategh uan par faragha ikezim bagh izeghti,
 an par faragha ikezim uam a inian kogham.
 A kamaghin damighti, kantrin kamin nguazim nan
 damazimin bar mizegham.
 Israelia, ia tintinibar gumazir aviriba isa me koma
 akuigha gifa.
 Egha datirikin ia uamategh na bagh izasa, a?*

² Ia kogh mighsiabar ganiva deraghvira nighnigh.
 Ia mighsiar kabanangin, ti dar tam gisin gumaziba
 ko amiziba uari isava akuir arazim gamizi moghin,
 asebar ziaba fez, o?

3:1: Godin Araziba 24:1-4; Jeremaia 2:20; Esekiel 16:26-29

* **3:1:** Ni Jeremaia 2:20in itir akamin gan.

Puvati, ia mighsiabar vaghvagha arazir kam gami.

Ia aseba baghavira iti,

mati tuavimin amizim, tuavir miriabar apiav ikia gumaziba bagha gari.

Egha uaghan mati Arebiabar min gumazamiziba puvatizir danganibar mogav ikia

gumazibar biziba okimasa me mizua iti.

Ia mati amizim gumaziba isa me koma akuir arazir kuram gami moghin,

uan nguazim gamizi, a nan damazimin bar mize.

³ Ezi bizir kam bangin, ki amozimin tivazima, a tong ian nguazim gizezir puvati.

Ezi ia tuavimin amizimin mirarama amua, akam baraghan aghuagha, aghumsizir puvati.

⁴ Ia datirighin na migia ghaze,

'Ikiavira Itir God, ni en afeziam, egha igiamra e gifongegha iza datirikin.

⁵ Ia kamaghin na migia ghaze,

ni ti zurara en aningaghi egh zurara en ataran kogham.'

Ia kamaghin migia, egha uan ifongiamin gin ghua arazir kurar aviribagh amua ghuavira iti."

Israelia ko Judaba, nighnizir gavgavir Ikiavira Itir Godin itir arazim ataki

⁶ Dughiar kamin Josia atrivimin itima, Ikiavira Itir God, kamaghin na migei, "Jeremaia, Israelia me nighnizir gavgavir nan itir arazim, me anetegha gifa. Me tuavimin amizim ami moghin, me mighsiabar ghua dar ghuanaga dar itir temer ekiabar apebar asebar ziaba fe. Ni bizir kamin ganiz, o? ⁷ Ki kamaghin nighnigha iti, me

3:3: Jeremaia 6:15; 8:12; Esekiel 3:7
Eghaghaniba 34:1--35:27

3:6: 2 Atriviba 22:1--23:30; 2

uan arazir kurar kabar amigh givagh, gin ua na bagh izam. Ezi puvati, me ua izezir pu. An buaramizim Juda, amizir par ikizibagh asighasizir kam, a Israelian arazimin gani.[†] ⁸ Juda garima, Israelia nighnizir gavgavim nan itir puvatigha, gumaziba isa da koma akuir arazim gami. Ezi ki par ikizimin anegivasa akinafarim osirigha a ganingi. Ezi an buaramizim Juda arazir kamin ganigha, atiatir puvatigha nighnizir gavgavir nan itir arazim ataki. A uaghan ghua asebar ziaba fe, mati tuavimin amizim arazir gumaziba okia me isava akuim gami. ⁹ A ghaze, an arazir tuavimin amiziba gumaziba okia me isava akuir kam, a pura bizim. Egha a dagiaba ko temebar marvir guabar ziaba fe. A kamaghin amua, nguazir kam gamizi, a nan damazimin bar mize. ¹⁰ Israelin buaramizim Juda, nighnizir gavgavir nan itir arazim ategha, arazir kurabagh ami, egha guizbangira uan navim girazir puvatigha ua na bagha ize. Bar puvati. A ifara navim gira. Ki ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

¹¹ Ikiavira Itir God migia ghuavira ikia ghua kamaghin migei:

[†] **3:7:** Jeremaian dughiamin, kantri Israel notin amadaghan ua tir puvati. Apaniba fomira a gasighasigha gifa. Akar otevir kamin, God gumazamizibav kemezi, me bizir fomira Israel bativizibagh nighnigh. Kamaghin amizi, danganir kamin ziar kam “Israel,” a gumazamizir kagh notin amadaghan Judan kantrin ikezibar kantrin ababanim gami. Ezi Jeremaian akinafarimin danganir aviriba, ziar kam Israel a Jerusalem gumazamizibav gei, egha Judan danganir maba sara. Me uaghan Jekopin ovavir boriba, an ziar igharazim Israel. Kamaghin amizi, apaniba Israelia inigha ghua not amadaghan kantrin igharazimin me isa kalabus gatizi, Judan kantri gumazamiziba ua ziar kam Israel inigha uari uari gati.

“Israelia ko Judaba, aning na ataghiragha ghua arazir kurabagh ami.

Egha Judabar arazir kuraba bar Israelian arazir kurabagh afira.

¹² Kamaghin amizi, Jeremaia, ni dikavigh notin amadaghan mangi dimiva

nan akamin gun kamaghin me mikim,

Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Israelia, ia nighnizir gavgavir nan itir arazim ataki,

mati amizim uan pam ategha par igharazimin iti.

Nan apangkuvir arazim a bar ekefe.

Kamaghin ia uamategh na bagh izi.

Ki ua navir kuram ian iki

zurara ian aningaghan kogham.

¹³ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Israelia, ia bighivira kamaghin mikim,

‘E osimtizim gamigha givagha uan Ikiavira Itir God, en God, akirim ragha a gasaragha gifa.

Egha uaghan, e nin akabar gin zuir puvati.

E temer ekiabar apebabar ghua

arazir kuram gamua asebar ziaba fe.’

¹⁴ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migia ghaze,

Ia gumazamizir akirim ragha na gasaraziba,

kirara ian Ekiam,

ezi ia nan boribara.

Ki vaghvagh ian nguibaba ko ikizibar aven,

ian tarazi inigh ua uan mighsiam Saionin izam.

Kamaghin amizi, ia uamategh na bagh izi.

¹⁵ Eghti gumazamizir zurara nan arazibara gin zuiba ki me amiseveghti,

me fofozim ko nighnizir aghuim sara ian gan ia geghuv ian faragh mangam.

¹⁶ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migia ghaze,

Dughiar gin zamin kamin, ian dibobonim ian nguazimin bar avirasemegham.

Eghti gumamaziziba ua nan Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiam mikiman kogham.

Egh ia Boksiar kam gin amadagh uam a ginighnighan kogham.

Egh ia Akar Dikirizir Gavgavimin Boksiar igiatam, uam an ingarighan kogham.

¹⁷ Eghti dughiam iziti gumamaziziba kamaghin mikimam, Jerusalem uabi, a Ikiavira Itir Godin atrivir dabirabimin min iki.

Eghti kantriba bar dar gumamaziziba izi an uari akuv, Ikiavira Itir Godin ziar ekiam fam.

Egh me uan navir averiabar aven damuasa ifongezir arazir kuraba ko men arazir akam batoziba, me ua dar gin mangan kogham.

¹⁸ Eghti dughiar kamin Judaba ko Israelia, uari inigh notin amadaghan itir nguazir me itim ategh izi uari akuvagham.

Egh me izi nguazir ki ian inazir afeziabagh aningizimin ikiti, nguazir kam men adarazir nguazimin min iki, kamaghira ikiam.”

Israelia aseba atakigh

¹⁹ Ki Ikiavira God, ki ua kamaghin migei, “Israelia, ki fomira ia damighti ia guizbangira nan boribar otivasa nighnisi.

Egha nguazir bar aghuir kam ia daningasa bar akonge.

Nguazir dirir kam, gumamazizir igharazibar nguaziba bar dagh afira.

Eghti ia an iki mamaghira ikiam.

Ki kamaghin ia ginighnigha ghaze, ia na dipon suam,

Ni en Afeziam.

Egh ia zurara nan gin izi, uamategh mangan marki.

²⁰ Ezi puvati. Ia Israelia, ia na tegha givagha,
mati amizim pamin ikiava anetegha par igharazimin
iti.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

²¹ Gumamaziziba orazi, niginir dafam mighsiabagh isin
otifi.

Kar Israelian gumamazizir arazir kurabagh amiba
puviram arava azia ikia, uarir apangkuvighasa
azangsighavira iti.

Me fo, me Ikiavira Itir God, men God,
me anetegha tuavir kurar igharazimin ghue.
Kamaghin me pamtem azi.

²² Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Ia akirim gigha Ikiavira Itir God gasa zuir boriba,
ia uamategh a bagh izi.

Eghti a ian arazir kuraba batueghti, ia ua ghua-
maghegham.”

Ezi gumamaziziba kamaghin an akam ikaragha ghaze,
“Ni en Ikiavira Itir God, en God,
kamaghin e uamategha ni bagha ize.

²³ E fo, e mighsiabar pin ikia asebar ziaba fa niginir dafam
gamir arazir kam,
tong bar guizbangirama en akuraghan kogham.

Ikiavira Itir God, en God,
a uavira Israelia en akuragham.

²⁴ E aser aghumsizim itim, Bal, e an ziam fer dughiamin,

3:21: Aisaia 17:10; Jeremaia 2:32; 13:25 **3:22:** Jeremaia 30:17; 33:6;
Hosea 14:4 **3:23:** Onger Akaba 3:8; Jeremaia 17:2; 17:14; 31:7

e uan sipsipba ko, bulmakauba ko, otariba ko, guiviba ko bizir aghuir en inazir afeziaba ingara iniziba, e bar ada gifa.

E uan igiagara arazir kurar kam gamuavira ikia iza datirighin tu.

²⁵ O Ikiavira Itir God, en God, e uan inazir afeziaba ko, uan mugabara ikia

arazir aghumsizir kurabar ni gamua iza datirikin tu.

E nin akabar gin zuir puvati.

Kamaghin amizi, e bar aghumsigh guaba avigh nguazim mituagham.

Egh teghti, en aghumsizir kam inimin min e avaraghti,

e a sara ikiam.”

4

Israelia Ikiavira Itir God bagh izisi uan navibagh iragh

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Ia Israelia, ia na bagh izisi, egh na baghvira izi.

Ia pura tintinibar tuavir igharazibar mangan marki.

Bar marki, ia nighnizir gavgavim narara iki.

Egh marvir guar ki bar aghuaziba nan damazimin da batokegh.

² Egh ia gavgavim uan akabar aningsi, kamaghin mikim suam,

E Ikiavira Itir Godin zurara itimin ziamin, e guizbangira migei.

Egh dughiar kamin ia guizin akam ko, arazir aghuim ko, arazir voroghira zuimin gin mangi

akar kam damuam.

Egh ia kamaghin damuti, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba deragh uari damusi nan azangti,

ki deragh me damuam, mati ki deravira ia gami mokin.

Eghti me ziar ekiam na daningam.”

³ Ikiavira Itir God, kamaghin Judaba ko Jerusalemia migia ghaze:

“Ia akaba barazir puvatigha, naviba bar gavgafi.

Ia tong uan navibar amighti da amiragh,
mati nguazir ararir gavgavim me anebigha
anemisarizi moghin iki.

Ian arazir kuraba ian dabirabibagh asighasisi.

Ia uan arazir kuraba adegh da makunigh,
mati gumazim akunimin ingarigha, an tongin
aghuir ikarizir dikoniba itiba asizi, dagheba
deraviram aghui.

⁴ Ia Judaba ko Jerusalemia, ia na bagha uan mikarzir mogomebar inibar ghoregha na ko akam akirizi moghin,

kamaghira ia na baghvira iki uari isi na daning.

Ia kamaghin damighan koghti, nan aningagharim avir ekiamin min otogh,

ia amizir arazir kuram bagh ian isiti,
gumazitam anemungueghan kogham.”

Apaniba Judaba ko misoghasa

⁵ Ikiavira Itir God, Judaba ko Jerusalemia akam me miki-nasa kamaghin na mikeme.

An akam kamakin:

“Ia kantrin danganiba bar dar mangi sigham givi.

Egh gumazamizibar dim me mikim suam,

‘Ia izi bar moghira uari akuvagh,

egh mangi divazir gavgaviba itir nguibabar aven
mangi uari mongegh.’

⁶ Egh ia nir avizir gumazamiziba ganigh foghfoghamim,

ia a feghti me an ganigh ari Saionin mangam.
 Ki apanibagh amizi me bar pazavira ia gasighasighasa
 notin itir nguazim ategha izi.

Kamaghin amizi, ia sughsughan marki,
 ia ivemar mangi mongegh.

⁷ Apanir kaba uan nguibam ategha mati laion uan
 mogomer danganir itim ataki.

Apanir kaba nguibar aviribagh asighasigha izi.
 Me izi Judan kantri bar a gasighasighti a bar ikuvighti,
 gumazamiziba ua nguibar kabar ikian kogham.”

⁸ Ikiavira Itir Godin aningagharir ian itim givazir puvati,
 an aningagharim ikiavira iti.

Kamaghin amizi, ia azirakar korotiabar aghuigh aziva,
 azirakar ighiar amirizibar amu.

⁹ Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze,
 “Dughiar kamin, atrivim uan gumazir dapaniba ko bar
 atiatigham.

Eghti ofa gamir gumaziba, ko akam inigha izir gu-
 maziba,
 digavir kuram damigham.”

¹⁰ Ezi ki kamaghin migei:

“Ame! Ikiavira Itir God, nan Ekiam,
 ni Judaba ko Jerusalemia gifara ghaze,
 Kar me deraghvira ikiamin dughiam.

Ezi puvati, datirighin apaniba izi,
 uan midorozir sababar me misoghti me arimighi-
 ram.”

Apaniba aminir fefemin min izi

¹¹ Eghti apaniba izamin dughiamin,
 ikiavira Itir God kamaghin Judaba ko Jerusalemia
 mikim suam,

“Aminir fefem nguazir mighsiar gumazamiziba puvatiz-
 ibar ikegh dikavigh,
 nan gumazamiziba iti naghin vang izam.

Aminir kam nimira izi arazir kuraba batoghasa puvati,
 mati aminim nimira iza witin ovizibar misevibagh
 ivavamadi mokin. Puvati.

¹² Aminir kam bar gavgavigh izi,
 bar me gasighasigham.

Ki uabi gumazamizir kaba isa kot gatigha gifa,
 egha ki ivezir kuram me daningasava ami.

Kamaghin amizi, ki uabi mikemezi apaniba izi,
 mati aminir kuram izi.”

¹³ Ezi ki Jeremaia, ki Ikiavira Itir Godin akamin, kamaghin
 gumazamizibav gei,

“Ia gan! Apaniba ghuariar pizimin min pighatome,
 men midorozir gumazibar karisba, mati aminir biz-
 ibagh asighasizim pamten iza tingagha nidi,
 ezi men hoziaba mati kuarazir bagabar min
 akizirigha bar puvira izi.

Evzika!

E datirighin bar ikuvigha gifa.

¹⁴ O Jerusalemia, ia manadizoghin uan navir averiamin
 aven itir nighnizir kuraba batuegham?

Ia bar uan arazir kuraba batuegh zueghti,
 Ikiavira Itir God, ian akuragham.

¹⁵ Ia gan, gumaziba Danin nguibar ekiam ko Efraimin
 mighsiaba ategha iza,
 osimtizir kamin akam akura izi.

¹⁶ Ikiavira Itir God, gumazir kabav gia ghaze,
 Ia Kantrin Igharazibar Gumazamizibav kemegh,
 ‘Apaniba Judan otivigha gifa.’

Egh ia Jerusalemia kamaghin me mikemegh,
 ‘Apaniba nguibar saghon itiba ategha iza,
 Judan nguibaba ko misosi.

Me nguibar kaba avinigh, pamten tiariba akar,
 egh akar ekiamin gumazamizibav kimam.’

¹⁷ Ki ikiavira Itir God, ki kamaghin migia ghaze,
 Ia Jerusalemia nan akam batoke.

Kamaghin, apaniba Jerusalem avinigham,
 mati gumaziba dagher azenim divazimin min an
 okari.

¹⁸ Ia uari osimtizir kabagh amigha,
 tuavir kuramin ghu.

Ezi bizir kam bagha ia bar osimtizir ekiam ini.

Ian arazir kurabara ia gamima,
 ia mizazir kam isima,
 ian naviba biaghire.”

Jeremaia uan adarazi bar men apangkufi

¹⁹ Jeremaia kamaghin migei:

“Ki tizim bagha mizazir dafar kurar kam isi?

Ki mizazir kurar kam isima, nan navir averiam bar na
 basemezi,
 nan dighorim bar pamten na ginivima,
 ki bar mikirighasava ami.

Mizazir kam bar na abirazi nan nighnizim uaghan bar nan
 ikufi.

Ki midorozir gumaziba barazi,
 me midorozim bagha pamtemin sighbagh ivi.

Kamaghin amizi, ki uan akam dukuagh,
 nimira ikian kogham.

²⁰ Ki garima, me kantrin aven itir danganiba bar dar
 gumazamiziba paza me gamua
 me gasighasizima, biziba bar moghira ikufi.

Ki garima, me zuamira en purirpenibagh
asighasiki.

21 Eghti dughiar manatamra apaniba e ategh ua uan
nguibabar mangam.

Egh me manadizoghin sigham givia, nir avizim
ghufer arazim ategham?

Ki arazir kamra ikia ghua bar amira!”*

22 Ezi Ikiavira Itir God, kamaghin na ikaragha ghaze,
“Nan gumamaziziba fofozir aghuiba puvati,
egha na gifozir puvati.

Me boribar min fofoziba puvatigha bar ongani.

Egha arazir kuram gamir arazim me bar a gifogha,
arazir aghuibar amuamin arazim me bar a gi-
fozir puvati.”

*Jeremaia irebam*in min bizimin gani

23 Ki Jeremiah ki garima,
nguazim bar ikuvigha pura itima,
bizir aghuitam a gisin itir puvati.

Ezi ki overiamin gari,
angazangaritam an itir puvati.

24 Ezi ki mighsiabar garima,
mikimkizim adagh nuabima,
dar ghuaba mangigh zeghi gami.

25 Ezi ki tintinibar gara gumazitamin apizir puvati.
Ezi kuaraziba migha tintinibar bar ghue.

26 Ezi ki ua garima, fomira nguazir otevir biziba bar
deravirama aghuiba,
da datirighin dipaba puvatizir danganir kinibar otifi.

* **4:21:** Me apanibar ganti me izamin dughiam, me nir avizim
ghufegh sigham giviam, eghti gumamaziziba oregh ari
mangi, nguibar divazir gavgaviba itibar mongegham. Ni
saptan kamın, ves 5 ko 6in gan. **4:23:** *Jenesis 1:2; Aisaia 5:25*

Ezi nguibar ekar nguazir kamın itiba bar ikufi.
 Kar Ikiavira Itir Godin aningagharim bar ekevegħa,
 bizir kabagh amizi da otifi.

²⁷⁻²⁸ Egha Ikiavira Itir God, kamaghın migia ghaze,
 “Ki bizir kabar amighti da otivasa uan niġhnizim gamigha
 gifa.

Egh ki ua uan niġhnizim giraghan kogham.
 Nguazir kam, ki a damighti a mangi bar danganir kinimin
 otogham.

Egh ki bar a gasighasighan kogham.
 Eghti bizir mingarir kam bagħ, nguazim azirakar onger
 akabar amuti,
 overiam pin piġhatomegham.”

²⁹ Ki Jeremaia, ki garima, midorozir gumazir maba hozi-
 abagh apiazi,

gumazir maba uan pibar suigha midorozim bagħa izi.
 Ezi gumazamizir danganir kabar itiba, me baregha, bar
 mogħira uan nguibaba ataghıragħava are.

Men marazi ara ghua ruaribar aven monge,
 ezi marazi ghua dagiar toribar aven monge.
 Ezi nguibaba bar mogħira pura misevir kinibar itima,
 gumazamiziba puvati.

³⁰ O Jerusalem, ni ikuvighamin dughiamin, ni manmagħin
 damuam?

Nin gumazir fomira bar ni gifongegħa ni ko akuir
 kaba,
 me datirighin nin aghuagħa, ni misuegħti ni
 aremegasava ami.

Kamaghın amizi, ni pura korotiar aghevır aghuıbar
 aghuan marki,
 egh me golin ingarizir kurkazıbar uabın kurkian
 marki,
 egh uan damazimning aghıvan marki.

Kurkazir kaba tong nin akuraghan kogham.

- ³¹ Ki ararem barazi, mati amizim otasava amir ararem.
 Egha uaghan mati amizim datirighiram otirimirir
 igiam gami, egha mizazir ekiam isi.
 Kar Saionin nguibar ekiamin ararem.
 A bar avighaghegha, uan aghariba kavkira, kamaghin
 migei,
 “E uarir apangkufi! E ikuvigha gifa.
 Apaniba e misueghti e arimighiram.”

5

Jerusalemia bar akirim ragha Ikiavira Itir God gasara

- ¹ Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze:
 “Ia Jerusalem gumamaziziba, ia uan tuaviba bar dar aru,
 uan biziba amadir danganibar ganigh fogh suam,
 gumamazizir aghuitam iti, o puvati.
 Egh ia ganti, gumamazizir arazir aghuim ko guizin arazim
 in gin zuitam ikiti,
 ki nguibar ekiar kamin arazir kuraba gin
 amadagham.”
- ² Egha ia gavgavim uan migirigiabar aningasa
 Ikiavira Itir Godin ziam dibora pin arigha migei,
 kar ia ifara pura migei.”
- ³ Ezi ki Ikiavira Itir God ikaragha ghaze:
 “Ki fo, ni gumamazizir deravira guizin arazimin gin zuiba,
 ni bar me gifonge.
 Egha ni gumamazizir kabav soghezi, me mizazim
 baraghizir puvati.
 Ni me akirasa me gasighasighizir bizir kam, me an
 ganigha fofozim inian aghua.”

Men dapaniba dagiabar min gavgafi, ezi me uan
navibagh iraghan aghua.

⁴ Ezi ki ghaze,

Gumazamizir kaba, pura onganarazibagh amir gumaza-
mizibar min ikia,
egha fofoziba bar men puvati.

Egha me Ikiavira Itir God, men God,
a me damuasa ifongezir araziba, me deravira dagh
fozir puvati.

Kamaghin, me arazir onganibagh ami.

⁵ Kamaghin amizi, ki mangi gumazir dapanibar gan, me ko
mikimam.

Me ti Ikiavira Itir God, men God, a me damuasa
ifongezir arazibagh fo.

Ezi ki fo, gumazir dapanir kaba uaghan Ikiavira Itir Godin
akaba batuegha,
an ifongiamin gin mangan aghua.

⁶ Gumazamizir kaba arazir kurar aviribagh amua,
egha dughiar aviribar Ikiavira Itir God, akirim ragha
a gasara.

Bizir kam bagh, men apaniba, laionin ruarir ghuribar itiba
azenan izi
me misoghti me arimighiram.

Apanir kaba, afiar atiar danganir kinibar itibar min izi me
gasighasigham.

Apanir kaba, kaziar atiar ekiabar min izi,
Judan nguibar ekiabar boroghin mongegh iki
ganam,

eghti gumazim o amizitam nguibam ategh azenan
iziti,

apaniba kaziar ekial kabar min uari fi me mikin,
men mikarziba abighirarigham.”

⁷ Ikiavira Itir God akar kam Jerusalemin nguibamin itir
gumazamizibav gia ghaze,

“Bizir me ifongeziba, ki bar ada isa me ganingi,
ezi me ua na ategha aser kabar gin zui,
mati gumazim uan amuim ategha, tuavimin
amizibar gin ghu.

Kamaghin, ki manmaghsuvira ian arazir kuraba gin
amangam?

Bar puvatigham.

⁸ Gumazir kabar naviba, gumazir igharazibar amuiba
bagha dikafi,
mati afiar apurir gavgaviba, afiar amebaba bagha
naviba dikafi.

⁹ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze,
Gumazamizir kaba nan ziar ekiam gasighasisi.
Kamaghin, ki guizbangira gumazamizir kabar arazir
kuraba ikarvaghiva,
bar me gasighasigham.

¹⁰ “Ia Israelian apaniba,
ia mangi men wainin azenibar aruva dagh
asighasigh.

Egh bar dagh asighasighan marki.

Purama adar aghariba aghoregh.

Wainin ikarizir agharir kaba, da nan biziba puvati.

Kamaghin amizi, ia dar aghariba aghoregh.

¹¹ Guizbangira, Israelia ko Judabar gumazamiziba, me
akirim ragha bar na gasaragha gifa.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God, apaniba amangighti me Israelia
gasighasigham

¹² Israelia Ikiavira Itir God, an gin mangan aghuagha ifara ghaze:

“Ikiavira Itir God, arazir kuratam damighti an e batoghan kogham.

Apaniba iziva e misoghan kogham,
eghti mitiriar ekiatam otoghan kogham.

¹³ Guizbangira, akam inigha izir gumaziba akar kabar e migei.

Ezi men akar kabar mingariba puvati, da mati aminim ivai.

Ikiavira Itir God, akatam me ganingizir puvati.

Kamaghin, bizir manam me a migei, bizir kamra ua ragh maghira me gasighasigham.”

¹⁴ Gumazamizir kaba akar kamagh garir mabav keme,
kamaghin amizi, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, kamaghin na migia ghaze,

“Jeremaia, migirigiar ki ni ganidiba ni darara Israelia mikim.

Migirigiar nin aka torimin otivamin kaba, da avimin min otiv mangi.

Eghti gumazamizir kaba dazibar min ikiti,

nan akam me giri, mati avim men isi moghin, bar men isigham.”

¹⁵ Ki Ikiavira Itir God, kamaghin Israelia ia migia ghaze,
Ia Israelia, ia oragh!

Ki saghon itir nguibar mamın midorozir gumaziba inigh iziti,

me ia ko misogham.

Me fomira uan kantrin ikia iza datirikin, egha me gumazamizir bar gavgaviba.

Egh ia men akar me migeim mikiman iburagham.

Egh uaghan a gifoghsi damuva avegham.

¹⁶ Men midorozir gumaziba bar moghira, midorozir gumazir bar gavgaviba.

Egha me barir pibar asa bar fogha,
gumazamizibagh asi me ariaghiri.

¹⁷ Ia ti ghaze, ian nguibaba divazir gavgaviba dar iti,
eghti ia deravira dar aven ikiam.

Bar puvatigham.

Apanir kaba izi ian nguibar kabagh asighasigham.

Egh ian azenibar itir dagheba ko dipenibar itiba sara,
dar ami da agivagham.

Egh ian otariba ko guivibav soghirarigh,
ian sipsipba, bulmakauba, bar a dav soghirarighti
da arighiregham.

Egh me ian wainin ikariziba, ko fighin temebagh
asighasigham.

¹⁸ Egha Ikiavira Itir God, dughiar kamin ua kamaghin na
migei,

“Apaniba dughiar kamin izi, egh Israelia bar me
gasighasighan kogham.

¹⁹ Eghti gumazamizir itiba kamaghin nin azangsigham,
‘Manmaghsua Ikiavira Itir God, en God, akirim ragha
e gasarazi, bizir kurar kam e bato?’

Eghti Jeremaia, ni me mikim suam,

‘Ia akirim ragha na gasara, ia uan nguazimin ikia
kantrin igharazibar asebar apengan ikia
dar ziaba fe.

Kamaghin, ia datirighin gumazamizir igharazibar
kantrin mangi an iki, pura men ingangarir gu-
mazir kinibar min iki, men ingangarim damu
men apengan ikiam.’”

Ikiavira Itir God, Akar Gavgavim gumazamizibagh aningi

²⁰ Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze,
Ni akar kam isi Jekopin ovavir boriba ko Judan nguaz-
imin itiba me daningh:

²¹ Ia gumazamizir nighnizir aghuiba ko foziba puvatiziba.
Ia damaziba ikia, bizibar garir puvati.
Egha ia kuariba ikia, biziba barazir puvati.

Ia datirighin kuariba arigh
deraghvira nan akaba baragh.

²² Ikiavira Itir God kamaghin ia migia ghaze,
Ia manmaghsua nan damazimin atiatiava agoir pu-
vati?

Ki ongarim dipir izi mitivasa danganimin abaragha gifa,
ezi ongarir dadarim an ongarim dipir izi
tuivamin divazimin min iki mamaghira ikiam.

Eghti ongarir ekiam pamten dipir izi,
egh divazir kam azovagh mangighan kogham.

²³ Ezi ia gumazamiziba bar igharaghava ami.
Egha bar puvira nan akaba batogha uan nighniziba
bar dar kumi.

Egha akirim ragha na gasaragha
tintinibar ghue.

²⁴ Ki Ikiavira Itir God, ian God.
Ezi ia nan apengan ikian aghua.

Egha ia kamaghin nighnizir puvati,
ki uabi azeniba oparir dughiam ko dagheba asir
dughiamin,

amozim amadi, a izi.

Egha ki uabi daghebagh amima da uan dughiamram
otivima,
ia azenibar, vaghvagha zurara da isi.

- ²⁵ Ezi ian arazir kurar kabara bizir aghuir kabar tuavim
apirizi
ia da isir puvati.
- ²⁶ “Nan gumamazizibar tongin marasi, arazir kurabagh
amir adarasi.
Me gumamazizir igharaziba arazir kurabar me
damuasa mizua iti.
Mati gumazim kuarazim izi ivemın aven man-
gasa aneguragha a mizua iti.
- ²⁷ Me ifavarir arazibagh amua gumazir igharazibar bizir
aviriba puram ada isi.
Mati gumazim ivem aguragha kuarazir aviriba inizi
an akıram izifa.
Egha arazir kamin me gavgavigha ikia,
dagheba ko bizir aviriba iti.
- ²⁸ Egha me bar puvırama apava naviba ifiki.
Me arazir kurabar amuasava atiatir puvatigha dagh
ami.
Me kotın aven guızın arazibar gın zuir puvatigha,
arazir kamin borir afeziaba ariaghireziba, arazir
kurabar me gami.
Ezi onganarazibagh amir gumamaziziba osimtiziba itima,
me men akurvazir puvatigha, men osimtizir kaba
agevir puvati.
- ²⁹ “Ki Ikiavira Itir God, guizbangira migei,
Ki gumazir kabar arazir kuraba bagh pazivira me
damigham.
Bar guizbangira, ki gumamazizir kabanang ikarvagh
ivezir kuram me danıngam.
- ³⁰ Guizbangira, bizir bar kurar atiatim anidim
nguazir kamin oto.
- ³¹ Ki garima, akam inigha izir gumaziba,

uari uan akaba akuri, egha gumazamizibagh ifari.
 Ezi ofa gamir gumaziba,
 gumazamizibagh ativagha akam inigha izir gumaz-
 ibar akar ifavarir kabar gin zui.
 Ezi nan gumazamiziba arazir kam bar a gifonge.
 Ki mizazir kuram ia gaseghti ian arazir kurar kam
 givagham.
 Eghti dughiar kamin men tinara ian
 akuragham?"

6

Apaniba iza Jerusalemia misosi

- ¹ Ia Benjaminin anabamin adarasi, ia Jerusalem ategh ari mangi.
 Puvatighti, ia bar ikuvigham.
 Ia Tekoan nguibamin aven sighbaggh ivi mangi,
 Bet Hakeremin nguibamin avim atighti an migharim
 mavanangam,
 eghti gumazamiziba an ganigh fogh ari
 mangam.
 Bizir kurar ia gasighasighamim notin amadaghan dikav-
 igha,
 bar roghira izi.
- ² Saionin nguibar ekiam, mati guivir bar dirir mam,
 a nguibar ekiar bar aghuim.
 Ezi Ikiavira Itir God nguibar ekiar kam bar moghirama,
 a gasighasigh anegivagham.
- ³ Atriviba uan midorozir gumaziba ko Jerusalem misoghsi
 izam,
 mati sipsipbar garir gumaziba uan sipsipba ko izam.
 Me azenan nguibam ekiarugh, vaghvagh nguazir akuar
 nguibam boroghin itiba, uan averpenibar in-
 garam.

Egh midorozir gumazir kaba sipsipin okoruar
dafabar min bar avirasemegham.

⁴ Eghti gumazir men faragha zuiba kamaghin mikimam,
“Aria, e misoghsivira gan ikiam.

E aruer arizimin dikavigh mangi me korogh,
me misogham.”

Egh me gin kamaghin mikimam,

“Amei, e tighar midorozir bizibar akiram, aminim
piri.

⁵ Kamaghin amizi, marki,

e dimagarimin midorozim foregh,
men divazir gavgavibagh asighasigham.”

⁶ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, bar deravira
nguibar ekiar kamin averiamin gani.

Egha kamaghin midorozir gumazibav gei,

“Nguibar ekiar kamin gumazamiziba, uan namakaba bar
arazir kurabar me gamua me abiri.

Kamaghin amizi, nguibar ekiar kam osimtizir bar
ekiam iniam.

Ia mangi temeba okegh izi divazir gavgavimin miriamin
dar pozim mikinigh nguazim adav kinighti,

a figh uanaboghti,

ia mangi a gisin mitivigh nguibar ekiam ko
misogham.

⁷ Ki orazi, arazir kuram, mati dipaba mozir pamin ikia
zuraram otivavira iti moghin,

zurara Jerusalem otifi.

Me zurara nguibar ekiamin aven bizibagh asighasigha,
gumazamizir igharazibav sosi.

Ki men gari, men aviriba duaba ikia

egha arimariaba iti.

⁸ O Jerusalemia, ia nan akam barakigh.

Puvatighti, ki zuamira akirim ragh ia gasaragham.
Egh ki ia damighti ia nguibar soriame gavaghti,
gumazamiziba puvatigham.”

Israelia akam bar a batoke

⁹ Ki Jeremaia, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
kamaghin na migei,
“Apaniba Israelian gumazamizir vaghvazir ikiavira
itiba ateghti, me ikian kogham,
me bar me gasighasigham.

Mati gumaziba ghua wainin azenimin wainin oviziba
bar da kuarizi tam itir puvati.

Kamaghin ti deragham, ni faragh mangi
Jerusalem in aven akam akunigh.

Mati gumazim ghua wainin azenimin averiam getiagha
arua gari,
wainin ovizir vaghvazir maba iti.

Kamaghira, gumazamizir vaghvaziba ti nin
akam baregham.”

¹⁰ Ezi ki Ikiavira Itir Godin akam ikaragha ghaze:

“Ki ikiangsizim me daning me mikimti,
tina men tongin na baregham?

Me kuarir toriba puvati.

Men naviba gavgavizi me nin akam baraghan aghua.

Me nin akam migia ghaze, a bizir kuram, egha a
gifongezir puvati.

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God, nin aningagharir ni men itir kam
uaghan na gizifa.

Ezi ki an suiraghti a dughiar ruarimin nan ikian ki
aghua. Ki bar amira.”

Ezi Ikiavira Itir God, kamaghin na ikaragha ghaze:

“Ni nan aningagharir kam isi, borir pura tintinibar tu-
avibar ikarara itiba ko,
gumazamizir igiar uari akuva itiba me gingegh.

Egh uaghan poroghamiba ko gumazamizir bar
ghuriba, uaghan me gingegh.

¹² Ki ikiavira Itir God, ki kantrin kamin itir gumazamiziba
uan gavgavir ekiamin bar me gasighasigham.

Egh igharaz darazir amamangatighi,
me izi men dipeniba ko nguaziba ko men
amuiba iniam.

¹³ Men gumazamizir ziaba puvatizibar ikegha ghua, gu-
mazamizir ziaba itibar tuziba,
me bar moghira ifara uari baghavira nighnigha,
arazir kurar aviribagh amua dagiaba ko biziba
isi.

Ezi gumazir ofa gamiba, ko akam inigha izir gumaziba,
me uaghan arazir kurar kamin gin ghua ifavaribagh
ami.

¹⁴ Nan gumazamiziba, duar dafaba isia iti,
ezi ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir gumaziba
men duabar gari,
da pura biziba,
egha deraghvira da akira da nozir puvati.

Egha me akar aghuimin gumazamizibav gia ghaze,
‘Biziba en derazi e deraghavira iti.’

Me kamaghin migei, ezi guizbangira bizitam
deragha itir puvati.

¹⁵ Me ti arazir kurar me amizibar aghumsighama?
Bar puvati. Me tong aghumsizir puvati.

Kamaghin, ki men igharaz darazigh asighasighizi moghin,
ki gumazamizir kaba mizazim me daning me
gasighasigham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Israelia, Ikiavira Itir Godin akamin gin mangan aghua

¹⁶ Ikiavira Itir God uan gumazamizibav gia ghaze:

“Ia tuavir akamin mitigh nighnigh, ia tuavir manam mangisi ifuegh, an mangi.

Ia tuavir aghuir ian inazir afeziaba faragha ghuezim bagh gan an apigh an mangi.

Ia tuavir kamin mangiti, bizitam osimtizim ia daningan koghti,

ian naviba purama amiraghirigh nimira ikiam.”

Ezi Israelia a ikaragha ghaze,

“Ti puvatigham,

E tuavir mamin gin mangan aghua.”

¹⁷ Ezi Ikiavira Itir God ghaze,

“Ki ian faragh mangi ikiangsizim ia daningamin gumaziba amisevegha gifa.

Egha ki kamaghin ia migei,

‘Osimtizim otivamin dughiamin me sigham giviti, ia deravira me baragh.’”

Ezi me ghaze,

“Ti puvatigham.

E gumazir kabar akaba bareghan kogham.”

¹⁸ Ezi Ikiavira Itir God, nguazimin itir kantriba bar me migia ghaze:

“Ia izi bar uari akuvagh uan damazibar gan oraghti, ki Israelia damuamin bizibar gun ia mikimam.

Ia uan damazibar bizir kabar ganam.

¹⁹ O nguazim, ni oragh!

Nan gumazamiziba na ginamadagha,
Arazir Ki Me Ganingizibar gin zuir puvati.

Kamaghin, ki men arazir kurar kaba ikarvagh,
uan gumazamizir kabagh asighasigham.

²⁰ Me ofa gamua nan ziam fasa

Seban adarazi da pauran mughuriar aghuim zuim ko,
saghon itir gumaziba da borer aghuim givese.

Egha ghaze, bizir kaba nan damazimin deragham.
Bar puvati.

Ki ofan me tue bar isia mighiriba ko ofan igharazir me na
bagha amiba,

ki bar adagh ifongezir puvati.

Ki da inighan kogham.

²¹ Ki ikiavira Itir God ki ghaze,

Ki gumazamizir kabar amighti me asaghpor
iregham.

Egh ameboghfeziaba, ko boriba, gumazamiziba ko
men namakar men boroghin itiba sara
arimighiregham.”

Apaniba notin amadaghan ikegha izi

²² Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Ia gan! Midorozir gumaziba notin amadaghan ikegha
izasava ami.

Me bar gavgavigha, bar saghon ti.

Egha me misoghasa

midorozir biziba akira iti.

²³ O Saion, ni mati guivir dirim!

Ezi apanir kaba, me apangkuviba puvatizir gumaz-
iba.

Me gumazir igharazibagh asighasighasa bar ifonge.

Me barir piba ko barir afuziba suisi.

Me hoziabar apiagh iziti, niginir ekiam otivam.

Mati ongarim gigim gira tingazi.
Egh me uari darigh mitivigh iki,
egh Babilon ko misoghsivira gan ikiam.”

²⁴ Ezi Jerusalemia kamaghin migei:

“E apanir kam, an eghaghanim baregha gifa.
Egha e men atiatia agharapaniba bar en amia.
E nighnighava avenge, en ararem mati,
amizim borim batasa mizazir ekiam isava arai.

²⁵ Apaniba me bar gumazir kuraba, egha danganiba bar
adar iti.
Egha misoghasavira gara itima e atiatingi.
Kamaghin amizi, e tuaviba ko azenibar aruan
kogham.”

²⁶ Ezi Ikiavira Itir God, kamaghin migei:

“O, nan gumazamizir ki bar ifongeziba,
ia azir korotiabar aghuigh averenim gipoghphogh.
Ia fo, apanir izi ia gasighasighamim pura kaghiram
otoghti,
ia atam mangeghti me ia gasighasigham.
Kamaghin, ia puvirama aziva, azir onger akaba bangi.
Mati poroghamimning borir bar vamirara iti, an
aremezi, aning a bagh azia an kuarkufi.”

Gumazamiziba mati silvan kuram

²⁷ Ikiavira Itir God, kamaghin na migia ghaze,

“Jeremaia, ki ni isa uan gumazamizibar tongin ni ati.
Eghti ni gumazamiziba tuisigh, mati gumaziba silva
tuava a gifofozu moghin, me tuva me gifofogham,
men araziba guizbangira dera, o ti puvati.”

²⁸ Ezi ki an akam ikaragha ghaze:

“Gumazamizir kaba me akaba batogha,
 akaba uarigh asa girakirangin uarira uariv gei.
 Me ifavaribagh amua men araziba bar ikufi.
 Egha men naviba ain ko brasin min bar gavgavigha,
 arazir kurabar amuasa bar gavgafi.*
²⁹ Nan gumazamiziba mati silvan mineziba itiba,
 ni masinin avim giviti a puvira isi minezir dar itir
 kabar isigh da batueghan kogham.
 Ingangarir gumaziba pura ingangarir kam
 damigham.
 Kamaghira, nan gumazamiziba arazir kurabagh ami,
 egh arazir kurar kaba me da ateghan kogham.
³⁰ O Ikiavira Itir God, ni akirim ragha uan gumazamizibagh
 asaragha gifa.
 Kamaghin amizi, me silvan kurar me otoghezibar
 min iti.”

7

Godin Dipenim, Judabar amuti, me Godin damazimin
 deraghvira ikian kogham

¹ Ki Jeremaia, Ikiavira Itir God kamaghin na migei,
² “Ni mangi Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin
 tiar akamin tugh, kamaghin mikim: Ia Judan Ikiavira Itir
 Godin Dipenimin ghua an ziam fe darasi, ia kuaribar arigh
 an akam baragh. ³ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar
 Itim, Israelia ian God, ki ghaze, Ia uan daroriba ko arazibar
 kirigh deraviram otoghti, ki ia teghti ia deraghvira uan
 nguazimin ikiam. ⁴ Ia kamaghin migei, ‘Kar Ikiavira Itir
 Godin Dipenim. Kar Ikiavira Itir Godin Dipenim. Kar
 Ikiavira Itir Godin Dipenim.’ Egha ia kamaghin migia

* **6:28:** Marazi kamaghin nighnisi, ves 28in ikegha ghua ves
 30, migirigiar Ikiavira Itir God Jeremaia mikemezir kam, a
 ves 27in itir akam, a uam a geghari.

uarira uarigh ifari. Dipenir kam tong ian akuragh ia damuti, ia Godin damazimin deraghvira ikian kogham.*

⁵ Ian daroriba ko arazir ia datirighin amiba, ia da ategh tuavir aghuimin gin mangi. Egh arazir aghuibara uari damu iki. ⁶ Ia Kantrin Igharazibar Gumazamizir ia ko itiba, pas me damuan marki. Egh borir ameboghfeziaba ariaghireziba, ko amizir paba ariaghireziba ia paza me damuan marki. Egh ia uan nguazir kamın aven, gumazamizir osımtıziba itir puvatıziba pura me misoghti me arighiram marki. Egh ia asebar ziaba fan marki. Ian arazir kam ia gasighasigham. ⁷ Ia nan akar kaba bar dar gin mangiti, ki ia teghti ia nguazir ki fomira ian inazir afeziabagh aningizir kam, ia an iki deravira iki mamaghira ikiam.

⁸ “Ia uarir gan. Ia akar ifavarir kaba nighnizir gavgavimin dar iti. Ada tong ian akuraghan kogham. ⁹ Ia gumazir igharazibar biziba okiava, egha gumazibav sozi da ariaghiri. Egha poroghamiba uari isava akuir arazim gamuavira iti. Egha uan akaba gavgavim dar aningasa akam akiri, egha ia guizbangira akar ifavaribagh ami. Egha ia asem Bal, a bagha ofan mughuriar aghuim zuibagh ami. Egha ia aser ia faragha fozir puvatizibar ziaba fe. ¹⁰ Ia arazir kabagh amigha nan Dipenir ki uan ziam fasa inabazimin aven izegha nan ziam fa ghaze, E deraghavira iti. Ia gin nan Dipenim ategha azenan ghuegha arazir kurar ki ifongezir puvatizibagh amuvira iti. Ia ghaze, Kar ti arazir aghuim, a? ¹¹ Ia Dipenir kamın nan ziam fasa

* **7:4:** Gumazamiziba ti akar Onger Akaba 132:13-14in aven itim ginighnigha, egha me kamaghin nighnisi, Ikiavira Itir Godin Dipenim Jerusalem iti. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God zurara Jerusalem geghuvam. A bizir kuraba ateghti da Jerusalem koma an itir gumazamiziba bativan kogham. **7:11:** Aisaia 56:7; Matyu 21:13; Mak 11:17; Luk 19:46

ki a ginaba. Ezi ia ghaze, kar okimakiar gumaziba modir danganim, a? Ki Ikiavira Itir God uabi guizbangira migei, arazir ia amiba, ki bar adar ganigha gifa.

¹² “Kamaghin, ia mangi Silon nguibar ki uan ziam fasa faragha inabazimin, ki amizir bizibar ganigh. Nan gumazamiziba Israelia, me arazir kuram gami, kamaghin amizi, ki nguibar kam bar a gasighasiki.† ¹³ Ezi ia uaghan arazir kurar kabagh amuavira ikia zuima, ki dughiar aviribar ia arazir kurar kaba ataghiragh navim giraghasa ia mikemezi, ia oraghan aghua. Ki ian deima, ia nan dim-diam ikarazir puvati. ¹⁴ Ia guizbangira kamaghin nigh-nighan marki egh suam, nan Dipenir kam ian akuraghti, ia deravira ikiam. Ki fomira ian inazir afeziaba, me mikemezi, me nan ziam fasa kagh an ingari. Datirighin ki Silon nguibam gasighasighizi moghin, a gasighasigham. ¹⁵ Egh ia Judaba, ki Efraimin anabamin adarazi batoghezi moghin, ia batuegh ua ian ganan kogham.”‡

Israelia Ikiavira Itir Godin akam batoke

¹⁶ Egha Ikiavira Itir God, ua kamaghin na migei, “Jeremaia, ni ua gumazamizir kaba bagh nan azangsigh nan dimiva arangan marki. Ki nin azangsizitam bareghan kogham, kamaghin ni men akurvaghsi nan azangan marki. ¹⁷ Ni uabi Judan gumazamizibar garima, me

7:12: Onger Akaba 78:60; Jeremaia 26:6 † **7:12:** Josuan dughiamin, Israelia Ikiavira Itir Godin Purirpenim Silon nguibamin anesara. (Ni Josua 18:1in an gan.) Ezi ofa gamir gumazim Elin dughiamin, Godin Purirpenim Silon iti. (Ni 1 Samuel 1-3in an gan.) Ezi dughiar Filistiaba Israelia abirazir kamin me ti Silon nguibam gasighasiki, ezi gin nguibam pura ikiavira iti. (Ni 1 Samuel 4in an gan.) **7:13:** 2 Eghaghaniba 36:15; Aisaia 65:12; Jeremaia 35:17 ‡ **7:15:** Israelian akar kam, a fomira notin amadaghan kantri Israelin adaraziv gei. Ni Jeremaia 3:7in ganigh.

uan nguibabar aven arazibagh amua, egha Jerusalemin nguibamin tuavir toribar arazibagh ami. ¹⁸ Men boriba dazibagh eghuva izima, afeziaba aviba arisi, ezi amebaba bisketba tuasa plaua gami, kar aser amizir kam, Astarten me a bagha ofa gami, me a dibora ghaze, Overiamin Garir Atrivir Amizim. Egha me uaghan aser igharagha gariba bagha wain isa me bagha ofa gami. Me kamaghin amua paza na damuasava ami. ¹⁹ Ezi ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Me kamaghin amua paza nararam amir pu. Bar puvati. Me paza uarira uarigh amua aghumsizim uarira uarigh aningi. ²⁰ Kamaghin, ki Ikiavira Itir God, men Ekiam, ki uan aningagharim bar a isi nguibar ekiam kamin gumazamiziba, ko asiziba, ko temeba, ko dagheba, ki bar me gingegham. Nan aningagharim avir ekiamin min iriti tav anemungeghan kogham.”

²¹ Egha Ikiavira Itir God kamaghin Judabav gei, “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki ia mikimasa. Ia fo, ofan maba, ia asiziba inigh dav suegh, da tueghti da bar isi mighirigham, egh dar tuziba aman kogham. Ezi ofan maba, ia dar tuziba, ki amamangati, ia dar amam. Ezi ki ghaze, Marki! Ia bar ada inigh dar ami, da pura bizim. ²² Ia bizir kam ginighnigh: ian inazir afeziaba, ki Isipin me inigha izir dughiamin, me ofan tuezi bar isia mighiriziba ko ofan igharaziba, ki tam damuasa me mikemezir puvati. ²³ Ki kamaghin me mikeme, ‘Ia nan Akar Gavgavir ki ia migeiba baragh deraghvira dar gin mangiti, ki ian Godin ikiti, ia nan gumazamizibar min ikiam. Eghti biziba bar ian deragham.’ ²⁴ Ezi ian inazir afeziaba nan akam baragham aghua. Men naviba arazir kurabar amuasavira nighnigha, uan ifongiabar gin ghua akirim ragha na gasaragha, uamategha bar saghon

ghuavira iti. ²⁵ Ian inazir afeziaba Isip ategha izezir dughi-amin iza datirighin, ki uan akam inigha izir gumaziba, me nan ingangarir gumaziba, me ian inazir afeziaba akam me daningasa ivivigha me amagavira iti. ²⁶ Ezi ian inazir afeziaba nan akam baraghan aghua. Egha akaba batogha men faragha zuir ovavibagh afiragha arazir kurabagh ami.

²⁷ “Jeremaia, ni Israelian gumazamiziba akar kabar me mikimti, me da bareghan kogham. Ni men dimti, me nin dimdian ikaraghan kogham. ²⁸ Eghti ni kamaghin me mikim suam, ‘Kantrin kamin gumazamiziba, Ikiavira Itir God, men Godin akamin gin ghuzir puvati. Egh God ateghti a me akirmighasa me nighnizir puvati. Egha guizin akamin gin zuir tuavir kam, me bar anetaki.’”

*Gumazamiziba Hinom*in danganir zarimin ikia arazir kurabagh ami

²⁹ Jerusalemia, ia uan azirakar arazim akakagh uan dapanir arizibagh isegh da makunigh. Nin gumazamiziba Ikiavira Itir God gamizi, a bar aningagharir ekiam iti. Egha a gumazamizir kabar aghuagha akirim ragha me gasara. Kamaghin, ia mighsiabar ghuavanegh azirakar ighiaba bangi.

³⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze, “Judaba nan damazimin arazir kurar aviribagh ami. Me marvir guar ki ifongezir puvatizir kaba isa, nan Dipenir ki uan ziam fasa inabazir kamin aven da ariki. Egha kamaghin nan Dipenim gamima, a nan damazimin bar mize. ³¹ Egha me Hinomⁱⁿ danganir zarimin ghua ofa gamir dakozibar ingara da dibora ghaze, Tofet. Egh me uari uan otariba ko guiviba inigh ofan min avimin ada tuam. Arazir me amir kamin nighnizitam nan navir averiamin itir pu. Bar puvati. Ki kamaghin damuasa akatam me mikemezir

puvati. ³² Ki Ikiavira Itir God, ki ikiangsizim me ganiga ghaze, Gin gumazamiziba ua danganir kam, Tofet o Hinomin danganir zarim a darighan kogham. Apaniba dughiar kamin Judan gumazamizir aviribav sueghti, me arimighiram. Eghti Tofetin danganim, a Judabar matmatiar danganimin min ikiti, men kuaba bar a gizivaghti, men kuaba afamin danganiba ua puvatigham. Eghti me danganir kam kamagh a diponam, Danganir Gumazibav Sozi Me Ariaghirim. ³³ Eghti gumazir kuar aviriba pura nguazimin ireghiv ikiti, kuaraziba ko asizir atiaba izi dar tuzibar amam. Eghti gumazir kuaraziba ko asizir atiaba batoghamiba puvatigham. ³⁴ Eghti gumazamiziba ua Judan nguibaba ko Jerusalemin tuavibar ikian kogham. Ki bizir kaba bar dar amighti, da otivam, eghti navir aghuimin arazim ko, agoroger arazim ko, poroghamir igiabar isar ekiaba, da bar givagham. Eghti kantrin kamin danganiba ikuvigh ikiam.”

8

¹ “Ki Ikiavira Itir God, ua kamaghin migei. Dughiar kamin ian apaniba, matmatiabar mangi, Judabar atriviba ko, gumazir dapanir, ofa gamir gumaziba, akam inigha izir gumazir dapaniba, ko Jerusalemin aven itir gumazamizir igharaziba sara bar men agharibagh kuigham. ² E fo, Judaba bar aruem ko iakinim ko mikovezibagh ifonge. Egha me bizir kaba bagha iteviba apira dar ziaba fava, da ko migia, egha uarir akurvaghasa dar azangsis. Kamaghin amizi, dughiar gin izamim, men apaniba Judabar aghariba inigh tintinibar buarir aviribar min nguazimin ada akunigham. Eghti, aruem, ko iakinim, ko mikoveziba, men agharibagh isiragham. Eghti men aghariba inigh da oparamin gumaziba puvatigham. ³ Eghti Judan

gumazamizir kurar kantrin kamın aven ikiavira itiba, ki men amangighti, me kantrin igharazibar tintinibar mangegham. Egh gumazamizir ikiavira itir varazira, me angamira ikisi nighnighan kogham, me ovengsivira ifuegham. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin mikemegha gifa.”

Judaba uan arazir kurabar aghumsizir puvati

⁴ Ikiavira Itir God, kamaghin gumazamizibav kimasa na migei:

“Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei.

Ia fo, gumazamiziba daghira, egha me ua dikavrosi.

Egha ia fo, me tuavim ataghiragha ghua, egha me ua tuavimin izi.

⁵ Ezi Jerusalem gumazamizir kaba na ategha, ua izir puvati.

Me zurara akiribagh igha na gasi.

Me ifavarir arazimin gin mangasa bar gavgavigha, ua na bagh izan aghua.

⁶ Ki kuarim atigha me barazi, me deragha guizin akatam na migeir puvati.

Egha men tav uan arazir kuraba gin amangasa migeir puvati.

Egha nan azangsigha ghaze, ki arazir kurar manamrama ami?

Me vaghvagha uan ifongiabar girara ghua,

mati hoziaba midorozim bagha ghuaba arigha ivemara ghuavira iti.

⁷ E fo, kuarazir ekiaba ko doziba mighegh mangi ikegh, ua izamin dughiam me a gifo.

Ezi nan gumazamiziba, me bizir ki damuasa mikemeziba me dar gin zuir puvati.

⁸ “Manmaghin amizima ia Judaba ghaze,

‘E nighnizir aghuim ko fofozim iti. Ikiavira Itir God uan Araziba e ganingi.’

Bar guizbangira, nan Arazibagh fozir gumaziba bar adagh iragha akar ifavariba osiri.

Kamaghin amizi, ia kamaghin mikiman marki.

⁹ Ki Ikiavira Itir God, ian fofozir gumaziba nan akabar aghuagha akirim ragha dagh asara.

Manmaghsua me ghaze, me datirighin fofoziba iti? Puvati.

Me datirighin azuazim asizimin suizi moghin, dughiar kuram men suiraghti me bar aghumsigham.

Eghti men nighniziba bar ikuvigham.

¹⁰ “Men gumazir ziaba itiba ko ziaba puvatiziba sara arazir kurar kam gami.

Ezi men ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir gumaziba uaghan gumazamizibagh ifari.

Kamaghin, ki men azeniba ko amuiba isi

azenan itir gumazir igharazibar anigam.

¹¹ Nan gumazamiziba, mati duar dafaba isia iti,

ezi ofa gamir gumaziba ko akam inigha izir gumaziba men duabar gari,

da pura biziba, egha deraghvira da akira da nozir puvati.

Egha me akar aghuimin gumazamizibav gia ghaze,

‘Biziba en derazi e deraghavira iti.’

Me kamaghin migei,

ezi guizbangira bizitam deragha itir puvati.

¹² “Me ti arazir kurar me amizibar aghumsighama?

Bar puvati. Me tong aghumsizir puvati.
 Kamaghin, ki men igharaz darazigh asighasighizi moghin,
 ki gumazamizir kaba mizazim me daning, me
 gasighasigham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.

¹³ “Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei,
 Ki bar me agivagham.

Me mati wainin ikariziba ko fighin temeaba, da ua ber
 puvati,
 ezi dar dafariba misingi.

Ezi kamaghin ki apaniba amadaghti me izi me
 dikabiragham.”

¹⁴ Eghti Judaba kamaghin mikimam:

“Manmaghin amizi e puram apia?

E uari akuvagh mangi nguibar ekier divazir gavgav-
 iba itibar aven mongam.

Egh e nguibar kabar aven arighiram.

E arazir kuramin Ikiavira Itir God gami, a en God.

Ezi a ghaze, e ovengam.

A ivezir kuram e daningam,

mati gumazir mam marasinin kurar gumazibagh
 asighasizim me daningti
 me aneremam.

¹⁵ E ghaze, e deravira dapiam, egha e deragha apiazir
 puvati.

Egha e ghaze, ua deraghamin dughiam iti,
 ezi apaniba iza e gamima, e bar atiatingi.

¹⁶ Ezi apaniba notin amadaghan, Danin anabamin adarazir
 nguazimin otivigha gifa,
 ezi e hoziaba barazi me bar puv avighagha pamtemin
 arai.

Ezi hoziar kaba araima, en nguazir otevíba ivazvazima,
 e bar puvirama atiati.
 E fo, apaniba Jerusalemin nguibam ko an tir gumazamiz-
 iba ko, bar
 en nguazimin itir biziba bar dagh gasighasighasa izi.”

¹⁷ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Ia oragh. Ki apaniba amadaghti,
 da mati kuruzir kurabar min ia bagh izi ia giviam.
 Ia me damuti me nimira iki, me ia ateghamin tuaviba
 puvati.
 Bar puvati.”

Ki Jeremaia ki bar uan adarazir apangkufi

¹⁸ Ki Jeremaia, ki kamaghin migei:

“Nan apanguvir ekiam ko navim bar oseme,
 ezi nan nighniziba bar ikufi.

Nan osimtizim agivamin tuaviba puvati.*

¹⁹ Mevzika, nan adarazi nguazir otevíba bar adar ikia egha
 ara kamaghin dei,
 ‘Ikiavira Itir God ua Saionin nguibamin atrivimin itir
 puvatighama, a?
 Egha a manmaghsua en akurazir puvati?’”

Ezi Ikiavira Itir God kamaghin akam ikaragha ghaze:
 “Manmaghsua ia nan gumazamiziba kantrin igharazibar
 asebar nedazibar ingara
 egha dar ziaba fe?
 Ian arazir kam na gamima,
 ki bar ian aningaghe.”

* **8:18:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim
 abighizir puvati.

²⁰ Ezi gumamaziziba kamaghin diava ara migei:

“Aruem garir dughiam gifa,
ezi me azenibar aven itir dagheba bar ada asigha gifa.
Ezi God ua e iniasa nighnizir puvati.”

²¹ Ki Jeremaia, ki uan gumamazizir ki bar ifongezibar
garima,
me dighoraghire, ezi nan nighniziba ikufi.
Ki bar osemegha aziava aravira iti.

²² Ki orasi, Gileatin nguazim ti marasinin aghuiba uam an
iti.
Egha me ti uaghan doktan maba iti.
Ezi manmagh amizi, nan gumamaziziba ghuam-
aghezir puvati?†

9

¹ Ki ghaze,
Kamaghin deragham,
nan dapanim dipamin min ikiti,
nan damazimning mozir dipar zurara anaga
ivemarimin min iki.
Eghti ki arueba ko dimagaribar nan gumamazizir ki bar
ifongeziba,
apaniba misoghezi ariaghireziba,
me bagh aziva arangvira ikiam.

² Kamaghin deragham,

8:22: Jeremaia 14:19 † **8:22:** Jeremaia danganir kam akar isin zuimin a migei. Judaba Gileatin Distrighin marasinba isi. (Ni Jenesis 37:25in gan.) Ezi Jeremaia kamaghin fo, arimariar an gumamaziziba batozir kam, kar men arazir kurar me amiba bagha arimariar kam me bato. Ezi doktan aghuiba ko marasinba me damighti me ghuamagheghan kogham.

ki ti gumazamiziba puvatizir danganitamin mangi
 tuavir miriamin averpenir gumaziba daru dakuamin
 tamin ingarigh,
 an aven ikiam.
 Nan gumazamiziba bar, Godin itir nighnizir gavgavimin
 arazim anetegha,
 asebar gin ghua arazir mizirizibagh ami.
 Kamaghin amizi, ki ti me ategh mangi saghon
 ikiam.

³ Ikiavira Itir God na ikaragha ghaze:
 “Mati gumazim pir baribar asiva amangasa ami moghin,
 ifavarim nan gumazamizibar akatoribar otiv man-
 gasava ami.
 Egha men ifavarir arazim, men kantrin bar ekefe.
 Ezi nan gin zuir guizin arazim a itir puvati.
 Akar ifavarim bar ekefe.
 Ezi me nighnizir gavgavim nan itir puvati.”

⁴ “Ia gumazamiziba kamaghin fogh, ian namakaba ko
 aveghbuaba ifara,
 mati ia uan inazir afeziam Jekopin min ifari.*
 Kamaghin amizi, ia bar me bagh deraghvira gan,
 nighnizir gavgavim men akabar ikian marki.
⁵ Gumazamiziba bar moghira uan adarazigh ifara,
 egha guizin bizitam migeir puvati.
 Men mizeba ifavarir arazim bar a gifozi,
 me arazir kurar kam gamua ghuavira iti.
 Me uarigh ifarir arazir kam, uarira uarir akakasi.

^{9:4:} Jenesis 27:36 * ^{9:4:} Israelian inazir afeziam Jekopin ziamin mingarim kamakin: Ifari. Ezi a guizbangira gumazir igharazibagh ifari. Ni Jenesis 27:36in gan. Vezin kam a nighnizir kam an aven iti.

Egha me uan navibagh iraghan aghua.†

⁶ Me uarira uari abirir arazim gamua ghuavira ikia,
egha ifavarir arazibagh amuavira iti.

Me nighnizir gavgavim nan iki, nan gin mangan aghua.
Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegha gifa.”

⁷ Kamaghin, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim migia
ghaze:

“Ki uan gumazamizibar araziba tuisigh, mizazim me
daningiva men gan me gifofogham,
mati gumazim silva isa avimin a tua, an mineziba
misiva da batozi mokin.

Ki gumazamizir kabar arazir kuraba bagh damuamin tu-
avitam ua itir puvati.
Bar puvati.

⁸ Men mizeba, mati barir gumazibagh asi me ariaghiriba.
Me ifavarir gumazamiziba.

Me uan namakaba akar aghuibar me migia,
egha men navir averiaba, me me gasighasighasa
nighnisi,
mati gumazim asizimin suighasa azuazim agura.

⁹ Bar guizbangira, ki gumazamizir kabar arazir kuraba
ikarvaghiva,
bar me gasighasigham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

¹⁰ Ki Jeremaia, ki garima,

Mighsiaba ko tuziba itir danganiba,
me bar adagh apongegha dagh asighasighizi gu-
mazamiziba ua dagh aruir puvati.

Ezi bulmakaubar arareba puvatizi,
kuarazibar arareba ua dar otivir puvati.

† 9:5: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim
abighizir puvati.

Kamaghin ki dagh nighnigha puvirama azi.
Ki da bagha osemegha azir akam bange.

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God na migia ghaze,
“Ki Jerusalem gasighasighti a irigh dagiar pozim
mitigham.
Egh afiar atiabar danganimin otogham.
Eghti ki Judan nguibar igharazibagh asighasighti,
nguibaba pura ikiti gumazamiziba dar ikian
kogham.”

¹² Ezi ki Jeremaia kamaghin Ikiavira Itir God migei,
“Nguazir kam tizim bagha ikuvigha gifa,
egha gumazamiziba puvatizir danganimin min iti?
Gumazir manatam Ikiavira Itir God nighnizim a danighti,
a bizir kamin mingarimin gumazamizibav kimam?”

¹³ Ezi Ikiavira Itir God a ikaragha ghaze:
“Bizir kamin mingarim kamakin.
Gumazamizir kaba nan Arazir Ki Me Ganingizibar gin
zuir puvatigha,
nan akam batuegha,
tuavir ki men akazimin gin zuir puvati.

¹⁴ Men navir averiaba gavgavigha uan ifongiamin gin
ghua
men inazir afeziaba men sure gamizi moghin,
me aser Balbar ziaba fe.

¹⁵ Kamaghin, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
Israelian God, ki ghaze,
Ia gan, ki gumazir kabar amighti me osimtizir ekiaba
iniam,
mati me dagher akabav sozibar amam.
Me bar ivezir kuram iniam,
mati me imeziba itir dipabar amam.

¹⁶ Ki me batuegh me amadaghti, me mangi
 tintinibar kantrin fomira men inazir afeziaba ko me
 fozir puvatizibar tongin me ko ikiam.
 Eghti ki apanibar amamangatighi,
 me men gintigh mangi dughiar ki me
 gasighasighamim otogham.”

Jerusalemia azirakar amirizibagh ami

¹⁷ Egha Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, kamaghin
 migei:
 “Bizir ia bativir kaba, ia deravira dar gan.
 Egh azir akabagh amir amizibar diagh!
 Ia amizir gumazir kuaba bagha igiar amirizibagh amua
 fozibar diagh me inigh iziti,
 me azirakar amirizibar amu.”

¹⁸ Ezi gumazamiziba kamaghin migei:
 “Are, me zuamira iziva e bagh azirakar ighiabar amu.
 Me pamtem azi mamaghira iki mangiti,
 e aziti temeriba en damazibar iziv otiv iram.
¹⁹ Guizbangira, Saionin nguibar ekiamin aven,
 gumazamiziba kamaghin ara egha azirakar ighi-
 abagh amua ghaze,
 ‘Aio! E bar ikufi!
 Apaniba en dipenibagh asighasigha gifa.
 Ezi e uan nguazim ategham.
 Kamaghin e bar aghumsiki.’”

²⁰ Ezi ki ghaze:
 Ia Jerusalem amiziba,
 ia kuariba arigh Ikiavira Itir Godin akam baragh.
 Ia uan guiviba azirakar ighiabar men sure damu.

Egh vaghvagh namakaba azirakar kamın men sure
damu,

²¹ “Ovevem e batogha gifa.

A en dipenir gavgaviba ko danganir mogomoebar
aven izegha gifa.

Boriba ikarara tuavibar itima ovevem me batifi.

Egha uari akuvir danganibar gumazir igiaba batifi.”

²² Ikiavira Itir God mikimasa na miġia ghaze,

“Ariaghirir gumazamizibar kuaba pura tintinibar nguaz-
imin ikiam,
mati afiar buariba, ko witin ikiziba pura tintinibar
irav iti.

Ezi gumazir dagh eghuvamiba puvati.”

²³ Ikiavira Itir God ghaze:

“Fofozir gumazim uan fofozim bagh bar akuegh uabi fan
marki.

Eghti gumazir gavgavim uan gavgavim bagh bar
akuegh uabi fan marki.

Eghti dagiaba izivazir gumazim uan dagiaba
bagh bar akuegh uabi fan marki.

²⁴ Gumazim bar akueghsi, a bizir bar vamira bagh bar
akongegham. Bizir kam kamakin:

Ki Ikiavira Itir God, a na gifozir bizim bagh bar
akongegh.

Ki zurara nguazimin gumazamiziba bar men apangkufi.

Egha ki zurara guizin arazimin ġin ghua arazir
aghuibar me gami.

Ki arazir kam damuasa bar akonge.

Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegha gifa.”

²⁵ “Ikiavira Itir God ghaze,

Gumazir uan mikarzir mogomebar iniba aghorezir kaba,
men araziba azenan paza zui, egha me nan akamin
gin zuir puvati.

Gumazir kaba, dughiam iziti ki puv me
damigham.

²⁶ Ia nguibar kabar gumaziba,
kar Isipia, Judaba, Idomia, Amonia, Moapia ko gu-
mazir pura gumazamiziba puvatizir danganimin
ikia uan dapanir dakurir arizibagh isezi da otevez-
iba,
gumazamizir kaba me gumazir God gifozir pu-
vatiziba.

Ezi Israelia uaghan men arazibar gin zui.

Israelian gumaziba uan mikarzir mogomer iniba
aghoregha,
uan navir averiabagh irazir puvati.

Egha me mati gumazir uan mikarzir mogomer iniba
aghorezir puvatiziba.”

10

Ikiavira Itir God an atrivim, ezi aseba pura biziba

¹ O Israelia, ia deraghvira Ikiavira Itir Godin akam
baragh. ² A kamaghin migia ghaze:

“Ia kantrin igharaziba amir arazibar gin mangan marki.

Me overiamin igharagha garir otivir bizibar gara bar
atiatingi.

Ezi ia dar ganiva, atiatingan marki.

³ Ezi gumazir kabar arazir men aseba feba,
da guizin araziba puvati.

Me temer mam ruarimin an okegha, digiribagh amir
gumazibagh aningizi,

me temer kamin asemin marvir guar kam akiri.

⁴ Egha gumaziba gol ko silvan marvir guar kam asigha,
hama ko dikoniba inigha, a iran aghuagha a gafu.

⁵ Ezi marvir guar kaba biziba dar puvati, da nedazir kiniba.
Kuaraziba izi gumazibar azenibar zuravariba ko
daghebar amisi, dar gan atiatingasa
me dar ingarigha da ase.

Men marvir guar kaba migeir puvati.

Egha da aruir puvatizi, gumaziba da ateragha arui.

Me ian tav gasighasighan kogham, kamaghin ia dar ati-
atingan marki.

Me uaghan bizir aghuitam damighti an otoghan
kogham.”

⁶ Ikiavira Itir God gavgavir bar ekiam iti,
ezi ua godin tam nin min itir puvati.

Nin ziam gavgavir ekiam iti.

Egha ni bizir igharagha garibagh amima da nin gav-
gavim aka.

⁷ Ni kantriba bar dar gumazamiziba bar me gativagha men
gari,
ezi me bar nin atiating nin apengan iki nin ziamra
fam.

Ezi nguazir kamin fofozir aghuiba itir gumaziba ko atriv-
iba,
men tav nin min amir puvati.

⁸ Gumazir kaba bar fofoziba puvatigha bar onгани.

Marvir guar me temebar dikirigha arighizir kaba,
pura biziba,
da fofozir aghuir manatam me daningam? Bar
puvati.

- ⁹ Aser marvir guar kaba, me dar kurkiasa, Tarsisin
 nguibamin ghua silva isa,
 egha ghua Ufasin nguibamin gol ini.
 Egha iza gol ko silvan ingarir darazigh anidi,
 eghti me uan marvir guaba avam.
 Egha me inir blupla ko pighagheviba isamigha
 asebar marvir guar kabar kurti.
 Kurkazir marvir guar kabar itiba,
 kar digiribagh amir fofozir gumaziba ingangarir
 kaba bar dagh ami.
- ¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God, a guizbangira God.
 A Godin zurara ikia mamaghira itim,
 egh atrivimin iki mamaghira ikiam.
 Ezi an aningagharim nguazim gamima,
 a ivazvasi, eghti gumazamiziba deraghvira ikian
 kogham.
- ¹¹ “Israelia, ia kamaghin nighnizir gavgavim Godin itir
 puvatizir gumazamizibav kim,
 ‘Tan aseba overiam ko nguazimin ingarizir puvatizi,
 da ua nguazim ategh an ikian kogham,
 egh overiamin apengan ikian kogham.’”

Godin ziam fer ighiam

(Jeremaia 51:15-19)

- ¹² Ikiavira Itir God uan gavgavimin nguazir kamın ingari.
 A uan nighnizir aghuimin nguazir kam isa uan dan-
 ganimra anetizi, a gavgafi.
 A uan fofozimin overiamin ingara an onegha
 gifa.
- ¹³ A tiarim akarigha migeima, overiam bar pantemin
 tingazi.

Ezi ghuariar piziba nguazir otevirar migha iza,
egha uari akufa.

God onimaribagh amima,
da taghtazima amozim izaghiri.

Egha aminim asirafima, a
a uan danganim ataghiragha izi.

¹⁴ Ezi gumazamiziba, me bar onanigha bizitam gifozir
puvati.

Gumazir marvir guaba golin dar ingariba,
me bizir me ingarizir kaba bagh bar aghum-
sigham.

Kar guizin godba puvati.

Marvir guar kaba, da aminir datirighin en ikia
angamira itir kam puvati.

¹⁵ Kar me dibovir akabav kimasa pura ingarigha arighizir
bizir kiniba.

Eghti Ikiavira Itir God, me tuisighamin dughiam iziti
me bar ikuvigham.

¹⁶ Ezi Ikiavira Itir God, a Jekopin ovavir boribar God, a uabi
biziba bar adar ingari.

Egha bizir kabar min garir puvati.

A Israelia amisevezi me an adarazira iti.

An ziamra kara:

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.

Ikiavira Itir God Judaba batuegham

¹⁷ O Jerusalemia, apaniba ia ekirugha gifa.

Ezi ia uan biziba bar ada akuvagh da inigh mangi.

¹⁸ Ikiavira Itir God, kamaghin ia migia ghaze,

“Dughiar kamin ki nguazir kamin itir gumazamiziba bat-
ueghti me mangegham.

Ki osimtizir ekiam me danighti, me mizazir ekiam
baragham.”

¹⁹ Eghti Jerusalema kamaghin mikimam:

“Maia, e ikuvigha gifa.

Osimtizer ekiam e batogha duamin min bar ekevegha
misingizir puvati.

Ezi marki, osimtizer kam e batogha givazi e
aneteram.”

²⁰ Jerusalem ikuvigha gifa, egha pura iti, mati purirpenir
mam dipirigha iri.

A mati en purirpenibar benir dar suighiziba dighor-
aghirezi da dipiraghiregha ire.

Ezi gumazamiziba bar Jerusalem ategha ghuegha gifa,
mati en boriba bar ariaghiregha tav ua itir puvati.

Kamaghin amizi, ua Jerusalem ingaramin gu-
mazitam ua itir puvati.

²¹ Ezi kantrin gumazir dapaniba onganigha fofoziba pu-
vati,

egha nighnizir aghuim bagha Ikiavira Itir Godin
azangsizir puvatigha ire.

Kamaghin me deragha ingangarir aghuim gamizir puvati,
ezi apaniba iza gumazamiziba batoghezi me tintini-
bar ghuegha kantrin igharazibar iti,

mati sipsipbar garir gumazim deragha dar garir
puvatizi, afiar atiaba sipsipba batoke.

²² Ia oragh! Niginir ekiar mam notin amadaghan oto.

Kar apanibar midorozir gumazibar mighsizir niginir
dafar kuram, me niga akizirigha izi.

Me uan nguibam ategha Judan nguibaba ko
misoghasa izi.

Me Judan nguibaba bar ada agivaghti,
da afiar atiabar nguibamin otogham.

Jeremaia uan gumazamizibar akurvaghasa Godin azara

- ²³ O Ikiavira Itir God, ki fo, e gumazamiziba uari uan daroriba gativaghan kogham.
E mangamin tuaviba, e deragha dar garir puvati.
- ²⁴ O Ikiavira Itir God, ni uan arazir aghuimin e akirmigh, pura en aningaghan marki.
Ni en aningagheghti e bar moghira ikuvigham.
- ²⁵ Egh Kantrin Igharazibar Gumazamizir nin ziam dibora a fer puvatiziba,
ni men aningaghi me gasighasigh.
Gumazamizir kaba, e Jekopin adarasi, me en maraziv soghezi me ariaghire.
Me bar e agivagha en nguaziba ko dipeniba sara bar dagh asighasiki.
Kamaghin amizi, ni me gasighasigh.

11

Israelia, Ikiavira Itir Godin Akar Dikirizir Gavgavim abiki

¹ Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migei, ² “Ni deraghvira nan Akar Dikirizir Gavgavimin akaba baregh mangi Judaba ko Jerusalem gumazamizibav kemegh:
³ Ni mangi me mikim suam, Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki ia migia ghaze, Gumazir manam nan Akar Dikirizir Gavgavimin gin mangan koghti, ki a damighti a bar ikuvigham. ⁴ Ki fomira ian inazir afeziaba Isipin me inigha iza Akar Dikirizir Gavgavir kam me koma a gamizi, a gavgavigha kamaghira iti. Dughiar me Isip ataghizim, danganir kam bar puv fei, mati avim men isi, ezi ki me inigha iza kamaghin me migei, ‘Ia nan Akar Gavgaviba bar adar gin mangi, egh ia nan gumazamizibar ikiti, ki ian Godin ikiam. ⁵ Ki ian inazir afeziaba ko Akar Dikirizir Gavgavim gamigha nguazir aghuim isi me daningasa, kar

nguazir bar aghuir biziba an ikia deraviram aghuim. Ia nan Akar Gavgavimin gin mangiti, ki a isi ia daningam.' Nguazir kam ia datirighin an iti." Ezi ki Jeremaia Ikiavira Itir God ikaragha ghaze, "Bar guizbangira! Bizir kam otogham."

⁶Ezi Ikiavira Itir God, na migia ghaze, "Ni nan migirigiar kaba isi Judan nguibaba ko Jerusalem tuavir aguabar mangi, dar gun ivivigh me mikim: Ia datirighin nan Akar Dikirizir Gavgavimin akaba baragh, dar gin mangi!
⁷Ki ian inazir afeziaba Isipin me inigha iza datirighin, ia ikiangsigha ivivigha ia migia ghaze, ia nan Akar Dikirizir Gavgavimin gin mangi. ⁸Ezi ian inazir afeziaba nan akam barazir puvatigha an gin zuir pu. Puvati. Me akaba batogha uan ifongiabara gintigha arazir kurabara damuasavira nighnisi. Ezi Akar Dikirizir Gavgavim mike-mezi moghira, ki ivezir kuraba me ganidi."

⁹Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin na migei, "Judaba ko Jerusalemia, nan akamin gin mangan aghuagha, akiribagh iragh na gasasa akam misoke. ¹⁰Me uamategha men ovaviba amizir arazir kurabar gin zui. Men ovaviba fomiram amizi moghin me nan akam baraghan aghua. Israelian kantri ko Judabar kantri, aning uaghara asebar gin ghua men ziaba fe, egha Akar Dikirizir Gavgavir ki men ovaviba ko amizim abigha gifa. ¹¹Kamaghin ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, ki zuamira bar me gasighasighti, me itavraghamin tuaviba puvatigham. Egh me akurvazim bagh nan dimiva arangti, ki me bareghan kogham. ¹²Eghti Judaba ko Jerusalemia, aser me ofan mughuriar aghuim zuiba anidiba bagh mangam. Egh me aser kabar dimiti, da dughiar kurar kamin aven men akuraghan kogham.

¹³ “Judaba, ian aser ia ziaba febar dibobonim, ian nguibar ekiabar dibobonim ko magh ghu. Egha ia aghum-sizim itir asem Bal bagha, ofan migharir mughurir aghuim zuim damuasa dakozir aviribar ingari. Ezi dakozir kabar dibobonim da Jerusalemin nguibar ekiamin tu-avir aguabar dibobonim ko magh ghu. ¹⁴ Jeremaia, gumazamizir kaba dughiar kuram bativamin dughiamin, ni me bagh na ko mikiman marki. Ni me bagh pamten nan diman marki. Ni men akurvaghsi nan azangsighan marki. Guizbangira, me uarir akurvaghsi nan dimti ki me bareghan kogham.”

¹⁵ Ikiavira Itir God kamaghin Judabav gia ghaze:
 “Ia gumazamizir ki bar ifongeziba, ia arazir bar kurar aviribagh ami,
 kamaghin, ia nan ofa gamir Dipenimin aven mangan kogham.
 Ki ian amamangatighti, ia aven mangam.
 Ia uaghan uari bagha ofa damuasa asiziba na bagha da inigha iza ghaze,
 ofan kaba ian akurvaghti ia ikuvighan kogham. Bar puvatigham.
 Ki ia gasighasighamin dughiamin, ia bar biziba puvatigh bar akongeghan kogham.*

¹⁶ Ki faragha ia dibora ghaze,
 Israelia ia mati olivin temer aghuir mam bava ovizir aghuiba iti.
 Eghti ki datirighin olivin temer kam avim a datighti,
 avim ararimin min pamten dagarvagh, temer kam gaseghti,
 a isiva aguaba bar dipirighiregh bar givagham.

* **11:15:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

¹⁷ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki tememin
 min nguazir kamin ia akara,
 egha datirighin ia gasighasighasa migei.
 Ki garima, ia Israelin kantri ko Judan kantrin gumazamiz-
 iba,
 ia ofan mughuriar aghuim zuiba isa asem Bal bagha,
 dagh ami.
 Ezi ian arazir kurar kam na gamizi,
 ki bar ian aningaghe.”

Gumaziba Jeremaia misueghti an aremeghasa akam mi-
 soke

¹⁸ Ki Jeremaia, ki Ikiavira Itir God ko migia ghaze:
 “Ikiavira Itir God, gumazamizir maba paza na damuasa
 migei.
 Ezi me damuasa amir bizir kam, ni an gun nan akazi,
 ki fo.

¹⁹ Ki faragha fozir puvati, me paza na damuasa na bagha
 akam misosi.
 Ki mati sipsipin nguzim gumaziba a misueghti an
 aremeghasa an akua zui.

Ezi gumazir kaba akam misuegtha ghaze,
 ‘Aria, e datirighiram a misueghti an aremegham,
 mati gumazim temem bema, me an dughiamrama an
 oti mokin.
 E bar a kuavaremeghti, gumazamiziba uam an
 ginighnighan kogham.’

²⁰ O Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
 ni arazir aghuimin gin ghua gumazamizibar araziba
 tuisisi.
 Ni deravira men nighniziba ko naviba tuisisi.
 Ki osimtizir kam isa nin dafarim gati.
 Ki fo, Ni gumazamizir kaba ivezir kuram me
 daningiva bar me gasighasigham.”

²¹ Ki orazi Anatotîn nguibamin gumazir maba na misueghti, ki aremeghasa kamaghin na migia ghaze, “Ni Ikiavira Itir Godin ziamin uam akatam mikiman marki. Ni ua tam mikimti, e ni misueghti ni aremegham.” Ezi Ikiavira Itir God, nan dimdiam baregha kamaghin na migei, ²² “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki guizbangira migei: Ki Anatotîn gumazamiziba pazivira me damighiva, ivezir kuram me daningam. Ki me misoghsi apaniba amadaghti me izi men gumazir igiabav sueghti me arimighiregham. Eghti dughiar kamin, Anatotîn gumazamiziba dagheba puvatighti, men otariba ko guiviba arimighiram. ²³ Anatotîn gumazamizir paza ni damuasava amiba, ki me ikarvagh me gasighasighamin dughiam, ki a ginabagha gifa. Men tarazi miseveghirighan kogham. Me bar moghira ikuvigham.”

12

Jeremaia osimtîzim ikia Ikiavira Itir Godin azangsisi

¹ O Ikiavira Itir God, ni kotiaba tuisizir arazim a bar dera, ezi ki zurara uan osimtîzim akîrsi akamadarim ni ko a damuan kogham.

Ezi arazir ki fozir puvatizir maba iti, ezi guizin nin arazir kotiaba tuisizim, ki a bagh nin azangsighasa.

Manmaghiram amizi gumazamizir arazir kurabagh amiba me zurara deragha iti?

Ezi manmagh amizi, ifavaribagh amir gumaziba deraghavira ikia ghuavira iti?

² Ni me isa nguazir kam garighizi, me deraghviram otiva, mati gumazim temem akarazi, an biba nguazim giraghuezi,

temem aghuigha bava oviziba iti.

Me zurara nin ziam diborava, men nighniziba nin saghuiamin iti.

³ O Ikiavira Itir God, ni bar na gifogha, ki amir araziba sara fo.

Egha na tuisigha bar deravira na gifo.

Ni na bagh apanir kaba batueghasa, ki ifonge.

Mati gumaziba sipsipbav sueghti da aremeghasa, da inigha zui.

Ki nin azai, ni inabazir dughiamin,

ni me misueghti me arighiregham.

⁴ Gumazamizir kaba arazir kurabagh ami.

Egha uaghan me ghaze,

“Bizir e bativamin kaba, Jeremaia bar dar ganighan kogham.”*

Kamaghin amizi, ni gumazamizibar arazir kurabar os-

imtiziba ikarvagha nguazim gamizi,

an aghazagharizi, graziba bar misingi.

Ezi asiziba ko kuaraziba tintinibar ariaghiri.

Ezi ki nin azai, Ni dazoghin bizir kam agivaghti,

nguazim ua deragham?

⁵ Ezi Ikiavira Itir God na ikaragha ghaze:

“Jeremaia, osimtizir ni datirighin isir kam, a gin otivamin osimtizim min garir puvati.

Ni gumaziba ko ia tuavimin ivemar, ni me gi-

taviraghsi damuva avegham, ni avighaghegham,

egh ni manmaghin hoziaba ko ivemaram?

Ni nimira uan kantrin aven danganir azentuzimra deragh

iki,

* **12:4:** Gumazir maba kamaghin akar kam gira, “God bizir e amibar gari puvati.” Gumazamiziba kamaghin Jeremaian mikimam, egh me ti kamaghin nighnigh suam, a men faragh ovegham. O me ti ghaze, me uari an misueghti an aremegham. Ni Jeremaia 11:18-23in an gan. **12:5:** Jeremaia 49:19; 50:44

ni manmaghin mangi Jordanin Fanemin boroghin
 itir ruarir averiamin ikiam?
⁶ Ezi nin aveghbuaba ko nin adarazi akirim ni gasaragha,
 osimtizim ni darigh pazi ni damuasa akam misoke.
 Egha uari akuvagha ni ekiarugha givagha,
 bar nin suighasa roghira izi.
 Kamaghin amizi, me izi akar aghuibar ni mikimti,
 me baraghan marki.”

Ikiavira Itir God, uan gumazamiziba bar me baseme
⁷ Ikiavira Itir God ghaze,
 “Israelian gumazamizir ki ua baghavira miseveziba,
 ki akirim ragha me gasaragha gifa.
 Gumazamizir ki bar gifongezir kaba,
 ki datirighin apanibar amamangatighti,
 me me dikabiragham.
⁸ Nan gumazamizir kaba, nan apanim gamigha,
 na dikabinasa pamten diava arai,
 mati laionin mam ruarimin ikia pamten aroi.
 Kamaghin, ki me gifongezir puvati.
⁹ Nan gumazamizir ki ua baghavira inabaziba,
 me mati kuarazir mam, kuarazir isaba iza
 anekiarugha a gasighasisi.
 Ki kantrin igharazibar diaghti me izi nan gumazamizir ki
 ua baghavira inabazibagh asighasigham,
 Mati gumazim asizir atiabar diaghti, me uaghan izi
 kuarazir kam amam.
¹⁰ “Kantrin Igharazibar Gumazamizibar gumazir dapanir
 aviriba iza,
 nan wainin azenir dirim gasighasiki.
 Me azenir dirir kam dikezi,
 a danganir midiarimin min iti.
 Ezi gumazamiziba uam an itir puvati.

¹¹ Eghti nguazir kam pura ikiti, gumazamiziba an pu-
vatigham.

A dipaba puvatizir danganimin min otogham.

Eghti nguazim ikiva aziti, ki a baragham.

Eghti nguazir kamin itir gumaziba,

ua a ginighnighan kogham.

¹² Eghti apanir aviriba otivigh, gumazamiziba puvatizir
danganir mighsiabar tuavimin izi,

biziba bar dagh asighasigham.

Guizbangira, ki Ikiavira Itir God, ki apanibar amuti,

me ian kantrin otevir mamin ikegh, mangi

otevir igharazimin gumazamiziba bar me
gasighasigham.

Eghti gumazitam ua deragh ikian kogham.

¹³ Ia Israelia witin oviziba oparigh,

da iniamim dughiamin, ia benir dikonibar ganti
darara ikiam.

Ia pura ingangarir mitiabagh amua bizir muziaribara isi.

Ki Ikiavira Itir God, nan aningagharim ian ikiavira iti,

kamaghin ia witin ovizir muziariba bangin
aghumsigham.”

Ikiavira Itir God, Israelian boroghin itir kantriba bagha
akar dikirizim gami

¹⁴ Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Ki Israelian
boroghira itir kantriba akam men iti. Me arazir kurabagh
amua, egha nguazir ki uan gumazamizibagh aningizir
kam pazav a gami. Ni oragh! Ki apanir kaba men
nguazimra me batuegham. Judaba uaghan apanibar
tongin uan nguazir ki me ganingizimra iti, eghti ki
uaghan me batuegham. ¹⁵ Ki bar moghira me batuegh

gìvagh, gín ua men apangkuvigh, men aku men nguaz-ibara mangam. ¹⁶ Eghti nan gumazamiziba nan ziam fer araziba, me dughiar kamin dar gan dagh fofogham. Fomira gumazir kaba nan gumazamiziba, me aser Balin ziamin guizbangira mikimasa pin arigha migei, egha nan gumazamizibar sure gami. Me datirighin uari nan ziamin pin darigh guizbangira mikim suam, Ikiavira Itir God, a zurara iki mamaghira ikiam. Me arazir kabar gín mangi, uaghan nan gumazamizibar otivigham. ¹⁷ Eghti kantrin tamín gumazamiziba nan akam bareghan aghuaghti, ki me batuegh bar me gasighasigham. Ki Ikiavira Itir God ki mikemegha gifa.”

13

Ikiavira Itir God, inimín akar isin zuimín Jeremaia migei

¹ Ikiavira Itir God kamaghin na migia ghaze, “Ni mangi inir aghuitam givezegh, a ikegh. Egh inir kam isi dipam daghuan marki.” ² Ezi Ikiavira Itir God mikemezi moghira, ki ghua inir mam givezegha a ike. ³ Ezi Ikiavira Itir God ua kamaghin na migei, ⁴ “Inir ni ivezegha uan ivariam gikezir kam, a inigh dikavigh Peratin Fanemin mangi, egh inir kam isi dagiar torimín aven a modogh.”* ⁵ Ezi ki Ikiavira Itir God mikemezi moghin amua, inir kam Peratin Fanemin a modo. ⁶ Ezi aruer aviriba ghua givazima, Ikiavira Itir God, ua kamaghin na migei, “Ni dikavigh uamategh Peratin Fanemin mangi, egh ki ni mikemezi ni modozir nir kam uam a inigh.” ⁷ Ezi ki Peratin ghugha, inim modozir danganim gutui. Egha ki inim inigha an garima, a ikuvigha givagha, ua ingangariba an puvati.

12:16: Josua 23:7; Aisaia 49:6; Jeremaia 3:17; 16:19 **12:17:** Onger Akaba 2:8-12; Aisaia 60:12 * **13:4:** Ziar kam Perat, gumazir maba kamaghin a ginighnisi, a Yufretisin Fanem.

⁸ Ezi Ikiavira Itir God ua kamaghin na migei, ⁹ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Ki Judaba ko Jerusalemia uari uan ziaba feir arazim abiraghti, me inir ikuvizir kamin min ikuvighti, men ziar ekiam givagham. ¹⁰ Gumazamizir arazir kurabagh amir kaba, me uan kuaribav konegha nan akaba baraghan aghua. Men naviba gavgavizi, me uan nighnizibar gin zui. Egha asebar gin ghua men ziaba fe. Egh gin gumazamizir kaba ikuvigham, mati inir kam ikuvigha ingangariba an puvati. ¹¹ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Ki faragha Israelin kantrin gumazamiziba ko Judan kantrin gumazamiziba bar me gamizi, me nan porogha gavgavizi moghin, mati gumazim inim isa uan ivariam gikegha, anemighirizi a gavgafi. Ki kamaghsua, me nan gumazamizibara iki, egh nan ziam fi na bagh bar akuegh ziar ekiam na daningam. Ezi me na baragh nan gin mangan aghua.”

Jerusalemia nguazir minemin min ikuvigham

¹² Ikiavira Itir God ua na migia ghaze, “Jeremaia, ni mangi kamaghin Israelia mikim suam, ‘Ikiavira Itir God, a Israelian God, a kamaghin migia ghaze: Gumazamiziba wainin dipam isa nguazir minebagh fufuzi da izefe.’ Eghti Jerusalemia ti oregh ni mikim suam, ‘Ni ghaze, e ti bizir kam gifozir puvati, a?’ ¹³ Eghti ni kamaghin me mikim, ‘Ikiavira Itir God kamaghin migei, Ki uabi nguazir kamin itir gumazamiziba wainin dipam men gunasava ami, eghti me bar onganigham. Devitin ikizimin atriviba ko, ofa gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumaziba ko, Jerusalemin gumazamiziba bar, mati wainin dipam nguazir minem gizivazi moghin, wainin dipam me gizivagham. ¹⁴ Ki gumazamizir kaba bar me gasighasigham, mati gumazim nguazir mineba isa uariv sosi da biaghiri

moghin. Men ameboghfeziaba ko, boriba sara ki me ginighnigh men apangkuvighan kogham. Bizitam bar nan tuavim apirighan kogham. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.’”

God ivezir kuram isi Judabar aningam

¹⁵ Ia Judaba, Ikiavira Itir God, ia mikemegha gifa.

Kamaghin amizi, ia deraghvira kuaribar arigh nan akam baragh.

Egh ia ifaghati uari fan marki.

¹⁶ Ia datirighin Godin akurvazimin angazangarim bagha garavira iti.

Eghti gin Ikiavira Itir God, angazangarir kam giraghti, a mitarmer bar ekiamin otogham.

Guizbangira, dughiar kuram otogham,

mati Ikiavira Itir God ian nguibaba mitarmem dar anighti,

ia mighsiabar pin daruva asaghpor tintinibar iregham.

Kamaghin, arazir kam faragha otivamin dughiamin,

ia zuamira ziar ekiam isi Ikiavira Itir God, ian God, a daning.

¹⁷ Ia Ikiavira Itir Godin gumazamiziba, ia mati an sipsipin bizim,

a deravira ia geghufi.

Ia nan akam baraghan aghuaghavira ikiti,

apaniba izi, ia inigh mangi,

kantrin igharazimin pura ingangarir gumazir kinibar min ia arigham.

Eghti, ki uabira modogh ikiva ian ifaghatir arazim ginighnigh,

ia bagh pamtem aziti,

temeriba nan damazimning gizivagh izighiram.

¹⁸ Ikiavira Itir God kamaghin na migia ghaze:
 “Ni mangi akar kam isi atrivim uan amebam ko aningin
 mikim suam,

Gua gin ua kantri gativaghan kogham.

Guan atrivir dapanir asuar dirimning, pura bizir kinimn-
 ingin min otogham.

Kamaghin amizi, gua atrivir dabirabimning atakigh.

¹⁹ Apaniba izi Judan sautin amadaghan itir Distrik Negev,
 an itir nguibaba ekiarugh dar divazibar tiar akaba
 asegham.

Me Judaba bar me inigha nguibar igharazimin, pura
 ingangarir gumazir kinibar min me arighsi, me
 inigh mangegham.

Kamaghin amizi, Judan gumazitam ua
 nguibabar tiar akaba kuigh mangi izegh
 damuan kogham.

²⁰ “O Jerusalemin nguibar ekiam, ni kogh notin
 amadaghan izir midorozir gumazibar ganti, me ni
 bagh izam.

Gumazamizir ni bar ifuegha deragha me geghuva
 men gariba,

me mati sipsipin dirir ni me bagha bar akongez-
 iba, me managh iti?[†]

²¹ Eghti gumazir ni namakabagh amigha akurvaghiziba,
 me izi ni dikabiragh ni gativam.

Eghti ni manmaghin me mikimam?

Ni amizim otasa mizazim isi moghin,

[†] **13:20:** Ves 20-27in aven itir migirigiaba, God akam isa
 Jerusaleman mikiri. Egha a kamaghin akar isin zuimin
 migei, Jerusalem uabi mati amizir mam, egha an akar
 kam amizir kamra mikiri. Ezi gumazamizir nguibar kam
 itiba me mati an boriba.

ni ti mizazir bar kuram baragham.‡

22 Egh ni ti uan navir averiamin aven uabi uabin azangsigham,

manmaghin amizi, bizir kurar kaba na batifi?

Ni kamaghin fogh, Nin arazir kuram bar ekefe.

Kamaghin amizi, gumaziba nin korotiaba suegha arazir kurabar ni gami.

23 Eghti Itiopian kantrin gumazamiziba, men mikarzir piziba, mikarzir ghurghuribar otivam, ti puvati.

Eghti kaziar atiam, me a dibora ghaze, lepat,

a ti uan mikarzir dighdiriba itiba giragham, a?

Bar puvati.

Kamaghira, arazir kurar kam, nin arazimra,

ezi ni aneteghan kogham.

24 O Jerusalem, ki nin arazir kurar kam bangin

aminim gumazamiziba puvatizir danganimin ikegha

iza, witin afezibagh ivai da zui moghin,

ki nin gumazamiziba batuegham.

25 Ki ikiavira Itir God, ki ghaze,

ni na bakinighinigha ifavarir aseba nighnizir gav-gavim dar iti.

Kamaghin amizi, bizir ni bativir kaba, ki deraghavira

fogha da miseveggha gifa,

eghti da ni bativam.

26 Ki uabi nin korotiam fegh uanaboghti,

gumazamiziba nin mikarzir mogomemin ganti,

ni bar aghumsigham.

27 Ki uabi gari, ni arazir bar kurar ki ifongezir puvatizibagh ami.

Ni asebar gin mangasa pamtemin ingara, mighsiaba

ko danganir tuziba itibar dar ziaba fe.

‡ 13:21: Hibrun akam deragha migirigiar kamın mingarim abighizir puvati. 13:27: Aisaia 65:7; Jeremaia 5:8; Esekiel 6:13

Ni mati gumazim uan roroamin amuim ko dakuasa an
giriabagh suagha arui,
egha mati hoziar apurim pamten hoziar amebamin
gin ghuava aroi.

O Jerusalem, nin araziba bar mize,
egh ni kamaghira iki mangi manadizoghin ua
zuegham? Bar puvatigham.
Noka! Ni bar ikuvigham.”

14

Judan kantri amoziba puvati

¹ Dughiar kamin Judan kantri amoziba izi puvatizima,
Ikiavira Itir God, an gun migia akar kam isa Jeremaia
ganingi:

² Judan kantrin gumazamiziba bar osimtizir ekiamin ikia
azi.

An nguibabar aven itir gumazamiziba bar pazavira
iti.

An gumazamiziba tintinibar nguazim girav ikia puviram
azima,
men azirakam Jerusalemın nguibamin ikegha, nan
kuarim bagha ghuavanadi.

³ Men gumazir dapaniba dipaba tuasa ingangarir gumaz-
iba amangizi,
me mozir dipabar ghuegha gari mozir paba dakegha
gifa.

Ezi me miner miseviba ua da inigha nguibar ekiamin
ghue.

Egha me paza uari baragha aghumsigha, osemegha
uan guaba monge.

⁴ Amoziba Judan kantri gizir puvatizi,
nguazim bar misingi.

Kamaghin amizi, gumazir azeniba opariba,

bar osemegha aghumsigha uan guaba monge.

⁵ Ezi asizir atiaba nguziba batima, da damamin graziba puvati.

Kamaghin, me uan nguziba ataghirazi, da pura iti.

⁶ Ezi donkin atiaba mighsiabar tuivav ikia, afiar atiabar min avighagha pamtemin aminim isi.

Da pamtem damamin graziba bagha ruia gari.

Ezi graziba bar puvati,

kamaghin men damaziba bar mikirvagha iraghue.

⁷ Ezi nan gumazamiziba kamaghin na ko migia dia ghaze,
“Bar guizbangira, e akirim ragha ni gasaragha givagha,
arazir kurar avirim gami.

Ezi en arazir kurar kaba e isa kotiam gati.

Ezi ikiavira Itir God, ni uan ziar ekiam ginighnigh,
en apangkufigh.

⁸ E Israelia zurara uarir akurvaghasa nirara nighnigha ni mizua iti.

Egha osimtizibar dughiabar ni uam e isi.

Ezi manmagh amizi, ni datirighin e gifozir puvatizi
moghin iti?

Manmagh amizi, ni nguibar igharazimin gumazir
guraghav itimin min iza

dimagarir vamiran e ko ikegha ghu?

⁹ Manmagh amizi, ni gumazir okam nighnizimin min, en
akurvaghamin gavgaviba puvati?

Manmagh amizi, ni mati, midorozir gumazim uan
apaniba abinamin gavgaviba puvati?

Ikiavira Itir God, e bar fo, ni kamaghin amir puvati.

E fo, ni en tongin itima, e nin gumazamizibara iti.

Kamaghin, ni e ataghiraghan marki.”

¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God, gumazamizibagh nighnigha ghaze:
 “Me pura tintinibar daruasa bar ifuegha, deragha uan
 daroribar garir puvatigha akirim na gasara.

Ezi ki Ikiavira Itir God, ki arazir kam bagha bar me
 gakongezir puvati.

Ki datirighin men arazir kurar kabagh nighnigh,
 me ikaragh ivezir kuram me daningam.”

¹¹ Egha Ikiavira Itir God, kamaghin na migia ghaze:

“Jeremaia, gumazamizir kaba, ki deragh me damusi,
 ni me bagh nan azangsighan marki.

¹² Eghti me ti na bagh dagheba ataghiragh nan akurvazim
 bagh na ko mikimti,
 ki me bareghan kogham.

Eghti me ti, ofan na bagh tueghti bar isi mighiramiba ko,
 witin ofan tuamiba, na daningti,
 ki dagh ifuegh da inighan kogham. Puvati.

Ki apaniba amadaghti, me izi me misueghti me
 arimighiregham.

Egh ki me damuti, me dagheba puvatigh
 arimighiregham.

Egh ki arimariar ekiabar amuti,
 da me bativti me arimighiregham.”

¹³ Ezi ki an akam ikaragha ghaze,

“Oio, Ikiavira Itir God, en Ekiam, ni oragh.

Nin akam inigha izir gumazir maba akar igharagha
 garibar gumazamizibav gei.

Me kamaghin nin akam akura ghaze,

Apaniba ia misueghti ia arimighireghan kogham.

Egh ia dagheba otevegha arimighireghan
 kogham.

Egh Ikiavira Itir God deragh ia damighti,

ia nguazir kam bar deraghvirama an ikiam.”

¹⁴ Ezi Ikiavira Itir God, kamaghin na migei:

“Akam inigha izir gumazir kaba nan ziamin ia migia,
ifavarir akabar ia migei.

Ki me amangizir puvati, egha uaghan akatam me
gangingizir puvati.

Akam inigha izir gumazir kaba, me uari uan nighnizibar
migei.

Me ghaze, me irebamin min garir bizibar gara migei.

Puvati, me ifari.

Egha bizir otivamiba me dav gia, pura migei.

¹⁵ Ki Ikiavira Itir God, ki gumazir iza nan ziamin akam
akunizir kaba, ki men gun ni migia ghaze,
Ki me amangizir puvati.

Me ifara pura iza nan ziamin ghaze,

‘Midoroziba ko dagheba puvatighamin dughiam
kantrin kamin otivan kogham.’

Ezi ki ia migei,

Midoroziba ko mitiriar arazimra,

Godin akam inigha izir gumazir kabara bativ bar
me kuavaremegh.

¹⁶ Eghti gumazamizir akam inigha izir gumazir kabar
akaba baraghiziba,

me midorozim ko dagheba puvatizir bizim bagh
arimighiriti,

me men kuaba isi Jerusalemin nguibar ekiamin tuavir
toribav kinighti,

gumazir men kuaba isi mozibar afamiba bar pu-
vatigham.

Eghti men amuiroghboriba uaghan, arazir kamra men
kuaba bativigham.

Ki garima, Jerusalemia arazir kuram gami, kamaghin
ki bar me gasighasigham.”

¹⁷ “Jeremaia, ni gumazamizibar apangkuvamin akamin me mikim. Ni kamaghin mikim,
 ‘Ki Jeremaia, ki arueba ko dimagaribar azivira ikiti,
 nan damazimning temeriba dagh izivagh mam-
 aghira ikiam.

Nan gumazamiziba, guivir ki bar ifongezimin min, ki bar deravira men gari.

Ezi apaniba nan gumazamiziba puvira me mi-
 soagharighizi,
 me bar moghira ikufi, mati me duar dafar
 kuraba iti.

¹⁸ Ki nguibar ekiamin azenan ghua gari,
 midorozimin ariaghirezir gumazibar kuaba irav iti.
 Egha nguibar ekiamin tuavibar aven arua gumazir
 dagheba otevezibar gari,
 me ariava men mikarziba ikuvigha aghariba guni.
 Ki arua garima,
 akam inigha izir gumaziba ko ofa gamir gumaziba
 purama arua
 bizitam gifozir puvati.’”

Jeremaia amozim amangasa Godin azangsis

¹⁹ Ezi ki kamaghin Ikiavira Itir Godin azangsis,
 “O Ikiavira Itir God, ni bar akirim ragha Judan kantri
 gasara, o?

Ni Saionin nguibar ekiamin gumazamiziba bar me
 gifongezir puvati, a?

Egha ni manmaghsua, bar e gasighasighizi, e ua deraghan
 kogham?

E ghaze, e ti deraghvira dapiam.

Ezi puvati, e deragha apiazir puvati.

E ghaze, e ti osimtiziba ategh, avughsi deravira
 ikiam.

Ezi puvati, apaniba iza e gamima e bar atiatingi.

- ²⁰ Bar guizbangira, Ikiavira Itir God, e fo,
e uan inazir afeziaba ko, arazir kurar aviribagh amua,
nin damazimin e dar osimtiziba iti.
- ²¹ Ni uan ziar ekiam bagh akirim ragh e gasan marki.
Nin Dipenim, a mati nin atrivir dabirabir aghuim,
ni a ginighnigh, apaniba ateghti me Dipenir
kam paza a damuan marki.
Egh ni e ko amizir Akar Dikirizir Gavgavir kam
ginighnigh
anebighan marki.
- ²² Kantrin igharazitamin aser kuratam amozim damighi
an arigham ti? Puvati.
O overiam uabi amozim e danigham ti? Bar puvati.
Ikiavira Itir God, en God, nirara ni bizir kamagh garibagh
ami da otifi.
Kamaghin amizi, e nighnizir gavgavim nin iti.”

15

Judaba bar ikuvigham

¹ Egha Ikiavira Itir God, kamaghin na migei, “Jeremaia ni oragh. Moses ko Samuel nan boroghin iziva, gumazamizir kabar akurvaghsi izi nan damazimin tugh na ko mikim nan azangam, eghti ki apangkuvitam men ikian kogham. Ni gumazamizir kaba batueghti me mangi! Nan mukuragh! Ki ua kagh men ganan aghua. ² Eghti me ti kamaghin azangam, ‘E managhira mangam?’ Eghti ni me mikim suam:

“Ki Ikiavira Itir God ki kamaghin migei:
Men gumazamizir ki arimariar kuramin arimighirasa
amiseveziba,

14:20: Nehemia 9:2; Onger Akaba 32:5; Jeremaia 8:14 **15:1:** Ua Me
Ini 32:11-14; Diboboniba 14:13-19; 1 Samuel 7:5-9 **15:2:** Akar
Mogomem 13:10

me arimariar kuraba iniam.
 Eghti gumazamizir ki midorozir sabamin ovengasa ami-
 seveziba,
 me mangi misogh arimighiram.
 Eghti gumazamizir dagheba otevegh arimighiran ki mi-
 seveziba,
 me dagheba puvatighiva arimighiram.
 Eghti gumazamizir mangi nguibar igharazimin kalabusin
 ikiasa ki miseveziba,
 me mangi nguibar igharazibar kalabusin ikiam.

³ “Ki Ikiavira Itir God, ki bizir gumazamiziba bar me agivamin 4plan kaba amangi: Apaniba me misoghti me arimighireghti, afiaba men kuaba kurvagh mangiti, da dighorti kuarazir pin mighagha aruiba izighiri dar tuzibar amiti, asizir atiaba izi dar naba bar ada ami da agivagham. ⁴ Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, bizir ki Judabagh amizir kam baregh atiatigh digavir kuram damigham. Ki garima, Hese kian otarim Manase, a Judan atrivimin ikia, Jerusalem aven arazir bar kurabagh ami. Ezi bizir ki amir kam, a Manasen arazir kuram ikarvasi.”

⁵ Ikiavira Itir God kamaghin diagha ghaze:
 “O Jerusalem gumazamiziba, tina ian apangkuvigham?
 Eghti tina ia bagh aziam?
 Eghti tina ian kuarkuv ia gifofogham,
 ia deragha iti o puvati?
 Gumaziba puvati.

⁶ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei,
 ia akirim na gasaragha bar nan saghon iti.
 Ezi ki uabi uan agharimin ian misogh,
 ia gasighasighasava ami.

Ki dughiar aviribar ian apangkuva ghua,
datirighin ki aghua.

⁷“Judan gumazamiziba uan arazir kurabagh irazir puvati.
Kamaghin amizi, ki Judan nguibaba vaghvagha dar
gumazamiziba bar me inigha,
me givaragha me batoghezi me ghuezi moghin,
mati aminim witin afezibagh ivarazi da ghue.

Ki uan gumazamiziba bar me gasighasigha
men boribav soghezi me ariaghire.

⁸ Eghti men midorozir gumazir ariaghirezibar amuir
odiaribar dibobonim nan damazimin bar ghuan-
abogh,
ongarir gigimin dibobonim gafiragham.

Ki aruer arizimin apaniba amadazi, me iza,
men midorozir gumazir igiabav soghezi me
ariaghire.

Ezi bizir kam gumazir igiar kabar amebabagh amizi,
me digavir kuram gamigha, osimtizir ekiamin ikia
bar atiatingi.

⁹ Ezi amizir borir 7pla batezim, an boriba bar
arimighireghti,
amebar kamin navir averiam bar ikuvigh, mati
minemin min isikuam,
eghti an kuarmizim mati asizir agharim an
guraghti, an angam aremeghsi damuam.

Amebar kamin dughiar aghuim, ua dughiar bar kuramin
otoghti, a bar aghumsigham.

Mati an aruer arizimin itima, aruem zuamira
iraghugha gifa.

Kamaghira, Judan ikiavira itir varazira, ki apaniba
amangighti,
me izi me misueghti me arimighiregham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Jeremaia uan osimtizimin gun God migei

¹⁰ Ki kamaghin migei:

“Ki bar uabin apangkuvigha osemegha kamaghin uabira uabin migei,

O nan amebam, ni ti tizim baghavira na batezi ki nguazir kamin ize?

Gumazamizir nguazir kamin itiba nan akaba ikarvazima, ki akamadariba me koma adagh ami.

Ki gumazitamin amamangatizi, a pura nan bizitam inizir puvati.

Ki gumazitam pura na da bizitam inizir puvati.

Ezi gumaziba bar moghira nan atara ghaze, ki ikuvigham.”

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God, ghaze:

“Ni osiman marki. Ki nin akuraghti ni deraghvira ikiam.

Eghti ki apanibar amighti, me osimtizim ko dughiar kuramin aven ikiva,

uarir akurvaghsi ni bagh izi nin azangsigham.”*

¹² Egha Ikiavira Itir God, gumazamizibav gia ghaze:

“Gumazitam ain ko bras apiramin gavgaviba puvati.

Ezi apanir notin amadaghan iziba, me bras ko ainin min bar gavgafi.

¹³ Ia nguibar kamin ikia arazir kurar bar aviribagh ami.

Eghti ki bizir kam ikarvaghamin ivezimin min, ian dagiaba ko bizir aghuiba isi, pura apanir kabar aningam.

¹⁴ Egh ki ian apanibar amighti me ia inighti ia pura men ingangarir gumazir kinibar iki,

* **15:11:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

nguazir ia fozir puvatizimin mangam.
 Nan aningagharir ian itim, ki a damighti
 an avim min bar puvira ian isi iki kamaghira ikiam.”

¹⁵ Ezi ki Jeremaia ki kamaghin migei:
 “O Ikiavira Itir God, ni biziba bar dagh fo, egha gumazir
 paza na gamiba, ni bar me gifo.
 Kamaghin, ni gumazir nin ziam bagha dibovir os-
 imtiziba na garizibar ganiva,
 na ginighnigh nan akuragh.
 Egh gumazir na gasighasizir kaba, ni ivezir kuram me
 ikaragh.
 Ni ti men sughsughti, me na misueghti ki are-
 megham.

¹⁶ O Ikiavira Itir Godin Bar Gavgaviba Itim,
 ni uan ziam na garizima, ki ni nan anavira.
 Ezi nin akam na batogha, mati nan daghemra min iti,
 mati dagher mam, gumazim, a isa anepava gavgavim
 namnam ko duam ganidi.
 Ezi nin akam na gamima,
 ki uan navir averiamin aven bar akongegha nan
 navim dera.

¹⁷ Ki gumazir dughiar aghuiba baghavira itiba ko apiavkia
 bizibav gia atir puvati. Bar puvati.
 Gumamazir arazir kurar me amiba bangin, aningazim na
 gizifa.
 Kamaghin, ki uabi abiragha bar nin apengan ikia
 uabira iti.

¹⁸ Manmagh amizi mizazir kam nan ikiavira iti?
 Egha manmagh amizi, me osimtizim na ganigavira
 iti,
 mati duaba nan mikarzim in ikiavira ikia midir
 puvati?
 Ki garima, ni nan akurazir puvati,

mati gumazim mozir pam bagha ghua garima,
a dakezi a tam amezir puvati.”

- ¹⁹ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na ikaragha ghaze:
“Ni akar kabanang ategh navim giragh ua na bagh iziti, ki
ua ni inighti,
ni ua nan ingangarim damuam.
Egh ni akar kuraba akurir arazim ategh, akar aghuimram
akunam,
egh ni nan akatorimin min iki nan akamin gun
mikimam.
Eghti gumazamiziba nin akaba baragh nin gin mangam.
Ni men akaba baragh men gin mangan marki.
²⁰ Ki gumazamizir kabar damazimin ni damighti,
ni brasin divazimin min tugh gavgavigham.
Ki datirighin nin akuragha, ni ko iti.
Eghti gumazamizir kaba nin apanim damuva
ni dikabiraghan kogham.
Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegha
gifa.
²¹ Ki gumazir arazir kurabagh amiba ko apangkuviba
puvatizir gumaziba,
men agharim da ua ni inighti, me ua ni gasighasighan
kogham.”

16

Jeremaia Godin Akar Gavgavim akunamin ingangarim
iti

- ¹ Ki Jeremaia, Ikiavira Itir God ua kamaghin na migei,
² “Ni nguazir kamin amizitamin ikian marki, egh ni
boriba puvatigh. ³ Ki Ikiavira Itir God, ki nguazir kamin
itir boriba ko, men amebaba ko afeziar me batamiba,
ki me bativamin bizibar gun ni mikimasa. ⁴ Me bar

arighiregham. Tarazi arimariar kuraba iniva arimighiram. Eghti apaniba izi taraziv soghti me arighiram. Eghti men tarazi dagheba puvatighiva, arimighiram. Eghti gumazir men kuabar apangkuv aziva, me isi mozibar afamiba puvatigham. Eghti men kuaba pura tintinibar afiar buaribar min nguazim giriv ikiam. Eghti kuarazir pin mighagha aruiba ko asizir atiaba men kuabar amam.

⁵ “Ki Ikiavira Itir God, ki ua kamaghin migei: Ni gumazir ovevem gibua itibar pizir isam bagh, men dipenimin mangan marki. Gumazamizir kaba, ki ua deragh men apangkuv me damu navir amirizim me ko a inian aghua. Kamaghin, ni me bagh azirakar ighiabar amuan marki. Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegha gifa. ⁶ Ki ghaze, nguazir kamın gumazamizir ziaba itiba, ko ziaba puvatiziba sarama arighiregham. Eghti gumazir men kuaba mozibar afamiba puvatigham. Eghti gumazir me bagh aziva uan apangkuvim akakagh mikarzim aghoriva, dapanir arizim gisamiba puvatigham. ⁷ Eghti gumazitaba gumazir aremeziba bagh azi ikiti, gumazir me bagh dagheba ko dipaba ater izi men navibar amuti, me navir amirizimin iki nimira ikiamiba puvatigham. Eghti men amebaba ko afeziaba aremeghti, gumazir izi gumazir kabagh ibua itiba bagh dagheba ko, dipaba ater izi me daning, me ko ikiva gavgavim me daning me ko ikiamiba puvatigham.

⁸ “Ni gumazamizir isar ekiabagh amibar dipenibar mangi, me ko iki dagheba ko dipabar aman marki. ⁹ Ki, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki guizbangira migei, gumazamiziba ua nguazir kamın ikian kogham. Eghti bar akongezir arazim ko navim deragha itir arazim ko poroghamiba uarir itir arazim, ki bar moghira da agivagham. Eghti gumazamizir datirighin

itiba, uari uan damazibar bizir kamin ganti, an otivam.

¹⁰ “Jeremaia, ni kamaghin me mikimti, me ti kamaghin ni mikimam, ‘Manmaghin amizi, Ikiavira Itir God bizir kurar kabar amuti da e bativasa migei? En arazir manam ikufi? E uan God, Ikiavira Itir God, arazir kurar manamin a gami?’ ¹¹ Eghti ni kamaghin me mikim suam, ‘Ian inazir afeziaba nan akam batuegha, na ategha ghua asebar ziaba fe. Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir God, ki arazir kabar ia damuasa. ¹² Ezi ian arazir kuraba bar ian inazir afeziaba amizir arazir kurabagh afira. Ia vaghvagha nan akam batogha, uari uan nighnizir kurabar gin zui. ¹³ Kamaghin amizi, ki nguazir kamin ia batueghti, ia mangi, nguazir igharazir ia ko ian inazir afeziaba fomira fozir puvatizimin ikiam. Ki ian apangkuvighan kogham, kamaghin amizi, ia nguibar kamin arueba ko dimagaribar ia asebar ziaba fam.’”

Ikiavira Itir God ua gumazamiziba inigh men nguibamra izam

¹⁴⁻¹⁵ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migia ghaze, “Ki gumazamizir kaba batuegh, gin ua men aku nguazir ki men inazir afeziabagh aningizimin izam. Me datirighin uan akam gavgavim a daningisi mikim suam, ‘Bar Guizbangira, Ikiavira Itir Godin zurara itim, a Isipin e inigha en akua ize, e an ziamin gun migei.’ Egh ki ua men aku izamin dughiam, me arazir kam giragh kamaghin mikim suam, ‘Bar guizbangira, Ikiavira Itir Godin zurara itimin ziamin, notin amadaghan itir kantri ko kantrin igharazir an e amadazi e ghua ikeziba, a ua e inigha en akua en nguazimin ize, ezi e an ziamin gun migei.’”

Judaba Ikiavira Itir Godin mongiva avegham

¹⁶ Ikiavira Itir God kamaghin miġia ghaze, “Ki apaniba amadaghti, me iziva Judan gumazamizbar suigh me iniam, mati gumazim uan ivem akunigha osirir aviriba ini. Eghti ġin ki uam apanir igharaziba ameghti, me mangi gumazamizir mighsiabar mongeziba, ko dagiar toribar mongeziba, buri men suigham, mati gumazim ruarimin asiziba buria dar suisi. ¹⁷ Me amir biziba bar nan modozir puvati. Da bar nan damazimin azenara iti. Me uan arazir kuraba mongiva avegham. ¹⁸ Me nguazir ki me ganingizir kam, marvir guar kurar kaba isa nan nguazim garighizi, da nan damazimin mize. Kamaghin ki me amizir arazir kuramin ivezim giviragh, ua a ikaragham.”

Gumazamiziba bar moghira Ikiavira Itir God gifogham

¹⁹ O Ikiavira Itir God, ni gavgavim na ganiga, nan danganir mogomemin min ikia, egha osimtizibar dughiar ni nan akurvasi. Nguazir kamin otevíba bar dar gumazamiziba bar, ni bagh izi kamaghin mikimam: En inazir afeziabar aseba, da pura bizir kiniba, da e gifara, en akuraghan kogham. ²⁰ Gumaziba uari baghvira godin tabar ingaram ti? Puvati. Marvir guar gumaziba ingariba, da guizbangira godba puvati.

²¹ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Ni oragh! Ki gumazamizir arazir kurabagh amiba dughiar vamirara men sure damigham. Dughiar kamin ki men sure damuti, me nan gavgavir ekiam gifogham. Egh me fogh suam, Nan ziam, Ikiavira Itir God.”

17

Ikiavira Itir God, Judabar arazir kuraba bagha me gasighasiki

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze, “Judaba, arazir kurar ia amiba kar ian arazir ia zurarama amiba da zurara ian ikivira ikiam. Mati gumazim tuizimin akar ote-viba aghorezi moghin, ia dar uan navir averiar gavgavibar da osirigha, da isa ofa gamir dakozibar 4plan mikebabar, bulmakaun komba aghoregha da osiri. ² Ian gumazamiziba zurara asebar ofa gamir dakoziba ko temer guarir aser amizim Aseran nedazim itibagh nighnisi. Ia marvir guar kaba isa azenara temer ekiaba bar dar apengan da asava, maba mighsiar pin itibar ada asezi da tuivighav iti, ezi ia dar ziaba fe. ³ Ia mighsiar kaba ko azenan itir tuzibar ghua dar ziaba fe. Kamaghin amizi, ki ian dagiaba ko ian bizir bar aghuiba isi apanibar aningam. Ia uan kantrin aven arazir kurar avirim gami. Kamaghin, ian arazir kuraba bangin, ki apanir kaba ateghti, me ia ofa gamir dakoziba iniam. ⁴ Ian arazir kurar ia amir kaba bangin, ki ia damighti ia nguazir ki aningizir kam ategham. Egh ki ia damighti ia nguazir ia fozir puvatizimin pura uan apanibar ingangarir gumazir kinibar otivigham. Guizbangira, nan aningagharim mati avir mam isia iti. Ia uari avir kam uam a gamizi a dikafi. Eghti avir kam isi mamaghira ikiam.”

Gumazir pumuningin arazim

⁵ Ikiavira Itir God kamaghin migia ghaze,

“Gumazim akirim ragha na gasaragha,

nighnizir gavgavim gumazir kinimin ikia ghaze,

ki uan gavgavimin uabin akurvagh deravira ikiam,

gumazir kam a bar ikuvigham.

⁶ A mati temer muziarim dipaba puvatizir danganimin ikiava aghui.

Danganir kam gumaziba puvatizi, nguazim amangsizim a gizifa.

Gumazir kamaghin garim,
dabirabir aghuiba puvatigham.

⁷ “Ezi gumazamizir nighnizir gavgavim nan itiba,
ki bar deraghvira me damuam.

⁸ Me mati temem me dipar miriamin anekara.
Ezi temer kamin biba nguazim giraghuegha dipam
isi.

Ezi aruem garir dughiam, an atiatir puvati.
An dafariba angamira ikiavira iti.

Egha amoziba izir puvatizir dughiaabar, a nighnizir avirib-
agh amir puvati.
A bar ikia mamaghira ti.”

Ikiavira Itir God, gumazamizibar araziba bar moghira
da tuisisi

⁹ Ikiavira Itir God, kamaghin migia ghaze, “Gumazamiz-
ibar navir averiaba arazir kurabara damuasavira
me dikafi.

Egha men nighniziba bar kufi.
Ezi tina arazir kamin mingarim gifogham?
Bar puvati.

¹⁰ Ki Ikiavira Itir God, kirara, ki gumazamizibar navir
averiaba ko men nighniziba aven men gari.
Egha vaghvagha gumazamizibar araziba tuisigha,
me amir arazaraziba bar da ikarvagha ivezim
me ganidi.”

Me arazir kurabagh amua isir dagiaba, da ovengam

¹¹ Gumazim ifariva bizir aviriba iki,
a mati kuarazir mam, kuarazir igharazimin aroriaba
okemegha dagh isin itima da afoaghirezi,

17:7: Onger Akaba 2:12; 34:8; 146:5; Aisaia 30:18 17:8: Onger Akaba 1:3
17:9: Matyu 13:15; Mak 7:21-22; Rom 1:21; 7:11; Efesus 4:22 17:10: 1
Samuel 16:7; Onger Akaba 62:12; Rom 2:6; 8:27; Akar Mogomem 2:23

an adar nguziba ini.
 Ezi gumazir kamin dagiaba ko biziba,
 da gumazir kam tighar ghurighamin dughiam da
 ovengam.
 Eghti gin, gumazamiziba fogham,
 a mati gumazir onganim.

Israelia uarir akurvaghasa Ikiavira Itir God mizuai

¹² En Godin Dipenim, a mati Godin atrivimin dabirabir bar
 aghuim.

A fomira ziar ekiam ikia, iza kamaghira iti.

¹³ Ikiavira Itir God, e Israelia zurara nighnizir gavgavim
 nin ikia,

ni en akurvaghasa e ni bagha mizuai iti.

Gumazamizir akirim ragha ni gasaraziba, me bar aghum-
 sigham.

Men ziaba, gumazamiziba zuamira me bakinigh-
 nigham,

mati gumazim uan ziam nguazimin an osirizima
 a zuamira angaraghire.

Ezi gumazir kaba ni ataki.

Ikiavira Itir God, ni mati emimirir pam, dipar
 ikirimirim e ganidimin min iti.

Jeremaia uabin akurvaghasa Ikiavira Itir Godin
 azang sisi

¹⁴ O Ikiavira Itir God, ni nan arimariam akirighiti, ki bar
 guizbangira ghuamagheka.

Ni nan akuraghti, ki guizbangira deraghvira ikiam.

Ki ziar ekiam niraram anidi.

¹⁵ Israelia kamaghin na dipova migia ghaze,

“E manadzoghin ganti, Ikiavira Itir God, bizir kurar a
 damuasava mikemezir kabar amuti,
 da otivam?”

A datirighin guizbangira dar amuti, da otivti, e dar ganika!”

¹⁶ Ikiavira Itir God, ni uan gumazamizibagh eghuvir ingangarir kam na ganingi, mati gumazir sipsipbagh eghuvim.

Ezi ki ingangarir kam ataghizir puvati.

Ezi ni fo, ki dughiar kuram gumazamizir kaba bativasa me bagha ni mikemezir puvati. Bar puvati.

Ki nin damazimin mikemezir akaba, ni bar deraghvira dagh fo.

¹⁷ Ni na damuti ki bar puviram atiatingan marki. Puvati.

Ni dughiar kurabar aven, nan mogomer danganir aghuimin min iti.

¹⁸ Egh datirighin ni paza na gamir gumaziba, aghumsizim me daningighti,

me digavir kuram damighti,

ki digavir kuram damigh aghumsighan kogham.

Ni men arazir kuram bangin dughiar kuram damighti, a me batogh

bar me gasighasikigh.

Judaba Sabatin dughiamin damuamin araziba

¹⁹ Ikiavira Itir God na migia ghaze, “Ni mangi nguibar ekiamin divazimin tiar akar me kamaghin diborim, Gumazamizibar Tiarakam, ni an boroghin tughiv iki. Kar Judan atrivibar nguibar ekiamin aven mangigh izegh gamir tiar akam. Egh ni gin anetegh mangi Jerusalem in tiar akar igharaziba uaghan bar dar boroghin tughiv iki.

²⁰ Egh ni gumazamiziba kamaghin me mikim suam, ‘Ia Judan atriviba, ko Judan gumazamiziba, ko Jerusalemian tiar akar kamin mangigh izegh gamiba, ia deraghvira kuariba arigh Ikiavira Itir Godin akam baragh. ²¹ Ikiavira

Itir God, kamaghin miġia ghaze: Ia deraghvira uan ikirimirim bagh nighnigh. Egh Ia Sabatin dughiamin biziba ater Jerusalem aven mangisi, tiar akar kabar aven mangan marki. ²² Egh ia uaghan Sabatin dughiamin, uan dipenibar itir biziba ater daruan marki. Egh ingangaribar amuan marki. Ki ian inazir afeziabav kemezi moghin, ia Sabatin dughiam amiseveghti, a na baghvira iki. ²³ Ezi ian ovaviba nan akam batuegha, nan gin zuir puvatigha, nan suren akar aghuiba baraghan aghua. ²⁴ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze: Ia nan akam barakigh! Ia Sabatin dughiamin biziba ater Jerusalem aven izan marki. Ia Sabatin dughiam amiseveghti a nan dughiamra ikiti, ia an ingangaritam bar a damuan marki. Ia nan akamin gin mangi, ²⁵ eghti atriviba zurara Devitin ikizimin otivam, egh me Devitin ikizimin atrivir dabirabim dapiam. Eghti atriviba uan gumazir aruaba ko, hoziabar apiagh, karisbar tuivigh Jerusalem tiar akabar aven mangi izegh damuam. Eghti Judaba ko Jerusalemia tiar akar kabar mangi izegh damuam. Egh dughiabar zurara gumazamiziba Jerusalem ikiam. ²⁶ Eghti gumazamiziba Judan kantrin danganiba bar da ategh, uan ofaba inigh nan Dipenimin izam. Me Judan nguibar ekiaba ko, Jerusalem boroghin itir nguibaba ko, Benjaminin anabamin nguazim ko, mighsiar dozir aruem uaghiri naghin itiba ko, mighsiaba itir danganir igharaziba ko, sautin amadaghan Negev iti naghin, me danganir kaba bar da ategh, Jerusalem izam. Me izi, asizir tue bar isia mighirir ofaba ko, asizir igharazibar ofaba ko, witba tuer ofaba ko, mughuriar aghuim zuir ofaba ko, na minabir ofaba, me da inigh na bagh Ikiavira Itir Godin Dipenimin izam. ²⁷ Egh ia nan akamin gin mangan aghuagh, Sabatin

dughiam amiseveghti a nan dughiamra ikian kogh, ia biziba inigh Sabatin dughiamin Jerusalemin tiar akabar aven mangigh izegh damuti, ki tiar akar kaba avim dar atighti da isiam. Eghti Jerusalemin itir dipenir ekiaba bar isigham. Eghti tav avir kam amungeghan kogham.’”

18

God mati nguazir minebar ingarir gumazim

¹ Ki Jeremaia, Ikiavira Itir God, na migia ghaze, ² “Ni dikavigh gumazir nguazir minebar ingarimin dipenimin magiritima ki ua ni mikimam.” ³ Ikiavira Itir God, na mikemegha givazi, ki gumazir nguazir minebar ingarimin dipenimin ghua garima, a minebar ingarir wilin boroghin aperaghav ikia minemin ingara a gighavkiri. ⁴ A garima, dughiar mabar nguazir miner a uan dafarimin ingarir kam, an damazimin mong derazir puvati. Egha a ua miner kamin nguazir kamra inigha an suiragha, ua an ingara uan ifongiamin gin ghua nguazir miner igharagha garimin ingari.

⁵ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migei. ⁶ “Ki Ikiavira Itir God, ki akar mam Israelia ian iti. Ki ti gumazir nguazir minemin ingarizi moghin bizibar ia damuan kogham, a? Puvati, ki uan ifongiamin gin mangam. Mati gumazim minemin ingarasa nguazimin suirazi an an dafarimin iti moghin, ia Israelia nan dafarimin iti. ⁷ Egh ki kamaghin mikim suam, gumazamizitaba o kantrin tam, ki me abinigh me batuegh, me gasighasighsi me damuam. ⁸ Eghti kantrin kamin gumazamiziba navibagh iraghti, ki uan nighnizim giragh, bizir kurar ki me damuasa mikesmezibar amuan kogham. ⁹ Egha dughiar mabar ki kantrin maba gavgavim me daning, men akurvaghti me deravira ikiasa migei. ¹⁰ Eghti me nan damazimin arazir kuram

damuti, ki uan nighnizim giragh, me damuasa mikemezi moghin me damuan kogham.

¹¹ “Jeremaia, ni kamaghin Judaba ko Jerusalemia mikim, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, ia oragh! Bizir kurar ki ia damuamim, ki anekirigha gifa. Ki ivezir kuram ia daningasava ami. Kamaghin amizi, ia vaghvagh uan arazir kuraba ategh, uan dabirabiba akirigh arazir aghuibara gin mangi.’ ¹² Eghti gumazamiziba kamaghin nin akam ikaragham, ‘Marki e aghua. E uari uan nighnizibar gin mangasa ifonge. E bar moghira nin akam baraghan aghua, e uan navir averiar kurabar gin mangasa.’”

Gumazamiziba Ikiavira Itir God gin amada

¹³ Ikiavira Itir God ua kamaghin migia ghaze:

“Ni mangi Kantrin Igharazibar Gumazamizibar azaragh fogh,

me tong kamaghin oraghiz, o?

Israelia amizir arazir kurar kaba, kantrin igharazir taba uaghan, Israelian min arazir kurabagh amiz, o? Puvati.

Israel, mati nan guvir igiar ki bar ifongezimin min iti.

Ezi an arazir bar kurar ki bar ifongezir puvatizim gami.

¹⁴ Lebanonin kantrin dagiar mighsiaba, ti dughiar tabar ais dar amera ira uaghiri o? Ti puvati.

Mighsiar kabar dipar orangtiziba ti dati, o?

Bar puvati.

¹⁵ Ezi nan gumazamiziba bar na gin amada.

Egha me aseba bagha ofan mighharir mughuriar aghuim zuibagh ami.

Me kamaghin amua iregha, tuavir men afeziba fomira gin zuim ategha,

datirighin tuavir aguar kurar kabar zui.

- ¹⁶ Kamaghin, men nguazim ikuvigha pura danganir kinimin min iti.
 Eghti Kantrin Igharazibar Gumamaziziba danganir kamin izi an ganigh,
 dapaniba rongiva dibovir akabar me damuva misoribar aningiva,
 digavir kuram damigh bar atiatigham.
- ¹⁷ Eghti ki uan gumamaziziba akirim me gasaragh men akuraghan koghti,
 apaniba izi men agiraghti me aregham.
- Mati aminim aruem anadi naghin ikegha pamtemin iza tintinimin bizibagh ivaima, da zui.”

Gumamaziziba Jeremaia paziva a damuasa

¹⁸ Gumamaziziba kamaghin migia ghaze, “Jeremaia guizbangira akatamin migeir puvati. Kamaghin, e Jeremaia misoghshi tuaviba buriam. E ghaze, Ofa gamir gumaziba suren akam akurir ingangarim ataghiraghan kogham. Eghti gumazir nighnizir aghuim ko fofozir aghuiba itiba, me uan nighnizim ko fofozir aghuim ateghan kogham. Eghti akam inigha izir gumaziba Godin akam e mikimvira ikiam. Kamaghin amizi, e Jeremaia baraghan kogham. E a isi kotiam darigham.”

¹⁹ Ezi ki Jeremaia, ki kamaghin God ko migei, “Ikiavira Itir God, nan dimdian barakigh. Ni nan apaniba mikemezir akam ginighnigh. ²⁰ Gumazitam arazir aghuim damuti, gumaziba ti a ikaragh arazir kuram a daningam, o? Puvati. Eghti gumazir kaba na gasighasigham, me mati gumazim mozim gutui, eghti asizim atamakuigh an magirigham. Ni, arazir ki fomira amizim ginighnigh. Ki nin boroghira iza me bagha nin azangsigha ghaze, ni uan aningagharim agivagh, gumamazizir kaba

deraghvira me damu. ²¹ Ezi datirikin, ni men boribar amuti, me dagheba puvatigh arighiregham. Egh apaniba ateghti, me izi gumazitabav sueghti me arighiregh. Eghti gumazitaba arimariar kurataba ini arighiri. Eghti gumazir igiaba midorozimin arighiri. Kamaghin, men amuiba boriba ko paba puvatigham. ²² Nan apaniba nan suiragh na gasighasighasa, mati asizim mozimin magirasa mozim gutui, egha mati gumazim asizimin suighasa azuazim aguragha a mizua iti. Kamaghin amizi, ni zuamira gumazir kuraba ameghti me izi gumazir kaba ko misogh, me gasighasikigh, eghti me bar puviram atiatingiva, uan dipenibar aven mongegh bar puviram arangam. ²³ Ikiavira Itir God, ni fo, me na misueghti ki aremeghasava ami. Eghti ni men arazir kuraba gin amangan marki. Men osimtiziba agivan marki. Ni men aningaghvira ikiva, men apanibar amuti, me izi nin damazimin me dikabiragh.”

19

Judaba nguazir minem bighizi moghin bar ikuvigham

¹ Ikiavira Itir God kamaghin na migia ghaze, “Jeremaia, ni mangiva nguazir minebar ingarir gumazim da nguazir minetam givesegh. Egh miner kam inigh mangi gumazamizibar gumazir dapanir taba ko ofa gamir gumazibar dapanir taba inighti, me ni ko mangi. ² Egh ia mangi Jerusalem divazimin tiar akar me kamaghin diborim, Mineba Biaghirezir Tiarakam, an boroghin mangi Hinomin Danganir Zarimin otogh. Egh ni kagh tugh nan akam akun suam,* ³ ‘Ia Judan atriviba ko Jerusalem gumazamiziba, ia Ikiavira Itir Godin akam baragh! Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God,

19:2: 2 Atriviba 23:10; Jeremaia 32:34-35

* **19:2:** Ni Jeremaia 7:30-33in gan.

ki guizbangira migei. Ki bizir bar kuram damighti, a danganir kamin otivam. Eghti gumazamizir bizir otivamin kamin akaba bareghamiba, me bar digavir kuram damigham. ⁴ Ki kamaghin damuamin bizimin mingarim, a kamakin, gumazamizir kaba akirim ragha na gasaragha, aseba bagha ofan migharir mughuriar aghuim zuibagh ami. Gumazamizir kaba, ko men ovaviba, ko Judan atriviba, me fomira aser kabagh fozir puvati. Ezi datirighin, me aser kabar ziaba fe, egha arazir kamin me danganir kam gamima a nan damazimin bar mize. Me uaghan pura gumazamizir arazir kurabagh amir puvatizir aviribav soghezi, me ariaghirezi men ghuziba danganir kam gire. ⁵ Egha me Jerusalem in asem Balin ziam fasa danganibar ingarigha, uari uan boriba isa ofan bar isia mighiribar min, avimin da tua asem Bal bagha ofa gami. Arazir ia amizir kam a nan arazim puvati. Ki kamaghin arazir kam damuasa me mikemezir puvati. Bar puvati. Egha uaghan arazir kamagh garir tam ki me daningasa nighnizir puvati. ⁶ Egha Ikiavira Itir God ghaze, me gin ua danganir kamin ziam, Tofet o Hinomin Danganir Zarim a darighan kogham. Puvati. Me kamaghin danganir kam diponam, Danganir Zarir Gumazir Aviribav Sozi Me Ariaghirim!

⁷ “Judaba ko Jerusalemia danganir kamin bizir aviribar amuasa nighnisi, ezi ki men tuavim apirighti me dar amighan kogham. Eghti ki apaniba ameghti, me izi me misueghti me arimighiregham. Eghti ki kuaraziba ko asizir atiaba ameghti, da izi men kuabar amegham. ⁸ Eghti Jerusalem ikuvigham, eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba danganir kamin izi, bizir kurabar ganti, da an ikiam. Eghti me, me dipov aki misoribar aning, digavir kuram damigh atiatingam. ⁹ Apaniba Jerusalemia mi-

soghsi, izi men nguibar ekiam avinigham. Eghti bizir kam an osimtizir bar ekiam Jerusalema danighiti, dagheba bar men puvatigham. Eghti gumazamiziba uari uan boribav sogh dar amiva, egh uari uan namakabav sogh me amam.’†

¹⁰ “Jeremaia, ni akam akunti gumazamiziba ni baragh nin ganti, ni nguazir miner ni suirazim ni anemisararikigh. ¹¹ Egh kamaghin me mikim, ‘Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin migia ghaze: Ki Judan kantrin gumazamiziba ko Jerusalemin gumazamiziba bar, nguazir minem amisaragharighizi moghin me misararigham. Eghti gumazitam uam anekirighan kogham. Eghti Tofetin danganim, Judabar matmatin min otoghti, men kuaba danganir kam bar a gizivagham. ¹² Ki Ikiavira Itir God, ki ua kamaghin migia ghaze, ki nguibar ekiar kam ko, an itir gumazamiziba arazir kamin me damigham. Ki Tofetin danganim gamizi moghin, Jerusalemin nguibar ekiam damigham. ¹³ Ia Jerusalemin nguibar ekiamin itir dipeniba ko Judabar atrivibar dipenir siriabagh isin ghua mikoveziba bagha mughuriar aghuim zuir ofabagh amua, aseba bagha wain inger ofabagh ami. Eghti Jerusalemin itir dipenir kaba bar moghira Tofetin danganimin min otoghti, gumazamizibar kuaba dar aven iki Godin damazimin bar mizegham.’”

¹⁴ Ikiavira Itir God na mikemezi moghin, ki Tofetin danganimin ghugha an akam akuri. Egha gin, ki Tofet ategha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghua, Dipenir miriamin uari

† **19:9:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati. Gumazamiziba ti igharaz daraziv sogh me amam, akar kamaghin amizim 2 Atriviba 6:26-29in iti. O me ti igharaz darazir kuabar mikarzipar asizibar amam, mati Azirakam 2:20 ko 4:10in iti? E deravira foghan kogham.

akuvir danganimin tugha, kamaghin gumazamizibar dia me migei. ¹⁵ “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a Israelian God, a kamaghin migei, ‘Ia deraviram oragh! Ia akaba batogha, nan akam baraghan aghua. Ezi kamaghin bizir kurar ki ia damuasa mikemeziba, ki dar amighti, da bar ian nguibar ekiam ko an boroghin itir nguibar dozibar otivam.’”

20

Jeremaia akar gavgavimra ofa gamir gumazim Pasur ganingi

¹ Jeremaia akar kam akurir dughiamin, Imerin otarim Pasur, an ofa gamir gumazir mam. A Ikiavira Itir Godin Dipenim geghuvir gumazibar, gumazir dapanim, a ikiava orazi, Jeremaia akam akuri. ² Ezi Pasur midorozir gumazibav kemezi, me Jeremaian suiragha, a misuegha a isa Ikiavira Itir Godin Dipenimin divazimin itir Benjaminin Tiarakar Pin Itimin ghugha, a isa kalabus gatigha, an suemning pamtem temem sara aning ike. ³ Egha amimzaraghan, Pasur kalabusin Jeremaia isa azenim gatizi, Jeremaia kamaghin a migia ghaze, “Ikiavira Itir God, ziam Pasur ni gatigha, ni diborir puvati. A ziar igharazir kam ni gatigha ni dibora ghaze: Atiatim Danganiba Bar Dar Ikiam. ⁴ Egha Ikiavira Itir God kamaghin akam nin iti, ‘Ki bizir kuram damighti a ni ko nin roroabar amighti ia bar atiatingam. Egh ni ganti apaniba midorozir sabamin nin roroabav soghti me bar arimighiram. Egh ki Judaba bar me isi Babilonin atrivimin agharim datighti, a taraziv sueghti me arimighireghti, a tarazi me inigh mangi Babilonin pura ingangarir gumazir kinibar min me arigham. ⁵ Eghti ki apaniba ateghti me izi midorozir gavgavim Jerusalemin a damu dagiaba bar ada iniva, gumazamizibar bizir aghuiba ko Judan atrivibar dagiaba

ko, biziba bar ada akumakumigh Babilonin mangigham.
 6 Pasur, ni oragh. Ni ko nin dipenimin itir darasi, ia bar Babilonin mangi kalabusin ikiam. Ni akar ifavaribar uan roroabav keme. Kamaghin, ni uan roroar kaba ko ia Babilonin aremegham. Eghti me nguibar ekiam kamın ia afegham.’”

Jeremaia osemegha, Ikiavira Itir God ko migei

7 O Ikiavira Itir God, ni uan ingangarim damuasa na apezeperezi,

ki nin apezeperir akar kam baraki.

Ni bar gavgavizi, nin akam bar na gafirazi, ki pura nin apengan ghu.

Ezi datirighin gumazamiziba na dipova nan ingaravati.

8 Ki zurara nin akam akurima, ni na gamima

ki tiarim akara kamaghin dia migei,

“Midorozim otoghti, ia ikuvigham!”

Ezi gumazamiziba akar kam baragha,

zurara aghumsizim na ganiga akar kurabar na migei.

9 Ki kamaghin uabira uabi mikimam,

ki ti ni gin amadagh ua nin ziamin nin akamin gun me mikiman kogh,

egh ki kamaghin nin akam ginighnigh suam,

nin akam mati avim nan navir averimin ikia,
 nan agharibar isia iti.

Ki ua nin akam mikiman koghasava amuava avenge.

Bar puvati.

10 Ki orazi, gumazamiziba bar nimiru uarira uariv gia ghaze,

Jeremaia, a ghaze, bizir kurar kam bar danganibar iti,
 an e damuti e atiatingam.

Kamaghin e a isi kotiam datika.

E datirighirama a isi gumazir ekiabar damazimin kotiam darigham.

Nan namakaba kamaghsua ifonge,
bizir kurar na bativir kaba na dikabiragham.

Me ghaze, “E ti a gifaragh a dikabiraghiva,
an arazir kuram ikarvagham.”

¹¹ Ezi Ikiavira Itir God, mati midorozir gumazir bar gav-
gavir mam,

a nan akurvaghasa nan boroghin tughav iti.

Eghti gumazir izi pazi na damuamin kaba,
bizir kuram me batoghti me daghiregham.

Egh me bar aghumsighti,
men aghumsizir kam iki mamaghira iki givaghan
kogham.

¹² O Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,
ni gumazamizibar nighniziba ko navir averiaba tu-
isigha dagh fo,

ezi nin kotiam a bar guizin arazimra gin ghua
bar dera.

Ezi ki uan osimtizir kam isa nin dafarim garis.

Kamaghin amizi, ki ghaze, ni nan apaniba ivezir
kuram me daningti, ki ganika.

¹³ E fo, Ikiavira Itir God, gumazamizir onganarazibagh
amiba,

a bar men akuragha gumazir kurabar dafarim da ua
me ini.

Kamaghin amizi, e Ikiavira Itir God bagh ongiva,
an ziam fam.

¹⁴ Nan amebam na batir dughiar kam,
God a gasighasighizi deraghai.

Egha God bizir aghuitam dughiar kamin a gamizi,

a an otozir puvatizi deraghai.

- ¹⁵ Ezi dughiar kamin gumazir mam akam inigha nan afeziam bagha ghua, kamaghin a migei,
“Nin amuim otarim bate.”

Ezi nan afeziam oregha bar akonge.

Ezi God gumazir akam inigha afeziam bagha ghuzim paza a damuasa ki ifonge.

- ¹⁶ Ikiavira Itir God, nguibar ekiabagh asighasighizi moghin,
gumazir kam ikuvighasa ki ifonge.

Ikiavira Itir God, nguibar ekar kabar apangkuvizir puvati.
Ezi bar mizaraghara, gumazamiziba apanibar ganigha bar puviram azi.

Egha aruer arizimin apaniba nguibamin aven zegha mi-soghasa pamten dei.

Gumazir kam, arazir kamra, God a gasighasighasa ki ifonge.

- ¹⁷ Gumazir kam, nan amebamin navir averiamin na mi-soghezi ki aremeghai.

A kamaghin amizi, nan amebamin navir averiam na afazi mozimin min otoghai.

Ezi puvati. Gumaka!

- ¹⁸ Manmaghsua ki amebamin navimin ikegha otogha os-
imtizir kamagh garibar ikia,

egha zurara bar puviram aghumsisi?

Ki bar uabin apangkufi.

21

Ikiavira Itir God, Atrivim Sedekaian azangsizim baraghizir puvati

¹⁻² Atrivim Sedekaia, gumazir pumuning Jeremaia bagha aning amada. Aning in ziamning, Malkian otarim

Pasur, ko Masean otarim Sefanaia, an ofa gamir gumazir mam. Aning Jeremaia migia ghaze, “Babilonin Atrivim Nebukatnesar, e ko misosi. Ezi ni e bagh Ikiavira Itir Godin azaraghti, an en akuraghasa e ifonge. A ti e bagh mirakelin tam damigham, a fomira en adarazi bagha amizi mokin. Eghti a mirakelin kam Atrivim Nebukatnesar damighti anetegh mangam.” Me migeima, Ikiavira Itir God, migirigiam isa Jeremaia ganidi.

³ Ezi Jeremaia aningin akam ikaragha ghaze, “Gua mangi Sedekaia mikim suam, ⁴ Ikiavira Itir God, a Israelian God, kamaghin migia ghaze, ‘Datirighin Babilonin atrivim, Kaldiabar midorozir gumaziba ko iza Jerusalemin divazim ekiaru. Ezi Israelian midorozir gumaziba midorozir bizibar suigha divazimin azenan gara Babilonia ko misosi. Eghti ki ian midorozir bizir kabagh iraghti, da nguibar ekiamin tongira ikiti, ki kagh bar moghira da akuvagh pozir ekiam mikinigham. ⁵ Ki uabi bar ian aningaghegh ian atariva uan gavgavim sara ia misogh bar ia gasighasigham. ⁶ Egh ki nguibar ekiamin kamin aven itir gumazamiziba ko asizitaba arimariar kuraba me danighti, me arimighiregham. ⁷ Ki Ikiavira Itir God ki ua kamaghin migei. Gumazamizir avirim, arimariar kaba ko, midorozir kam ko, dagheba puvatighamin dughiam bangin arighiram. Egh gin ki Atrivim Nebukatnesar ko an midorozir gumaziba ateghti, me Atrivim Sedekaia uan gumazir ekiaba ko gumazamizir ikiavira itiba inigh mangam. Apanir kaba Israelia ia misoghti ia aremeghasa bar ifonge. Nebukatnesar kuarkuvim ko, ifongiam ko, apangkuvir arazim tong ian ikeghan kogham. Egh ian tav ateghti, a ikian kogham.’”

⁸ Ezi Ikiavira Itir God ghaze, “Jeremaia, ni kamaghin gumazamizibav kim suam, ‘Ia oragh! Ikiavira Itir God tuavir pumuning ian aka. Tuavir mam, an angamira

itir i kirimirimin zuir tuavim, ezi tuavir igharazim, an ovevemın zuir tuavim. ⁹ Eghti gumazamizir nguibar ekıar kamin aven itiba, me arimighiregham. Apaniba izi me misogham, eghti tarazi dagheba men puvatıghti me arimighiregham, eghti tarazi arimariar kuram me gasighasighti, me arimighiregham. Eghti gumazamizir angamira ikiasa ifongeziba, me nguibar ekıar kam ategh mangı pura uari isi, Babilonian divazimin azenan ikia misoghasa garir darazi pura uari isi me danigh, men gin mangı, angamira iki mati apaniba midorozim gafiragha suirazir pura ingangarir gumazamizibar kinibar min ikiam. ¹⁰ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migia ghaze, Ki Jerusalemın nguibar ekiam gasighasighasa nighnigha gifa. Ki ua deraghvira a damuan aghua. Ki Babilonin atrivimin amamangatıghti, a nguibar ekıar kam inigh uan midorozir gumazibav kemeghti, me a daboroghti, a bar moghıra isigh ikuvigh puvatigham.’”

Ikiavira Itir God, Judan atrivimin adarazigh asighasigham

¹¹⁻¹² Ikiavira Itir God, ua ia mikimasa kamaghın na migia ghaze:

“Ia Judan Atrivim Devitin anabamin ikizim,
ia nan akam baragh!

Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghın ia migei,

Ia zurara mizarazibar kotin gumazamiziba tuisizir
arazim a deraghvira mangı.

Egh gumazim gumazir igharazitamin bizim okemegh os-
imtizim a danighi,

ia gumazir osimtizim itir kamin akuragh an os-
imtizim akirigh.

Ia kamaghın damighan koghti, ki ian arazir kurar kam
bagh,

nan aningagharim avimin min bar ekeveghti,
 ki pazavira ia damigham.
 Eghti gumazitam anemungiva avegham.

¹³ “O Jerusalem, ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira ni migei.

Ni oragh! Ni bar pin mar aperaghav ikia danganir zarir vin itibar gari.

Ni mati dagiar bar pin itim.

Ni ghaze, ‘Tina izi e misogham?’

Tinara iziva en nguibar e aven modimin aven izam?
 Ezi puvati.

¹⁴ Ki ian arazir kurar ia amiziba ikarvagh pazavira ia damigham.

Ki avim damighti a Jerusalemin nguibar ekiamin otogham,

mati avim ruarir arizimin dikavigha isi,

egh avir kam atrivimin dipenimin isiti,

Jerusalemin dipeniba uaghan bar moghira isigham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

22

Jeremaia atrivim uan gumazamiziba ko, akam me mikiri

¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Jeremaia ni Judan atrivimin dipenimin magiriva, egh akar kam akun. ² Ni kamaghin mikim: O Judan atrivim, ni Atrivim Devitin atrivir dabirabim gapiaghiri, ni Ikiavira Itir Godin akam baragh. Ni uan gumazir dapaniba ko nin gumazamizir atrivimin dipenimin tiar akar kabar mangi izegh gamiba, ia bar moghira akam baragh. ³ Ikiavira Itir God kamaghin migei, ia arazir aghuibara damu. Eghti gumazitam gumazir igharazimin bizim okemegha osimtizim a ganingi,

ia gumazir osimtizim itir kamin akuragh an osimtizim agifagh. Ia borir afeziaba ariaghreziba, ko amizir paba ovengeziba, ko Kantrin Igharazibar Gumazamizir ia ko itiba, ia pazi me damuan marki. Egh ia uaghan uan nguazir kamin aven, gumazamizir osimtiziba itir puvatiziba, pura me misoghti me arighiram marki. ⁴ Egh ia nan akamin gin mangiti, atriviba zurara Atrivim Devitin ikizimin otivam. Egh atriviba hoziaba ko karisbar apiagh, egh atrivimin dipenimin divazimin tiar akamin mangi zegh damuam. Eghti gumazir dapaniba ko gumazamiziba, me uan atrivim ko daruam. ⁵ Egh ia nan akamin gin mangan koghti, ki Ikiavira Itir God, ki bar guizbangira uabi uan ziam dibora ghaze, dipenir kam ki a gasighasigham. ⁶ Ki Ikiavira Itir God, ki Judan atrivimin dipenim migirigiar kam an iti:

“O atrivimin dipenim, ki nin garima, ni bar dera,
 nin ganganim bar deragha mati Distrik Gileatin ru-
 arir ekiam,
 egha mati kantri Lebanonin mighsiar ekiaba.
 Eghti ki ni damighti, ni pura nguazir kinimin min ikiam,
 mati danganir misingiziba ko nguibar gumazamiziba
 itir puvatiziba.

⁷ Ki apaniba ameghti, me izi ni gasighasigham.

Me uan sobiaba ko midorozir biziba inigh izi, nin
 dipenir akinir me sidan temebar ingariziba okegh
 da abigh,
 dar ararir kaba inigh avim mikinigham.

⁸ “Eghti gin, kantrin igharazir aviribar gumazamiziba
 danganir kam daruam. Egh me Jerusalem faragha itir
 danganimin ganiva, kamaghin uarira uarir azangsigham,

‘Ikiavira Itir God manmaghsua arazir kamin nguibar ekiar kam gami?’⁹ Egh me uari kamaghin uari ikarvaghham, ‘Bizir kamin mingarim kamakin. Gumazamizir kaba, me Ikiavira Itir God, men God, me an Akar Dikirizir Gavgavim akirim ragha a gasara. Egha me asebar ziaba fa dar apengan iti.’”

Gumazamiziba me Atrivim Joahas bagh aziam

¹⁰ Ia Judaba, ian Atrivim Josaia aremegha gifa,
ezi ian apangkuv a bagh azian marki.

Ezi Atrivim Josaian otarim Joahas e ategha gifa.

A uamategh uan nguibamin izeghan kogham.

Kamaghin amizi, ia Joahas bagh puv azi.*

¹¹ Joahas, an ziar mam Salum, a uan afeziam Josaian danganim inigha,

Judabar atrivimin oto.

Egha Joahas Jerusalem ategha gifa.

Ikiavira Itir God Joahas ginighnigha kamaghin mikeme,

“Gumazir kam ua izeghan kogham.

¹² Apaniba a inigha nguibar igharazimin ghu.

Ezi a uan nguazir kamin ganighan kogham. Puvati.

A kantrin igharazimin aremegham.”

Jeremaia akam Atrivim Jehoiakim mikiri

¹³ Ikiavira Itir God ua kamaghin migei:

“Gumazim ua bagha ingarizir dipenim ginighnigha,

an arazir kurabar gin ghua dipenir kamin ingarir gumaziba paza me gami.

An akar gumaziba ingangarir kam gamua, an dipenimin ghuruar pin itibar ingarizi,

a guizin arazim ategha me givezir puvati.

Me pura ingari.

* **22:10:** Ni 2 Atriviba 23:28-34in gan. **22:11:** 2 Eghaghaniba 36:1-4 **22:13:** Jeremaia 17:11; Maika 3:10; Habakuk 2:9

Gumaka Gumazir kam bar ikuvigham.

¹⁴ Gumazir kam ti kamaghin migei,

‘Ki ua baghavira dipenir ekiamra ingaram.

Eghti an ghuriamin pin danganir ekiaba ikiam.

A dipenir kamin winduan ekiabar ingari.

Egha temer Sidan ararir aghuibar dar ingarigha

Egha ter araribar uan dipenimin biribagh afughafuki.

Egha penin aghevimin dipenim asingi.’

¹⁵ “O atrivim, ni sidan temer ararir aviriba iti,
egha ti ghaze, da ni gamima ni atrivir aghuimin oto,
a?

Nin afeziam, gumazir igharazibar min dagheba ko dipaba
apava bar akonge.

Egha a guizbangira arazir aghuibar gumamazizibagh
ami.

Ezi dabirabir aghuim iti.

¹⁶ Dughiar onganarazibagh amir gumamaziziba ko, biziba
puvatizir gumamaziziba, me kotiamin otivima,
nin afeziam men akaba arazir aghuimra gin ghua me
tuisisi.

Ezi gumamaziziba bar moghira dabirabir
aghuim iti.

Ki lkiavira Itir God, ki guizbangira migei,

arazir kamaghin amizim, kar guizbangin na gifozir
gumamazizibar arazim.

¹⁷ Ezi ni uabira uabi ginighnigha,

egha zurara bizir igharagha gariba iniasa puv a dagh
ifuegha,

ifavarir arazim gamuava bizir kaba isi.

Egha ni pura gumazir arazir kurabagh amir puvatizibav
sozi me ariaghiri.

Egha ni gumamaziziba dikabira paza me gami.”

¹⁸ Ezi bizir kam bangin, Ikiavira Itir God Jehoiakim ginighnisi, a Josaian otarim, Judabar atrivim. Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Jehoiakim aremeghamin dughiamin, gumazamiziba an apangkuv, egh a bagh azian koghiva kamaghin mikimam.

‘O noki, nan aveghbuam,’

‘O noki, nan amizim.’

Egh me kamaghin mikiman kogham,

‘O noki, en gumazir aruam,’

ezi ‘Noki, en atrivim.’

Puvati, me bar kamaghin mikemeghan kogham.

¹⁹ Me an kuam donkin kuamin min a batoke.

Egh me an kuam amikirigh, a inigh mangi,

Jerusalem divazimin azenan a makunigham.”

Ikiavira Itir God Jerusalema bagha Akar Gavgavim iti

²⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Jerusalem, gumazir ni me gifuegha me ko arazir kurabagh amiba,
me bar ikuvigha gifa.

Kamaghin amizi, ni mangi,

Lebanon mighsiar ekiaba ko Basan mighsiam ko

Abarimin Mighsiamin ghuavanabogh,

pamtemin dimiva azi.

²¹ Ni deragha itir dughiabar ni bizir aviriba itima,

ki akam ni ganingi.

Ezi ni kamaghin migei, ‘Ki nin akam baraghan aghua.’

Ni zurara nan akam batosi.

Ni kamaghin amir arazir kam,

ni uan igiamra itir dughiamin a gamua iza datirighin tu.

²² Kamaghin amizi, apaniba aminir gavgavimin min iziva, nin gumazir dapaniba inigh mangam.

Apaniba izi nin gumazir ni ifuegha me ko arazir kurabagh amiba inigh mangiti,

me kantrin igharazimin kalabusin ikiam.

Egh dughiar kamin ni uan arazir kurar ni amiziba bagh, bar aghumsigham.

²³ Me faragha Lebanonin temer sidan temer ararir aghuibar nin dipenimin ingari,

ezi ni dabirabir aghuim iti.

Ezi noka, ni mizazir ekiam iniam,

mati amizim borim batasa mizazir ekiam isi moghin, ni bar puviram arangam.

Ikiavira Itir God Atrivim Jehoiakin migei

²⁴ “Ki Ikiavira Itir God, ki zurara ikia mamaghira iti, ezi ni Jehoiakin, Judan atrivim ki guizbangira ni migei. Ni nan atrivimin ziar ekiam ko gavgaviba akakaghamin ringin min nan dafarir guvimin ikiam, ki bar ni gifueghan koghiva, ni batuegham.† ²⁵ Egh ki ni isi ni gasighasighamin gumazibar anigam, kar ni atiatir gumaziba. Ki Babilonin Atrivim Nebukatnesar uan Kaldian midorozir gumaziba ko me migei. ²⁶ Ni uan amebam ko, ki gua inigh, gua isi kantrin igharazim mikinigham. Kar guizbangira guan kantrin guan amebamning gua batezir puvatizim, eghti gua an iki mangiva an aremegham. ²⁷ Ia uamategh uan nguazimin izisi ifuegh, egh uam an izeghan kogham.”

²⁸ Ezi Jeremaia kamaghin migei:

^{22:24:} 2 Atriviba 24:8-15; 2 Eghaghaniba 36:9-10 † ^{22:24:} Jehoiakinin, an ziar igharazim Konia.

“Manmagh ami? Gumazir kam Jehoiakin, a mati nguazir
 miner kurar mam bighizi
 gumazamiziba an aghuaz, o?”

Manmaghsua Ikiavira Itir God an boriba sara
 nguazir me fozir puvatizimin me akunasa?

²⁹ O Israelian nguazim, Israelian nguazim, Israelian
 nguazim,
 ni Ikiavira Itir Godin akam baragh!”

³⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Ni kamaghin gumazir kamın eghaghanim osirigh.
 Gumazir kam, mati gumazim boriba puvatizi
 moghin,

bizir an amiba bar deragh otivan kogham.

Bizir kam bangin, an boritam an danganim inigh,
 Devitin atrivir dabirabim daperagh,
 Judan nguazim gativaghan kogham.”

23

Atrivir bar aghuim Israelia gativagh men ganam

¹ Ikiavira Itir God kamaghin miġia ghaze, “Ia gumazir
 dapaniba, Iavzika! Ia bar ikuvigham. Ia nan gumaza-
 miziba paza me gami. Ia sipsipbar gari gumazir kuraba,
 ia men agintigha me gasighasizima me tintinibar zui.

² Kamaghin, ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki bighavira
 gumazir dapanir nan gumazamizibagh ativiba me miġia
 ghaze, Ia nan sipsipba batogha men agintizi me tintinibar
 ara ghue. Ia deragha men gara me geghuvir puvati.
 Kamaghin ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, ia amizir arazir
 kurar kam, ki deraghvira an gan egh a ikarvaghham.

³ Gumazamizir ki amangizi ghua kantrin igharazibar itiba,

ki ua men ikiavira itir varazira aku izi me isi men divazimin aven me arigham. Eghti me borir aviriba bativa bar avirasemegham. ⁴Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Ki gumazir dapanir igiaba amiseveghti, me deraghvira gumazamizir kaba sipsipbar min me geghuv men ganam. Eghti gumazamiziba bizitamin atiatingan koghiva, osimtizitaba puvatigh, egh men tav ovengeghan kogham.

⁵ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migia ghaze, Dughiam iziti, ki Atrivim Devitin adarazir tongin, gumazir aghui tam amisevegham. Eghti a Temer Ghuzir Igiam temer dakamin otogha aghui moghin ikiam. Gumazir kam atrivimin iki, nighnizir aghuim iki, ingangarim damuam. Egh guizin arazimin gin mangi nguazir kamin gumazamiziba arazir aghuibar me damuam. ⁶ Eghti an atrivimin ikiamin dughiamin, Israelin nguibamin itir darasi, me dabirabir aghuim ko navir amirizimin ikiam. Eghti Judaba, God men akurvaghti, me uam osimtiziba puvatigh deravira ikiam. Eghti me Jerusalem ziar kam a darigh a diponam, ‘Ikiavira Itir God, A Guizin Arazir Aghuimin Mingarim.’

⁷⁻⁸ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei. Ki gumazamizir kaba batoke, egha ki ua men aku men nguazimra izasa dughiar mam ginaba, eghti me deraghviram an ikiam. Me datirighin gavgavim akam ganidir arazim kamakin: Me kamaghin migei, ‘Ikiavira Itir Godin zurara ikia mamaghira itim, a Isipin kantrin e inigha ize, e an ziam dibora guizbangira migei.’ Ezi dughiar ki me inigha izezimin, me arazir kam giraghti, akar igharazitam an danganim iniam. Eghti me kamaghin mikim suam, ‘Ikiavira Itir Godin zurara ikia mamaghira itim, a kantrin notin amadaghan itim ko kantrin igharazir e amangiziba,

adar uam Israelia e inigha en akua en nguazimra ize, e an ziam diborogha guizbangira migei.’”

Jeremaia, a Godin akam inigha izir gumazir ifavaribar gun akam akuri

⁹ Ezi Jeremaia Godin akam inigha izir gumazibagh nigh-nigha kamaghin migei:

“Ki Ikiavira Itir God gifo,

egha an akar bar zueziba sara fo.

Egha ki garima, Godin akam inigha izir gumaziba arazir kurabagh amua,

Godin akabar gin zuir puvati.

Ezi bizir kam bangin nan nighnizim bar ikufi.

Ezi ki atiatia nan aghariba bar puvira nisi.

Ki mati gumazim wainin dipar onganir aviriba amegha givagha bar ongani.

¹⁰ Nguibar kamin gumazamizir avirim Ikiavira Itir God ataki,

egha amiziba ko gumaziba uan paba ko amuiba ataghiragha,

tintinibar uari isava akui.

Gumazamiziba zurara tuavir kurabar gin zui,

egha me uan gavgaviba isa puv arazir kuramra aniga, gumazamizir igharaziba paza me gami.

Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God, uan akamin gin ghua nguazir kam gasighasiki.

Ezi graziba bar misiga gifa, ezi nguazim azi.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

¹¹ “Ki Ikiavira Itir God, ki ua kamaghin migei,

Godin akam inigha izir gumaziba ko ofa gamir gumaziba uaghan Godin akaba batosi.

Egha me nan Dipenimin aven ingara, arazir
kurabar amuasa atiatir puvati.

¹² Kamaghin amizi, tuavir me zuir kam, ki a damighti a bar
apighsigham,

eghti mitatem bar me avaragham.

Eghti ki bar mighighvira me abinti
me iregham.

Ki me gasighasighasa dughiam ginabagha gifa,
eghti dughiar kamin ki bar puv me gasighasigham.
Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

¹³ “Ki fomira Samarian Godin akam inigha izir gumazibar
garima,

me kamaghira arazir kurar ki bar aghuazim gami.

Me asem Balin ziamin, akam akuri,

egha nan gumazamizibar akua tuavir kuramin zui.*

¹⁴ Ezi ki datirighin Jerusalemin gumazir Godin akam
inigha izibar gari,

me arazir bar mizirizibagh ami.

Ezi men arazir kuraba bar kurigha,

Samarian akam inigha izir gumazibar arazibagh
afira.

Me amuir ikiziba ko, par ikiziba abizir arazim gamua,
egha uaghan ifavarimin arazim gami.

Me gumazir arazir kurabagh amiba gavgavim me ganidi.

Kamaghin amizi, gumazitam akirim ragha arazir
kabanang gasarazir puvati.

Ki Jerusaleminian garima, me bar gumazamizir kuraba,

* **23:13:** Samaria, a not amadaghan kantri Israelin nguibar ekiam. Jeremaian amebam a batezizir puvatizir dughiamin, apaniba Samarian nguibam gasighasigha, an gumazamiziba inigha ghua me isa pura ingangarir gumazamizir kinibar me ati. **23:14:** [Jenesis 18:20; Esekiel 16:49](#)

mati Sodom ko Gomora.

¹⁵ “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki Godin akam inigha izir gumazir kabagh nighnigha kamaghin migei,
 Jerusalem in itir akam inigha izir gumaziba, nan akaba barazir puvati,
 ezi arazir kam bar moghira nguazir kam bar anevara.
 Kamaghin amizi, ki mizazir bar ekiam me daningam.
 Ki mati marasinin misozim me ganiga, me gamima me anepi,
 egha mati, ki me gamima me gumazamizibagh asighasizir imezir dipam ame.”

¹⁶ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim kamaghin Jerusalemia migei, “Ia Godin akam inigha izir gumaziba migeir akaba baraghan marki. Me ia gifara ghaze ia deraghvira ikiam. Me uan nighnizibar aven irebabar min garir bizibar gara ia migei. Ki akar kaba me ganidi puvati.
¹⁷ Gumazamizir nan akam baraghan aghuaziba, akam inigha izir gumazir kaba kamaghin me migei, ‘Ia dabirabir aghuim ikiam.’ Egha gumazamizir akaba batogha, uan nighnizibar gin zuiba, akam inigha izir gumazir kaba, kamaghin me migei, ‘Bizir kuram, ia bativan kogham.’”

¹⁸ Ezi Jeremaia kamaghin migei:
 “Godin akam inigha izir gumazir katam, bar Ikiavira Itir Godin Nguibamin ikia uari akuvir dughiamin ikegha,
 Godin akatam ko an nighnizir aghuitam inizir puvati.
 Gumazir kaba deraghavira kuarim atigha
 Godin akam baragha fozir puvati.

¹⁹ Ia gan!

Ikiavira Itir Godin aningagharim aminir gavgavim ko amozimin min gumazir kuraba bativam,
mati aminir bar gavgavir kuram, men dapaniba dikabinam.

²⁰ Ikiavira Itir Godin aningagharim ikivira iki mangi,
bizir a damuasa nighniziba bar ada givagham.

Egh dughiar abuananamin,
ia gumazamiziba bizir kaba deraghviram adagh fogham.”

²¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei,
“Ki akam inigha izir gumazir kaba amadazir puvati.
Me uan avivizibar ghua uan akaba akuri.

Ki akatam me ganingizir puvati,
ezi me akam inigha izir gumazimin min akam akuri.

²² Me ti na ko nan Nguibamin ikia uari akuvir dughiamin ikegha,
nan nighnizitam inigha,
egha me ghua guizbangira nan akabar gun nan gumazamizibav kemeghai.

Ezi akar kam gumazamizibagh amizi,
me arazir kurar me amiba ategha, uamategha na bagha izeghai.

²³ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin ian azangsisi:
Ia ti ghaze, ki ti roghira kagh itir danganir kamin Godra, a? Puvati.

Ki danganiba bar dar God. Ki roghira ikia, egha uaghan saghon iti.

²⁴ Eghti gumazitam mangi igharagh modogham,
eghti ki Ikiavira Itir God, ki ti an ganighan kogham?

Puvati. Ki Ikiavira Itir God, ki bar overiam ko nguazimin iti.

Kamaghin amizi, ki gumazir kamın gari.

²⁵ “Ki akam inigha izir gumaziba nan ziamın gun migeir akar ifavariba baregha gifa. Me kamaghin migei, ‘Ki irebamin gani. Ki irebamin gani.’ ²⁶ Akam inigha izir gumazir kaba, manadizoghin navibagh iragh uan akar ifavarir gumazamizibav geir kaba ataghiragham? Bar puvatigham. ²⁷ Me uari uan irebabar gun uarira uariv gei, egha me ghaze bizir kam gumazamizibar amuti, me na gin amadagham, mati men inazir afeziaba fomira na gin amadagha, asem Bal bagha tevibar pira an ziam fe. ²⁸ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, akam inigha izir gumazitam irebar kinitamin ganigh, uan irebar kinim geghanam. Eghti ki akam isi gumazitam danighti, a nan akar kam deraghviram anakunigh. Nan akam mati witiın dagher aghuim, ezi akam inigha izir gumazir kabar akaba, da pura biziba, mati witiın miseviba. ²⁹ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, nan akam mati avim. Egha mati haman ekiam, a dagiaba bigha dagh amima, da mineminiar kiniba iri.

³⁰ “Kamaghin amizi, ia oragh. Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira akam inigha izir gumazir kabar apanim gami. Me uarira uan akaba okiava ifara ghaze, me na dama akaba ini. ³¹ Bar guizbangira, ki Ikiavira Itir God, ki akam inigha izir gumazibar garima, me pura mizebav gia kamaghin migia ghaze, ‘Kar Ikiavira Itir Godin akam.’ Kamaghin amizi, ki men apanim gami. ³² Ia gan! Ki Ikiavira Itir God, ki garima, akam inigha izir gumazir kaba, uan ifavarir irebabar gara dar gun gumazamizibav gei. Egha me gifara ghaze, ki da isa me ganidi. Me akar ifavarir igharagha garir aviriba akuri, ezi bizir kam gumazamizibagh etuima

me nan saghon iti. Ki me amadazir puvatigha, ingangarim me ganingizir puvati. Kamaghin amizi, me gumazamiz-ibar akurvazir puvati. Bar puvati. Kamaghin amizi, ki men apanim gami. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Judaba osimtizim

Ikiavira Itir God ganingi

³³ Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia mikeme, “Gumazamiziba o, Godin akam inigha izir gumaziba o, ofa gamir gumazitam, me ti izi kamaghin nin azangsigham, ‘Ikiavira Itir God, akar osimtizim ititam iti, o puvati?’ Eghti ni a ikaragh nan akar kamin gun mikim suam, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki akam ian iti. Iarara osimtizim na gati. Kamaghin amizi, ki ia batuegham.’[†] ³⁴ Eghti akam inigha izir gumazitam o, ofa gamir gumazitam o, gumazir kinitam, ti kamaghin mikimam, ‘Ikiavira Itir Godin akam, bar oseme.’ Eghti ki gumazir kam ikarvagh osimtizim a daningiva, an adarazi sara osimtizim me daningam. ³⁵ Ia uan namakaba ko aveghbuabav geir dughiamin, ia kamaghin mikim, ‘Ikiavira Itir God, manmaghin akam ikara?’ o ‘Ikiavira Itir God, akar manam mikeme?’ ³⁶ Eghti ia ua kamaghin mikiman marki, ‘Ikiavira Itir Godin akam, a bar oseme.’ Puvati. Ian akabara, osimtizim ia ganidi. Ezi ia uari nan akam adavadafi. Ki Godin zurara ikia mamaghira itim. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ian God. ³⁷ Eghti gumazitam akam inigha izir gumazitam in azangsighsi, a kamaghin mikim, ‘Ikiavira Itir God akar manamin ni ikara?’ o ‘Ikiavira Itir God manmaghira mikeme?’ ³⁸ Eghti ia kamaghin mikimam,

[†] 23:33: Me Hibrun akamin aven, akar kam, “akam,” ko akar kam, “osimtizim,” aningin arerem voroghira ghu. Akar kamin arerem, a mingarir pumuning iti. Jerusalemia kamaghin a ginighnigha dibovir akabar kamaghin a dibori, “Ikiavira Itir Godin akam bar oseme.”

‘Ikiavira Itir Godin akam bar osemi,’ ki Ikiavira Itir God, ki deraghavira ia migei. Ki akar kamin mikiman ian anogoroke, ezi ia nan akam batuegha ua migei, ‘Ikiavira Itir Godin akam bar osemi.’ ³⁹ Ezi guizbangira, ki ia inigh ia asirafagh, ia akunighti ia nan saghuiaimin mangigham. Ki kamaghira ia damuva, ia ko ian ovavibagh aningizir nguibar ekiar kam, ki uaghan a makunigham. ⁴⁰ Ki ia damighti, gumazir igharaziba dibovir akaba ia gasiti, ia bar aghumsigham. Eghti aghumsizir kam iki mamaghira ikiam, eghti ia a gin amadaghan kogham.”

24

Ki Jeremaia, ki fighin temebar ovizibar gani

¹ Babilonin Atrivim Nebukatnesar, Jerusalem abiragha givagha, Judaba inigha ua Babilonin ghu. A uaghan Atrivim Jehoiakimin otarim ini, otarir kamin ziar mam Jehoiakin, an ziar igharazim Jekonia. Egha a uaghan Judan gumazir ekiaba ko fofozir gumazir, bizir aghuibar ingariba ko ainin bizibar ingarir gumaziba sara inigha Jerusalem ataki. Ezi bizir kabar gin, Ikiavira Itir God bizir mam irebamin min garir bizimin aven nan aka, ezi an aven ki akirar pumuningin garima, fighin oviziba akirar kamningin iti. Akirar kamning, Ikiavira Itir Godin Dipenimin tiar kamin boroghin iti. ² Fighin ovizir faragha azenibar ania iti moghin, akirar mam fighin ovizir bar aghuiba an iti. Ezi akirar igharazim fighin ovizir bar kuraba an iti, ezi gumazamiziba dar aman iburagham. ³ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na migei, “Jeremaia, ni bizir tizimin gari?” Ezi ki kamaghin a ikaragha ghaze, “Ki fighin ovizibar gari. Fighin aghuiba da bar dera, ezi fighin kuraba, da bar ikufi, gumaziba dar aman iburagham.”

⁴ Ezi Ikiavira Itir God akar mam na ganingi. Akar kam kamakin: ⁵ “Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki ghaze, Judan gumazamizir ki me batoghezi, me ghua Kaldian nguazimin ghueziba, ki men garima, me mati fighin ovizir aghuiba. ⁶ Ezi ki bar deraghvira men ganiva, deraghvira me geghuvam. Egh ua me inigh nguazir kamin izam. Ki gavgavim me daning me abinan kogham. Ki me akaragh me asian kogham. ⁷ Egh ki men navir averiabar aven nighnizir aghuiba me daningti, me kamaghin fogh suam, Ki uabi, ki Ikiavira Itir God. Eghti me ua na bagha iziva, na ko navir vamiran ikiam. Egh nan gumazamizibar otivighiti, ki men Godin ikiam.

⁸ “Ki, Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Ki Atrivim Sedekaia uan gumazir dapaniba ko, Jerusalemian gumazamizir uan nguazimin ikiavira itir varazira, ko gumazamizir Isipin ghueziba, ki gumazamizir kaba pazi me damigham, mati gumazim paza fighin ovizir kurar gumaziba daman iburazibagh ami. ⁹⁻¹⁰ Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ki Judan amizir biziba baregh, digavir kuram damigh, egh bar atiatigham. Guizbangira, ki apaniba ameghti me izi Judan gumazamizir ikiavira itibav sueghti me arighiregham, eghti tarazi dagheba puvatigh arighiram, eghti arimariar kuram tarazigh asighasighti me arimighiram. Ki me batueghti me tintinibar mangegham. Eghti arazir kamin, ki nguazir ia ko ian ovavibagh aningizir kamin aven, ki bar ia agivagham. Eghti kantrin igharazir kabar gumazamiziba, ki Judaba batoghezi me dar ghueziba, me pazivira me damuva me dipovam. Egh gumazamizir kaba uan apanibar atar akar kurabar me mikim suam, ‘Ia Judaba ikuvizi moghin, ia ikuvigham.’”

25

Atrivim Nebukatnesar Judabagh asighasigham

¹ Ikiavira Itir God Judabav kimamin akam iti, egha akar kam isa Jeremaia ganingi. Dughiar kamin Josaian otarim Jehoiakim, a Judabar atrivimin itima, an namba 4in azenim oto. Ezi Nebukatnesar Babilonin atrivim itima an namba 1in azenim oto. ² Ezi Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia akar kam Judaba ko Jerusalemia mikiri. A kamaghin me mikeme:

³ Emonin otarim Josaia, a Judabar atrivimin itima, an namba 13in azenimin, ki Jeremaia Ikiavira Itir God na ganingizir akam akuravira ikia iza namba 23in azenim gifa. Ezi ia a baraghan aghua. ⁴ Ikiavira Itir God, ia bagha dughiar aviribar uan akam inigha izir gumaziba amadi, kar an ingangarir gumaziba. Ezi ia uan kuariba apirigha men akaba baraghan aghua. ⁵ Godin akam inigha izir gumazir kaba ghaze, “Ia bar vaghvagh navibagh iragh, tuavir kurar ia gin zuim atakigh, egh arazir kurar ia amiba atakigh. Egh arazir kaba ateghti, Ikiavira Itir God ia ateghti, ia nguazir a ia ko ian ovavibagh aningizir nguazimin deraghvira iki mamaghira ikiam. ⁶ Ia asebar gin mangi egh dar ziaba fiva dar ingangaribar amuan marki. Egh ia aser kabar marvir guabar ingariva, Ikiavira Itir God damuti, a ian aningaghan marki. Ia Ikiavira Itir Godin akamin gin mangiti, a pazi ia damighan kogham.”

⁷ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Nan akam inigha izir gumazim nan akar kamin gun mikemezi, ia nan akam baraghan aghua. Puvati. Ia asebar marvir guabar ingara, na gamima, ki aningaghe. Ezi arazir kam bangin, ia paza uarira uarigh ami.

⁸ “Kamaghin amizi, ki ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, ia nan akam baraghan aghua. ⁹ Kamaghin amizi, ia oragh! Ki ikiavira Itir God, ki notin amadaghan itir ikizibar diaghiva, egh uaghan Babilonin Atrivim Nebukatnesar, an diagham, a nan ingangarir gumazimin min ami. Egh ki me inigh iziti, me nguazir kam ko an boroghin itir kantriba dagh asighasigham. Eghti me ikuvigh mamaghira ikiam. Eghti gumazamizir igharaziba men ganigh, akirim ragh me gasi dibovir akabar me mikimiva, egh digavir kuram damuva, egh puviram ati-atingam. Eghti nguazir kamin gumazamiziba aghumsizim iki mamaghira ikiam. ¹⁰ Egh ki men navir aghuimin agoroger arazim ko, bar akongezir arazim ko, gumaziba amuihar ikiamin arazim, ki bar ada givagham. Eghti witin oviziba mirmiramin gumaziba puvatigham, kamaghin wit mirmiramin dagiaba ua tingaghan kogham. Eghti lamin angazangariba ua danganir kamin puvatigham. ¹¹ Eghti nguazir kam bar ikuvigh danganir kinim otogham. Eghti 70plan azenibar, nan gumazamizir kaba, Babilonin atrivimin ingangarir gumazir kinibar ikiam.

¹² “Eghti 70plan azeniba givaghtima, ki Babilonin atrivim ko an gumazamiziba, ki men arazir kurar me amiba ikarvagh puv me damigham. Egh Babilonin kantri gasighasigham, an ziar mam Kaldia. Eghti Babilonin nguazim pura iki mamaghira ikiam. ¹³ Ki Babilon gasighasighasa mikemezir biziba, Jeremaia bar adav keme. Ki bizir kaba bar dar amuti, da otivigham. Jeremaia osirizir akinafarir kam, ki kantriba bar dagh asighasighasa mikemezir akaba bar an iti. ¹⁴ Ki ivezir kuram isi Babilonin gumazamiziba, men arazir kurar me amiziba bagh

25:10: Aisaia 24:7; Jeremaia 7:34; 16:9; Esekiel 26:13; Hosea 2:11; Akar Mogomem 18:22-23 **25:11:** 2 Eghaghaniba 36:21; Jeremaia 29:10; Daniel 9:2

me daningam. Eghti kantrin igharazir aviribar atrivir gavgaviba me dikabin me damuti, me pura ingangarir gumazamizir kinibar min ingangarim damuam.”

God gumazamiziba bar me gasighasighasa

¹⁵ Ikiavira Itir God, a Israelian God, a kamaghin na migei, “Jeremaia, wainin kavin ki suirazir kam, kar nan aningagharimin abanim. Ni kavin kam inighti, ki ni amadaghti, ni gumazamizir aviriba bagh mangigh, me damighti, me wainin kavin kamin itim ami. ¹⁶ Eghti ki apaniba ameghti, me, me misoghiva, me gasighasigham, kamaghin me mati, me wainin dipar kabar amegh givagh, gumazir onganibar min otivigh, bar pazivira daruam.”

¹⁷ Ezi ki Ikiavira Itir Godin dafarimin wainin kavin kam inigha, gumazamizir kaba bagha ghugha, me gamizima me aneme.* ¹⁸ Ki faragha ghua Jerusalem ko Judan nguibar igharaziba, ko atriviba, ko Judan gumazir dapaniba, ki me gamizi, me wainin dipar kam ame. Egha Judan atrivim ko gumazir dapaniba bar ikuvizi, nguazir kam pura nguazir kinimin oto. Ezi gumazamizir igharaziba Judan kantrin gara, akirim ragha me gasa dibovir akabar me migia, bar digavir kuram gamua, puviram atiati. Egha gumazamizir kaba akar kurabar uari uan apanibav kimasa, kamaghin me migei, “Ia Judaba ikuvizi moghin ia ikuvigham.” Bizir kaba datirighin bar moghira otivigha gifa. ¹⁹ Ezi ki wainin kavin kam inigha ghua, Isipin atrivim ko, an ingangarir gumaziba ko, an gumazir dapaniba ko, an gumazamiziba ko, ²⁰ gumazamizir igharazir Isipin

* **25:17:** Jeremaia kamaghin migia ghaze, gumazamiziba amezir kavin dipar kamin akar isin zuim kamakin: God men arazir kuraba ikarvagh ivezim kuram me daningam. Ni Jeremaia 46-51in uaghan an gan.

tongin itiba sara bar me ganingi. Egha ki ghua Usin nguazimin atriviba ko, Filistian nguazimin atriviba sara, ki bar me ganingi. Filistia nguibar kaba iti: Askelon, Gasa ko, Ekron ko Asdotin nguibamin ikiavira itir varazira. ²¹ Ezi ki wainin kavin kam inigha ghua, Idomin kantri ko, Moapin kantri ko, Amonia ko, ²² Tairin atriviba ko, Saidonin atriviba ko, ongarimin vongin itir nguibabar atriviba sara, ki bar me ganingi. ²³ Egha ki ghua Dedanin gumazamiziba ko, Teman gumazamiziba ko, Busin gumazamiziba ko, gumazamizir uan dapanir minedevir arizibar pira da otevilla, sara bar me ganingi. ²⁴ Egha ki ghua Arabian atriviba ko, gumazamiziba puvatizir danganimin itir ikizir igharagha gariba, men atrivibagh aningi. ²⁵ Egha ghua Simrin atriviba ko, Elamin kantrin atriviba ko, Midian kantrin atriviba ko, ²⁶ nguazir notin amadaghan itibar atriviba, men marazi saghon itima, marazi roghira iti, ki vaghvagha bar me ganingi. Ki nguazir kamin kantriba bar dar atriviba, ki bar me ganingi, ezi me aneme. Ezi bar abuan Babilonin atrivim abuananam ame.

²⁷ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin na mikeme, “Jeremaia, ni akar kam gumazamizir kabav kemegh. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin migei, ‘Ki apaniba amadaghti, me izi ia misogh ia gasighasigham, eghti ia wainin dipar kam ami mangivira iki wainin dipar bar aviribar amiva, ia bar onganigh, mighiva nguazim giregh ua dikavan kogham.’ ²⁸ Jeremaia, me ti nin dafarimin kavin kam inian aghuaghti, ni kamaghin me mikim, ‘Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki mikeme, ia a inigh aneremi! ²⁹ Ia oragh! Ki nguazir kamin gumazamiziba bar pazivira me damigham. Ki Jerusalem bin bizir kam faragh a damuam, kar nan nguibamra, ki uan ziam fasa a ginaba. Ezi ia ti ghaze, ki ia gitagham, a? Bar puvati. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba

Bar Itim, ki mikeme, ki apaniba ateghti me mangi nguazir kamın gumazamiziba bar me misogham.’

³⁰ “Jeremaia, ki ni ganingizir akaba, ni bar adar gun mikemegh. Ni gumazamizir kaba kamaghın me mikemegh:

“İkiavira Itir God uan Nguibamin overiamın ikiva,
pantemın tiarim akarigh uan gumazamizibav kimam.

A pantemın nguazir kamın uan gumazamizibar diagham,
mati gumaziba wainın dipaba otivasa wainın oviziba dika dei moghin dimam.

³¹ An dimdiar kamın niginim, bar nguazim avaragham.

Ezi dimdiar kamın mingarim kamakin.

İkiavira Itir God nguazir kamın gumazamiziba bar me tuisigham.

A kantriba bar dar gumazamiziba isi kot darigham.

Egh ana apaniba ameghti me mangiva,
gumazamizir arazir kurabagh amibav soghti, me arimighiram.

İkiavira Itir God, a kamaghın mikeme.

³² “İkiavira Itir Godın Gavgaviba Bar Itim, kamaghın mikeme:

Ia oragh. Kantriba bar ikuvigham.

Bizir kam, faragh kantrin tamın otogham,
egh mangi bar kantribar otivam.

Ezi asighasizir kam, mati aminir ekiam bar saghon dikavigha iva iza

nguazim bar a garui.’”

³³ Eghti dughiar kamın, İkiavira Itir God gumazamizibav misoghti me arighiriti, men kuaba tintinibar nguibaba bar dar ikiam. Eghti men apangkuv aziva, men

kuaba akuva, me afamin gumaziba puvatigham. Men kuaba afiar buaribar min tintinibar nguazimin iriv ikiam.

³⁴ Ia gumazamizibar gumazir dapaniba ko me geghuva men gariba,
mati sipsipbar garir gumaziba uan sipsipbagh eghufi,
ia bar puvirama azi.

Apaniba izi ia misoghti ia arimighiramin dughiam otogha gifa.

Eghti gin me gumazamizir ikiavira itiba batuegham.

Kamaghin amizi, ia nguazim giregh a gipoghpogh.

Ia nguazir miner aghuim irigha biaghirezi moghin,
ia iregh bar ikuvigham.

³⁵ Sipsipbagh eghuvir gumaziba,
ia ari mangi bizir kurar kam gitaghamin mogomer danganiba puvati.

³⁶ Ikiavira Itir God danganir men sipsipba apir grazibagh asighasiki.

Kamaghin amizi, ia oragh!

Datirighin sipsipbagh eghuvir gumaziba bar puv aziava arai.

³⁷ Ikiavira Itir God bar puviram ian aningaghe.

Kamaghin amizi, a mati sipsipba avughsa nimira itir danganir grazir aghuiba itibagh asighasiki.

³⁸ Ikiavira Itir God dikavigha, laionin min uan danganir mogomem ataki.

Ikiavira Itir God bar aningaghegha apaniba aman-gizi, me iza Judabav sosi.

Ezi men nguazim bar ikuvigha, danganir kinim gava.

**Gumazir dapaniba ko gumazamiziba
Jeremaian akam batoke**

26

*(Sapta 26--36)**Gumamaziziba Jeremaia misueghti an aremeghasa*

¹ Josaian otarim Jehoiakim, a Judan atrivimin otivir dughiamin, Ikiavira Itir God, kamaghin Jeremaia migei, ² “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Ni mangi Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven mangi, me uari akuvir Danganimin tughiv ikiva, Judan itir nguibabar gumamaziziba akam bar me mikim. Kar gumamazizir nan Dipenimin aven iza nan ziam feba. Eghti akar ki ni ganingiziba, ni me mikemegh. Ni akatam ataghiraghan marki. ³ Egh dughiar ni nan akaba bar ada akunam, eghti gumamaziziba nin akam baragh, egh navibagh iragh, egh arazir kurar me amiba ategham. Eghti ki nighnizim giragh, bizir kurar ki me damuasa mikemezibar amuan kogham. ⁴ Ni akar kamin me mikemegh, ‘Ikiavira Itir God kamaghin ia mikimasa: Ia nan akam baragh, ki ia ganingizir Arazibar gin mangi. ⁵ Egh nan akam inigha izir gumaziba, me nan ingangarir gumaziba, me ia ganingizir akaba, ia bar dar gin mangi. Dughiar aviribar ki akam inigha izir gumaziba amadima, me iza akam ia mikiri, ezi ia men akabar gin zuir puvati. ⁶ Egh ia nan akam batueghti, ki Dipenir kam gasighasigham. Mati ki fomira uan dipenim Silon nguibamin a gamizi mokin. Eghti nguibar igharazibar gumamaziziba gin uan apaniba akar kurabar me mikimsi, me kamaghin me mikimam, “Ia Jerusalemia ikuvizi moghin ia ikuvigham.” ’”

⁷⁻⁸ Ezi Jeremaia dikavigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghugha, Ikiavira Itir God a mikemezir akar kaba bar dar gun gumamaziziba bar me mikeme. Ezi ofa

26:1: 2 Atriviba 23:36--24:6; 2 Eghaghaniba 36:5-7
Onger Akaba 78:60; Jeremaia 7:12-14

26:6: Josua 18:1;

gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumaziba ko, gumazamiziba bar akam baraki. Ezi Jeremaia mikemegha givazima, ofa gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumaziba ko, gumazamiziba bar an suigha ghaze, “Na aremegh. ⁹ Manmaghsua ni Ikiavira Itir Godin ziamin, akar kurar kam akuri? Ni kamaghin mikiman marki, Dipenir kam Silo ikuvizi moghin a ikuvigham. Egh ni kamaghin mikiman marki, nguibar kam ikuvigham, eghti gumazamiziba uam an ikian kogham.” Ezi Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven itir gumazamiziba, me bar iza Jeremaia ekiaru.

¹⁰ Ezi dughiar kamın Judan gumazir dapaniba atrivimin dipenimin ikia, egha bizir kabar akaba barasi. Egha me dikavigha ghuavanaga, Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir tiar akamin otifi. Egha me uan dabirabibagh apia. Men dabirabiba Ikiavira Itir Godin Dipenimin avinizir divazimin aven mangamin tiar akam boroghin iti, tiar akar me kamaghin diborim, Tiarakar Igham. ¹¹ Ezi ofa gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumaziba ko, gumazir dapaniba ko, gumazamiziba bar moghira me migei, “Gumazir kam kamaghin mikeme, nguibar ekiar kam ikuvigham. Ia uari an akar kam baraki. Kamaghin amizi, bizir kam bangin, an aremegham.”

¹² Ezi gumazir dapaniba ko, gumazamiziba bar moghira, Jeremaia kamaghin men akaba ikara, “Ikiavira Itir God uabi na amadazi, ki akam inigha izir gumazimin akar ia oraghizir kam, an gun mikeme. A uabi ghaze, Dipenir kam ko nguibar ekiar kam ikuvigham. ¹³ Eghti datirighin ia uan daroriba ko arazibar kirigh. Egh ia Ikiavira Itir God, en Godin akamin gin mangi. Egh ia kamaghin damighti, Ikiavira Itir God uan nighnizim giraghiva, bizir a ia gasighasighasa mikemezibar amighan kogham. ¹⁴ Ezi

ko, ki ian agharimin iti. Ia bizitamin na damusi, egh ia a ginighnigh suam, ian arazir kam deragh voroghira mangiti, ia a damu. ¹⁵ Ezi ki kamaghsua, ia deraghavira kamaghin fogh. Bar guizbangira, Ikiavira Itir God uabi na amadazi, ki iza akar ki ia mikemezir kabav gei. Eghti ia na misueghti ki aremegham, ia kamaghin fogh, ia gumazir arazir kuratam gamizir puvatizim puram a misueghti an aremeghti, ia an osimtizim iniam. Eghti osimtizir kam a nguibar ekiar kamin ikiva, uaghan bar moghira nguibar kamin gumazamiziba sara ikiam.”

¹⁶ Jeremaia mikemegha givazima, gumazir dapaniba ko gumazamiziba bar moghira dikavigha ofa gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumazibav gia ghaze, “Gumazir kam, Ikiavira Itir God, en God, an ziamin akam akuri. An osimtiziba puvati, kamaghin amizi, e a misueghti ana aremeghan kogham.”

¹⁷ Ezi Judan gumazir aruar maba dikavigha kamaghin uari akuvagha itir gumazamizibav gei, ¹⁸ “Fomira, Hesehia Judan atrivimin itir dughiamin, Moresetin nguibamin itir Godin akam inigha izir gumazim Maika, akam Judabav kira ghaze, ‘Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim ghaze, Jerusalem biziba bar ikuvigham, egh minezir pozimin otogham. Egh Saion nguazir kinimin min ikiti, gumazamiziba an dagher azenibar ingaram. Eghti Ikiavira Itir Godin Dipenim iti naghin mighsiar kam, ruarim a batogham.’ ¹⁹ Maika kamaghin migei, Hesehia ko Judaba bar moghira ti a misoghezi an areme, a? Bar puvati. Hesehia Ikiavira Itir Godin apengan ikia, egha uan gumazamiziba bagha an azangsis. Ezi Ikiavira Itir God nighnizim giragha, bizir kurar a me damuasa mikemezibagh amizir puvati. Ezi erara, arazir e Jeremaia damuasa mikemezim, an osimtizir ekiam inigh izi e datigham!”

²⁰ (Ezi gin gumazir mam, an ziam Uria, a Godin akam inigha izir gumazir mam, a Ikiavira Itir Godin ziamin akam akuri. Uria a Semaian otarim, egha Kiriati Jearimin nguibamin gumazim. A Jeremaia mikemezi moghin, Jerusalem in nguibar ekiam ko Judan nguazim ikuvighasa a mikeme. ²¹ Ezi Atrivim Jehoiakim uan gumazir dapaniba ko, midorozir gumaziba ko, me Urian akar kam baraki. Egha atrivim a misoghasa amima, Uria atiatigha ara Isipin ghu. ²² Egha Atrivim Jehoiakim, Akborin otarim Elnatan amadazi a gumazir maba ko me Isipin ghu. ²³ Me ghua Uria inigha atrivim bagha ize. Ezi atrivim gumazibav kemezi me midorozir sababar a misoghezi an aremezi, me an kuam isa gumazir kinibar matmatiam mikini.)

²⁴ Ezi gumaziba iza Jeremaia misueghti an aremeghasa amima, Safanin otarim Ahikam Jeremaian akurazi, me paza a gamizir puvati.

27

Kanriba bar, Atrivim Nebukatnesarin apengan ikiam

¹ Josaian otarim Sedekaia, Judan atrivimin itir dughiamin, Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia mikeme, ² “Ni ter ararir ruarir taba inigh, benir ruarir dar afamiba inigh, mati gumazim ingangarim damuasa bizir kamning isa bulmakaun tuem garizi moghin, da isi uan tuem datigh. ³ Egh ni tuebagh arizir ter araribar ingarigh, vaghvagh Idomin atrivim ko, Moapin atrivim ko, Amonin atrivim ko, Tairin atrivim ko, Saidonin atrivim, me bagh ada amadagh. Ni fo, atrivir kabar gumazir dapaniba, en atrivim Sedekaia ko mikimasa Jerusalem in ize. Kamaghin amizi, ni tuebagh arizir ter ararir kaba isi me daningigh, eghti me da inigh uan atriviba bagh mangi. ⁴ Ni kamaghin

men atrivibav mikimsi gumazir kabav kemegh: Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin akam ian atrivibar iti: ⁵ Ki uabi uan gavgavir ekiamin nguazir kamin ingari, egha ki uaghan gumazamiziba ko, asizibar ingarizi da nguazir kamin iti. Ki uabi uan ifongiamin gin ghua, nguaziba abigha gumazamizibagh anidi. ⁶ Ki datirighin ian kantriba isa, Babilonin Atrivim Nebukatnesar ganidi, a nan ingangarir gumazim. Egha uaghan ki asizir atiaba isa bar a ganingi, eghti gin me an apengan ikiam. ⁷ Kantriba bar an apengan iki, egh uaghan an otarim ko, an igiav otarir gin otivamim sara men apengan ikiam. Me Babilonin apengan iki mangi, ki Babilon gasighasighamin dughiar ki misevezimin tugham. Dughiar kamin, kantrin aviriba ko atrivir gavgaviba Babilonin dikabiragh, me damuti me pura men ingangarir gumazir kinibar otivigham.

⁸ “Egh kantrin igharaz tamin gumazamiziba Atrivim Nebukatnesar ateghti, a me gativagh men ganan aghuagh, mati gumazim ingangarim damuasa ter ararim isa bulmakaubar tuebagh ariki, eghti ki kantrin kam paziva a damigham. Egh ki Ikiavira Itir God, ki apaniba amadaghti me izi me misogynam. Eghti me dagheba otevegh arimariar kuraba iniam. Eghti arazir kabar, ki Atrivim Nebukatnesar ateghti, a kantrin kamin gumazamiziba bar me agivagh. ⁹ Kamaghin amizi, ia atriviba, ian akam inigha izir gumaziba ko, ian kukunir gumaziba ko, ian irebabar mingaribar gun migeiba ko, ian imezibagh amir gumaziba ko, ian akavsiabagh amir gumaziba, ia kuaribar arigh me baraghan marki. Gumazir kaba ghaze, ia Babilonin atrivimin apengan ikian kogham. ¹⁰ Me ia gifari. Ia men akaba nighnizir gavgavimin dar ikiti, ki ia batueghti ia uan nguaziba ategh saghon mangegham. Egh ia bar ikuvigham. ¹¹ Eghti

kantrin tamin gumazamiziba Babilonin atrivim ateghti, a me gativagh men ganam, kar mati bulmakau pura uabi isa gumazimin taghizi a ter ararim isa an tuem gatigha, egha ingarasa a getui. Eghti ki gumazamizir kaba ateghti, me deraghvira uan nguazimin ikiva, uari bagh dagher azenibar ingaram. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

¹² Ezi ki Jeremaia, ki akar kamra Judan Atrivim Sedekaia ganingi. Ki kamaghin a mikeme, “Ia Judaba, ia uan tueba isi Nebukatnesarin ter araribar apengan ada amangigh, aneteghti a uan gumazamiziba ko, me ia gativagh ian ganam. Ia kamaghin damu, ia deraghvira ikiam.

¹³ Ikiavira Itir God mikemegha gifa: Ni uan gumazamiziba ko Babilonin apengan ikian aghuaghti, apaniba ian taraziv sueghti me arimighiregham, eghti tarazi dagheba puvatigh arimighiregham, eghti tarazi arimariar kuram inigh arimighiregham. Ni uan gumazamiziba ko, onganigh akaba batoghti, bizir kaba ia gasighasigham. ¹⁴ Ia fo, akam inigha izir ifavarir gumaziba ghaze, ia Babilonin atrivimin apengan ikian kogham. Puvati, me pura ia gifari. Ia men akaba baraghan marki. ¹⁵ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, ki me amadazir puvati. Me nan ziamin akar ifavarim akuri. Ia men akaba nighnizir gavgavimin dar ikiti, ki ia batueghti, ia uan nguibam ategh bar ikuvigham. Ezi akam inigha izir ifavarir gumazir akaba ia mikiriba, me uaghan bar ikuvigham.”

¹⁶ Ki ofa gamir gumaziba ko, gumazamiziba bar me bagha kamaghin akam akura ghaze, “Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, ia akam inigha izir gumazir ifavarir kabar akaba baraghan marki. Me ghaze, ‘Me kiran oveghangin Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ingangarim damuamin bizir Babilonin itiba, me bar ada inigh ua Jerusalem in izam.’ Godin akam inigha izir

gumazir ifavarir kaba pura ia gifari. ¹⁷ Ia men akam baraghan marki. Ia Babilonin atrivimin apengan iki, deraghvira ikiam. Puvatightima, nguibar kaba ikuvigham. ¹⁸ Gumazir kaba, me guizbangira akam inigha izir gumaziba, egh me guizbangira Ikiavira Itir God, dama akam inigh izisi, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin azaraghti, an apaniba ateghti me Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ingangarim damuamin biziba, ko atrivimin dipenimin itir bizir aghuiba ko, Jerusalem danganir igharaziba bar moghira, dar itir bizir naba inigh Babilonin mangan kogham.

¹⁹⁻²¹ “Atrivim Nebukatnesar Jerusalem izegha, Judan Atrivim Jehoiakin ini, a Jehoiakimin otarim. Egha uaghan Juda ko Jerusalemian gumazir dapaniba ini. Egha men akua kalabus bagha Babilonin ghu. Egha a bizir aghuir maba ataghizi da Jerusalem iti. A brasin dipenir akiniba ko, tengin ekiar me brasin ingarizim ko, me brasin ingarizir bizir me tengin doziba isin afamiba, me bizir kaba inizir puvati. Egha uaghan ingarizir bizir aghuir nan Dipenimin itir maba ko, atrivimin dipenimin itiba ko, bizir igharazir Jerusalem itir maba inizir puvati. Ezi ki God, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin ia migei, ²² ‘Apaniba bizir kaba bar ada inigh Babilonin mangam. Eghti bizir kaba Babilonin iki mangi dughiar ki inabazimin, ki uam adagh inirigham. Eghti dughiar kamin ki ua me inighti, me ua Jerusalem ikiam.’”

28

Hanania gumazamizibagh ifari

¹ Azenir kamin, Sedekaia Judan atrivim igiamra an otogha atrivimin ikia zuima an namba 4in azenim. Egha

azenir kamin namba 5in iakinimin, Gibeonin nguibamin gumazir mam, a Godin akam inigha izir gumazim Hania, Asurin otarim, a iza Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven iza ofa gamir gumaziba ko gumazamiziba bar moghira, men damazimin akar mam Jeremaia ganidi. A kamaghin migei, ²“Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a Israelian God, a kamaghin mikeme, ‘Babilonin atrivim ia gativagha, mati gumazim ter ararim isa bulmakaun tuem gatigha a gatifa. Ezi ki ter ararir ian tuebagh atiziba, ki dar pirigha gifa, ezi da ua ia gativagh ian ganan kogham. ³ Azenir pumuning ikivira ikiti, ki ua Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ingangarim damuamin bizir kaba bar ada inigham, kar bizir Nebukatnesar inigha Babilonin ghuziba, ezi ki ua da inigh Jerusalem izam. ⁴ Egh ki uaghan Judan Atrivim Jehoiakin, a Jehoiakimin otarim, a inigh egh Babilonin kalabusin itir marazi sara ua men aku Judan nguazimin izam. Guizbangira, ki Babilonin atrivim ian tuebagh arighizir ter arariba, ki kaba apirigham. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.’”

⁵ Ezi Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia datirighin dikavigha ofa gamir gumaziba ko, gumazamizir Ikiavira Itir Godin Dipenimin boroghin tuivighav itibar damazimin, Godin akam inigha izir gumazim Hananian akam ikarvasi. ⁶ Jeremaia kamaghin migei, “Bar guizbangira, Ikiavira Itir God, ni mikemezi moghin damuasa ki ifonge. Ikiavira Itir God nin akam inigha izir gumazimin akar kabar amuti, da guizbangiram otivigham. Egh a uan Dipenimin biziba uam ada iniam. Egh Babilonin itir gumazamizir kaba, a ua me inigh Jerusalem izam. ⁷ Ezi datirighin gumazamiziba ko ia bar moghira oraghti, ki akar igharazim mikimasa. ⁸ Bar fomira iza datirikin, Godin akam inigha izir gumaziba en faragha otifi. Me kamaghin migia ghaze, Midorozir

ekiaba ko, mitiriar ekiaba ko, arimariar kuraba, da kantrin aviriba bativ, uaghan nguibar ekiabar otivam. ⁹ Eghti akam inigha izir gumazibar tav kamaghin mikim suam, Gumazamiziba dabirabir aghuim ikiam, e foghan kogham, akar kam a guizbangira, o puvati. Eghti gin, akam guizbangiram otoghti, e datirighin fogham, Bar guizbangira, Ikiavira Itir God akar kam isa, akam inigha izir gumazim ganingha anemadazi a ize.”

¹⁰ Jeremaia akar kam mikemegha givazi, Hanania ter ararim Jeremaia uabi uan tuem gatizir kam ini. Egha Hanania ter ararir kam bar anepiraghariki. ¹¹ Egha a gumazamizibar damazimin tugha ghaze, “Ikiavira Itir God kamaghin mikeme. Ezi arazir kamra, ki ter ararir Nebukatnesar tintinibar kantribar gumazamizibar tuebagh ariziba apirarigham. Azenir pumuning givaghan koghtima, ki kamaghin damigham.” Jeremaia akar kam baregha ghu.

¹² Godin akam inigha izir gumazim Hanania, a Godin akam inigha izir gumazim Jeremaian firimin itir ter ararir kam apiriaghati, ezi dughiar maba givazima, gin Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migia ghaze, ¹³ “Ni mangi akar kamin gun Hanania mikemegh. Me tememin ingarizir ter ararir kam ni anepirigha gifa. Ezi ni ainin igiatamin ingarigh, egh ter ararir ni dipirizir kamin danganim datigh. ¹⁴ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin mikeme: Ki uabi ainin me ingarizim inigha Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar moghira men tuebagh ariki, ezi me pura Babilonin Atrivim Nebukatnesarin ingangarir gumazamizibar iti. Egha ki asizir atiaba sara a ganingizi, da uaghan an apengan iti.” ¹⁵ Jeremaia akar kam mikemegha givagha, ua kamaghin Hanania migei, “Hanania, ni oragh. Ikiavira Itir God ni amadazi ni izezir puvati. Ezi ni gumazamizibagh

ifarazi, me nin akar ifavariba nighnizir gavgavimin dar iti. ¹⁶ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God kamaghin migei: Nin akaba gumazamizibagh ekuizi, me nan akaba barazir puvati. Kamaghin, ki nguazir kamin ni agivagham. Ni azenir kamnaghiram aremegham.”

¹⁷ Ezi azenir kamra an namba 7in iakinim ikiavira itima, Godin akam inigha izir gumazim Hanania aremegha gifa.

29

Jeremaia Judan Babilonin itiba bagha akinafarim osiri

¹ Jeremaia Jerusalem in ikiava, akinafarim osirigha gumazamizir kaba bagha anemada: Gumazir dapanir ikiavira itiba ko, ofa gamir gumaziba ko, Godin akam inigha izir gumaziba ko, Judan gumazamizir Babilonin itiba. Gumazamizir kaba bar moghira, Atrivim Nebukatesar faragha Jerusalem in me inigha, Babilonin kalabus darighasa men akua ghue. ² Babilonia faragha iza Jerusalem in izegha, Atrivim Jehoiakin ko gumazamizir avirim inigha men akua Babilonin ghuegha gifa, ezi gin Jeremaia akinafarir kam osiri. Me atrivim ko an amebam, ko atrivimin dipenimin ingarir gumazir ekiaba ko, Judaba ko Jerusalemian gumazir dapaniba ko, fofozir gumazir bizir aghuibar ingariba ko, ainin bizibar ingarir gumaziba, me bar moghira ghue. ³ Dughiar kamin Judabar Atrivim Sedekaia, a Safanin otarim Elasa ko, Hilikian otarim Gemaria, aning amadazi aning Babilonian Atrivim Nebukatesar bagha zui. Ezi Jeremaia Judan Babilonin itiba bagha akinafarir kam isa aning ganingizi aning a inigha zui. Akinafarir kam kamaghin mikeme, ⁴ “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin mikeme. Ia Judaba, ia oragh. Ki Jerusalem in ia batuegha ia amadazi ia Babilonin ghue. ⁵ Egh ia uari bagh

dipenibar ingariva, dagher azeniba opariva, azenir kabar dagheba ini. ⁶ Egh ia gumaziba amuibar ikiva boriba bati. Eghti ian otariba gin amuibar ikiva uari, uari bagh boriba bati. Egh ia ikizir avirir ekiam ikiam. Ia uari uari damuti, ian dibobonim magiran marki. ⁷ Ki ian akua nguibar ekiam ia datirighin itir kamin ghu. Eghti ia nguibar ekiam kam bagh pamten ingar deragh a damuti an amiraghirigh deraghvira ikiam. Eghti ia a bagh Ikiavira Itir God ko mikimti, a nguibar ekiam kam deraghvira a damuam. Guizbangira, nguibar kam amiraghirigh deraghvira ikiti, ia uaghan amiraghirigh deraghvira ikiam. ⁸ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki guizbangira ia migei, ia akam inigha izir ifavarir gumaziba ko kukunir gumaziba, ia me ateghti me ia gifaran marki. Egha ia garir irebar aghuiba, gumazir dar mingariba abigha ia migeiba, ia me baraghan marki. ⁹ Akam inigha izir gumaziba nan ziamin gun migeir akar kaba, da pura ifavarir akaba. Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Ki akatam me ganingizir puvati.

¹⁰ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Akar kamin mingarim a kamakin. Babilon ia gatavagh ian ganasa, ki 70plan azenibagh inaba. Eghti azenir kaba givaghtima Babilon ikuvigham. Eghti dughiar kamin ki ia ginirigh, ua ian aku Jerusalem in izam, kar ki uan akar dikirizimin gin mangiva a damuam. ¹¹ Ki Ikiavira Itir God, ki bizir ian akurvaghsi damuamiba, ki adagh nighnigha dagh fogha gifa. Ki deraghvira ia damuti ia navir amirizim ko, dabirabir aghuim ikiasa ki ifonge. Ki pazi ia damuan aghua. Ia bizir ki damuamin kabagh nighnigh, dughiar kam mizuam ikiti, an otogham. ¹² Egh dughiar kamin ia

29:10: 2 Eghaghaniba 36:21; Jeremaia 25:11; Daniel 9:2 **29:11:** Aisaia 40:9-11; Jeremaia 30:9-10; 30:18-22 **29:12:** Onger Akaba 50:15; 145:19; Jeremaia 33:3

nan boroghin iziva, egh nan dimiva, egh na ko mikimti, ki ian dimdiam baragham. ¹³ Eghti dughiar kamin ia uan ifongiaba ko navir averiabar na buri nan gansi bar pantemin ingaram. Ia kamaghin damu nan apigh nan boroghira izam. ¹⁴ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, ki ia ateghti ia nan boroghira izam. Eghti ki ua ia damuti ia deraghvira ikiam. Eghti ki kantriba ko danganir ki ia batoghezi ia ghueziba, ki me da bar moghira ia akuvagh ia iniam. Egh ki ua ian aku danganir ia fomira ikezimin mangam.

¹⁵ “Ia ti ghaze, ia Babilonin itir dughiamin, Ikiavira Itir God, uan akam inigha izir gumaziba, ia ganingi.* ¹⁶ Ezi Ikiavira Itir God, atrivir datirighin Judan kantri gativagha Devitin atrivir dabirabim gaperaghav itir kam ginigh-nigha, egha ian akar gumazir ia ko kalabusin ikezir puvatizibagh nighnigha, kamaghin migei: ¹⁷ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze, ki apaniba amadaghti me izi gumazamizir Judan ikiavira itir daraziv sogham. Eghti ki me damuti me dagheba puvatigh, arimariar kuram iniam. Me bar fighin kurabar min otivigham, eghti gumazamiziba dar aman iburagham. ¹⁸ Egh ki kamaghira damuvira mangi midorozir ekiaba ko, dagheba puvatighamin dughiaba ko arimariar kurabar amuti, da me bativira ikiam. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bizir kurar ki Judaba me damuasa mikemezibar akam baregh, bar digavir kuram damigh atiatingam. Egh ki Judaba batueghti me tintinibar mangegham. Eghti kantrin igharazir kabar gumazamiziba pazi me damuva,

29:13: Godin Araziba 4:29; 1 Eghaghaniba 22:19; 2 Eghaghaniba 6:37; Jeremaia 24:7 **29:14:** Aisaia 43:5-6; Jeremaia 16:15; 23:8; 30:3 * **29:15:** Ikiavira Itir God ua akam inigha izir gumazibar gumazir pumuningin, a ves 20-23in aven gun migei.

dibovir akabar me mikimam. Egh gumazamizir kaba uari uan apaniba akar kurabar me mikimsiva, kamaghin me mikimam, 'Ia Judaba ikuvizi moghin, ia ikuvigham.'¹⁹ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, me nan akam batoghezi, kamaghin ki bizir kabar me damuam. Ki dughiar aviribar uan akam inigha izir gumaziba amadi, me nan ingangarir gumaziba. Ezi me ia bagha izima, ia men akaba baraghan aghua. Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegh gifa.

²⁰ "Ia gumazamizir ki Jerusalemin bar ia batuegha, ia amadazi ia Babilonin ghueziba, ia Ikiavira Itir Godin akam deraghviram abaragh. ²¹ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki akam inigha izir gumazir ifavarir pumuning ginighnisi. Kar, Kolaian otarim, Ahap ko, Masean otarim, Sedekaia. Egha ki kamaghin migei, Aning nan ziam gifara akam akuri. Kamaghin amizi, ki aning isi Babilonin Atrivim Nebukatnesarin agharim datigham. Eghti a kamaghin mikimam, me ian damazibar aning misueghti aning aremegham. ²² Ezi ia Judan Babilonin itiba, ia namakatam akar kuramin a mikimamin dughiamin, ia kamaghin mikimam, 'Ikiavira Itir God ni gasighasigham, mati a Sedekaia ko Ahap gamizi, Babilonin atrivim avimin aning gaponge.' ²³ Aning Israelian tongin bar arazir kuram gami, egha aning namakabar amuiba koma akuava, nan ziam gifara akam akuri. Ki akar kam me ganingizir puvati. Kirara, ki aning gara aning gifogha givagha aningin gun migei. Kamaghin amizi, ki aning gasighasigham. Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegh gifa."

Jeremaia akar gavgavim isa Semaia ganingi

²⁴ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme, "Jeremaia, ni Nehelamin nguibamin gumazim Semaia akar kam a mikemegh. ²⁵ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Is-

raelian God, ki kamaghin mikeme, Semaia, ni uan nigh-nizimin gin ghua, Masean otarim Sefanaia, a ofa gamir gumazir mam, a ko ofa gamir gumazir igharaziba bar, ko gumazamizir Jerusalemin itiba bar moghira, ni uan ziamin akinafarim osirigha me bagha anemada. Nin akinafarim kamaghin mikeme: ²⁶ Sefanaia, Ikiavira Itir God ni amisefe, eghti ni ofa gamir gumazimin iki, ni Jehoiadan danganim inigh, Ikiavira Itir Godin Dipenimin ganam. Eghti gumazitam ifaragh onganigh akam inigha izir gumazimin min akam akunti, kar nin ingangarir ni damuamim: Ni a isi kalabus datigh, an sueba ko dafariba ikegh, ainin an firim dafagh. ²⁷ Egha ni manmaghsua Anatotin nguibamin gumazim Jeremaia akiran aghua? Kar gumazir ian tongin akam inigha izir gumazimin min akam akurir gumazim. ²⁸ E Babilonin kagh itir gumazamiziba, an e bagha akam amadagha ghaze, 'Ia dughiar ruarimin kalabusin ikiam. Kamaghin amizi, ia uari bagh dipenibar ingariva, azenibar dagheba opariva, azenir kabar dagheba ini.'"

²⁹ Ofa gamir gumazim Sefanaia, Semaian akinafarim inigha Jeremaia bagha ghugha, a bagha akinafarir kam dibori. ³⁰ An a diponegha givazima, Ikiavira Itir God kamaghin akam isa Jeremaia ganingi, ³¹ "Jeremaia, ni akam isi bar Judan Babilonin kalabusin itir adarazi bagh anemadagh, kamaghin me mikim suam: Ikiavira Itir God, Nehelamin nguibamin gumazim Semaia ginighnigha ghaze, ki ia bagha Semaia amadazir puvati. Ezi an akam inigha izir gumazimin min akamin gun ia mikeme, egha ia gamizima, ia akar ifavarir kam nighnizir gavgavim an iti. ³² Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Nehelamin nguibamin gumazim Semaia, gumazamizibagh etuima me nan akaba batosi. Kamaghin amizi, ki a ko an adarazi puv me damigham. Egh bizir aghuir ki uan gumazamiziba

bagh damuti da otivighamiba, an adarazir gumazitam, bizir kabar gansi ikeghan kogham. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

30

Ikiavira Itir God uan gumazamiziba deragh me damuasa akam akiri

¹ Ikiavira Itir God kamaghin akam Jeremaia ganiga ghaze, ² “Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki kamaghin mikeme: Ni akinafaritam inigh, egh ki ni ganingizir akaba bar ada osirigh. ³ Ki Ikiavira Itir God, nan gumazamiziba Israelia ko Judaba, me ua deraghvira ikiasa, ki me bagha dughiam amisevegha gifa. Ki ua men aku nguazir ki men ovavibagh aningizimin izam, eghti a ua men nguazimra otogham.”

⁴ Ikiavira Itir God Israelia ko Judabagh nighnigha ghaze:

⁵ “Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme:

E orazima, gumazamiziba navir amirizimin itir puvatigha, bar atiatia digavir kuram gamua bar puviram azi.

⁶ Manmaghin ami?

Gumaziba ti boriba bati, a? Puvatigham.

Ezi manmaghsua, ki gumazibar garima, me vaghvagha dafariba isa uan navibagh ariki,

mati amizim borim batasa mizazir ekiam isi moghin arai.

Manmaghsua, men guaba igharagha otivigha gari,

mati gumazim bar puviram atiati.

⁷ Iavzika! Dughiar bar kurar mam otivasava ami.

Egha dughiar kam bar dughiar kurar maba bar adagh afira.

Nan gumazamiziba, Israelia, me dughiar kamin osimtizir bar ekiam iniam.

Eghti ki ua me iniam.”

⁸ “Egh dughiar kamin apaniba Israelian tuebagh atizir ter ararir kaba ki da apirigh, men kalabuziam agivagham. Eghti me ua pura igharaz darazir ingangarir gumazir kinibar min ikian kogham. Puvati. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki kamaghin mikeme. ⁹ Ki Ikiavira Itir God, men God, me nan apengan ikiam. Eghti ki me bagh Atrivim Devitin ovavir boribar tav amiseveghti, a me gativagh men ganam. Eghti me an apengan ikiam.”

¹⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Ia Israelia, ia Jekopin ovavir boriba, ia nan ingangarir gumazamiziba,

ia atiatingiva digavir kuram damuan marki.

Bar guizbangira, ia kantrin saghon itir kamin kalabusin iti.

Eghti ki ua ia inighti,

ia ua uan nguazimra izegh, deraghvira dapiagham.

Eghti tarazi ua ia damuti ia atiatingan kogham.

¹¹ Ki Ikiavira Itir God, ki ia ko iki ian akurvagham.

Ki ia batoghezi, ia ghua kantrin igharazibar tongin itiba,

ki bar me agivagham.

Egh ki ia agivaghan kogham.

Guizbangira, ki puv ia damigham,

ki arazir voroghira itim ginighnigha ia akiri.”

¹² Ikiavira Itir God ua kamaghin migei:

“Ia Israelia, me puv ia misoke,

eghti ian mizazim ikivira ikiti, ian duar ekiaba akumighan kogham.

¹³ Ki ian akurvaghsi, ia bagh na ko mikimamin gumaziba puvati.

Egha uaghan ian mikarziba akirighti,

da ua deraghamin marasinba puvati.

¹⁴ Ia arazir kurar aviribagh amigha osımtızir ekiam iti.

Kamaghın amizi, ki ia gasighasiki,

mati gumazim uan apanimin apangkuvir puvatigha, a gasighasiki.

Kamaghın amizi, iavzika, gumazir fomira ian namakabagh

amiziba, me ia gin amadagha gifa,

egha me ua ia ginighnızir puvati.

¹⁵ Ia uan duar kaba bagh azirakar aviribar amuan marki.

Duar kaba akumighan kogham.

Ia arazir kurar aviribagh ami, egha osımtızir ekiam iti.

Kamaghın ki arazir kamın ia gami.

¹⁶ Guizbangira, ia gasighasızir adarasi, me uari ikuvigham.

Ian apaniba mangı saghon itir nguibabar kalabusın ikiam.

Gumazir paza ia gamigha ian biziba okemeziba,

apaniba pazi me damuva, men biziba okımam.

¹⁷ Ian apaniba kamaghın migei:

‘Saion mati bizir kinim, egha bar ikufi.

Ezi gumazitam an apangkuvir puvati.

Ki uabi ian mikarzibar amighti, da ua deragham,

egh ian duabar amighti, da misigham.’

Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghın mikemegha gifa.”

¹⁸ Ikiavira Itir God kamaghın migei:

“Ki Jekopin adarazir apangkuvigh, egh men akuragham.

Eghti me uari bagh dipenibar ingar, egh deraghvira ua uan nguazimın ikiam.

Egh Jerusalem fomira ikezi moghin, me uam an ingaram.

Egh atrivimın dipenim me an danganimra an ingaram.

- 19 Eghti Israelia na minabir ighiabar amuam.
 Egh me ighiabar amuva, egh bar akongegham.
 Eghti ki me damighti me bar avirasemegham,
 egh me ua varazira ikian kogham.
 Eghti ki gumazamizir igharazibar amighti,
 me men ziaba dikabiraghan kogham,
 me ziar ekiam me daningam.
- 20 Israelia fomira gavgavizi moghin ikiam.
 Eghti ki men akuraghti me deraghvira uan nguazim
 dapiagham.
 Eghti gumazir pazi me damuamiba,
 ki puv me damigham.
- 21 Eghti men gumazitam uabi men gumazir dapanir eki-
 amin otogh, me gativagh men ganam.
 Ki uabi gumazir kamin aku uabin boroghira izam.
 Guizbangira, gumaziba uan ifongiabar gin ghua nan
 boroghira izir puvati.
 Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikemegha gifa.
- 22 Eghti ia Israelia, ia nan gumazamizibaram otoghti,
 ki ian Godin ikiam.”
- 23 Ia gan! Ikiavira Itir Godin aningagharim gumazir
 kuraba bativasava ami,
 mati aminir gavgavim ko amozir ekiam me bato,
 egha mati aminir ighuagha aruim men da-
 paniba abini.
- 24 Ikiavira Itir Godin aningagharim iki mangivira ikiti,
 bizir a damuasa nighniziba, a bar moghira dar amu
 da givagham.
 Eghti ia dughiar abuananamin,
 bizir kabagh fogham.

31

Israelia uamategh izi deraghvira uan nguibamin ikiam
¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Dughiar ki inabazimin, ki Israelian ikiziba bar men Godin
 ikiam,
 eghti me nan gumazamizibaram otogham.

² Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei:
 Apaniba Israelia misozima, men ikiavira itir varazira
 apanibagh itagha
 ara ghua gumazamiziba puvatizir danganimin iti.
 Ezi ki me gifuegha, arazir aghuibar me gamima,
 me ghua avughszazir danganimin ghue.”*

³ Ikiavira Itir God, danganir saghuiamin ikegha, e bagha
 izegha kamaghin migei,
 “Ia Israelia, ki ia damighti ia na gifuegh nan boroghira
 izasa,

* **31:2:** Ves 1 ikegha ghua 22in aven itir akaba, da Israelian gumazamizibar gun migei, me fomira notin amadaghan Judan kantrin Israelin kantrin ike. Gumazamizir kaba arazir kurabagh amima, God apaniba taghizi me me inigha ghua uan kantri ike, me kamaghin a dibori, “Kantri kam notin amadaghan iti.” Ni ves 8in gan. Me dughiar ruarimin kantrin kamin ikezi, eghti datirighin God ua me inigh Israel kantri bagh izeghti me bar moghira ikizir vamiran otivigh deravira iki Godin apengan ikiam. Samarian nguibar ekiam Israelin kantri nguibar mam. Ni ves 5in gan. Efraim anabamin adarasi, a Israelian ikizir dafam. Ezi God Efraimin ziam dibori dughiam, a Israelian notin amadaghan iti darazi bar moghira me dibori. Ni ves 6 ko 9 ko 18 ko 20in gan. **31:3:** Godin Araziba 4:37; Onger Akaba 25:6; Jeremaia 24:6

kamaghin ki zurara ia gifonge, ezi nan ifongiamin arazir kam iki mamaghira ikiam.

Guizbangira, nan apangkuvim ian itima, ki ia baghvira iti.

⁴ Ia Israelia, ia mati nan guivir igiar ki bar ifongezim, ki ia damighti ia ua kantrin gavgavimin ikiam.

Egh ia akuegh, mati amizir igiaba buabav sogha, egha ighiam gizir marazi ko akueghiva ighavamang iki.

⁵ Egh ia uam uari, uari bagh Samarian mighsiabar wainin azenir igiabar ingar.

Egh ia wainin azenir kaba oparizir darasi, ia uari uan wainin ikarizir kabar oviziba iniva bar akuegham.

⁶ Eghti dughiar kamin, Efraimin anabamin adarazir gumazir eghuvir mighsiabar itiba, me kamaghin dimam,

‘Ia bar moghira dikavigh izi, e Saionin Mighsiamin manangam.

E Ikiavira Itir God bagh mangam, en God.’”

⁷ Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin migei,

“Ia, Jekopin adarazi bagh bar akongegh ighiabar amu, gumazamizir kaba gumazir igharazibagh afira.

Ia pamtem, ziar ekiam na daningamin ighiabar amu, egh kamaghin mikim,

‘Ikiavira Itir God, ni uan gumazamiziba ua me inigh, kar Israelian ikiavira itir varazira.’

⁸ Bar guizbangira, ki notin amadaghan itir nguibar kam ko nguazir otevilla bar uan gumazamiziba inigh, ua men aku izam.

31:8: Godin Araziba 30:4; Aisaia 42:16; Esekiel 34:16; Maika 4:6

Damazir kuraba itir gumaziba, ko suer kuraba itir gumaziba ko, amizir navir adaseba ko, amizir boriba batasava amiba,
me uaghan izam.

Eghti gumazamizir avirim uamategh nguibar kamin izam.

⁹ Ki men aku izamin dughiamin, me uan arazir kurar me amiziba gin amangisi,
na ko mikim azi, na ko tuavimin izam.

Ki me inigh men faragh mangi dipar aghuim itir dangaminin otogh,
men aku tuavir aghuibar mangiti, me ireghan kogham.

Guizbangira, ki Israelian afeziamin min itima,
Efraim nan otarir ivariam in min iti.

¹⁰ “Ia Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, ia deraghvira kuaribar arigh nan akam baragh, ki Ikiavira Itir God.

Egh ia nan akar kamin gun bar gumazamizir ongarimin vongin saghon arighatizibar itibav kin.

Ia kamaghin me mikim,

‘Ikiavira Itir God Israelia batoghezi me tintinibar ghue,
ezi a ua me inigh izam.

Egh a ua deraghvira men ganam,
mati gumazim uan sipsipbar gara me geghufi.’

¹¹ Ki Ikiavira Itir God, ki apanir gavgavibar agharimin,
ua Jekopin gumazamiziba, inigham.

¹² Eghti me izi Saonin Mighsiamin tugh bar akuegh,
egh bar pamtemin araghasi dim ighiabar amuam.

Egh bizir bar aghuir Ikiavira Itir God me ganingiziba bagh bar akuegham.

Egh me wit ko, wain ko, olivin boreba ko, sipsipba ko,
bulmakaun ki me ganingiziba,
me da bagh bar akuegham.

Egh me bar deraghvıram otivıgham,
mati dagher azenim dipamin otevezir puvati.
Egh me ua pazi ikian kogham.

¹³ Eghti dughiar kamin guivir igiaba bar akuegh kumatiz-
ibagh ighiam,
eghti gumazir igiaba ko, gumazir ghuriba uaghan bar
akuegh kumatizibagh ighiam.

Ki men azir akaba agivagh, me damuti men naviba bar
deragham.
Ki men navibar itir osimtizar amuti, da amiragh
ikiti, me bar akuegham.

¹⁴ Ki gumazamizar amuti, me ofan aviriba inigh na bagh
izam.
Eghti kamaghıra, ofa gamir gumaziba dagher aghuir
aviriba ikiam.

Eghti ki bizir bar aghuiba uan gumazamizar anıngti,
me bizitamin oteveghan kogham.
Ki ikiavıra Itir God, ki mikemegha gıfa.”

Ikiavıra Itir God Israelian apangkufi

¹⁵ Ikiavıra Itir God kamaghın mıgei:

“Me Raman nguıbamin tiarir mam barasi, azir akam ko
tuatem.

Reselin boriba ua itir puvati.

Kamaghıra, a uan ovengezir boriba bagha azi.

- A navir amirizim inian aghua.†
- 16 Ezi ki Ikiavira Itir God, ki ghaze,
Resel, ni uam azian marki.
Ni uan damazimin teriba adisigh.
Nin azir akam pura zuir puvati.
Nin boriba apanibar kantri ategh ua ni bagh izam.
- 17 Ki Ikiavira Itir God ki kamaghin migei:
ni bizir otivamin kam ginighnigh.
Nin boriba uamategh uan nguibamin izamimin
dughiam ni a mizuam.
- 18 “Ki Efraimin adarazir azir akam baregha gifa.
Me azia kamaghin migei:
'Ikiavira Itir God, ni e akirasa, mizazim e ganingi,
mati gumazim bulmakaun igiar orazir puvatigha
akaba batozim misosi.
Ikiavira Itir God, nirara en God,
kamaghin ni ua e ateghti, e uamategh ni bagh izam.
- 19 E ni ategha givagha, datirighin e ua uan nighnizibagh
iragha gifa.
Egha e uan osimtizim gifozir dughiamin, e osemegha
bar aghumsiki, egha dapaniba avingi.
Faragha en adarazi gumazamizir igiabar min ike, egha me
arazir kurar aviribagh ami.
Egha datirighin e uan arazir kuraba, bar dar aghum-
siki.’
- 20 Ki Ikiavira Itir God, ki mikeme:
Ki bar Efraim gifonge, a nan otarim.

† 31:15: Resel a Jekopin amuim, ezi Israelia kamaghin nighnisi, a men inaghamir amebam. Me fo, Reselin kuam afazir mozim Raman nguibamin iti. Kamaghin amizi, gumazamizir kaba kamaghin migei, Resel Raman nguibamin ikia uan ovavir borir oveaghuezibagh nighnigha aziavira ikia iti.

Ki zurara an ziamin dia, egha puv a ginighnisi.
 Dughiar mabar ki an atari.
 Ezi guizbangira ki a ginighnigh an apangkuvigham.

²¹ “Ia Israelia, ia uan nguibam ategha ghuzir tuavir kam,
 ia deragh a ginighnigh,
 egh ia ua izisi, ababanir taba uari bagh ada asegh.
 Ia Israelia, ia mati nan guivir igiar ki bar ifongezim,
 ia datirighin uamategh uan nguibabar izi.

²² Ia mati nan guivim, egha ia akirim na gasara.
 Ia manadzoghin navir pumuning itir arazim
 ategham, egh ua na bagh izam?
 Ki Ikiavira Itir God, ki arazir igiam atizi a nguazir kamin
 oto.

Arazir kam kamakin:

Mati amizim ua uan pam gifuegha, an ikiasa an
 azangsis.”[‡]

Ikiavira Itir Godin gumazamiziba dabirabir aghuim
 ikiam

²³ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God,
 a kamaghin mikeme:

“Ki gin Judan nguazim damighti, a deraghvira ikiam.

Eghti Judaba uan nguazim ko nguibar ekiabar ikiam.
 Egh me fomira mikemezi moghin ua mikim suam,
 ‘Ni Ikiavira Itir Godin mighsiam,

Ikiavira Itir God nin ikia, bar arazir aghuibagh amil

Ikiavira Itir God bar deraghvira ni damu!’

²⁴ Gumazir azenibar ingariba ko, gumazir sipsipbagh
 eghuva, egha dar gariba sara uaghan,
 me Judan nguaziba ko nguibar ekiabar ikiam.

[‡] **31:22:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim
 abighizir puvati.

²⁵ Eghti gumazitamin mikarzim amiragham, ki ua gav-gavim a daningam.
Eghti gumazitam amiragh damaziba an siram, ki gavgavir igiam a daningam.”

²⁶ Ezi ki osegħa dikavigha tintinibar gari, egħa ghaze, ki deragħa akui.[§]

²⁷ “Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze, Ki dugħiar mam amisefe, egħ ki gumazamiziba ko asizibar amighti, da Judaba ko Israelian nguazimin otiv bar avirasemegħam. Mati gumazim dagħer azenimin ingarigha, dagħer aviribagħ amizi da otifi. ²⁸ Ki fomira da asiasa dar gara, da abigha, egħa dagħ asighasigha paza dagħ ami. Egħa datirighin, ki dar ganiva, dar ingariva da oparti da deragħvira ikiam. Ki Ikiavira Itir God, ki kamagħin mikeme. ²⁹ Egħti dugħiar kamin gumazamiziba ua kamagħin akar isin zuir kamin mikiman kogħam: Afeziaba ko amebaba wainin ovizir angamtiziba api. Ezi wainin ovizir kaba isingtiziba puvatigha boribar akabav sozi men atariba me giri. ³⁰ Puvati. Dugħiar kamin, gumazitam arazir kuratam damigham, a uabi aremegħam. Mati gumazim wainin ovizir anizir puvatiziba amezi, da an akam misozi an atariba a giri.”

³¹ Egħa Ikiavira Itir God migia ghua kamagħin migia ghaze, “Dugħiam a iziti, ki Israelia ko Judaba, me ko Akar Dikirizir Gavgavir Igiam damuam. ³² Ki Ikiavira Itir God, ki

§ 31:26: Akar kamin mingarim deragħa otozir puvati, egħa uagħan kamagħin deragħa otozir puvati, tina akar kam akuni. A ti Jeremaia, o ti gumazir igħarazim? E fogħan kogħam. 31:28: Jeremaia 1:10; 44:27; Daniel 9:14 31:29: Esekiel 18:2 31:30: Godin Araziba 24:16; Aisaia 3:11; Esekiel 18:4; 18:20 31:31: Matyu 26:28; Mak 14:24; Luk 22:20; 1 Korin 11:25; 2 Korin 3:6 31:31: Hibru 8:8-12

ghaze, Akar Dikirizir Gavgavir Igiam, ki fomira men ovavir afeziaba ko amizir Akar Dikirizir Gavgavim, an an min mangan kogham. Fomira itir dughiam, ki uan dafarimin men suigha me inigha Isipin kantri ategha azenan ize, egha ki men pamin min itima me nan amuimin min iti. Egha me Akar Dikirizir Gavgavir Ghurir kam abiki.
³³ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin ia migei, Gin izamin dughiam otoghti, ki Israel ko Akar Dikirizir Gavgavim damighti, a kamaghin mangam: Ki uan araziba men nigh-nizibar arigh, egh da isiva men navir averiabar da osiram. Egh ki men Godin ikitima me nan gumazamizibar ikiam.
³⁴ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, dughiar kamin gumazamiziba vaghvagh uan namakaba ko uan adarazir sure damuan kogh suam, 'Ia Ikiavira Itir God gifogh.' Puvati. Me bar moghira na gifogham, gumazamizir kiniba ko ziaba itir gumazamiziba. Eghti ki men arazir kuraba gin amadaghiva ua dagh nighnighan kogham."

³⁵ Ikiavira Itir God angazangarim aningasa aruemin ingari,
 egha a iakinim ko mikoveziba dimagaribar angazangarim aningasa
 dar ingarigha, dar danganibar da ariki.
 Egha an ongarim fezi, ongarir ekiaba dikava pamtemin dipiraghira tingazi.
 An ziam kamakin, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.
 A kamaghin mikeme:

³⁶ "Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei,
 Israelian adarasi, me zurara iki mamaghira ikiam,
 mati aruem ko iakinim ko mikoveziba.

Jeremaia 31:37 155 Jeremaia 31:40

Eghti aruem ko iakinim ko mikoveziba, me uan ingangarir
ki me ganingizim damuan kogham,
eghti dughiar kamra Israelian adarazi givagham.

³⁷ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze,

Gumazitam ti overiamin danganibar ababaniba bar da
inigh,
egh gumazir kam ti nguazimin dikinimin magirigh,
nguazimin oteyiba bar dar ganigh deraghvira
dagh foghti,

eghti dughiar kamra ki Israelian gumazamiziba akirim
ragh bar me gasaraghiva,
men arazir kurar me amiziba ikarvagham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

³⁸ Ikiavira Itir God ua kamaghin migei, “Ki dughiar mam
amisefe, eghti me ua Jerusalem ingaram, nan nguibar
ekiar kam. Jerusalem divazir notin amadaghan ghuz-
imin ababanim, an Hananelin Tauan ikegh mangi divaz-
imin Mikebamin Tiar Akamin tugham. ³⁹ Eghti an mitagh-
niam mangi Garepin mighsiar dozimin, aruem ghuaghiri
naghin tugham, egh ua ragh mangi Goan nguibamin
tugham. ⁴⁰ Egh nguibamin mitaghniamin mangi sautin
amadaghan mangi Kidronin danganir zarimin miriam
gighuigham. Nguibamin mitaghniamin aven nguazir
kam, matmatiam ko danganir avereniba akurim iti. Eghti
aruem anadi naghin nguazir zarimin ruaghatevibar itir
danganir kaba, bar moghira uaghan nguibar kamin mi-
taghniamin aven ikiam. Eghti mitaghniamin aruem anadi
naghin mangi Hoziba Zuir Tiar Akamin tugham. Eghti
nguazir nguibar ekiar kamin aven itiba, kar bar nan
nguibabara, ki Ikiavira Itir God. Eghti apaniba izi nguibar
kam gasighasigh, uam an biziba akararighan kogham.

Puvatigham. Nguibar kam a deraghvira iki mamaghira ikiam.”

32

Jeremaia nguazir otevir mam givese

¹ Ezi namba 10in azenimin Sedekaia Judan atrivimin itir dughiamin, Ikiavira Itir God akam isa Jeremaia ganingi. Kar Atrivim Nebukatnesar Babilonin atrivimin iti a namba 18in azenim.

² Ezi dughiar kamin Babilonin atrivimin midorozir gumaziba, Jerusalem in nguibamin divazim azui, ezi Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia Judan atrivimin dipenimin boroghin itir danganimin kalabusin aven iti.

³⁻⁵ Jeremaia faragha kamaghin Godin akam inigha izir gumazimin min akam akuri, “Ikiavira Itir God kamaghin mikeme: Bar guizbangira, ki Babilonin atrivim ateghti a nguibar ekar kam iniam. Eghti Sedekaia Babilonian arimangighan kogham, kar Kaldiaba. Puvati. Ki Ikiavira Itir God, ki Babilonin atrivim ateghti an an suiragham, eghti Sedekaia, Nebukatnesarin guamin tugh, gua uaghara uaningin gan, egh ni an azangsiziba deraghviram ada ikarvagham. Nebukatnesar Sedekaia inigh Babilonin mangighi, a nguibar ekar kamin iki mangi dughiar ki uam a ginighnighamimin tugham. Kamaghin amizi, ia Babilonia misoghsi damuva, ia me dikabiraghan kogham. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.” Ezi Atrivim Sedekaia akar kam baregha, kamaghin Jeremaian atara ghaze, “Tinara ni mikemezi, ni Godin akam inigha izir gumazimin min akar kam akuri?” Egha Sedekaia maghira Jeremaia inigha kalabus gati.

⁶ Kar Jeremaian akamra. Ki Jeremaia, ki kalabusin itir dughiamin, Ikiavira Itir God kamaghin na mikeme:

⁷ “Ni oragh. Nin aveghbuam, Hanamel, a nin afeziar dozim Salumin otarim, a ni bagh izam. Egh a nguazir Anatotin itim givesi nin azangam. Ni fo, ni an aveghbuar bar an boroghira itim, ezi ni nguazir kam givezamin faragh mangamin gumazim.”*

⁸ Ezi Hanamel gin iza danganir midorozir gumaziba iti naghin kalabusin nan gani, Ikiavira Itir God mikemezi mokin. Ezi Hanamel kamaghin na mikeme, “Ni Anatotin nan nguazim givesegh, a Benjaminin anabamin nguazibar nguazir otevir mam. Ni fo, ni nan aveghbuar roghira itim, ni nguazir kamin faragh mangi a givezamin gumazim. Ni ua bagh a givezeghti, nguazir kam nin nguazimra ikiam.” Egha Hanamel uabi mikemegha givazi, ki fo, kar Ikiavira Itir Godin akamra, eghti ki Ikiavira Itir God ifongezi moghira damuam.

⁹⁻¹⁰ Egha ki nguazir kam givese. Ki nguazim givezasa akam akirigha an osirigha, gumazir mabar damazibar, uan ababanim a gati. Egha ki nguazir otevimin ivezim bagha 200 silvan dagiaba mengeggha, da isa Hanamel ganingi.

¹¹ Egha ki nguazim givezasa akar dikirizir akinafarir pumuning osiri, ezi akinafarir kamning bizir ga damuasa akam akirizir akaba aningin iti. Ezi akinafarir mam ki a dukua, ezi igharazim ki a dukuazir puvati. ¹² Egha ki akinafarir otevir kamning inigha Baruk ganingi, a Nerian otarim, egha Masean igiavotarim. Ezi gumazir aviriba nan garima, ki nguazim givezasa bizir kabagh ami. Nan aveghbuam Hanamel ko, gumazir akinafarimin men ziaba osiriziba, ko Judan gumazir danganir kamin aperaghav itiba, me bar moghira bizir kabar garima, ki dagh ami. ¹³ Gumazir kaba garavira itima, ki kamaghin Baruk migei, ¹⁴ “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God,

* 32:7: Ofa Gami 25:25in itir akamin gan.

a kamaghin migei, ‘Baruk, ni akar dikirizimin akinafarir kamning inigh, dukuazir puvatizim ko dukuazim. Egh aning isi nguazir minetam darugh, eghti aning deraghvira dughiar ruarimin ikiam.’”

¹⁵ Guizbangira, arazir kamin mingarim kamakin: Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim, Israelian God, a ghaze, Gin gumazamiziba ua dipeniba ko, nguaziba ko, wainin azeniba nguibar kamin a dagh ivezam.

Jeremaia Ikiavira Itir God ko migei

¹⁶ Nerian otarim Baruk, akar dikirizir gavgavim itir akinafarim inigha givazi, ki kamaghin Ikiavira Itir God ko migei, ¹⁷ “O Ikiavira Itir God, nan Ekiam, nin gavgavir ekiamin, ni overiam ko nguazimin ingari. Ni bizitam damusi iburaghan kogham. ¹⁸ Ni zurara tausenin gumazamizir aviribar apangkufi. Eghti gumazitam arazir kuratam damigham, ni ivezir kuram a daningiva, uaghan an boriba ko an arazir kuraba ikarvaghham. God ni bar gavgafi, ezi nin gavgavim bar en gavgavim gafira. Ezi nin ziam kamakin: Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim. ¹⁹ Ni bizir aghuibar amuasa nighnisi. Ni gavgavim ikia, egha ni ingangarir ekiabagh ami. Ni gumazamiziba amir biziba ni bar adar gari. Egha ni vaghvagher gumazamiziba amir araziba tuisigha, arazir me amibar ivezimra ikarvagh me ganidi.

²⁰ “Ni fomira Isipin kantrin mirakelin ekiabagh ami. Egha ni Israelia ko gumazamizir igharaziba bar, men tongin arazir kamagh garibagh amuavira iti. Kamaghin amizi, gumazamiziba bar ziar ekiam ni ganidi. ²¹ Nin gavgavir ekiamin, ni mirakel bagh amua, egha bizir ekiar igharagha garir aviribagh ami, egh Isipia damuti me

bar atiatigham. Ezi arazir kamin ni uan gumazamiziba Israelia, ua Isipin me inigha azenan ize. ²² Egha ni men ovaviba ko akam akirizi moghin, ni nguazir kam me ganingi. Nguazir kam bar dera, ezi dagheba an ikia bar deraghaviram aghui. ²³ Me nguazir kam inigha an ikia, egha nin akaba ko Arazir Ni Me Ganingiziba, me dar gin zuir puvati. Me nin akam batuegha nin Arazibar ikiavkini. Kamaghin amizi, ni bizir kurar kabagh amizi, da me batifi.

²⁴ “Ni gan. Datirighin Babilonia me misoghasava amua, Jerusalem ekiarugha gifa. Me nguibar ekiamin divazim boroghira mitivigh misoghasa nguazim akuvagha divazim boroghira dar pozir ekiabav kini, egha nguibam iniasa. Apanir kaba me misozima, me dagheba puvatigha, arimariar kuraba me batifi. Kamaghin Kaldiaba Jerusalem iniam. Bizir ni mikemeziba, da otivigha gifa, ezi ni datirighin dar gari. ²⁵ Bar guizbangira, Ikiavira Itir God, nan Ekiam, ni uabi nguazir kam givezasa kamaghin na mikeme, ‘Ni gumazamiziba inigh iziti, me uan ziaba akinafarir dikirizir kamin ada osiram.’ Ezi Kaldiaba me nguibar ekiar kam iniasava ami.”

²⁶ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migei, ²⁷ “Ni gan! Ki uabi ki Ikiavira Itir God, ki nguazir kamin gumazamiziba bar moghira men God. Ki bizitam damuan iburaghan kogham. ²⁸ Kamaghin amizi, ki Babilonin Atrivim Nebukatnesar ko Kaldiabar midorozir gumaziba, ki me ateghti me nguibar ekiam iniam. Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme. ²⁹ Me izi nguibar ekiar kam daboroghti a isigham. Eghti avir kam dipeniba bar dar isigham, dipenir kaba gumazamiziba faragha dagh isin ghuavanaga, ofan migharir mughuriar aghuim zuiba aser Bal bagha dagh amua, wainin ofaba aser igharaziba bagha

32:27: Diboboniba 16:22; Jeremaia 32:17 **32:28:** 2 Atriviba 25:1-11; 2 Eghaghaniba 36:17-21

da inge. Ezi gumazamiziba amir arazir kaba na gamima ki bar aningaghe.

³⁰ “Israelia ko Judaba, me igiamra ikia iza datirikin, me nan damazimin arazir kurabaram ami. Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Me arazir kurar kamın na gamima, ki aningaghe. ³¹ Me Jerusalemın ingarir dughiamın ikegha iza datirikin, Jerusalemia na gamima ki bar aningaghe. Kamaghın amizi, ki nguibar ekıar kam uam an ganan aghuagha a gasighasighasa. ³² Israelia ko Judaba na damuti ki bar men aningaghivira ikiasa, me arazir kurar igharagha garibagh amuavira iti. Gumazamizir kiniba ko, atriviba ko, gumazir dapaniba ko, ofa gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumaziba ko, Judan gumazamiziba ko, Jerusalemın itir gumazamiziba, me bar moghira arazir kurabagh ami. ³³ Me akirim ragha na gasaragha, nan boroghın izir puvati. Ki dughiar aviribar men arazir kuraba bagha men sure gami, ezi me nan akam baraghan aghua, egha dar gin zuir puvati. ³⁴ Ki uan ziam fasa inabazir dipenir kam, me asebar marvir guaba aven da asezi, da bar kuri. Egha arazir kamın me dipenim gamima, a nan damazimin bar mize. ³⁵ Egha me Hinomin danganir zarimin asem Balın ziam fasa danganim akiri. Egha me uari uan boriba isi asem Molekin ofa damuasa. Ki kamaghın damuasa me mikemezir puvati. Ezi ki uaghan arazir kam me daningasa nighnizir pu. Bar puvati. Me arazir bar kurar kurizir kam damuan ki ifongezir puvati. Me kamaghıram amua Judabar naviba fezi, me arazir kurar kamın osımtızim iti.”

Ikiavira Itir God uan gumazamiziba deragh me damuam

32:33: Jeremaia 2:27; 7:13; 7:24 **32:34:** 2 Atriviba 23:10; Jeremaia 7:30-31; 19:1-6 **32:35:** Ofa Gami 18:21; 2 Atriviba 23:10; Jeremaia 7:31

³⁶ Ikiavira Itir God, a Israelian God, a kamaghin migei, “Gumazamiziba kamaghin migei, ‘Apaniba e misozima, e dagheba puvatizi, arimariar kuram e gasighasisi. Eghti arazir kamin Ikiavira Itir God, Babilonin atrivim ateghti a en nguibar ekar kam iniam.’ Ezi ki nguibar ekar kam ginighnigha, egha akar igharazim iti. ³⁷ Bar guizbangira, ki aningaghegha atara gumazamiziba batoghezi me ghuezir kantriba, ki kantrin kaba da ua me iniam. Egh men aku ua nguazir kamin izeghti, me deraghvira ikiam. ³⁸ Egh me nan gumazamizibar ikiti, ki men Godin ikiam. ³⁹ Ki men navir averiabar aven navir vamira me danighti, me tuavir vamiran gin mangam. Egh me zurara nan atiating nan apengan ikiti, ki me ko men boriba sara deraghvira me damuam. ⁴⁰ Egh ki me ko Akar Dikirizir Gavgavir Igiam damuam. Eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam iki mamaghira ikiam. Ki kamaghin akam akirigh suam, Ki deragh me damuamin arazim ateghan kogham. Egh ki nighnizir aghuim me daningam, eghti me nan atiating nan apengan ikiam, egh me ua na ateghan kogham. ⁴¹ Egh ki uaghan uan navir averiamin aven nighnizir vamira ikiam, kar ki me gakuugh deraghvira me damuam, egh me ateghti me deraghvira nguazir kamin ikiam.

⁴² “Ki Ikiavira Itir God, ki ua kamaghin migei, Ki faragha bizir kurar mabagh amizi da otiva, me gasighasiki. Ezi, kamaghira, ki me bagh akam akirizi moghira, ki datirighin bizir aghuir avirim damuti da me bativti, me dabirabir aghuim ikiam, ⁴³ Gumazamiziba ghaze, ‘Ikiavira Itir God nguazir kam isa Kaldiaba ganingi. Kamaghin amizi, nguazir kam a ikuvigha gifa, ezi gumazamiziba ko asiziba an itir puvati.’ Ezi kirara, ki ghaze, gin Judaba ua

32:37: Godin Araziba 30:3; Jeremaia 23:6; Esekiel 37:21

32:38: Jeremaia 30:22; 31:33

32:40: Aisaia 55:3; Jeremaia 31:31-33

uan nguazim dapiagh, egh me nguazim uam a givezegh anemangam.

⁴⁴ “Gumazamiziba nguazim givesi akar dikirizibar aki-nafariba da osiram. Egh men damazibar gumazamizir maba me akar dikirizim damuva, uan ababanibar arighiva akinafarir kabar kumam. Da nguazir otevir kaba: Benjaminin anabamin nguaziba ko, Jerusalemın boroghın itir danganiba ko, Judan nguibar ekiar igharaziba ko, mighsiar dozir aruem uaghiri naghin itiba ko, mighsiaba itir danganir igharaziba ko, sautin amadaghan Negevin danganim sara. Eghti dughiar kamin, ki Judan kantri damighti, a ua deraghvira ikiam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

33

Ikiavira Itir God uan akar dikirizim damuti a guizbangira otogham

¹ Jeremaia, atrivimin divazimin aven itir midorozir gumazibar danganimin kalabusin ikiavira itima, Ikiavira Itir God akar igharazim a ganiga ghaze, ² “Ki Ikiavira Itir God, ki bizitam damusi a ginighnighiva, ki bizir kam damighti an otogham. Ki Ikiavira Itir God, kar nan ziamra. Ezi ki kamaghin migei: ³ Ni nan dimti, ki nin dimdiam ikaragham. Egh bizir ekiar modogha itir ni fozir puvatiziba, ki dar gun ni mikimam.

⁴ “Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki Jerusalemın dipeniba ko, Judan atrivimin dipenibagh nighnisi. Apaniba iza Jerusalem avinigha, an divazim boroghira mitivigh misoghasa nguazim akuvagha, divazim boroghira dar pozir ekiabav kini, eggha nguibar ekiam iniasava ami. Ezi Jerusalemia uari uan dipeniba apirigha, divazim gavgavim a daningasa dagiaba ko, ter ararir

oteviba inigha ghua divazimin boroghira da ariki.
⁵ Egha me dikavigha Kaldiabav soghasava ami. Ezi ki
 Jerusalemian arazir kuraba bagha ataravira ikia, bar
 puviram me aningaghegha, men akuraghan aghua.
 Kamaghin, apaniba me misoghti me arighiram, eghti
 men kuaba men nguibar ekiamin dipenibagh izivagham.

⁶ “Eghti ki gin nguibar ekiar kamin akuragham, eghti
 nguibam ko an gumazamiziba ua deragh otivigham. Eghti
 ki dughiar bar aghuim me danighti, me deragh dapiaghti,
 apaniba me misoghan kogham. ⁷ Ki dughiar kamin Jud-
 aba ko Israelia damighti me ua deraghvira ikiam. Egh
 me damighti me uan gumazamizir fomira ikeziba, ikezi
 moghin gavgavigh ikiam. ⁸ Me na batuegha, arazir kuram
 gami. Ezi ki men arazir kuraba ginamadagham, egh men
 arazir kurabar osimtizim agivagh me damighti, me nan
 damazimin zuegham. ⁹ Eghti nguazir kamin gumaza-
 miziba bar bizir avirir aghuir ki Jerusalemia gamizibar
 ganigham. Egh gumazamizir kaba bar akuegh navir
 amirizim nan ikiva, ziar ekiam na daningam. Egh gumaza-
 mizir kaba Jerusalemian dabirabir aghuimin ganiva, bizir
 aghuir ki Jerusalem ganingizibar ganiva, atiating nighiva
 akong digavir kuram damigham.”

¹⁰ Egha gin Ikiavira Itir God kamaghin migei,
 “Datirighin gumazamiziba ghaze, ‘Nguibar ekiar kam
 ikuvigha gifa, ezi gumazamiziba ko asiziba an tir puvati.
 Judan nguibaba ko Jerusalem tuaviba pura iti, ezi
 gumazamiziba ko asiziba dagh aruir puvati.’ Ezi ki
 Ikiavira Itir God, ki ghaze: Gumazamiziba gin ua nguibar
 ekiar kamin ikiam. ¹¹ Egh me navir aghuimin ikiva,
 bar akuegh poroghamiba uarir ikiamin isabar amuam.
 Egh gumazamiziba na minabir ofaba inigh Ikiavira Itir

Godin Dîpenimin izam. Egh me ofaba inigh izi, kamaghin ighiaba bangam:

“Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim
 bar deravira e gami.
 A zurara bar en apangkufi.
 Kamaghin, e a minamam.

“Dughiar kamin, ki Ikiavira Itir God, ki nguazir kam damighti a fomira ikezi moghin ua deraviram otogham.

¹² “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki kamaghin mikeme: Datirighin nguazir kam ko an itir nguibaba ikuvigha iti, ezi gumamaziziba ko asiziba dar itir puvati. Ezi gin, gumamaziziba ua nguibar kabar ikiam. Eghti grazir aghuiba dar aghungam, eghti sipsipbagh eghuvir gumaziba kantrin kamin nguazir otevíba bar, ua uan ingangarim damuam. Me graziba itir danganir aghuibar sipsipbar aku mangiti me aghuvsam. ¹³ Egh me uan sipsipba mengam. Ingangarir kam, me uan mighsiar dozir aruem uaghiri naghin itiba ko, mighsiaba itir danganir igharaziba ko, Negevin sautin amadaghan iti naghin ko, Benjaminin anabamin nguazim ko, Jerusalemin boroghin itir nguibaba ko, Judan nguibar ekiaba bar, me ingangarir kam damuam. Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme.”

¹⁴ Egha Ikiavira Itir God ghaze: Dughiar ki misevezim iziti, ki faragha Israelia ko Judaba, me ko dikirizir akam, a guizbangiram otivam. ¹⁵ Ki dughiar kamin, Devitin adarazir aven gumazir bar aghuitam a damighti an otogham, mati Temer Ghuzir Igiam temer agumin otogham. Gumazir kam atrivimin iki arazir aghuimin gin mangi, guizin arazimin nguazir kamin itir gumamazizibagh ativagh men ganam. ¹⁶ Eghti dughiar kamin

Jerusalem in nguibar ekiamin itir darasi, me dabirabir aghuim ko navir amirizimin ikiam. Eghti Judaba, God men akurvaghti, me uam osimtiziba puvatigh deravira ikiam. Eghti me Jerusalem ziar kam a darigh a diponam, “Ikiavira Itir God, A Guizin Arazir Aghuimin Mingarim.”¹⁷ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Devitin ikizimin, Israelia zurara atrivibar otiv ikiam.¹⁸ Eghti uaghan Livain anabamin ikiziba, me ofa gamir gumazibar ikiam, egh me zurara nan damazimin na bagh ofan igharagha garibar amuam, kar ofan bar isia mighiriziba ko, witin ofaba ko, ofan igharaziba.

¹⁹ Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia mikeme, ²⁰ “Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei: Ki aruem ko, dimagarim ko, akam akirigha gifa, eghti aning zurara dughiar ki aning bagha inabazimin otivam. Ezi gumazitam nan akar dikirizir gavgavir kam giraghan kogham.²¹ Ezi kamaghira, gumazitam nan Akar Gavgavir ki Devit ko dikirizir kam abighan kogham, Devit nan ingangarir gumazim. Akar Dikirizir Gavgavir kam kamaghin ghaze, Devitin ikizimin, atriviba zurara otivira ikiam. Ezi uaghan, ki Livain anabamin ofa gamir gumaziba ko, Akar Dikirizir Gavgavim gamua ghaze, Livain ofa gamir gumaziba, me zurara nan ingangarir gumazibar ikiam. Eghti gumazitam Akar Dikirizir Gavgavir kam abighan kogham.²² Gumaziba mikoveziba ko, ongarimin gigiba mengiva avegham. Eghti kamaghira ki uan ingangarir gumazim Devit ko, nan ingangarir gumaziba, Livaiba, me damighti, men ovavir boriba bar avirasemeghti, gumazamiziba me mengan iburagham.”

²³ Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaian migei,
²⁴ “Gumazamiziba ghaze: ‘Fomira Ikiavira Itir God

Israelia ko Judaba me amisevezi, me a baghavira ikizir pumuningin iti. Ezi datirighin an akirim ragha me gasaragha gifa.' Gumazamizir kaba akar kamagh garibav gia, egha me nan gumazamizibagh ifongezir puvatigha, ghaze, men ganganimin, nan gumazamizibar kantri ovegha gifa. ²⁵ Ezi ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei: Ki aruem ko, dimagarim ko Akar Gavgavim akirigha, overiam ko nguazim bagha bizir ki damuasa mikemeziba bar da ariki, ²⁶ ezi bar guizbangira, ki Jekopin ovavir boriba ko nan ingangarir gumazim Devitin ikizim, akirim ragh me gasaraghan kogham. Puvati. Ki Abraham ko, Aisak ko, Jekopin ovavir boriba gativsi, Devitin ovavir boribar tongin atrivibar amuti me otivam. Guizbangira, ki kuarkuvim men iki me damuti, me ua deraghvira ikiam."

34

Ikiavira Itir God, migirigiam Atrivim Sedekaian iti

¹ Babilonin Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba ko, iza Jerusalemia ko, Judan nguibar ekiaba ko misozir dughiamin, Ikiavira Itir God akam isa Jeremaia ganingi. Nebukatnesarin apengan itir kantriba bar dar ikizibar midorozir gumaziba, me bar Nebukatnesarin gin ghua Jerusalem misosi. Dughiar kam, Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migei, ² "Ki Ikiavira Itir God, ki Israelian God, ki ghaze, ni Judan Atrivim Sedekaia bagh mangigh kamaghin a mikemegh: Ki Ikiavira Itir God, ki nguibar ekiar kam isi Babilonin atrivim daningam, eghti an a daboroghti a isigham. ³ Sedekaia, ni an arimangan marki. Puvati. Ni ikiti me nin suiragh ni inigh a bagh mangam. Ni an guamin tugh, egh gua uaghara uaningin

gan, egh ni an azangsiziba deraghvıram ada ikarvagh. Eghti me nin aku Babilonin mangam. ⁴ O Judan Atrivim Sedekaia, ki İkiavıra Itir God, ki akar igharazir kam nin iti. Ni deraghvıra nan akar kam barakigh: Me ni misueghti ni aremeghan kogham. ⁵ Puvati. Ni deraghvıra iki mangi, egh aremegham. Eghti ni aremeghamin dughiamin, me pauran mughuriar aghuim itim tuegh, ziar ekiam ni danıngam, mati me nin Judan atrivibar itir ovaviba bagha amizi mokin. Egh me azi mikim suam, ‘O noki, en gumazir aruam.’ Ki İkiavıra Itir God, ki akam akırigha egha mikemezi moghin bizir kam otivam.”

⁶ Atrivim Sedekaia Jerusalemin itima, ezi Godin akam inıgha izir gumazim Jeremaia ghua akar kaba bar a mikeme. ⁷ Ezi dughiar kamin, Babilonin atrivimin midorozir gumaziba Jerusalemia ko, Lakisin nguıbam ko, Asekan nguıbam ko misosi. Apaniba faragha Judan nguıbar divazir gavgavıba itir maba bar ada ini, ezi nguıbar 3plan kabara ikiavıra iti.

Judaba ingangarir gumazir kinıba paza me gami

⁸ Atrivim Sedekaia ko Jerusalemin gumazamizıba ko, akar gavgavim akırigha ghaze, Men ingangarir gumazamizir kinıba, me me damighti me firighiregham. Ezi dughiar kamin, İkiavıra Itir God akam isa Jeremaia ganıngi. ⁹ Me kamaghın akam misoke. İsrailian gumazitam o amizitam, namakar tamin ingangarir gumazir kinimin ikiti, a gativazir gumazim aneteghti a firighirigh iki. Kamaghıra, Judaba namakabar suiraghti me men ingangarir gumazamizir kinıbar ikian kogham. ¹⁰ Gumazir dapanir avırıba ko gumazamizir avirir maba akar dikırızir gavgavir kam gifonge, egha me bar akam misuegha ghaze, me pura men ingarir gumazamizir kinıbar suıghan kogham. Me akam misuegha gıfa, egha me ingangarir

gumaziba ko, ingangarir amiziba ataghizi me firiaghire. ¹¹ Egha me gin nighnizim giragha, egha gumazir kaba ko amizir kaba inigha, me gamizima me ua ingangarir gumazamizir kinibar otifi.

¹² Kamaghin, Ikiavira Itir God akam isa Jeremaia ganingigha ghaze, ¹³ “Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki ian ovaviba ko Akar Dikirizir Gavgavim gami. Me Isipin ingangarir gumazamizir kinibar itima, ki kalabuziar danganimin me inigha azenan ize. Egha gin ki me ko Akar Gavgavim akiri. Akar Dikirizir Gavgavir kam kamaghin migei: ¹⁴ ‘Ia zurara azenir namba 7in vaghavagh, uan ingangarir gumazamizir kinibar amuti me firighiregham. Ian namakaba me ian uari amangiti, ia me inighti me ian ingangarir gumazamizir kinibar otivigh, ian ingangaribar amuam. Egh me ingar mangivira iki 6plan azeniba givagh. Eghti azenir an girara irimra, ia me ateghti me pura mangi.’ Ian ovaviba akar kam gifo, egha me nan akam barazir puvatigha, an gin zuir puvati.

¹⁵ “Ia faragha akar kam bar an gin zuir puvati. Egha bar boghimra, ia navibagh iragha guizin araziba nan damazimin dagh ami. Ia vaghvagh namakar ingangarir gumazamizir kinibar mikimti, me ian ingangarir gumaziba ko ingangarir amizibar ikian marki. Egh uaghan ia nan Dipenimin tuivigh, Akar Dikirizir Gavgavim nan damazimin a damuva mikim suam, Ia uan namakaba ateghti, me pura mangi. ¹⁶ Egha datirighin ia ua nighnizibagh iragh, gumazamizir ia me ataghizi me uan ifongiamin pura ghueziba, ia ua me inigha, me gamizi me ua ian ingangarir gumazamizir kinibar otifi. Ezi arazir kamin ia nan ziar ekiam dikabira.

¹⁷ “Ezi bizir kam bagha, ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme: Ia nan akamin gin zuir puvati, egha ia aveghbuar

kaba ko namakaba, ia ategh mangasa, ia me mikemezir puvati. Egh ia oragh. Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme: ki ia ateghti ia uari pura mangam. Guizbangira, ia pura mangi aremegham. Apaniba ian taraziv sueghti ia arimighiregham, eghti tarazi arimariar kuraba iniva arighiram, eghti tarazi dagheba puvatigh arighiram. Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bizir ki ia gamizibar akam baregh, atiating digavir kuram damigham. ¹⁸ Ian ovaviba fomira nan damazimin Akar Dikirizir Gavgavir kam gamua, akam akiramin arazimin gin ghua, bulmakaun nguzim misuegha, akuar pumuningin anebiki. Egha ia bulmakaun akuar kamningin tizimningin arui. Ezi gin ian gumazamizir aviriba Akar Dikirizir Gavgavir kam abiki. Kamaghin amizi, ki ia damighti ia bulmakaun nguzir ian ovaviba misoghezir kamin miraram otogham. ¹⁹ Gumazamizir bulmakaun akuamningin tizimin aruiziba, me akar dikirizim abighti, ki kamaghin bar moghira me damuam. Kar Judaba ko, Jerusalem gumazir dapaniba ko, atrivimin gumazir dapanir ekiaba ko, ofa gamir gumaziba ko, gumazamizir igharaziba bar. ²⁰ Ki me isi apanibar dafarim datighti, apaniba me misueghti me arimighiregham, eghti kuaraziba ko asiziba izi men kuabar amam. ²¹ Egh uaghan, ki Atrivim Sedekaia uan gumazir aruaba ko me isi apanir me misoghti me arimighirisi damuamin kabar dafarim datigham. Kar Babilonin atrivimin midorozir gumaziba. Guizbangira, Babilonia ia ategha ghue.* ²² Eghti ki Ikiavira Itir God, ki mikemeghti, me ua izi Jerusalem ko misogh egh nguibar ekiar kam iniam. Egh men nguibar ekiaba, avimin

* **34:21:** Jeremaian akinafarimin itir akaba, biziba otivizir dughiamin gin deravira zuir puvati. Jeremaia saptan kamin aven akunizir akaba, da bizir otivizibar eghaghanim, Jeremaia 37:5 ko 37:11in iti.

dar apongegham. Eghti ki Judan nguibaba bar dagh asighasigham, eghti nguibar kiniba ikiti, gumazamiziba dar puvatigham.”

35

Rekapia deravira uan ovavibar akabar gin zui

¹ Josaian otarim Jehoiakim, Judan atrivimin itir dughi-amin, Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migei, ² “Ni mangi Rekapin adarazir gumazamizibar ganiva, egh me ko mikimiva men aku nan Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir danganir mam bagh izi. Egh ni wain isi me danighti me aneremam.” ³ Ikiavira Itir God mikemegha givazi, ki ghua Rekapian mav ini, an ziam Jasia. A Jeremaian otarim, egha Habasinian igiavotarim. Ki an aveghbuaba ko, an otariba ko, Rekapin adarazir gumazir igharaziba bar me inigha, ⁴ men akua Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu. Egha ki men akua Ikdalian otarim Hananin adarazir danganimin ghu. Hanan a Godin akamin gin zuir gumazir mam. Danganir kam, a Ikiavira Itir Godin Dipenimin gumazir ekiabar danganimin boroghin iti. Egha a Masean danganim gisin iti, a Salumin otarim. Masea, a Ikiavira Itir Godin Dipenimin gumazir ekiar faragha itim, egha a Dipenibar Tiar Akabar gari gumazim.

⁵ Ezi ki wainin miner izivirizim ko kavin dipaba apiba inigha Rekapin adarazi ganiga, kamaghin me migei, “Aria, ia dami.” ⁶ Ezi me kamaghin akam ikaragha ghaze, “Noki, e wainin dipam aman kogham. En ovavim Jonadap, Rekapin otarim, a ikiangsizir mam e ganiga, e ko en ovavir boriba wainin dipabar aman en anogoroke. Bizir kam bangin, e wainin dipaba apir puvati. ⁷ Jonadap uaghan e migia

ghaze: Ia dipenibar ingaran marki, egh azeniba oparan marki, egh wainin azenibar ingaran kogh, uaghan wainin azenitam ikian marki. Puvati. E zurara averpenibar ikiam. Egh akar kabar gin mangam, egh e zuamiram oveghan kogham. E dughiar ruarimin nguazir kamın ikiam. ⁸ En ovavim, Rekapin otarim Jonadap, e ganingizir akar kaba e zurara bar dar gin zui. E uan amuiba ko boriba sara wainin dipaba apir puvati. ⁹ E dipenibar ingarir puvatigha, egha e wainin azeniba ko azenir igharaziba puvati. ¹⁰ E purirpenibar iti, ezi arazir kamın, e Jonadap e ganingizir akaba bar adar gin zui. ¹¹ Ezi dughiar Babilonin Atrivim Nebukatnesar iza nguibar ekiar kam ko misozima, e Kaldia ko Sirian midorozir gumazibar atiatingi, egha e Jerusalemin ikiasa akam misoke. Kamaghin amizi, e datirighin Jerusalemin ikiavira iti.”

¹² Me mikemegha givazima, ezi Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migei, ¹³ “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin mikeme: Ni mangi Judaba ko Jerusalemia kamaghin me mikim suam, Ki Ikiavira Itir God, ia nan akamin gin mangamin arazimin, ki ian sure damuasa. ¹⁴ Fomira Rekapin otarim Jonadap, uan adaraziv gia ghaze, me wainin dipabar aman kogham. Ezi fomira ikegha iza datirighin tugh zui, Rekapia uan ovavimin akaba deraviram dar gin ghua, egha wainin dipaba apir puvati. Ezi ki dughiar aviribar akaba ia ganidi, ezi ia nan akam barazir puvati. ¹⁵ Nan akam inigha izir gumaziba, ki dughiar aviribar me amadima, me ia bagha izi, me nan ingangarir gumaziba. Me kamaghin migia ghaze: Ia vaghvagh uan nighnizibagh ira uan arazir kuraba ategh, uan araziba akirigh. Egh ia asebar gin mangiva, dar ziaba fan marki. Ia nan akar kamın gin mangiva, nguazir ki ian ovaviba ko ia ganingizir kam, deraghviram an ikiam. Nan akam inigha izir gumaziba akar kamın gun ia

mikeme, ezi ia nan akam barazir puvatigha, an gin zuir puvati. ¹⁶ Rekapin otarim, Jonadapin adarasi, deravira uan ovavimin akabar gin zui. Ezi ia gumazamiziba nan akamin gin zuir puvati. ¹⁷ Kamaghin, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki kamaghin mikeme: Ia Judaba ko Jerusalemia, ia oragh! Ki fomira akam ia mikini, ezi ia kuariba arigha akar kam barazir puvati. Ki ian diazi, ia nan dimdiam ikarazir puvati. Bizir kam bangin, ki damuasa mikemezi moghin, ki bizir kuraba bar adar amuti da ia bativam.”

¹⁸ Egha gin, Jeremaia kamaghin Rekapia migei, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a Israelian God, a ghaze: Ia uan ovavim Jonadapin akaba baragha, egh an akaba bar dar gin ghua, a damuasa ia mikemezir biziba ia bar adagh ami. ¹⁹ Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim, Israelian God, ki ian migei, ia Rekapin otarim Jonadapin adarasi, ian ovavir boriba zurara nan ingangarim damuamin gumazamizibar ikiam.”

36

Jeremaia, Godin akam gumazamiziba bagh a diponasa Baruk migei

¹ Ezi azenir namba 4, Josaian otarim Jehoiakim, Judan atrivimin itir dughiamin, Ikiavira Itir God akam isa Jeremaia ganiga ghaze, ² “Ni akinafarir tam inigh bizir Israel ko, Juda ko, kantrin igharazibar otivamin akaba bar ada osirigh. Ni akar kaba bar ada osirigh, ki Atrivim Josaian dughiamin faragha ni ganingizir akabar ikegh izi, datirighin otoziba sara, ni bar ada osirigh. ³ Eghti Judaba bizir kurar ki me damuamibar akar kaba baregh, uan

36:1: 2 Atriviba 24:1; 2 Eghaghaniba 36:5-7; Daniel 1:1-2

nighnizibagh ira uan arazir kuraba ateghti, ki men arazir kuraba ko osimtiziba gin amadagham.”

⁴ Ezi Jeremaia dikavigha Nerian otarim, Barukin diazi, a ize. Ezi Jeremaia akar Ikiavira Itir God a ganingiziba bar dar gun a mikeme, ezi Baruk akar kaba akinafarir mamin bar ada osiri. ⁵ Ezi gin Jeremaia kamaghin Baruk migei, “Ki uabi ki Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven mangighan kogham.* ⁶ Kamaghin amizi, ki osirasa ni mikemezir akinafarir kam, ni a iniasa ki ifonge. Ni dagheba ataghirazir dughiar ekiatam bagh Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven mangiva, Godin akar kaba Judan nguibabar gumazamiziba bagh adar pon. Dughiar kamin me bar moghira uari akuvagh, Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ikiva, uaghan akar kam baragham. ⁷ Ikiavira Itir God atara bar gumazamizir kaba bar men aningaghe, egha bizir kuratamin me damuasa migei. Eghti gumazamiziba ti uan arazir kurar me amiba ategh, Ikiavira Itir God ko mikimti, a men dimdiam baragham.”

⁸⁻⁹ Ezi namba 5in azenimin, an namba 9in iakinimin, Jehoiakim Judan atrivimin itir dughiamin, gumazamiziba uarir akurvaghasa, Ikiavira Itir Godin azangsighasa, dagheba ataghiraghasa dughiar mam amisefe. Ezi Jerusalemin itir gumazamiziba ko Judan nguibabar gumazamiziba bar iza Ikiavira Itir Godin Dipenimin uari akufa. Ezi dughiar kamin Baruk bizir Jeremaia a mikemeziba bar adagh ami. A Ikiavira Itir Godin akaba itir akinafarim inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu. ¹⁰ Egha a Ikiavira Itir Godin Dipenimin divazimin aven tughav ikia,

* **36:5:** E fozir puvati, manmaghin amizi Jeremaia Ikiavira Itir Godin Dipenimin mangan aghua. A ti kamaghin nighnisi: an aven mangiti me pazi a damigham o, an aven mangan atiatingiz o, a ti arimariar tam iti o, gumazir aruaba ti aven mangan an anogroke.

Jeremaian akar akinafarir kamin itiba bar ada dipone, ezi gumazamiziba bar da baraki. Baruk danganir mamın tiar akamin tughav ikia akinafarir kam dibori. Danganir kam, a Safanin otarim Gemarian danganim. A fomira Safanin atrivimin akinafariba osirir gumazimin iti. Danganir kam, a danganir me uari akuvimin pin ikia, egha Ikiavira Itir Godin Dipenimin tiar akamin boroghira iti. Me ziam, Tiarakar Igiam a garisi.

*Baruk atrivim*in gumazir dapaniba bagha akinafarim dibori

¹¹ Mikaia, a Gemarian otarim, egha Safanin igiavotarim. A Ikiavira Itir Godin Dipenimin ikia, Baruk barazima, a Ikiavira Itir Godin Akar Akinafarir kamin itiba dibori. ¹² Egha an atrivimin dipenimin iraghu. Egha atrivimin akinafariba osirir ingangarir gumazimin danganimin aven ghua garima, gumazir dapanir aviriba apiaghav iti. Gumazir dapanir kabar ziabar kara: Akinafariba osirir ingangarir gumazim Elisama ko, Semaian otarim Delaia, ko Akborin otarim Elnatan, ko Safanin otarim Gemaria, ko Hananian otarim Sedekaia. Ezi gumazir ekiar maba uaghan iti. ¹³ Baruk gumazamiziba bagha diponezir akar akaba, Mikaia faragha da baregha, bar dar gun gumazir dapanir kaba me geghani.

¹⁴ Gumazir dapanir kaba, me Mikaian akam baregha, Baruk iniasa gumazir mam amada. Gumazir kamin ziam, Jehudi, a Netanian otarim, egha Selemian igiavotarim, ezi Selemia, a Kusin otarim. Ezi Jehudi ghua kamaghin Baruk migei, “Ni akinafarir gumazamiziba bagha diponezir kam inigh, egh ni izi.” Ezi Baruk akinafarir kam inigha, gumazir dapaniba bagha ize. ¹⁵ An otogha givazima, gumazir dapaniba a migei, “Ni daperagh egh akinafarir kam diponti e a baragham.” Ezi Baruk akinafarir kam me bagha a dibori. ¹⁶ Me akinafarir kamin akaba bar ada

baragha, atiatigha digavir kuram gami, egha uarira uarir gari. Egha me kamaghin Baruk migei, “Bar guizbangira, e mangi bizir kabar gun atrivim mikemeka.” ¹⁷ Egha me kamaghin Barukin azara, “Ni e mikemegh. Ni manmaghsua akar kaba osiri? Jeremaia ti migeima ni da osiri, a?” ¹⁸ Ezi Baruk me ikaragha ghaze, “Bar guizbangira. Jeremaia akar kaba bar na ganingi, ezi ki finfinim inigha, an akaba akinafarir kamin bar ada osiri.” ¹⁹ Ezi gumazir dapaniba kamaghin Baruk migei, “Ni mangi Jeremaia inigh gua mangi modogh. Ni gumazitam ateghti a gua modir danganim gifoghan marki.”

Gumazir mam atrivim bagha akinafarim dibori

²⁰ Ezi gumazir dapaniba Barukin dafarimin da akinafarim inigha, a isa Elisaman danganimin aneti, an atrivimin akinafariba osirir gumazim. Egha me dikavigha atrivimin ganasa uari akuvir danganimin ghugha, bizir otivizir kabar gun a migei. ²¹ Atrivim akar kaba baregha, akinafarir kam iniasa Jehudi amada. Ezi Jehudi ghua Elisaman danganimin akinafarim inigha atrivim bagha ize. Egha an atriviba ko gumazir ekar atrivimin boroghira tuiyigha itiba, me bagha a dibori. ²² Kar bizir namba 9in iakinimin otiviziba, kar orangtizimin dughiam. Dughiar kam, atrivim uan dipenir a zurara orangtizimin dughiamin itimin ikiava, avimin boroghira aperaghav ikia, uan mikarzim fefem a ganidi. ²³ Ezi Jehudi akinafarim dibora iti, egha osizirir mabar ponegha givazima, atrivim afuar dozir mam inigha, Jehudi diponezir akar otevir akinafarimin itir kam atugha a isa avim mikini. Jehudi akinafarim dibora ghuavira itima, atrivim kamaghira amuavira ghua, akinafarir otevir maba bar da tue. ²⁴ Atrivim uan gumazir dapaniba ko me bar akar kaba baraki. Egha me tong atiatia digavir kuram gamizir puvatigha, uan

arazir kurabagh nighnigha, egha osemegha uan korotiaba abighizir puvati. ²⁵ Ezi Elnatan ko, Delaia ko, Gemaria, me atrivim akinafarim tuan me bar aghuagha gavgavigha a gakaghori. Ezi atrivim men akam baraghan aghua. ²⁶ Egha atrivim uan otarim Jeramel ko, Asrielin otarim Seraia, ko Apdelin otarim Selemia, akar gavgavimra me ganiga ghaze, Ia mangi Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia ko akinafariba osirir gumazim Baruk, aningin suiragh. Ezi Ikiavira Itir God aning modozi, me aningin apizir puvati.

Ikiavira Itir God akinafarir igharazim osirasa Jeremaia migei

²⁷ Atrivim, Baruk osirizir akinafarir kam tuazi a isizi, an gin, Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia migei, ²⁸ “Ni akinafarir igharazim inigh, Atrivim Jehoiakim tuazi isizir akinafarir kamin itir akabar mirarama ada osirigh. ²⁹ Egh ni uaghan, atrivim bagh kamaghin akam osir suam:

“Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei, Atrivim Jehoiakim, ni akinafarir kam tuagha kamaghin mikeme, ‘Tizim bagha Jeremaia akar kam osirigha ghaze, Babilonin atrivim izi nguazir kam gasighasigh, gumazamiziba ko asiziba bar me misueghti, me arighiregham?’ ³⁰ Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir God, ki Atrivim Jehoiakim ginighnigha kamaghin migei, an adarazir gumazitam atrivimin otogh, Devitin atrivir dabirabim daperaghan kogham. Eghti Jehoiakim aremeghamin dughiam, me an kuam isi nguazimin anekunighti, aruem a dapongti, dimagarimin ghuariam a giram. ³¹ Eghti ki an arazir kuraba ikarvaghsi, a ko, an boriba ko, an ingangarir gumazir ekiaba sara bar pazivira me damigham. Egh ki damuasa mikemezi moghin, ki bizir

kurabar amuti da Jerusalemia ko Judaba bativam. Ki akar kam me ganingizi, me a baraghan aghua.”

³² Ezi Jeremaia akinafarir igiam inigha, egha akinafariba osirir gumazim Nerian otarim, Baruk ganingi. Egha Atrivim Jehoiakim tuazi akar akinafarir kabar itiba, Jeremaia bar adar gun mikeme. Egha uaghan kamaghira ghuzir akar igiar maba sara mikeme. Ezi Baruk akar kaba bar da isa akinafarir igiamin ada osiri.†

Jeremaia mikemezi moghin,
God bar pazavira Juda ko Jerusalem gami

37

(Sapta 37:1--40:6)

Ikiavira Itir God akam Sedekaian iti

¹ Babilonin Atrivim Nebukatnesar, faragha Josaian otarim, Sedekaia amisevezi, a Judan atrivimin oto. An Atrivim Jehoiakinin danganim ini. Jehoiakin, an ziar mam Konia, egha a Jehoiakimin otarim. ² Dughiar kamin, Jeremaia Ikiavira Itir God, a ganidir akabav gei, ezi Sedekaia uan gumazir dapaniba ko gumazamiziba ko me bar moghira deragha kuariba arigha, akar kam barazir puvati.

³ Egha dughiar mamin, Sedekaia, Selemian otarim Jehukal ko, ofa gamir gumazim Sefanaia, a Masean otarim, aning amadazi, aning Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia bagha ghua kamaghin a migei, “Atrivim ghaze,

† **36:32:** Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, akinafarir igiar kamin itir akaba, da datirighin Godin Akam Inigha Izir Gumazim Jeremaian Akinafarir kam, an akar faragha zuir akabar aven iti, e da dibori. Egha e fozir puvati, migirigiar kaba me managh ada osiri, egha me ti managh ikegha uam ada osira ghu. **37:1:** 2 Atriviba 24:17; 2 Eghaghaniba 36:10

Ni e bagh Ikiavira Itir God, en God, a ko mikim.”⁴ Dughiar kamin Jeremaia tighar kalabusin mangam. A zurara gumamazibar tongin uan ifongiamin mangi izegh gami.⁵ Ezi uaghan dughiar kamin, Kaldiabar midorozir gumazir Jerusalem misoghasava amiba orazima, Isipin atrivimin midorozir gumaziba, Isip ategha Jerusalem izi. Kamaghin, Kaldiaba Jerusalem ataki.

⁶ Ezi Ikiavira Itir God akam isa uan akam inigha izir gumazim Jeremaia ganingi, ezi an akam isa Jehukal ko Sefanaia mikiri. Ikiavira Itir Godin akam kamakin,⁷ “Ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki kamaghin migei: Judan atrivim nan azangsigh na gifoghasa gua amada, egh fogh suam, ki ian akuragham, ti puvatigham? Eghti ni kamaghin atrivim mikim, Isipin midorozir gumaziba ian akurvaghasa Isip ategha izi. Ezi me izi ia batoghan kogham. Puvati. Me tuavimin uamategh ua uan kantrin mangam.⁸ Eghti Babilonia uamategh izi Jerusalemia misoghiva, nguibar ekar kam iniam. Egh me nguibam daboroghti a isigham.⁹ Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira Akar Gavgavimin ia migei, Ia uarira uarigh ifar suam, ‘Kaldiaba uamategh Jerusalem izeghan kogham.’ Akar kamaghin garim, a guizin akam puvati. Me ua izam.¹⁰ Ia ti Kaldiaba me misogha, men midorozir gumazir aviriba bar me abirazi deraghai. Men midorozir gumazir ikivira ikiamin varazira ti duar ekar aviriba ko midorozimin osimtiziba iki uan averpenibar ikegh, me guizbangira ua dikavigh izi nguibar kam daboroghti a isigham.”

Me Jeremaia isa kalabus gati

¹¹ Kaldiabar midorozir gumaziba orazi, Isipin atrivimin midorozir gumaziba Jerusalem bagha izi. Ezi Kaldiaba Jerusalem ategha ghue.¹² Ezi dughiar kamin Jeremaia

Jerusalem ategha Benjaminin anabamin nguazimin mangasa, egh uan namakabar tongin men nguazir otevir mam iniasa. ¹³ A ghua Jerusalemin divazimin tiar akar kamin oto, me kamaghin a dibori, Benjaminin Tiarakam. Ezi midorozir gumazibar gumazir dapanir mam, tiar akar kamin tugha gumazamizibagh eghuva, men gari me mangi izegh gami. Gumazir dapanir kamin ziam, a Iriya, a Selemian otarim, egha Hananian igiavotarim. Ezi Iriya Jeremaian suiragha ghaze, “Ki fo, ni ari mangi Kaldiaba ko ikiasava ami.” ¹⁴ Ezi Jeremaia kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni ifari. Ki Kaldiaba bagha zuir puvati.” Ezi Iriya nighnizir gavgavimin Jeremaian akabar itir puvati. Kamaghin, a Jeremaian suiragha a inigha, gumazir dapaniba bagha ghu. ¹⁵ Gumazir dapaniba Iriyan akam baregha, puvira Jeremaian atari. Egha me benimin a misuegha a isa atrivimin akinafariba osirir gumazim Jonatanin dipenimin kalabus gati. Me faragha Jonatanin dipenim kalabusin min a gami. ¹⁶ Dipenir kam, an kalabuziar danganim nguazimin aven iti. Me Jeremaia danganir kamin a kalabus gati, ezi a dughiar ruarimin iti.

¹⁷ Ezi gin, Sedekaia Jeremaian aku atrivimin dipenimin izasa me mikeme. Ezi Sedekaia amizir bizir kam, gumazir igharaziba a gifozir puvati. Ezi aning uaningra ikia egha Sedekaia kamaghin Jeremaian azara, “Ikiavira Itir God akatam ni ganingi, o puvati?”

Ezi Jeremaia ghaze, “Are, Ikiavira Itir God akar mam na ganingi. Akar kam a kamakin. Me ni isi Babilonin atrivim dafarim darigham.”

¹⁸ Egha Jeremaia kamaghin Sedekaian azara, “Ki arazir kurar manamin ni gami, o nin gumazir dapanitam, o nin gumazamizibagh amizi, ia na isa kalabus gati? ¹⁹ Nin akam inigha izir gumazir maba kamaghin akam akunigha ghaze, ‘Babilonin atrivim izi ni

ko kantrin kamin misoghan kogham.' Egha datirighin akam inigha izir gumazir kaba managh iti. ²⁰ Ezi uaghan, ga uaning, gumazir ekiam, ki bizir mam bagh nin azangsighasa. Ni nan apangkuvigh, ua na amadaghti, ki akinafariba osirir gumazim Jonatanin dipenimin mangan marki. Puvatightima, ki an dipenimin iki mangiva aremegham." ²¹ Jeremaia mikemegha givazima, Atrivim Sedekaia migeima, me Jeremaia isa atrivimin divazimin aven midorozir gumazibar danganir mamın, Jeremaia isa kalabus gati. Egha atrivim me mikemezi, me dughiaaba bar bretba tuer dipenimin, bretba vaghvagha da isa iza Jeremaia ganidi. Me arazir kam gamuavira ikia, ghua nguibar ekiamın bretba bar givazir dughiam otozi, me ua kamaghin amir puvati. Dughiar kabar, Jeremaia kamaghira midorozir gumazibar danganimin kalabusin ikiavira iti.

38

Me Jeremaia isa mozir mam gati

¹⁻³ Jeremaia kamaghin akam gumazamizibav mikiri, "Ikiavira Itir God ghaze: Gumazamizir nguibar ekiar kamin itiba, me arighiram. Apaniba taraziv sueghti me arimighiregham, tarazi dagheba puvatigh arighiram, tarazi arimariar kuram pazi me damighti me arimighiregham. Kamaghin amizi, me angamira ikisi, me nguibar ekiam ategh Babilonin midorozir gumaziba bagh mangi. Egh me Babilonia ateghti me men suiraghti, me arimighireghan kogham. Ikiavira Itir God uaghan kamaghin migei, 'Ki Babilonin atrivimin midorozir gumaziba ateghti me nguibar ekiar kam iniam.'"

Ezi atrivimin gumazir dapanir maba, Jeremaian akar kam baraki. Men ziabar kara: Matan otarim Sefatia ko,

Pasurin otarim Gedalia ko, Selemian otarim Jehukal ko, Malkian otarim Pasur.

⁴ Ezi gumazir dapanir kaba ghua kamaghin atrivim migei, “Gumazir kam Jeremaia, a migeir akaba, nguibar ekiar kamin ikiavira itir midorozir gumaziba ko, gumazamizibar navir averiaba ko, nighniziba ko gavgavim dikabiri. Gumazir kam, men akuraghti me deragh ikian aghua. Puvati. A me ikuvighasa a ifonge. Kamaghin amizi, ni a misueghti, an aremegh.” ⁵ Ezi Atrivim Sedekaia kamaghin men akam ikaragha ghaze, “A ian dafarimin iti. Ki ian anogoreghan kogham.” ⁶ Ezi gumazir kaba Jeremaia inigha mozir dipar mamin ghu. Egha me benimin an agharimning ikegha, aghumra anetaghirazima a mozimin uaghira, mozir kamin dikinimin tu. Mozir kam a dipatam an itir puvati. Nguazir beghneazimra an iti. Ezi Jeremaia mozir dikinimin tuzi an suemning nguazir beghneazir kam giraghu. Kar atrivimin otarim Malkian mozim, a midorozir gumazibar danganimin ikia atrivimin dipenim avinizi divazimin aven iti.

⁷ Ebetmelek a Itiopian kantrin gumazir mam, an atrivimin dipenimin gumazir dapanir mam, a kamaghin akam baraki, me Jeremaia isa mozir kam gati. Ezi dughiar kamin, atrivim Benjaminin Tiarakamin boroghram aperaghav ikia, gumazamizibar kotiam barasi. ⁸ Ezi Ebetmelek atrivimin dipenim ategha, atrivim bagha ghua, kamaghin a migia ghaze, ⁹ “Ga uaning, gumazir aruam, gumazir kaba arazir bar kuramin, akam inigha izir gumazim Jeremaia gami. Me a isa mozir mam mikini. Eghti a mozir kamin ikiva, dagheba puvatigh aremegham. Ni fo, dagheba nguibar ekiar kamin bar puvati.” ¹⁰ Ezi atrivim akar kam baregha, kamaghin Itiopian gumazim Ebetmelek migei, “Ni mangi, na ko itir gumazibar tongin gumazir 30pla inigh, egh ia mangi mozir kamin Jeremaia gekuigh anang.

Eghti an aremeghan kogham.” ¹¹ Ezi Ebetmelek gumazir kaba inigha atrivimin dagiaba itir dipenimin apengan itir danganir mamin ghu. Egha me inir ghuriba inigha Jeremaia itir mozir kamin ghu. Egha Ebetmelek inir ghurir kaba isa benir gavgavim gikegha, Jeremaia bagha da kunizi da ghuaghiri. ¹² Egha a kamaghin Jeremaia migei, “Inir kaba uan rezianning datigh, egh benir gavgavim inigh izi dagh isin uabi gikegh. Eghti e ni gekuamin dughiamin, benim ni aghoran kogham.” Ezi Jeremaia Ebetmelek mikemezi moghiram ami. ¹³ Ezi me Jeremaia gekuizi a mozimin anabo. Egha me ua Jeremaia isa midorozir gumazibar danganim gatizi a ikiavira iti.

Sedekaia ua Jeremaia ko migei

¹⁴ Ezi gin, Atrivim Sedekaia gumaziba amangizi, me Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia iniasa ghue, egha me an akua iza Ikiavira Itir Godin Dipenir tiar akar namba 3in atrivim bato. Aning uaningra ikiava, atrivim kamaghin Jeremaia migei, “Ki bizitam bagh nin azangasa. Eghti ni deraghviram a ikaragh. Ni akam nan mongan marki.”

¹⁵ Ezi Jeremaia kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki akamin gun ni mikemeghti, bar guizbangira, ni na misueghti ki aremegham. Ki ti nighnizir aghuim ni daningti, ni nan akam baragham kogham.”

¹⁶ Ezi Atrivim Sedekaia akar dikirizir mam Jeremaia bagha a gamigha ghaze, “Bar guizbangira, Ikiavira Itir Godin bar pin itim, a Godin ikirimirir angamira itim isa gumazamizibagh anidim, ki an ziamin ni migei, ki ni misueghti ni aremeghan kogham. Egh ki ni isi gumazir ni gasighasighamibar dafarim datighan kogham. Bar puvatigham.”

¹⁷ Ezi Jeremaia kamaghin Sedekaia migei, “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, a ghaze,

Ni midorozim ategh, egh Babilonin atrivimin gumazir dapaniba ateghti me ni inigh, ni misueghti ni aremeghan koghti, me nguibar kam daboroghti a isighan kogham. Egh ti ni uan amuiroghboriba ko ia deraghvira ikiam. ¹⁸ Egh ni Babilonia ateghti me ni inighan kogham, egh ti ki me ateghti me nguibar kam inigham, egh me a daboroghti a isigham. Egh ti ni uabi men arimangighan kogham.”

¹⁹ Ezi Sedekaia kamaghin Jeremaia migei, “Ki Judan ara ghua Babilonia ko itir darazir marazir atiatingi. Kamaghin Babilonia ti na isi Judan kabar dafarim datighi, me pazivira na damigham.”

²⁰ Ezi Jeremaia ghaze, “Me ni isi Judabar dafarim datighan kogham. Puvati. Ni Ikiavira Itir God nan akam garugha ni ganingizir akaba bar adar gin mangi, egh ni deraghvira ikiti, me ni misueghti ni aremeghan kogham. ²¹ Egh ni Babilonia ateghti me ni inighan koghti, bizir kurataba ni bativigham. Ikiavira Itir God irebamin min garir bizir mamin aven, bizir kam nan aka. ²² Ezi irebar kamin ki Babilonian garima, me amizir nin dipenimin ikiavira itiba, me inigha men akua Babilonin atrivimin gumazir dapaniba bagha ghue. Ezi ki amizir kaba barazi me kamaghin migei:

“O Atrivim Sedekaia, ni namakabar akam baraki,
me ni gifaragha ni dikabira.

Datirighin dughiar kuram ni bato,
mati nin dagarimning nguazir beghneazim giraghu.
Ezi namakaba anetaki.’

²³ “Ki irebar kamin gani, egha ki fo, bar guizbangira, Babilonia nin amuiroghboriba iniam. Ezi ni uaghan men ariv avegham. Puvati. Babilonin atrivim nin suiragham. Egha

ni akam batoghezir arazim bangin, Babilonia nguibar ekiar kam daboroghti a isigham.”

²⁴ Ezi Sedekaia kamaghin Jeremaian akam ikaragha ghaze, “Ni, ga uan akamin gun gumazir igharazitam miki-man marki. Ni mikemeghiva, aremegham. ²⁵ Gumazir dapaniba kamaghin oregh suam, ga uaning mikeme, egh me ti izi kamaghin nin azangsigham, ‘Ni manmaghin atrivim mikeme? Ezi atrivim akar manam ni mikeme? Ni e mikemegh. Ni akar kam mongan marki. Puvatighti, e ni misueghti ni aremegham.’ Me akar kamagh garitam ni mikemeghti, ²⁶ ni kamaghin men akam ikaragh, ‘Puvati. Ki atrivim ko migia, egha an azangsisi, a ua na amadaghti ki Jonatanin dipenimin kalabusin ikian kogham. Puvatighti, ki dipenir kamin iki mangi aremegham.’”

²⁷ Egha gin gumazir dapanir kaba bar Jeremaia bagha izegha, an azangsisi. Ezi ana atrivim a mikemezi moghin, kamaghin men akaba ikara. Ezi gumazitam atrivim ko Jeremaian akatam baraghizir puvati. Kamaghin amizi, gumazir dapaniba ua an azangsighan iburagha, Jeremaia ategha ghu. ²⁸ Ezi Jeremaia midorozir gumazibar danganimin ikiavira ikia ghua, apaniba Jerusalem inizir dughiamin tu.

39

Babilonia me Jerusalem ini (Jeremaia 52:1-11)

¹ Egha namba 9in azenimin Sedekaia atrivimin ikia ghua, namba 10in iakinimin otogha ghua an namba 10in iakinir kamin aruemin oto. Ezi Babilonin Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba bar me inigha iza, Jerusalemin nguibar ekiam korogha a iniasa misosi.

² Me misogha ikiavira itima iakinir 6pla gifa, ezi Sedekaia

atrivimin itir azenir namba 11 otozi, azenir kamin namba 4in iakinim oto, egha an namba 9in dughiamin, me divazimin vuer mam akarigha, Jerusalemin aven ghue. ³ Egha dughiar kam, Babilonin atrivimin gumazir dapaniba bar nguibar ekiamin aven ghue. Gumazir dapanibar ziabar kara: Nergal Sareser ko, Samgar Nebo ko, gumazir ekiar faragha zuim Sarsekim ko, midorozir gumazibar dapanim Nergal Sareser. Me ghua nguibar ekiamin divazir kamin Arighan Itir Tiarakamin ghuegha, nguibar ekiam gativaghasa a gapiagha iti.* ⁴ Judan Atrivim Sedekaia uan midorozir gumaziba ko me bar moghira garima, Babilonia izima, me are. Me dimagarimin suebar ghuava atrivimin dagher azenimin otivigha ghua, danganir divazir pumuning uaning isasuiragha itir tiar akar kamin ghua, nguibar ekiamin otivigha ghue. Egha me Jordanin Fanemin danganir zarimin ghua tuavimin zui. ⁵ Ezi Babilonin midorozir gumaziba men agirazi, me ghua Jerikon nguibar ekiamin boroghin itir danganir zarimin otozi, me Sedekaian suira. Egha me a inigha Atrivim Nebukatnesar bagha ghu. Ezi dughiar kamin Atrivim Nebukatnesar Riplan nguibamin iti, Hamatin nguazimin aven itir nguibam. Ezi Nebukatnesar uan kotin aven Sedekaian gara ghaze, Sedekaia uan arazir kurar an amizimin ivezim iniam.

⁶ Ezi Babilonian atrivim Riplan nguibamin ikia Sedekaian otariba inigha, Sedekaian damazimin bar me misuaghariki. Egha a uaghan Judan gumazir dapaniba me misuaghariki. ⁷ Egha atrivim mikemezi, me Sedekaian damazimning asi, egha an suemning ko dafarimning senin ada ikegha, a inigha Babilonin ghu.

⁸ Ezi Kaldiabar midorozir gumaziba Jerusalemin

* **39:3:** Gumazir dapanir kabar ziaba ko men ingangariba me deragha da abighizir puvati.

ikia atrivimin dipenim ko gumazamizibar dipenibagh apongezi da isi. Egha Jerusalem avinizir divaziba bar da akaraghariki. ⁹ Ezi Nebusaradan, a Babilonin gumazir dapanibar faragha zuim, a Jerusalem in iti, a Jerusalem in gumazamizir ikiavira itiba bar me inigha, men akua kalabus bagha Babilonin ghu. Egha uaghan Judan faragha Jerusalem ategha ara ghua, an gara a ko ikezibar akua, me inigha Babilonin kalabus bagha ghu. ¹⁰ Egha Nebusaradan, gumazamizir onganarazibagh amir maba ataghizi, merara Judan nguazimin ikiavira iti. Gumazamizir kaba nguaziba ko biziba puvati. Ezi a dughiar kam in wain in azeniba ko, azenir igharaziba sara me ganingi.

Atrivim mikemezi, Jeremaia kalabus ataki

¹¹ Atrivim Nebukatnesar Jeremaia ginighnigha, egha Jerusalem in Nebusaradan bagha anemada, Babilonin gumazir dapanibar faragha zuim. Nebukatnesarin akam kamakin, ¹² “Ni mangi Jeremaia inigh deraghviram an gan. Ni pazi a damuan marki. Ni an ifongiam in gin mangiva, bizir manam ana damuasa nin azai, ni a damu.” ¹³ Ezi Babilonin gumazir dapanibar faragha zuim Nebusaradan, a ko an gumazir ekar an apengan ikia faragha itimning, Nebusasban ko Nergal Sareser, aning ko Babilonin gumazir ekar igharaziba, me bar dikavigha, ¹⁴ gumaziba amangizi, me midorozir gumaziba itir danganim in ghua Jeremaia ini. Egha me Jeremaia isa, Gedalian dafarim gati. Gedalia, a Ahikamin otarim, egha Safanin igiavotarim. Me, Jeremaia inigh an dipenimin mangasa Gedalia migei. Kamagh in, Jeremaia ua uan nguibamin ghua uan namakaba ko Judan nguazimin ikiavira iti.

Ikiavira Itir God akam Ebetmelek ganingi

¹⁵ Jeremaia faragha midorozir gumazibar danganimin ikiavira itima, Ikiavira Itir God kamaghin akam isa a ganiga ghaze, ¹⁶ “Ni Itiopian gumazim Ebetmelek bagh mangi, kamaghin a mikim suam: Ikiavira Itir Godin Gav-gaviba Bar Itim, a Israelian God, a kamaghin mikeme, Ki fomira nguibar ekar kam gasighasighasa, ezi datirighin nan akamin daghem otogham. Ki nguibar ekar kam deraghvira a damuan kogham. Ezi ni uabi bizir ki damuasa mikemezibar ganam. ¹⁷ Ki Ikiavira Itir God, ki mikemes, Ki bizir kam damuamin dughiam, ki nin akuraghti, me ni isi gumazir ni atiatibar dafaribar atighan kogham. ¹⁸ Ki deraghvira nin akurvagh nin ganam, eghti me ni misueghti ni aremeghan kogham. Ni nighnizir gavgavim nan iti, kamaghin ni aremeghan kogham. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

40

Nebusaradan Jeremaia ko migei

¹ Nebusaradan Jeremaia ataghizi a firiaghirigha zuir dughiamin, Ikiavira Itir God akam isa Jeremaia ganingi. Babilonia Jeremaia ko, Judaba ko, Jerusalemia inigha senbar me ike, egh men aku kalabus bagh Babilonin mangam. Egha me Raman nguibamin otivir dughiamin, gumazir dapanir faragha zuim Nebusaradan, Jeremaian garima a me ko iti, ezi a anetaghizi a firiaghirigha ghu. ² Ezi dughiar kamin Nebusaradan kamaghin Jeremaia migei, “Ikiavira Itir God, nin God, bizir kurar kantrin kamin otivamimin gun mikeme. ³ Egha datirighin Ikiavira Itir God mikemezi moghin bizir kabagh amima da otifi, Ia Israelia Ikiavira Itir Godin akaba batuegha, an damazimin arazir kuram gami. Ezi bizir mingarir kam bagha, bizir kaba ia batifi. ⁴ Ni oragh. Datirighin ki senin nin dafarimning ikezir kam firi, ezi ni datirighin firighirigh iki. Egh ni na ko Babilonin

izisi, kamaghin ni izi, eghti ki deraghvira nin ganam. Ni aghuagh marki, a dera ni iki. Ezi kantrin kamin danganir manaba ni dar mangasa ifonge, ni pura mangi.”

⁵ Jeremaia akar kam baregha, Nebusaradan ataghizir puvati. Kamaghin amizi, Nebusaradan Jeremaia migia ghua ghaze, “Puvatighti, ni Gedalia bagh mangi, an Ahikamin otarim, egha Safanin igiavotarim. Babilonin atrivim Judan nguibabagh ativagh dar ganasa anemisefe. A gumazamizir maba ko kagh ikiti, ni a ko iki. Ni aghuaghiva, managh mangasa ifonge, ni mangi.” Egha Nebusaradan bizir aghuir mam ko dagher maba sara Jeremaia ganigha anetaghizi, a ghu. ⁶ Ezi Jeremaia ghua Gedalia bagha nguibam Mispan ghu. Jeremaia a gumazamizir Judan nguazimin ikiavira itibar tongin me ko iti.

Me Jeremaian akua Isipin zui

(*Sapta 40:7--45:5*)

Gedalia Judan gavmanin gumazir faragha zuimin iti

(*2 Atriviba 25:22-24*)

⁷ Judan midorozir gumazir maba uan gumazir dapaniba ko, me kantrin danganir mabar ikiavira iti. Me kamaghin akam baraki, Babilonin atrivim, Gedalia Judan nguazimin, gavmanin gumazir dapanir faragha zuimin ikiasa anemisefe. Ezi a onganarazibagh amir gumazamiziba ko borir Babilonia inigha Babilonin kalabusin ghuezir puvatizir kabar ganamin ingangarim iti. ⁸ Ezi gumazir dapanir kaba uan midorozir gumaziba inigha, me Gedalian ganasa Mispan ghue. Gumazir dapanir kabar ziabar kara: Netanian otarim Ismael ko, Karean otarimning Johanan ko Jonatan, ko Tanhumetin otarim Seraia ko, Netofan nguibamin gumazim Efain otariba ko, Makan nguazimin gumazim Jesania. ⁹ Ezi Gedalia me ko akam akira ghaze,

“Bar guizbangira, ia Babilonia men apengan ikiva, men atiatingan marki. Puvati. Ia nguazir kamin ikiva, Babilonin atrivimin apengan iki deraghvira ikiam. ¹⁰ Ki uabi, ki Mispan kagh ikiam. Babilonia izi en ganamin dughiam, ki Judaba e uan abuir gumazimin ikiam. Iarara, ia uamategh nguibar ia inizir kabar mangi, wainin ikarizir oviziba ko ovizir igharazir aghuiba inigh, wain ko borebar ingar, egh gin izamin dughiam bagh ada isi minebar arigh.”

¹¹ Ezi dughiar kamin Judan marazi Moap ko, Amon ko, Idom ko kantrin igharazibar iti. Me kamaghin akam baraki, Babilonin atrivim gumazamizir varazira ataghizi me Judan nguazimin itima, ezi atrivim me gatavagh men ganasa, Gedalia amisefe, a Ahikamin otarim, egha Safanin igiavotarim. ¹² Ezi Judan gumazamizir apaniba me batoghezi me ghuezir nguibar kaba, me da ategha uamategha Judan nguazimin ize. Egha me Gedalian ganasa Mispan ghue. Egha gin, wainin ikarizir oviziba ko, ovizir igharazir aghuiba azenibar da isava, me wainin aviriba ko dagher aghuiba iti.

*Ismael Gedalia misoghezi an areme
(2 Atriviba 25:25-26)*

¹³ Ezi dughiar mamın, Karean otarim Johanan ko, Judan midorozir gumazibar, gumazir dapaniba, me kantrin danganir mabar ikegha Gedalia bagha Mispan ize. ¹⁴ Egha me kamaghin a migei, “Amonin kantrin Atrivim Balis, ni misueghti ni aremeghasa, Netanian otarim Ismael amadazi, a ize. Ni bizir kam gifo, o puvati?” Ezi Gedalia men akam nighnizir gavgavim an itir puvati. ¹⁵ Ezi Johanan ko Gedalia uaningra itir dughiamin, Johanan nimira kamaghin Gedalian migei, “Ga uaning. Ni na ateghti ki mangi Ismael misueghti ana aremeka. Gumazitam bizir

kam gifoghan kogham. Ni aneteghti a ni misueghti, ni aremeghti, Judan datirighin iza ni akuvagha itiba, me tintinibar mangegham. Eghti en gumazamizir ikiavira itir varazira, e bar ikuvigham.”¹⁶ Ezi Ahikamin otarim Gedalia kamaghin Karean otarim Johanan akam ikaragha ghaze, “Ni arazir kam damuan marki. Ki fo, ni Ismaelin gun migeir akar kam, a guizin akam puvati. Ni ifari.”

41

¹⁻² Ismael a Netanian otarim, egha a Elisaman igiavotarim, egha a Judan atrivimin ikizir mam. An atrivimin gumazir dapanir faragha zuir mamim ike. Babilonin atrivim Judan gavmanin faragha zuir gumazimin ikiasa Gedalia amisefe, ezi azenir kamin, an namba 7in iakinim otozi, Ismael 10plan gumaziba inigha, Gedalian ganasa Mispan ize. Egha me Gedalia ko apiagha apir dughiamin, Ismael 10plan gumaziba ko me dikavigha, uan midorozir sababa inigha Gedalia misoghezi an areme.³ Ezi Ismael uaghan Judan Gedalia ko Mispan itiba sara misuegħa, Kaldiabar midorozir gumazir dughiar kamin Mispan itiba sara misoghezi, me ariaghire.

⁴ Ezi amimzaragħan, gumaziba fozir puvati, Gedalia aremegħa gifa, ⁵ ezi Sekemin nguibam ko, Silon nguibam ko, Samarian nguibamin gumazir 80pla arua iza Mispan boroghira izi. Me wit ko pauran mughuriar aghuim zuim inigha, Ikiavira Itir Godin Dipenim bagħa Jerusalem in mangi ofa damuasa zui. Gumazir kaba uan ghuamasiz-ibagh isava, uan korotiaba abigha, tintinibar uan mikarzi-ibar għora uan apangkuvim ko osimtizim akakaghasa.⁶ Dughiar kam, Netanian otarim Ismael men gari, me izima, a Mispa ategħa, me gifara aziava me bagħa tuavimin zui. A ghaze, an azirakam ti gumazibar amuti, me suam,

a me ko apanguvir kam iti. Egha a ghua me batogha kamaghin me migei, “Ia izi, Ahikamin otarim Gedalia, ia an ganasa ai ifonge.” ⁷ Me nguibar ekiamin aven ghuezi, Ismael uan adarazi ko me gumazir avirir kabav suegha, men kuaba akunizi me mozir dipar ekiar mam giraghue. ⁸ Ezi gumazir kabar tongin itir 10plan gumaziba kamaghin migei, “Ni en misueghti e aremeghan marki. E tuzimin dagher bar aviriba mongezi da iti, witba ko, baliba ko, olivin boreba ko, haniba. E da ni daningam.” Ezi Ismael men akam baregha, 10plan gumazir kabav soghezi me ariaghirezir puvati.

⁹ Mozir dipar kam, Judan Atrivim Asa, fomira ghaze, Israelian Atrivim Basa izi Mispan misoghiva, nguibar ekiam avinighti, Mispan gumazamiziba dipamin oteveg-han kogham. A Mispan gumazamiziba dipamin oteveg-han aghuagha an a gikui. Mozir dipar kamra, datirighin Ismaelin adarazi me Gedalia misoghezi an aremezir dughiamin, me gumazir kuar kaba inigha mozir kam gaghuzi, mozir kam izifa.

¹⁰ Ezi gin, Ismael Mispan itir gumazamizir igharaziba inigha, Mispa ategha, men akua Amonin kantrin zui. Babilonin midorozir gumazibar dapanim Nebusaradan, a faragha gumazamizir kaba, Mispan nguibamin me ataghizi me itima, a men ganasa Gedalia amisefe. Ezi Judan atrivimin guiviba uaghan men tongin iti.

¹¹ Ezi Karean otarim Johanan, ko Judan midorozir gumazibar dapanir maba, me Netanian otarim Ismael amizir arazir kuraba bar da baraki. ¹² Kamaghin amizi, me dikavigha uan midorozir gumaziba inigha, Ismael misoghasa an gintigha zui. Me an gintigha ghua Gibeonin nguibamin itir dipar akarer ekiamin boroghram a bato. ¹³ Ezi Ismael Mispan inigha a ko izezir gumazamiziba, me Karean otarim Johanan ko gumazir dapanir mabar

ganigha, bar akonge. ¹⁴ Egha me bar Ismael ategha, ive-mara Karean otarim Johanan bagha ghue. ¹⁵ Ezi Johanan adarazi Ismaelin suighasa amima, a uan gumazir 8pla ko, me ara ghua Amonin kantrin ghue.

¹⁶ Ezi Karean otarim Johanan, ko gumazir dapanir an gin zuiba, me Ismaelin dafarimin ada ua Mispan gumazamiziba ini. Midorozir gumazir igharaziba ko, men amuiroghboriba, ko atrivimin ingangarir gumaziba, me ikizir kamin tongin iti. Gumazamizir kabara, Netanian otarim Ismael faragha Gedalia misuegha givagha, egha kalabuziabar min bar me inigha Mispa ategha Gibeonin ghu. Ezi datirighin me bar Gibeon ategha ghue. ¹⁷⁻¹⁸ Johanan men aku Isipin mangasava ami. Ezi me fo, Ismael Gedalia misoghezi an areme, gumazir kam Babilonin atrivim Judan nguazim gativagh an ganasa anemisefe. Egha me atiatia nighnisi, Kaldiaba ti men otivizir biziba baregham, egh izi me gasighasigham. Kamaghin amizi, me Isipin mangasa ifonge. Egha me Betlehem in nguibamin boroghira, Gerut Kimhamin nguibamin otivigha iti.

42

Gumazamiziba Ikiavira Itir God ko mikimasa Jeremaian azangsis

¹ Egha gin, Karean otarim Johanan ko, Hosaian otarim Jesania ko, midorozir gumazir maba ko, gumazamiziba bar, kar gumazir aruaba ko gumazir kiniba, me bar dikavigha, ² Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia bagha ghue. Egha me kamaghin a migei, “E uari, ni Ikiavira Itir God, nin God, ni a ko mikim, egh an azaraghti, a en gumazamizir ikiavira itir varazira an en akuragham. E fomira aviraseme, ezi datirighin ni garima, e bar ikizir muziariba iti. ³ E kamaghsua, Ikiavira Itir God, nin God,

tuavir manamin e mangam, ko bizir tizir e damuamim, an e mikemegh.”⁴ Ezi Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia kamaghin migei, “A dera. Ki ian akamin amamangati. Ezi ia nan azarazi moghin, ki Ikiavira Itir God, ian God, a ko mikimam. Eghti Ikiavira Itir God akar manamin na ikaraghti, ki an gun ia mikimam. Ki akatam ian modoghan kogham.”

⁵ Ezi gumazamiziba kamaghin Jeremaia migei, “Bar guizbangira, Ikiavira Itir God, nin God, e an akaba bar adar gin mangam. Ikiavira Itir God guizin araziba ko, voroghira zuir araziba zurara adagh ami. Eghti e an akar, an e bagha ni ganingizibar gin mangan koghti, a uan kotin aven e tuisigham. ⁶ Ikiavira Itir God e bagha en azangsiziba ikarvagha ni ganidir akar kaba, da pazi e damuam o, da deragh e damuam, e pura dar gin mangam. Bar guizbangira, e Ikiavira Itir Godin akabar gin mangam, an en God, ezi e deraghvira ikiam.”

Ikiavira Itir God Jeremaian azangsizim ikara

⁷ Ezi Jeremaia Ikiavira Itir God ko migeima, 10plan dughiabar gin, an akam a ganingi. ⁸ Ezi Jeremaia dikavigha, Karean otarim Johanan ko midorozir gumazibar dapanir a ko itiba ko, gumazamiziba bar, kar gumazir aruaba ko gumazir kiniba, a men diazi me a bagha ize. ⁹ Ezi a kamaghin me migei, “Ia Ikiavira Itir God ko mikimasa nan azangsiki. Ezi Ikiavira Itir God, Israelian God, kamaghin migei: ¹⁰ Ia Judan nguazimin kagh ikiti, ki gavgavim ia daningigh, egh ia dikabiraghan kogham. Guizbangira, bizir kurar ki ia gamizir kam, a na gamima ki bar oseme. Kamaghin ki ia akaragh, ua ia asighan kogham. ¹¹ Ia Babilonin atrivimin atiati, ezi ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Ki ia ko iti. Egh ki ian akuragh an

dafarimin ua ia iningham. Kamaghin, ia uam an atiatingan marki. ¹² Ki ian apangkuvigh, egh a damuti, a uaghan ian apangkuvigham. Egh ia ateghti, ia uamategh uan nguazimin mangam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.

¹³ “Ezi ia nan akaba batoghan marki, ki Ikiavira Itir God, ian God. Egh ia kamaghin mikiman marki, ‘E Judan nguzimin ikian aghua. ¹⁴ Puvati. E Isipin mangam. E Isipra ikiti, apaniba e misueghan kogham. Eghti gumazamiziba misoghsi sighbagh iviva, en diman kogham. Eghti e daghebar oteveghan kogham. E pura Isipin ikiam.’ ¹⁵ O Judan ikiavira itir varazira, ia oragh! Ia akar kamaghin amizim mikemeghti, ki Ikiavira Itir God, ki akam ian ikiam. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki ia migei, Ia ti gavgavigh mangi Isipin ikiti, ¹⁶ bizir ia atiatiba, da Isipin ia bativam. Apaniba ia misoghti ia arighiram, egh ia dagheba puvatigh arighiram. ¹⁷ Gumazamizir otuegh gavgavigh, mangi Isipin ikiamiba, me bar arighiregham. Apaniba taraziv sueghti me arighiram, eghti tarazi dagheba puvatigh arimighiregham, eghti tarazi arimariar kuram iniva arimighiram. Ki bizir kurar kabar amuti, da me bativti, men adarazi bar givaghti, men ikiavira itir varazira, ua ikian kogham.

¹⁸ “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki guizbangira migei: Ki faragha puvira Jerusalemian aningagha, bar pazavira me gasighasiki. Eghti kamaghira, ia Isipin mangighti, ki bar puvira ian aningaghegh, bar pazivira ia gasighasigham. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba, bizir ki ia gamiziba bareghiva, atiating, digavir kuram damigham. Egh me pazi ia damuva, egh dibovir akabar ia mikimam. Egh me uari akar kurabar uan apaniba mikimsi, me kamaghin mikimam, ‘Ia Judaba ikuvizi moghin, ia ikuvigham.’ Egh ia ua uan nguazir

kamin ganighan kogham.”

¹⁹ Jeremaia Ikiavira Itir Godin akam akunigha givagha, kamaghin migei, “O ia Judan gumazamizir ikiavira itir varazira, ia oragh! Ikiavira Itir God, Isipin mangan ian anogoregha mikeme. Ezi ia akar ikiangsizir ki datirighin ia ganingizir kam deraghviram a ginighnigh. ²⁰ Ia, Ikiavira Itir God, ian God, a ko mikimasa nan azangsigha, kamaghin migei, ‘Jeremaia, ni mangi Ikiavira Itir God, en God, ni a ko mikim, egh an azaraghti, an akam e daningigh. Eghti akar manam a ni danighti, ni e mikemeghti, e an gin mangam.’ Ezi ia datirighin arazir igharazim damuasava ami. Ian arazir kam, a bar derazir puvati. A ia damuti, ia ikuvigham. ²¹ Ikiavira Itir God, ian God, a ia daningasa na ganingizir akam, ki datirighin ia ganingi. Ezi ia akar kamin gin zuir puvati. ²² Kamaghin, ia deraghvira fogh, danganir ia mangi ikiasa amir kam, apaniba ian taraziv sueghti me arimighiregham, eghti tarazi dagheba puvatigh arimighiregham, eghti tarazi arimariar kuram iniva arimighiregham.”

43

Me Jeremaia inigha, gumazamizir ikiavira itir varazira sara Isipin ghue

¹ Akar Ikiavira Itir God, men God, gumazamizibav kimasasa Jeremaia mikemeziba, Jeremaia dar gun gumazamizibav kemegha givazima, ² Hosaian otarim Asaria, ko Karean otarim Johanan, ko gumazir akaba batozir maba, me kamaghin Jeremaia migei, “Ni ifari. Ikiavira Itir God, en God, e mangi Isipin ikiasa en anogorogha, e mikimasa ni amadazir puvati. Bar puvati. ³ Kar Nerian otarim Baruk, anarira e dikabinasa nin nighnizimin fe. Ni Kaldiaba e inigh e misueghti e aremeghasa, o en aku kalabus bagh Babilonin mangasa ni ifonge.” ⁴ Egha me akar kam

mikemezi, ezi Karean otarim Johanan ko gumazir dapanir maba, ko gumazamiziba bar moghira Ikiavira Itir Godin akam batogha, Judan nguazimin ikian aghua. ⁵⁻⁶ Karean otarim Johanan uan gumazir dapaniba ko, me dikavigha, Judan gumazamizir ikiavira itir varazira, bar moghira me inigha zui. Gumazir kaba, ko amiziba ko boriba, apaniba fomira me batoghezi me kantrin igharazibar ghueziba, me fomira uamategha Judan nguazimin ize. Ezi datirighin Johanan uaghan, Judan atrivimin guiviba ko gumazamizir igharaziba ini. Kar Nebusaradan, Babilonin midorozir gumazibar gumazir faragha zuim, me gativagh men ganasa Gedalia amisefe. Ezi datirighin Johanan ko gumazir dapaniba, Judan gumazamizir kaba ko, Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia ko Nerian otarim Baruk, bar me inigha zui. ⁷ Egha me men akua bar Isipin ghu. Egha arazir kamin me Ikiavira Itir Godin akam batoke. Egha me ghua nguibam Tapanesin otifi, kar Isipin kantrin nguibar mam.

⁸ Me Tapanesin itima, Ikiavira Itir God kamaghin Jeremaia mikeme, ⁹ "Ni mangi dagiar ekia taba inigh mangi Isipin atrivimin dipenir nguibar kamin itimin tiar akamin apengan, nguazim gikuigh an aven dar afegh. Judan marazi nguibar kamin iti, me nin ganti, ni a damu.*

¹⁰ Egh Judan kaba kamaghin me mikemegh: Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, a kamaghin mikeme: Ki Ikiavira Itir God, ki uan ingangarir gumazim Babilonin Atrivim Nebukatnesarin diagham. Eghti a danganir kamin izam. Egh dagiar ki mozim gikuigha dafezir kabagh isin, uan atrivir dabirabim afagham. Egh a uaghan uan purirpenim asaragh, nguazir otevir dagiar kaba itir

^{43:5-6:} 2 Atriviba 25:26 * ^{43:9:} Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

kam avaragham. ¹¹ A izi Isipin kantri gasighasigham. Ki gumazir maba me arimariar kuram inigh arighirasa me amisefe, eghti dughiar kamin me arimariar kuram iniam. Ezi gumazir maba me mangi kantrin igharazimin kalabusin ikiasa, ki me amisefe, eghti dughiar kamin me kalabusin mangam. Ezi ki gumazir maba me mangi misogh arighirasa, me amisefe, eghti dughiar kamin me mangi misoghiva arighiram. ¹² Egh ki Isipin asebar ziaba fer dipenibar apongegham. Dipenir kaba, da Isipin asebar marvir guaba dar iti. Eghti Nebukatnesar marvir guar katabar apongiva, taba inigh uan kantrin mangam. Egh a Isipin kantrin biziba bar ada batuegham, mati sipsipbagh eghuvir gumazim, uan korotiamin piba batosi. A Isipba bar me gafiragham. Egh a kantrin kam ategh deraghvira mangam. ¹³ A Isipin ikiamin dughiamin, a dagiar dipenir akinir ruarir dipenir kamin itiba apirigham, gumazamiziba zurara dipenimin ghua, aruemin ziam fe, mati men asem. Egh a bar Isipian asebar ziaba fer dipeniba, bar dar apongti da isigham.”

44

Ikiavira Itir God akam isa Judan Isipin itibagh anidi

¹ Ikiavira Itir God akam isa Judan Isipin itir daraziv kinasa Jeremaia ganingi. Me Mikdolin nguibam ko Tapanesin nguibam ko, Memfisin nguibam ko, Isipin sautin amadaghan itiba. Ezi Jeremaia kamaghin me migei, ² “Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a Israelian God, a kamaghin migei: Ki Ikiavira Itir God, ki Jerusalem ko Judan nguibar ekiabagh amizir bizir kuraba, ia bar a dar gani. Ia gan, da datirighin bar ikuvigha iti. Ezi gumazamiziba uam adar itir puvati. ³ Judan kaba me arazir kurar aviribagh ami, ezi bizir kam na gamima ki men aningaghe. Me asebar ziaba fe, egha ofan migharir

mughuriar aghuim zuiba me ganidi. Me fomira aser kabagh fozir puvati. Ezi ia Judan kagh itiba, ko ian inazir afeziaba uaghan, ia bar moghira aser kabagh fozir puvati. Kamaghin amizi, ki Judan gumazamizibagh asighasiki. ⁴ Ki faragha dughiar aviribar uan ingangarir gumaziba amangi, me Godin akam inigha izir gumaziba, me Judaba ia bagha ize. Egha me kamaghin nan akam akura ia gakaghori, 'Ia arazir kurir ki aghuazir kabar amuan marki.' ⁵ Ezi Judan kaba kuariba arigha akar kam barazir puvati, egha an gin zuir puvati. Me uan arazir kuram ataghizir puvati, egha me asebar ofa gamir arazim ataghizir puvati. ⁶ Kamaghin amizi, ki bar men aningagheghe, Judan nguibaba ko Jerusalem tuaviba bar pazavira dagh amua dagh asighasiki. Ezi me ikuvigha kamaghira iti.

⁷ "Ki ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim, Israelin God, ki datirighin kamaghin migei: Ia manmaghsua uarira uari gasighasighasava ami? Ia arazir kam damuti, ian Judabar tongin itir gumaziba ko amiziba ko boriba, bar moghira ikuvigham. Egh ian ikiavira itir varazira ua ikian kogham. ⁸ Ia datirighin Isipin ikia, egha ia uan dafaribar asebar marvir guabar ingara, ofan migharir mughuriar aghuim zuiba, aser igharagha garibagh anidi. Ezi ian arazir kam na gamima, ki bar puviram aningaghe. Eghti kamaghin ia ikuvigham. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar ia dipova, akar asuir kurabar ia mikimam. Egh me uan apaniba akar kurabar me mikimsi, me kamaghin mikimam, 'Ia Judaba ikuvizi moghin ia ikuvigham.' ⁹ Ian inazir afeziaba ko atriviba, ko atrivibar amuiba, arazir kuram gami. Egha ia uaghan uan amuiba ko arazir kuram gami. Ia bar moghira arazir kam Judan nguibaba ko Jerusalem tuavibar arazir kam gami. Ia ti bizir kurar kaba ginamadagha gifa, a? ¹⁰ Fomira ikegheza datirighin, ia arazir kurar kabar aghumsizir puvati. Egha ia nan

atiatia nan apengan itir puvatigha, nan Araziba ko arazir ki ifongeziba, ki da isa ia ko ian ovavibagh aningi, ia dar gin zuir puvati.

¹¹ “Kamaghin ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki mikeme: Ia Judaba, ki ia gasighasighasa nighnigha gifa. Ezi ian tav ikian kogham. ¹² Ia Judan ikiavira itir varazira, ia izi Isipin ikiasa gavgafi. Iarara, ki bar ia gevegham. Egh ia Isipin ikiamin dughiamin, ia arighiram. Apaniba izi ian taraziv soghti ia arighiram, ian tarazi dagheba puvatighiva arighiram, gumazir aruaba ko gumazir kiniba sara. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bizir ki ia gamizir kaba baregh, me ati-ating, digavir bar kuram damigham. Egh me ia dipov, ia gasighasigh akar kurar asuibar ia mikimam. Egh me uari akar kurabar uan apanibav mikimsi, me kamaghin mikimam, ‘Ia Judaba ikuvizi moghin ia ikuvigham.’ ¹³ Ia Isipin itir darasi, ki Jerusalem amizir arazir kamra, ki ia damigham. Apaniba taraziv sueghti me arighiregham, eghti tarazi dagheba puvatigh arighiram, eghti tarazi arimariar kuram iniva arighiram. ¹⁴ Ia Judan datirighin Isipin ikiavira itir varazira, ia Judan nguazimin mangasa bar ifonge. Ezi ian tav asighasizir kam gitaghan kogham, egh uamategh uan nguazimin mangighan kogham. Ia bar moghira ikuvigham. Eghti gumazir bar vaghvazibara uamategh ari mangi uan nguazimin mangam.”

¹⁵ Dughiar kamin, Judan avirir ekiam iza uari akuvagha itima, Jeremaia akar kam akuri. Judan Isipin sautin amadaghan itiba, me uaghan iti. Gumaziba bar uari akuvagha ikia, kamaghin fo, men amuiba ofan mughuriar aghuim zuiba aseba bagha dagh ami. Egha gumazir kaba uan amuiba ko kamaghin Jeremaian akam ikaragha ghaze, ¹⁶ “Ni ikiavira Itir Godin ziamin akaba e mikiri. Ezi e akar kam bareghan kogham. Puvati. E aghua. ¹⁷ E bizir e

damuasa akam akiriziba, e dar amuam. E ofan mughuriar aghuim zuiba, aser amizir kam bagh dar amuam, me kamaghin a dibori Overiamin Kwin. Egh e wainin ofaba a gingam. Mati e fomira, en ovaviba ko atriviba, ko en gumazir dapaniba, e bar moghira Overiamin Kwin bagha ofan kabagh amizi moghin dagh ami. E ofan kaba Judan nguibaba ko Jerusalem tuavibar dagh ami. E dagh amir dughiabar, e dagher aviriba ikia deraghavira iti, ezi bizir kuratam e batozir puvati. ¹⁸ E fomira ikegha iza datirighin Overiamin Kwin baghava wainin ofaba ko, ofan igharazir avirir amir kaba ategha, e biziba bar puvati. Apaniba iza en marazi misoghezi me ariaghire, ezi marazi dagheba puvatigha ariaghire.” ¹⁹ Ezi amiziba ua kamaghin migei, “E guizbangira, Overiamin Kwin bagha ofan kabagh amua, bisketba tua dagh amima da an nedazim min otifi. Egha e wainin ofaba a ginge. Ezi ni ti ghaze, en paba ti arazir kamin aghua, a? Puvati, me arazir kaba bar dagh fogha, da bagha bar akonge.”

²⁰ Jeremaia akar kam baregha, egha gumaziba ko amiziba virara, kamaghin men akam ikaragha ghaze, ²¹ “Fomira ia ko, ian ovaviba, ko atriviba, ko gumazir dapaniba, ko gumazamizir igharaziba bar, ia Judan nguibaba ko Jerusalem tuavibar ikia, aseba bagha ofan migharir mughuriar aghuim zuibagh ami. Ezi ia ti ghaze, Ikiavira Itir God, ti ian arazir kabagh nighnizir puvati, a? Puvati. A deraghviram dagh fogha dagh nighnisi. ²² Ia arazir bar kuribagh ami, ezi gin Ikiavira Itir God ian arazir kurar kam bar a giporpore. Bizir kam bangin, a ian nguazim gamizi, a ikuvigha nguazir kinimin oto. Ezi gumazitam an itir puvatigha iza datirighin tu. Kamaghin amizi, Kantrin Igharazibar Gumazamiziba akar kurabar uan apanibav kimasa kamaghin migei, ‘Ia Juda ikuvizi

moghin, ia ikuvigham.’ ²³ Ia aseba bagha ofan migharir mughuriar aghuim zuibagh amua, egha arazir kuraba, Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. Egha ia an Araziba ko an arazir a ifongeziba batuegha, an akabar gin zuir puvati. Kamaghin amizi, dughiar kurar ia batozim ikiavira iti.”

²⁴ Egha Jeremaia uam akar maba bar Judabav keme. An akam amizibagh asa, kamaghin migei, “Ia bar Judan Isipin itiba, deragh kuaribar arigh, Ikiavira Itir Godin akam baragh. ²⁵ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, a ghaze: Ia uan amuiba ko, uan akar dikirizimin bizibar amuti da otivasa. Ia kamaghin akam akirigha mikeme, ‘E ofan migharir mughuriar aghuim zuim tuegh, Overiamin Kwin bagh wainin ofaba ingasa akam akiri. Ezi bar guizbangira, e akar dikirizir kam damuti an otivam.’ Aria, ia bizir ia damuasa akam akiriziba, ia mangi dar amuti da otiv.

²⁶ “Ia Judan Isipin iti darazi bar, ia deraghvira kuariba arigh Ikiavira Itir Godin akam baragh. Ikiavira Itir God kamaghin migei: Ki uan ziar ekiam bagha pin arigha guizbangira migei: Ia Judan tav Isipin kantrin ikivira ikiva, akar dikirizir tam uan ziamin a damighan kogham. Ia ua kamaghin mikemeghan kogham, ‘Bar guizbangira, Ikiavira Itir Godin pin ikiavira itimin ziam, e uan akam gavgavim a ganiga migei.’ Bar puvati. ²⁷ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Ki deraghvira ia damuan kogham. Puvati. Ki paza ia damuasa ian gari. Ia Judan Isipin iti darasi, ki apaniba amadaghti, me izi ian taraziv soghirarigham. Eghti tarazi dagheba puvatigh arimighiregham. Egh ia bar gevegham. ²⁸ Ian vaghvazibara midorozimin ikuvighan koghiva, Isip ategh ua Judan nguazimin mangam. Ia Judan ikiavira ikia iza Isipin ikezir varazira, ia dughiar kamin deraghvira fogham, tinan

akam bar gavgafi, nan akam, o ian akam?

²⁹ “Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei, Ki ian akakaghsi bizitam kamaghin a damigham. Ia kantrin kamin ikiamin dughiamin, ki ia gasighasigham. Ia bizir kamin ganigh, egh ia fogham, nan akam pura mangighan kogham. Puvati. ³⁰ Bizir ki ia damuamim a kamakin, Isipin Atrivim Hofra, ki a isi apanir a misueghti ana aremeghamimin dafarim darigham. Arazir kamra, ki faragha Judan Atrivim Sedekaia gami. Babilonin Atrivim Nebukatnesar Sedekaian apanim gami, egh a misueghti an aremeghasa, ki a isa Nebukatnesar ganingi.”*

45

Jeremaia Ikiavira Itir Godin akam isa Baruk ganidi

¹ Namba 4in azenimin, Josaian otarim Jehoiakim, Judan atrivimin itir dughiamin, Godin akam inigha izir gumazim Jeremaia akam isa Nerian otarim Baruk ganingi. Jeremaia Ikiavira Itir God a ganingizir akaba, bar adar gun mikeme. Ezi Baruk akinafarir mamın ada osiri. Egha aning ingangarir kam gamir dughiamin, Jeremaia kamaghin Baruk mikeme, ²⁻⁴ “Baruk, ni oragh. Ni kamaghin mikeme, ‘Aio! Ki osimtizir aviriba ko mizazir aviriba iti, ezi Ikiavira Itir God ua nan osimtizibagh isivagha ghu. Ki ikiavira ikia, ghua bar iporpore. Nan osimtiziba da gevir puvati. Da kamaghira itima, ki bar amiragha avughsaziba puvati.’ Ezi Baruk, ni oragh. Ikiavira Itir God, Israelian God, ni mikimasa kamaghin na mikeme, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei. Ki datirighin

44:30: 2 Atriviba 25:1-7 * **44:30:** Jeremaian eghaghanim, a sapta 44in gifa. Dughiar kamin, Jeremaia Isipin kantrin ikia egha ghurigha gifa. Ezi fofozir gumaziba ghaze Jeremaia Isipin kantrin ikia ghua areme. **45:1:** 2 Atriviba 24:1; 2 Eghaghaniba 36:5-7; Daniel 1:1-2 **45:2-4:** Jeremaia 1:10

bizir ki ingariziba abisi. Ezi ki oparizir biziba, ki da asiam. Bizir ki bighiva asiamin kaba, da bar nguazir kamin gumazamiziba bar me bativam. ⁵ Ezi manmaghin amizi, bizir aghuibara ni bativasa ni ifonge? Ni nighnizir kam atakigh. Guizbangira, ki Ikiavira Itir God, ki nguazir kamin gumazamiziba bar pazavira me damigham. Egh ki nin akuragham, eghti ni danganir manamin mangam, me ni misueghti ni aremeghan kogham.”

Ikiavira Itir God kantrin maba migirigiam dar iti*

46

(Sapta 46--51)

Isipia midorozimin ire

¹ Ikiavira Itir God, kantrin maba bagha akam ikia, egha akar kam isa Jeremaia ganingi.

² Akar mam, Isipia bagha ghu. Akar kam, a Isipin atrivim Nekon midorozir gumaziba bagha ghu. Midorozir gumazir kaba Yufretisin Fanemin boroghin, Karkemisin nguibamin otifi. Ezi namba 4in azenimin, Josaian otarim Jehoiakim, Judan atrivimin itima, Babilonin Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba ko, iza Isipia misogha me dikabira. Dughiar kamin, Ikiavira Itir God Babilonia ginighnigha akar kam isa Isipia ganiga ghaze:

³ “Ia Isipia, ia oraba inigh,
mangi misoghsi uari arigh gan iki.

⁴ Ia hoziabar kir.

* **46::** Jeremaia Jerusalem in Godin akam akuri dughiamin, God dughiar mabar kantrin igharazir tintinibar itiba bagha akaba isa a ganidi. Akar kaba me bar ada isafuragha Godin Akam Inigha Izir Gumazim Jeremaian Akinafarimin aven bar abuan ada ariki. **46:2:** Aisaia 19:1-25; Esekiel 29:1--32:32

Eghti ia midorozir gumazir hoziabagh apiaghira mi-
soziba,
ia uan hoziabar apiagh.

Ia uan midorozir dapanir asuabar aghuigh, tuivigh mi-
soghsî gan iki.

Ia uan afuziba akiriva, egh ia vaghvagh uan mi-
dorozir korotiabar aghuigh.

⁵ Ezi datirighin manmaghin ami?

Ki Ikiavira Itir God, ki Isipian garima,
me bar puviram atiatigha ara uamategha ize.

Apaniba men midorozir gumazir gavgaviba dikabira, ezi
Isipia midorozim ategha zuamira ua ize.

Me atiatir biziba da tintinibar iti.

Kamaghin me ua ikigha girakirangin garir pu-
vati.

⁶ Egha gumazir puv ivemariba ko misozir gumazir gavgav-
iba,
me apanibar ariv avegham. Puvati.

Me notin amadaghan ikia,
tintinibar onganigha Yufretisin Fanemin boroghira
ire.

⁷ “Ikizir manaba, Isipin kantrin itir Nailin Fanemin min
ekefe?

Me gavgavigha, mati faner ekiam aperiar gavgavim
an otogha zui.

⁸ Kar Isipin adarazira.

Me Nailin Fanemin min ekevegha otivigha, mati
faner ekiam aperiam an oto.

Isipin gumazamiziba kamaghin mikeme:

‘Ki bar ekevegh otogh nguazimin danganiba bar ada
avaragham.

Egh ki nguibabagh asighasighiva,
dar itir gumazamiziba saram asighasigham.

⁹ Ia nan hoziaba, ia ivemar mangi.

Ia nan karisba, ia bar puvira ivemar.

Ia nan midorozir gumazir gavgaviba, ia Itiopia ko Libian
kantrining, ia aningın midorozir gumaziba,
ia oraba suizir gumaziba, ia Lidian kantrin pibar asir
gumaziba,
ia bar moghira mangi misogh.'

¹⁰ "Isipia kamaghın mikemegha gifa.

Ezi midorozir kam, kar Godin Gavgaviba Bar Itimin
bizim.

A en Ekiam.

Egha dughiar kamin a uan apaniba ivezir kuram me
ikarvasi.

Midorozim bar gavgavizi, gumaziba pura tintinibar
ariaghiri.

Mati midorozir sabam mitiriam puv an azima,
a gumazibar mikarziba ko ghuziba apava, bar
izifa.

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, gumazamizir kabav
soghezi me ariaghire.

Egha mati, a uabi notin amadaghan,
Yufretisin Fanemin boroghın ofa gami."

¹¹ Ikiavira Itir God kamaghın miğei,

"Kantri Isip, ni mati guivir igiar mam duaba nin mikarz-
imin otifi.

Ni Gileatin mangigh danganir kamin marasinin
aghuiba buri.

Egh ni marasinin igharagha gariba bagh, bar puvira ingar
da inighan kogham.

Marasinin tam nin duabar amuti, da akumighan
kogham.

¹² Nin midorozir gumaziba tintinibar are,

egha me uarira uarigh ivezegha, uari inigha ire.
 Ni midorozimin irigha bar aghumsiki,
 ezi kantrin igharaziba nin aghumsizir akam baraki.
 Nin ararem bar nguazir kamin danganiba bar
 adagh izifa.”

Atrivim Nebukatnesar iza Isipia misosi

¹³ Babilonin Atrivim Nebukatnesar izi Isipin kantri ko misoghamin dughiamin, Ikiavira Itir God akar mam isa uan akam inigha izir gumazim Jeremaia ganingi. Akar kam kamakin:

¹⁴ “Ia Mikdol ko Memfis, ko Tapanes ko, Isipin itir nguibar maba sara akam akun.
 Egh kamaghin me mikim, ‘Apaniba otivigh puv ia misoghirarigh,
 egh ian kantrin aven bizir aviribagh asighasigham.

Kamaghin amizi, ia Isipia, uan midorozir biziba akirigh tuivigh misoghisi iki.

¹⁵ Manmaghsua Apis, an aser ia bulmakaun apurir ingarizim,
 an arav ghu, egha tugha gavgavizir puvati?

An mingarim kamakin,
 Ikiavira Itir God uabi anekunizi a iraghu.

¹⁶ Ezi Ikiavira Itir God, Isipian avirim gamizi, ia tintinibar ire.
 Ezi Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uariv gia ghaze:

Aria, e ti Isip ategh uamategh uan gumazamiziba bagh mangam.

Apaniba kantrin kam gasighasisi,

kamaghin amizi, e uamategh uan nguibamra mangam.'

¹⁷ Ia ziar igiam kamaghin Isipin atrivim daningigh,
Gumazim Puram Akam Arava Tintinibar Ifaghata
Uan Dughiamin Atam Ghuzi A Gifa.”

¹⁸ Ezi atrivimin ziar bar guizbangiram atrivimin itim, a
Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.

A kamaghin mikeme,

“Ki zurara angamira iti, ki guizbangira migei:
Gumazitam izam.

Eghti an gavgavim bar gumazir igharazibar gavgavim
gafiragham,

mati Taborin Mighsiam bar ruaragha, mighsiar
mabagh afira.

Egha mati Karmelin Mighsiam ongarir dadarimin
ikia,
bar pin mar iti.

¹⁹ Ia Isipia, ia mangi kantrin igharazibar kalabusin ikiam,
kamaghin amizi, ia uan bizibar kir.

Apaniba Memphis gasighasigham,

eghti nguibar kam pura ikiam, eghti gumazamiziba
ua an ikian kogham.”

²⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei,

“Isipin kantri, mati bulmakaun amebar igiar bar
dirim.

Ezi difuar bar kurar mam notin amadaghan
ikegha iza a givi.

²¹ Ezi igharaz darazir gumaziba, Isipia uan midorozir
gumazibar ikiasa

me giveise.

Egha Isipia bar deraghavira men gari, ezi me bar der-
aghavira iti,

mati bulmakaun mikarzim saram aghungiziba.
Egha apaniba otivizir dughiamin, gumazir kaba midorozim ategha are.

Ezi Isipin midorozir gumaziba uaghan kamaghin ami.

Ezi midorozimin aven, dughiar bar kuram me batozi, me bar ikufi.

Kamaghin amizi, me midorozim bagha tuivigha gavgavizir puvati.

Ezi dughiar kamin me arazir kurar me amiziba bagha ivezir kuram isi.

²² “Apaniba bizir ekiamin arua izima,
Isipia bar atiatigha nimira kuruzimin min uari amikirivegha are,

egha me niginir tam gamizir puvati.

Apaniba sobiabar me misoghasa izi,

mati gumazim sobiam suiragha temeba okasa izi.[†]

²³ Isipia me aviraseme, egha me bar gavgavigha,
mati ruarir ekiamin temeba bar uari anighafiri,
ezi gumaziba aven mangan asaghasaki.

Ezi apanibar midorozir gumazibar dibobonim bar ghuvanabo,

egha odezibar dibobonim gafira,

eghti gumazitam men dibobonim mengan iburagham.

Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir God, ki ghaze,

apaniba bar Isipia agivagham,

mati gumaziba ruarir ekiamin temeba bar ada oke.

²⁴ Ki Isipia isa notin amadaghan itir gumazibar dafarim gatizi,

[†] 46:22: Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

me bar aghumsiki.”

²⁵ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, kamaghin migei, “Ia oragh. Tebesin nguibamin asem Emon, ko Isipin atrivim ko, men aser igharaziba ko, Isipin kantrin aven itir biziba bar ko, an atrivim ko, gavmanin gumazir dapaniba ko, gumazamizir nighnzir gavgavim uan atrivimin itiba, me bar moghira, ki ivezir kuram isi me daningam. ²⁶ Atrivim Nebukatnesar uan gumazir dapaniba ko Isipia misueghti me arighireghasa. Ki Isipia isi Babilonian dafarim darigham. Eghti gin, gumazamiziba fomira Isipin apiagha ikezi moghin, gumazamiziba ua Isipin nguazimin ikiam. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God ua uan gumazamiziba iniam

²⁷ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Ia Israelia, ia Jekopin ovavir boriba, ia nan ingangarir gumazamiziba,

ia atiatingiva digavir kuram damuan marki.

Bar guizbangira, ia kantrin saghon itir kamin kalabusin iti.

Eghti ki ua ia inighti,

ia ua uan nguazimra izegh, deraghvira dapiagham.

Eghti tarazi ua ia damuti ia atiatingan kogham.

²⁸ Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei: Ki ia ko iki ian akurvagham.

Kamaghin amizi, ia Israelia, ia nan adarasi, ia nan ingangarir gumazamiziba, ia atiatingan marki.

Ki ia batoghezi, ia ghua kantrin igharazibar tongin iti.

Eghti ki kantrin kaba bar me agevegham.

Egh ki ia agivaghan kogham.
 Guizbangira, ki puv ia damigham,
 ki arazir voroghira itim ginighnigha ia akiri.”

47

Ikiavira Itir God akam Filistian adarazir iti
¹ Ikiavira Itir God akam Filistian kantrin adarazir iti.
 Dughiar kamın Isipian atrivim tighar Gasa misogham, kar
 Filistian nguibar ekier mam. Ezi God akam isa an akam
 inigha izir gumazim Jeremaia ganingi. ² Ikiavira Itir God
 kamaghin mikeme:

“Ia gan!
 Apaniba notin ikia uari akuvasava ami,
 mati notin amadaghan itir dipaba bar ekefe.
 Egha da bar puvira ivemara,
 dar aperiaba bar gavgafi.
 Apaniba nguazir kam avaragham,
 mati aperiam nguazim ko an itir biziba bar ada
 avegham.
 A nguibaba ko dar itir gumazamiziba saram
 avaragham.
 Kamaghin nguibar kabar gumazamiziba bar atiatingiva,
 pamtemin dimiva, bar puviram arangam.
³ Eghti hoziaba ivemar iziti,
 dar suer puziba puvira nguazim misogh tingaghiti,
 me da baragham.
 Eghti me karisbar niginim baraghti
 da puvira ivemarti, dar wilba pamtemin tingagham.
 Eghti gumazamiziba bar puviram atiatingiva, aregham.
 Eghti ameboghfeziaba onganigh

47:1: Aisaia 14:29-31; Esekiel 25:15-17; Joel 3:4-8; Amos 1:6-8; Sefanaia 2:4-7;
 Sekaraia 9:5-7

uan boribagh nighnighan koghiva, me
mizumighan kogham.

⁴“Filistiaba gasighasighamin dughiam a izegha gifa.

Ki men tuavim apirigham, eghti me ua Tair ko
Saidonin akuraghan kogham.

Fomira Filistian ovaviba Kritin Arighatizim ategha iza
Filistian nguibar ekiabar iti.

Ezi datirighin, ki Ikiavira Itir God,

ki nguibar ekiamin itir Filistian varazira
gasighasighasava ami.

⁵ Gasaba, men naviba bar oseme, ezi me uan dapanir
ariziba apiri.

Ezi Askelonin nguibam bar ikufi.

Ia danganir zarir kamın ikiavira itir varazira, ian apangu-
vim manadizoghin givaghti,

ia tintinibar uan inivafiziba aghorir arazim
ategham?

⁶ Ia kamaghin dia ghaze,

‘O Ikiavira Itir Godin midorozir sabam, ni manadi-
zoghin e gasighasizir ingangarir kam ategham?’

O midorozir sabam, ni uamategh uan asuamin aven
magiri.

Ni ingangarir kam ategh avughsi.’

⁷ Ezi ki Ikiavira Itir God, ki ingangarir kam isa uan mi-
dorozir sabam ganingi.

Ki Askelonia ko ongarir dadarimin itir gumazamizir
igharaziba sara misoghasa midorozir sabar kam
amada.

Kamaghin, a nimira iki avughsan kogham.”

48

Moapin kantri ikuvigham

¹Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, a Moapin kantri ginighnigha kamaghin mikeme:

“Iavzika, Nguibar ekiam Nebon gumazamiziba.

Apaniba Nebo bar a gasighasigham.

Me Kiriataim dikabiragham, a nguibar divazir gavgavim itim.

Me a gasighasigham.

Eghti nguibar kamin gumazamiziba bar aghum-sigham.

²Moapin ziar ekiam a iraghugha gifa.

Apaniba Hesbonin nguibamin otifi,

egha me Moapia gasighasighamin arazimin akam misosi.

Me kamaghin migei,

‘Aria, e mangi gumazamizir kaba bar me agivaka,

eghti Moapin kantri ua ikian kogham.’

Ia Matmenia, apaniba bar ia gasighasighti,
ia matmatin mangam.

³“Ia dimdiar ararer ekiam Horonaimin nguibamin otozim baragh.

Me kamaghin dei:

Biziba bar ikufi.

⁴Moap ikuvigham,

eghti men boribar ararem bar ekevegham.

⁵Moapia, me aregham.

Me bar puv arava, Luhitin tuavimin ghuavanaga,

Horonaimin nguibamin ghuaghiri.

Ezi men ararem ghuavira ikiava bar ekefe.

⁶Me kamaghin migei: Ia zuamiram aregh.

Puvatighti ia ikuvigham.

48:1: Aisaia 15:1--16:14; Aisaia 25:10-12; Esekiel 25:8-11; Amos 2:1-3; Sefanaia 2:8-11

Ia asizir atiabar min mangi gumazamiziba puvatizir danganimin mongegh.*

⁷ “Moap, ni ingarizir biziba ko, dagiaba bagha pamtemin nighnigha ghaze:

Bizir kaba nin akuraghti ni deraghvira ikiam.

Ezi nin nighnizir kam derazir puvati.

Kamaghin amizi, nin apaniba midorozimin ni dik-abiragham.

Egh me nin aser kam Kemos inigh mangi kantrin igharazimin kalabus datigham.

Egh me uaghan Kemosin ofa gamir gumaziba ko, an ingangarir gumazibar dapaniba sara iniam.

⁸ Apaniba izi nguibaba bar dagh asighasigham, eghti nguibatam deragh ikian kogham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemezi moghin, me danganir zariba ko, danganir mighsiabar itibagh asighasigham.

⁹ “Moap, ki amangsizim nin nguazim datigham.

Eghti nin nguibaba bar ikuvigh pura ikiam.

Eghti gumazitaba dar ikeghan kogham.”†

¹⁰ Gumazamiziba Ikiavira Itir God me ganingizir ingangarim damuan aghuaghti, a me gasighasigham. Egh a gumazir igharaziba midorozir sabamin me misueghti me arimighirisi gumazitam mikemeghti, gumazim a damighan koghti, Ikiavira Itir God a gasighasigham.

* **48:6:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati. **48:7:** Diboboniba 21:29; Aisaia 46:1-2; Jeremaia 43:12; 49:3 † **48:9:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

Moapin nguibaba bar ikuvigham

¹¹ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Moapin kantri fomira igiamra ikegha iza datirighin
dughiar kamin tu,

apanitam iza a gasighasighizir puvati,

egha gumazamiziba inigha ghua kantrin
igharazimin me isa kalabus gatizir puvati.

Moap mati wainin aghuim, gumaziba an ingarigha, ane-
taghizi a iti.

Me dipar misevir tabar a ruizir puvati.

Ezi an isingtizim kamaghira ikia, egha an
mughuriam dera.

¹² Ezi ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei:

Ki dughiar mam amisefe, ezi dughiar kamin ki gu-
mazitaba amadaghti

me izi Moapia gasighasigham,

mati gumaziba iza wainin kam nguazir kamin a ingegha,
wain ruir mineba abiaghariki.

¹³ Eghti dughiar kamin Israelia asem Betel bangin aghum-
sighizi moghin,

Moapia asem Kemos bangin bar aghumsigham.

Me ghaze, aser kam, a men akuragham.

¹⁴ Ia Moapia, manmaghsua ghaze,

ia midorozir gumazir gavgaviba,

egha ia bar midorozibar misogha fo?

¹⁵ “Atrivir kam, an ziam, ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar
itim, a kamaghin migei:

Apaniba izi Moap gasighasigh, an nguibaba iniam.

Me Moapian gumazir igiar diribav
soghirarigham.

¹⁶ Moap ikuvighamin dughiam a roghira izegha gifa.

Asighasizir kam a bar zuamiram otogham.

¹⁷ Ia Moapian boroghira itir darazi ko, gumazir an ziar ekiam gifoziba,
ia an apangkuvigh kamaghin azi mikim,
‘Iavzika, ian nguibar kamin ziar ekiam ko gav-
gavim a irigha gifa.’

¹⁸ “Gumazir Moap gasighasighamin ingangarim itim,
a ia batogh ian divazir gavgavibagh asighasigham.
Kamaghin amizi, ia Dibonin nguibar ekiamin gumazamiz-
iba,
ia mati atrivimin guivir dirim uan ziam fe,
egh ia uan ziar ekiaba gin amadagh,
gumazir kinibar min nguazir midiarim dapiagh.

¹⁹ Ia Aroerin nguibar ekiamin gumazamiziba,
ia mangi tuavir miriamin tuivigh ganti, gumazamiz-
iba me ari izam.

Eghti ia men azaragh,
‘Bizir tizim otozi ia ari?’

²⁰ Eghti me kamaghin akam ikaragham,
‘Moapin kantri a ikuvigha gifa,
egha datirighin a bar aghumsiki.

Kamaghin amizi, ia apangkuv, bar pamtemin azi.

Ia Arnonin Fanemin mangiva, kamaghin gumaza-
mizibav kemegh,
Moap ikuvigha gifa.’

²¹ “Mighsiabar pin danganir voroghira itibar nguibar ekiaba, me uan ivezir kuram isi. Nguibar ekia kaba kara: Holon, Jasa, Mefat, ²² ko Dibon, Nebo, ko Bet Diplataim, ²³ ko Kiriataim, ko Betgamul, ko Betmeon, ²⁴ Keriot ko Bosra. Moapin nguibar ekia roghira itiba ko, saghon itiba, me bar moghira ivezir kuram ini. ²⁵ Apaniba Moapin

gavgavim dikabira. Ezi Moap uabin akuraghasa bizitam gamizir puvati. Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God Moap dikabiragham

²⁶ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Moap na batoke, kamaghin amizi, apaniba a dikabinasa ki ifonge.

Egh a damighti a mati gumazim dipar onganim amezi moghin otogham.

A uan mimizibagh isin daku, egh tintinibar poghpogham, eghti gumazamiziba an ingariva akam.

²⁷ Moap, ni fomira akar asuibar Israelia migia, men ingarav ake. Manmaghin ami?

Ni ti ghaze, Israelia okimakiar gumazimin min iti, ezi ni men ziam dikabira, egha zurara me geghara dapaniba roi, a?

²⁸ “Ia Moapia, ia uan nguibaba ategh mangi dagiabar tongin mongegh.

Ia kuaraziba danganir kurabagh isin mikonibar ingari moghin damu.

²⁹ “E bar Moapian akaba batozir arazim gifo.

A uabi uan ziam fe, egha puv ifaghata, egha ghaze, a bar dera.

³⁰ Ki Ikiavira Itir God, ki an akaba batozir arazim gifo.

A ifaghata puram akam arai, ezi an amir biziba, tam otivir puvati.

³¹ Kamaghin amizi, ki Moapia bar moghira me bagh azir akabar amuam.

Ki Kirheresin gumazamizibar apangkuvam.

³² Jaserin nguibam ikuvizir dughiamin, ki azi.

Eghti Sipman nguibam, ni ikuvighti, ki ni bagh azivira ikiam.

Sipma, nin wainin azeniba, da bar avirasemegha ghua, Amangsizim Itir Dipar Akaremin miriamin tugha ghua, Jaserin dipar akaremin tu.

Apaniba izi wainin ikarizir ovizir aghuiba, ko nin temer taba saram asighasigham.

³³ Moapian nguazim dagher aviribagh amima da otifi, ezi gumazamiziba da isa bar akonge.

Eghti, agoroger arazir kam ko akazim, da bar givagham.

Ki a me damighti, me ua wainin oviziba dika da mir-mirir miner ekiabar aven, wain damuan kogham.

Egh me bar akongiva dimiva arang wainin oviziba dikabinnan kogham.

Guizbangira, me dimiva araghasi, egh me agoroger araghasizibar amuan kogham.

³⁴ “Moapia bar puviram arangiva,

Hesbonin nguibamin ikegh mangi, Elealen nguibar ekiam ko notin amadaghan, Jahasin nguibamin tugham.

Egh Soarin nguibamin ikegh mangi Horonaimin nguibam ko sautin amadaghan Eklat Selisian nguibamin tugham.

Guizbangira, men kantrin nguibaba bar ikuvigham.

Eghti Nimrimin Fanem uaghan bar dakegham.

³⁵ Ki ikiavira Itir God, ki guizbangira migei,

Moapian adarazir ghua mighsiabar pin itir danganibar ghua, ofan mughuriar aghuim zuiba ko ofan igharazir maba sara uan aseba bagha dagh amiba, ki bar me agivagham.

³⁶ Guizbangira, Moapia inizir bizir aghuiba, da bar ovegham.

Kamaghin amizi, Kirheresin nguibamin gumazamiz-
iba ko Moapia bar moghira,
ki uan navimin aven bar men apangkufi.

Ki mati gumazim apangkuvir ekiam ikia,
egha marvim givia azirakar onger akabagh amua iti.

³⁷ “Moapia bar uan dapanir ariziba ko ghuamasiziba apir
bar adar apangkuvigham.

Egh me tintinibar uan dafaribar ghoriva, apangkuvir
korotiabar aghuigham.

³⁸ Ki ikiavira Itir God, ki Moapin kantri gasighasigham,
mati nguazir miner ingangariba puvatiziba, gu-
mazim ada abiaghariki.

Kamaghin amizi, Moapin kantri ararer bar ekiam
otogham.

Eghti me pin dipenibar azuaribar ikiam, o danganir
me iviriabagh amua uari akuva itibar ikiva,
bar puviram aziam.

³⁹ Bar guizbangira, Moap bar bighiregham,
eghti gumazamiziba bar puv arangam.

Moap, a aghumsizir gumazimin min otoghiva,
uan guam modogham.

Moapin boroghira itir kantribar gumazamiziba bizir
kamin ganti, a Moapin otivti,
me bar atiatigh dibovir akar Moapin mikimam.”

Moap asighasizir kam gitaghan kogham

⁴⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Ia gan. Apaniba Moap gasighasighasa bar puvira izi,
mati kuarazir isam asizim iniasa,
uan avizimning onegha tuigha iraghu.

⁴¹ Apaniba nguibaba iniva, egh danganir misozir gavgav-
iba sara iniam.

Eghti dughiar kamin, Moapian midorozir gumaziba
 atiatigh, okam nighnigham,

mati amiziba boriba batasa mizazim isi.

⁴² Ki Ikiavira Itir God, Moapia uari fa na batoke.

Kamaghin amizi, Moap bar ikuvigham.

Gin kantri Moap ua ikian kogham.

⁴³ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei,

atiatim gumazamizibagh anidir biziba ko, mozir eki-
 aba ko azuaziba,

da Moapian gumazamizibagh asighasighasa me
 mizua iti.

⁴⁴ Eghti gumazitam atiatim gumazamizibagh anidir biz-

ibar, ari mangam,

a mozir ekiamin magiram.

Egh a mozim ategh anangiva otoghti,

ivem an suiragham.

Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei:

Ki Moapia gasighasighasa dughiar kam amisefe,

ezi ki me gasighasighasava ami.

⁴⁵ “Moapian gumazamiziba apanibar atiatigha,

ari mangi Hesbonin nguibamin mongasa.

Ezi Puvati.

Mati Hesbonin nguibam fomira Atrivim Sihonin dughi-

amin isizi moghin,

me an garima a ua isia iti.

Kamaghin amizi, me nguibamin aven mangeghan

kogham.

Me bizitam damuamin gavgaviba puvati.

Avir kam kantrin kamin biziba bar adagh apongezi da isi.

Kantrin kamin mitaghniamin boroghin iti darasi, ko

kantri kamin aven itir mighsiabar pin iti darasi,

midorozim bagha bar ikuvigha puv misozir gumazir kaba, me bar moghira isigham.

⁴⁶ “Ia Moapia, iavzika.

Ia asem Kemosin gumazamiziba, ia ovegha gifa.
Apaniba ian otariba ko guivibar suigh, me inigh mangi,
kantrin igharazimin me isi kalabus darigham.

⁴⁷ “Eghti dughiar abuananamin,
ki Moopian dabirabim damighti a ua deragham.
Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God, Moapia kot darighasa mikemezir akar
kaba,
da datirighin gifa.

49

Ikiavira Itir God
Amonia gasighasigham

¹ Ikiavira Itir God, akam Amonian gumazamizibar iti. A kamaghin mikeme:

“Manmaghin ami?
Israelia ti otariba puvati, me uan afeziabar nguaziba iniam, a?

Ezi men tarazi ti uan nguazir kabar iti, o?

Manmaghsua aser Milkomin ziam fer adarasi,
Gatin anabamin adarazir nguazim ini?

Manmaghsua Amonia ghua
Israelian nguibabar iti?

² Ki Ikiavira Itir God, ki mikeme:
Bar guizbangira ki dughiar mam amisefe,

egh dughiar kamin ki apaniba ameghti me izi,
 Raban nguibam misogham, kar Amonin kantrin
 nguibar ekiam.

Me nguibar kam gasighasigham, eghti a pura minezir
 akuvazibar min ikiam.

Eghti apaniba nguibar ekiamin boroghira itir
 nguibabar apongam.

Eghti, Israelia gin ua Amonia inizir nguazir kam iniam.
 Ki Ikiavira Itir God, kar nan akam.

³“Ain nguibar ekiam ikuvigha gifa,
 kamagh amizi, Hesbonin nguibar ekiamin gumaza-
 miziba, ia pamtemin azi.

Ia Raban gumazamiziba, ia uaghan azi.

Apaniba izi asem Milkom a inigh, mangi kantrin igharaz-
 imin kalabus datigham,

egh an ofa gamir gumaziba ko Amonian gumazir
 dapaniba sara iniam.

Kamaghin amizi, ia azirakar korotiar pizibar aghuigh,
 apangkuvir onger akaba bangi.

Egh ari mangi uan dagher azenibar mongegh.

⁴“O Amon, ni fo, nin danganir zariba bar dera,
 ezi ni zurara uabi fa, dagher danganir kamin otiviba
 bagha migia, egha bar akonge.

Ni akaba batozir guivimin min iti, ni manmaghsua akar
 kabav gei?

Ni uan dagiaba ko bizibagh nighnigha, ghaze,
 ‘Tina izi na misogham?’

⁵Ia oragh. Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim, ki ian
 Ekiam,

ki guizbangira migei, ki nin boroghin itir darazi bar
 me feghti,

me izi ni damuti, ni bar atiatigham.

Eghti me ia batueghti,
 ia ari tintinibar danganibar mangegham.
 Eghti ua ia geghuv ia akuvamin gumaziba pu-
 vatigham.

⁶ “Eghti gin izamin dughiam,
 ki ua ian dabirabim damuti, a ua deragham.
 Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Ikiavira Itir God Idomia gasighasigham

⁷ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Idomian gumaza-
 miziba akam men iti.

A kamaghin migei:

“Manmaghin ami?

Temanin Distrighin gumazamiziba ti nighnizir
 aghuiba ko fofoziba puvati, a?

Ezi fofozir gumaziba ti akar aghuibav geir arazim ataki, a?

Men nighnizir aghuim ko fofozim ovegha gifa, a?

⁸ Dughiar ki arazir kurar ia amiziba bagh ivezir kuramin ia
 ikarvaghaimim, ki anemisevegha gifa.

Egh ki dughiar bar kuram damighti, a Idomia bati-
 vam.

Ia Ison ovavir boriba, ia bar ikuvigham.

Kamaghin, ia Dedanin gumazamiziba, ia nguibam
 ategh ari mangi deraghvira mongegh.

⁹ “Gumaziba iza wainin ikarizir ovizir andiziba isir dugh-
 amin,

me ti bar ada isir puvati.

Me maba ataghirasi.

Okimakiar gumaziba dimagaribar izir dughiamin,

me ti bizir me ifongezibara isi.

49:7: Aisaia 34:5-17; 63:1-6; Esekiel 25:12-14; 35:1-15; Amos 1:11-12; Obadia 1:1-14; Malakai 1:2-5

- ¹⁰ Eghti ki ua Ison ovavir boribagh asighasighamin dughiamin,
 ki ian biziba bar adagh asighasigham.
 Ki ian mogomer danganiba bar adagh asighasighi,
 ia ua mongan kogham.
 Ian boriba ko, ian namakaba ko, ian boroghira itir darasi,
 ia bar moghira ikuvigham.
 Egh Idomian adarazi bar gevegham.
- ¹¹ Ia Idomia, ia uan boriba bagh nighnighan marki.
 Ian afeziaba arighireghti, ki uabi ian boribar ganam.
 Eghti ian amuiba uari, uari isi nan dafarim
 darigham.”

¹² Ikiavira Itir God kamaghin migei, “Ki gumazamizir avirim ivezir kuram me daningam. Osimtizir ekiaba puvatizir darasi, ki uaghan me gasighasigham. Ezi Idom, ni ghaze ki ni gitagham, a? Bar puvati. Ki ni gitaghan kogham. Ki uaghan ni gasighasigham. ¹³ Ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira uabi uan ziamin pin arigha, kamaghin migia ghaze, ki Bosran nguibam bar pazaviram a gasighasigham, eghti a danganir kinimin otogham. Eghti igharaz darazir gumazamiziba bizir ki Bosran amizir kaba baregh, me atiatingiva, digavir kuram damigham. Egh me dipov akar asuibar Bosran mikimam. Ezi gumazamizir kaba uari akar kurabar uan apanibav kimamin dughiamin, me kamaghin mikimam, ‘Ia Bosra ikuvizi moghin ia ikuvigham.’ Ki Idomian nguibabara bar dagh asighasigham, eghti da ikuvigh mamaghira ikiam.”

¹⁴ Ki Jeremaia, Ikiavira Itir God kamaghin na migei:
 “Ki gumazir mam amadazi

a ghua akam kantriba bar dar gumazamizibav
kinigha ghaze:
Ia bar uari akuvagh dikavigh mangi Idomia misogh.
Ia me misoghsi uari akirighasi iki.”

¹⁵ Ikiavira Itir God kamaghin Idomin kantri migei:
“Idom, ni oragh.

Ki ian gavgaviba abighti, kantrin igharazibar gavgaviba
ian gavgavibagh afiragham.
Eghti gumazamiziba bar ian aghuagh
dibovir akabar ia mikim egh akirim ragh ia
gasaragham.

¹⁶ Ni ifaghata ghaze, ni kantrin igharazibagh amima me
puviram atiati.

Egha ni ti ghaze, ni bar dera.
Puvati, ni uabi fer nighnizimra ni gifari.
Dagiar gavgavir ekiaba ian nguibar ekiam, divazimin min
avinizima,
ia mighsiamin bar pin mar iti.
Ni uan nguibam kuarazir isaba uan mikonibar ingarir
danganibar an ingari.
Eghti ki ni gekuighti ni izighiram.
Ki Ikiavira Itir God, kar nan akam.”

¹⁷ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Idomia ikuvigham,
eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Idomin
nguazimin izi,
bizir kurabar ganti, da an ikiam.
Eghti me, me dipov aki misoribar aning,
digavir kuram damigh atiatingam.

¹⁸ Ki fomira Sodomn nguibam ko Gomoran nguibam ko,
nguibar aningin boroghira itiba saram asighasiki.

Ezi da nguibar kinibar otifi.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikeme:

Bizir kamra Idomin otogham,

eghti gumazitam an ikeghan kogham.

¹⁹ Ki zuamira Idomian nguazimin me batuegham,

mati laionba sipsipbagh ami mokin.

Laion Jordanin Fanemin boroghin itir ruarir pizimin

ikegha otogha ghua,

sipsipba graziba apa itir danganir aghuimin men
gintiki.

Ezi ki gumazitam amiseveghti,

a nguazir kam gativagh an ganam.

Ki kamaghin damuamin dughiamin,

gumazir manam na ko ga akamin uaning misogham?

Ezi tina nan min gavgavir kam iti?

Eghti gumazir sipsipbar garir manam na ko apanim
damuam?

Bar puvatigham.

²⁰ “Ki gumazamiziba ko boriba uaghan bar me batuegham,

mati laion sipsipba bar me misuegha,

egha men kuaba amikirvagha zui.

Eghti Idomin kantri uabi,

ki damuamin bizim bagh digavir kuram damigham.

Kamaghin amizi, ia deraghvira kuaribar arigh oragh,

egh bizir Ikiavira Itir God Temanin nguibar ekiam ko

Idomin kantri sara damuasa nighniziba baragh.

²¹ Idomin kantri irighamin dughiamin,

mikimkizim nguazimin otoghti niginir ekiam
otogham.

Eghti Idomian ararem otogh ekevegh mangi,

Ongarir Aghevimin tugham.

²² Ia gan! Apaniba Bosran nguibam gasighasighasa puvira izi,
 mati isam mighegha pin ghuavanabogha,
 tuigha izaghira asizim iniasa aviziba one.
 Eghti dughiar kamin, Idomin midorozir gumaziba atiatigh
 okam nighnigham,
 mati amiziba boriba batasa mizaziba barasi.”

Ikiavira Itir God, Damaskus ivezir kuram a daningam

²³ Ikiavira Itir God akam Damaskusin nguibar ekiamin gumazamizibar iti. A kamaghin migei:

“Hamat ko Arpatin nguibar ekiamningin gumazamiziba,
 me bativamin bizir kuraba me da baregha, digavir
 kuram gami.

Me atiatia, nirizir agorogem sara ikia deragha apiazir puvati.

Me mati ongarir ekiam dipiraghira puv ingara amiraghirigha itir puvati.*

²⁴ Damaskusin gumazamiziba ua gavgaviba puvati.

Me mati amizir mam arasa atiatim a gamima an aran ibura.

Me mizazir ekiam ko osimtizim iti,
 mati amizim borim batasa mizazim isi.

²⁵ “Nguibar ekiar kam ziar ekiam itima, ki bar a gifonge.

Ezi ki datirighin ikiangsizim ia ganidi:

Ia nguibar kamin itir gumazamiziba ari mangi.

Apaniba otivigha izi.

Ia ikian marki!

²⁶ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki guizbangira migei:

49:23: Aisaia 17:1-3; Amos 1:3-5; Sekaraia 9:1 * **49:23:** Hibrun akam deragha migirigiar kamin mingarim abighizir puvati.

Dughiar kamin apaniba Damaskusin gumazir igiabav
 sueghti,
 me arighiriva, tintinibar uari akuvir danganibar
 iriv ikiam.
 Eghti apaniba bar moghira Damaskusin midorozir gumaz-
 ibav sueghti,
 me arighiregham.

²⁷ Ki Damaskusin nguibam avinizir divazim avim a
 datighti,
 avir kam uaghan Atrivim Benhadatin dipenir gav-
 gavim uaghan an isigham.”

Ikiavira Itir God Kedar ko Hasor, ivezir kuram aning
 daningam

²⁸ Ikiavira Itir God, Kedarin ikizim ko Hasorin nguaz-
 imin aven itir distrighbar adarazi akam men iti. Babilonin
 Atrivim Nebukatnesar me misogha me dikabiragha gifa.
 God datirighin kamaghin Kedarian apanibav gei:

“Ia dikavigh mangi Kedarian misogh.
 Ia aruem anadi naghin itir gumazamizir kaba bar me
 agifagh.

²⁹ Egh men purirpeniba ko sipsipba ko,
 purirpenibar iniba ko, men bizir maba saram ater
 mangi.
 Egh uaghan men kamelba inigh mangi.

Egh kamaghin men dim:
 Bizir ia damuti ia atiatingamim, a bar danganibar iti.”

³⁰ Ikiavira Itir God, kamaghin Hasorin gumazamizibav
 migei,
 “Babilonin Atrivim Nebukatnesar, a ia gasighasighasa
 nighnigha gifa.

Kamaghin amizi, ia ivemar saghon mangegh, deraghvira mongeigh.”

³¹ Ikiavira Itir God kamaghin Babilonia migei:

“Ia dikavigh mangi,
gumazamizir deraghvira ikia bizitam bagha
nighnizir puvatizibav sogh.

Men nguibam divaziba puvati.

Kantrin gavgavir tam men boroghin itir puvati.
Me uarira iti.

³² Ia men kamelba ko men bulmakauba ko sipsipba inigh.
Gumazir pura gumazamiziba puvatizir danganimin
ikia, egha uan dapanir dakurir arizibagh isiba,
ki me batueghti me tintinibar mangegham.

Ki Ikiavira Itir God, ki apaniba ia damighti,
ia tintinibar danganiba bar dar otivighti,
Hasor bar dughiar kuram batogham.

³³ Eghti Hasor afiar atiabar danganimin min otogham,
egh a ikuvigh mamaghira ikiam.

Eghti nguibar kam pura ikiam.
Gumazamiziba ua an puvatigham.”

Ikiavira Itir God, Elamin kantri gasighasigham

³⁴ Ikiavira Itir God, akam Elamin kantrin gumazamiz-
ibar iti. Ezi Sedekaia Judan atrivimin otozir dughiamra,
God akar kam maghira a isa uan akam inigha izir gumazim
Jeremaia ganingi:

³⁵ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar itim,
a kamaghin migei:

“Barir pim, a mati Elamin kantrin agharim,
ezi me apaniba dikabinasa bar gavgafi.

Eghti ki men barir piba apirarigham.

³⁶ Ki nguazir kamin danganiba bar apanibar afeghti,

- me tintinibar izi Elamia misogham,
 mati aminir gavgaviba iza me gasighasiki.
 Ezi ki me batueghti,
 me tintinibar danganiba bar dar mangi,
 eghti Elamin gumazamiziba tintinibar kantriba
 vaghvagh dar ikiam.
- ³⁷ Apaniba izi Elamia misoghti me arighiramin dughiam,
 ki me damighti me foghiva, bar puviram atiatigham.
 Ki Ikiavira Itir God, ki uan aningagharim akakaghshi,
 bizir bar kuram damighti, an Elam batogham.
 Egh ki midorozir gumazibar amighti,
 me, me misogh men agintigh mangiti,
 me bar arighireghamin dughiamin tugham.
- ³⁸ Ki Ikiavira Itir God, ki uan atrivir dabirabim Elam
 datigh, me gativagham.
 Egh ki men atrivim ko an gumazir dapaniba sara
 misoghirarigham.
- ³⁹ “Egh dughiar abuananamin, ki Elamian dabirabim
 akirighti,
 a ua deragh otogham.
 Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

50

Ikiavira Itir God akam kantri Babilonin iti
¹ Babilonin nguibar ekiar Kaldian nguazim itim, Iki-
 avira Itir God akam an gumazamizibar iti. An akar kam
 isa uan akam inigha izir gumazim Jeremaia ganingi. Ezi
 Jeremaia kamaghin akar kam akuri:

- ² “Ni Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bagh mangi,
 akam me mikin.

Ni nir avizim fegh ghuanang,
eghti gumazamiziba an ganigh, izi akam baragh.
Egh akam mongan marki.

Ni mangi kamaghin me mikemegh,
'Apaniba Babilonin nguibam inigha gifa.
Babilonin aser kam, Bel, a bar aghumsiki.
Ezi asem Marduk digavir kuram gami.
Ezi Babilonin asebar marvir guaba bar aghumsiki,
ezi dar nedazir kuriba digavir kuram gami.'**

³ Gumazamiziba not ategh izi Babilonia misogham.
Egh apanir kaba bar Babilonin nguibam
gasighasigham,
eghti a pura danganir kinimin otogham,
eghti gumazamiziba an ikian kogham.
Gumazamiziba ko asiziba bar anetegh aregham.

Israelia uamategh uan nguazimin mangam

⁴ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:
"Bizir kaba otivamin dughiamin,
Israelian gumazamiziba ko Judaba uari akuvagh ua uan
nguazimin izam.
Me iziva navibagh iragh aziva, uamategh na baghvira
izam.

Ki Ikiavira Itir God, men God.

⁵ Me Saionin Mighsiamin mangisi,
tuavir an mangamim bagha azangsisi.
Me kamaghin mikim suam,
'Aria, e mangi Ikiavira Itir God ko Akar Dikirizir
Gavgavim damika,
egh an gumazamizibar ikiam.'

* **50:2:** Aser kaba angamira itir ikirimirim puvati, ezi gumazir kaba akar isin zuimin migia ghaze, da aghumsigha digavir kuram gami.

Eghti Akar Dikirizir Gavgavir kam iki mamaghira ikiam.
Eghti gumazitam a ginamadaghan kogham.

⁶ “Nan gumazamiziba sipsipbar min ovegha iti.
Me geghuvir gumaziba me gamima me tuavir
aghuim ataki,
egha tintinibar mighsiamin arui.

Me tintinibar mighsiamin arua,
egha uan avughsir danganir divazim itim gin amada.

⁷ Ezi gumazir maba men gara me misosi.

Ezi men apanir kaba kamaghin migei:

‘Gumazamizir kaba, uari arazir kuramin Ikiavira Itir God
gami.

Ikiavira Itir God, danganir aghuimin min iti, me an
mangi deraghvira ikiam.

Men ovaviba nighnizir gavgavim an ikia,
a men akuraghasa me a mizua iti.

Ezi Ikiavira Itir Godin kam, me anetegha arazir
kuram gami.

Kamaghin ami, e me gasighasigh egh, osimtiziba
puvatigham.’”

⁸ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Ia Israelia ko Judaba, ia Babilon ategh ari mangi.

Mati memen apurim memen mabar faragha zui
moghin,

ia kalabuziar gumazamizibar faragh mangi.

⁹ Ki notin gumazamizir gavgavizir aviriba feghiva, Ba-
bilonin misoghsi men aku izam.

Me tuivigh uarir akuigh, egh Babilonia ko misogh me
dikabiragham.

Apanir kaba barir pibar asa bar fo, egha me asavamadir
dughiamin,
me ni gitaghan kogham.

Kamaghin, ia Babilon atakigh.

¹⁰ Eghti me Babilonin bizir aghuiba iniam.

Gumazir vaghvaziba bizir aviriba iniva, egh uan ifon-
giaba agivagham.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Babilon bar moghira ikuvigham

¹¹ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Ia Babilonia, ia nan kantri gasighasiki,
egha nan gumazamizibar biziba ini.

Mati bulmakaun nguzim raizin miseviba dikabira uabi fa
uabi ekura, egha bar akongezi moghin,
ia bar akongegh.

Egha ia hoziar apuribar min tiariba akara bar
akonge.

¹² Ezi ian kantri Babilon bar aghumsigham,

eghti an ziar ekiam bar moghira irigham.

Eghti a bar kantrin kuramin min ikiva,

kantrin igharazibar tongin ziaba puvatigham.

Egh a danganir misingizim ko danganir kinimin
min ikiam.

¹³ Ki Ikiavira Itir God, ki puvira ian aningazi,

ki ia damuti ian kantri bar moghira ikuvigham,

eghti gumazamiziba an ikian kogham.

Ezi gumazir igharaziba danganir kamin mangamin dughia-
amin,

me Babilonia ia bativizir bizir kurabar ganiva,

dibovir akabar ia damuva misoribar aningiva,

digavir kuram damigh bar atiatigham.”

¹⁴ Ikiavira Itir God kamaghin Babilonin apanibav keme:
 “Ia barir pibar asavamadir darasi, ia Babilonin nguibam
 ekiarugh, egh tuivigh misogh.

Ia uan barir afuzibar bar a gasegh!

Ia tam ataghiraghan marki.

Babilonia me arazir kuramin Ikiavira Itir God gami,
 kamaghin amizi, ia nguibar kam bar a gasighasikigh.

¹⁵ Ia an divazir gavgaviba ko an tauaba apirarighti da
 daighireghti,

a ua misoghan iburagh, ia teghti ia a inigh,

dughiar kamin ia danganiba bar, adar dimiva
 tiariba akar.

Egh a faragha igharaz darazigh asighasighizi moghin,
 ia datirighin bar a gasighasikigh.

Ki Ikiavira Itir God, ki ivezir kuram a daning, a
 gasighasighasava ami,

kamaghin amizi, ia bar puv a damigh.

¹⁶ Ia bar Babilonia agifagh,

eghti gumazir dagheba oparitam ko, gumazir
 dagheba iniamiba puvatigham.

Eghti kantrin igharazir Babilonin itiba,

ia Babilonia gasighasizir gumaziba, me ian ati-
 atingam.

Egh me zuamira Babilon ategh uamategh uan kantribar
 mangegh,

uari uan gumamazibara me ko ikiam.”

Israelia ua deravira uan nguazim dapiagham

¹⁷ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Israelia mati sipsipin mam,

ezi nguibar maba mati laionba, me a gasighasighasa
 an agintisi.

Asirian atrivim faragha an suiragha aneme.

Egha ġin Babilonin Atrivim Nebukatnesar an aghariba ame.

¹⁸ Kamaghin amizi, ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, ki mikeme.

Ki fomira Asirian atrivim gasighasighizi moghin,
ki Babilonin atrivim ko an kantri gasighasigham.

¹⁹ Ki Israelia inigh, sipsipbar min men aku ua men danganimin izam,

eghti me Karmelin Mighsiam ko, Basanin Distrik ko, Efraimin Mighsiam ko, Gileatin Distrighin, dar grazibar amam.

Me puvira dar ami mangi naviba bar izevegham.

²⁰ Ezi ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin migei:

Dughiar kamin ki Israelia ko Judan ikiavira itir varazira,
kar ki taghizi deravira itiba,

ki men arazir kuraba ġin amadagham.

Eghti arazir kuratam ko osimtizir tam men ikian kogham.

Eghti gumazitam akatam me gasisi damuva avegham.”

Ikiavira Itir God bar pazivira Babilonia damigham

²¹ Ikiavira Itir God kamaghin Babilonian apanibav gei:

“Ia mangi Babilonia misogh.

Ia Merataimin nguazimin gumazamiziba ko, Pekotin nguazimin itir adarazi ko misogh.

Egh puv me misuegh men bizibagh asighasigh.

Ia nan akaba bar adar ġin mangi.

²² Midorozimin niginim, Babilonian nguazimin aven otoġh bar ekevegham,

eghti kantrin kam bar ikuvigham.

²³ Babilon mati haman mam, tintinibar nguazir kamin kantriba bar da misaraghariki.

Ezi datirighin ia Babilonin apaniba, kantrin kam
 apirigh, a gasighasikigh,
 datirighin haman kam bar misarighiregham.
 Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba an ganigh,
 bar digavir kuram damigh, bar moghiram ati-
 atigham.”

²⁴ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:
 “Babilon, ki nin suighasa azuazir mam ati,
 ezi ni a gifoziir puvati, a managh iti.
 Ki Ikiavira Itir God, ni nan apanim gami,
 kamaghin amizi, azuazir kam nin suiragham.”

²⁵ Ikiavira Itir God Babilonin aningaghe,
 egha uan midorozir biziba aven itir dipenimin tiar
 akam kuigha,
 midorozir biziba inigha azenan ize.
 Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, an Ekiam, a ingan-
 garir ekiar mam ua iti,
 a Babilonin kantri damuasa.

²⁶ Ia apanir saghon danganiba bar adar itiba, ia bar izi
 Babilonia misogh.
 Ia dagheba arizir dipeniba bar adagh asighasikigh.
 Egh Babilonin biziba bar ada inigh, tintinibar dar pozibav
 kinigh,
 mati gumaziba raiziaba aghora dar pozibav kini.

Ia bizitam ko gumazitam ateghti a ikian marki.

²⁷ Mati gumaziba bulmakaubav sozi moghin,
 ia Babilonin midorozir gumazir gavgaviba bar me
 misoghirarikigh.
 Ikiavira Itir God me gasighasighamin dughiam an otivasa,

kamaghin amizi, me bar moghira ikuvigham.

²⁸ Ia bar oragh!

Israelia ko Judan marasi, me Babilon ategha ara uamategha Saionin izi.

Me kamaghin mikimasa izi,

“Ikiavira Itir God, en God, a ivezir kuram isa gumazir an Dipenim gasighasiziba ikarvasi.”

²⁹ Ikiavira Itir God kamaghin Babilonin apanibav keme:

“Babilon bar puvira ifaghata na batoke, ki Israelian Godin Bar Zuezim.

Kamaghin amizi, ia gumazir barir pibar asa foziba, ia izi Babilon misogh.

Ia Babilon korogh deragh anevinigh.

Egh ia Babilonin tav ateghti an ari mangan marki.

Me igharaz darazigh asighasighizi moghin,

Ia pazi me damuva, bar me gasighasikigh.

³⁰ Ki ikiavira Itir God, ki guizbangira migei,

Dughiar kamin ia apaniba, Babilonian gumazir igiabav soghirarigham,

eghti me danganir uari akuvibar tintinibar iriv ikiam.

Egh ia Babilonin midorozir gumazibav soghti me arighiram.

³¹ “Babilon, ni oragh! Ni ifaghata uabi fer gumazimin min ami.

Ki ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim,

ki nin Ekiam,

ki guizbangira migei, Ki nin apanim gami.

Ki ni gasighasighamin dughiam otogha gifa, ki ivezir kuram ni daningam.

³² Babilon, ni kantrin akaba batozim,

ni irigh bar ikuvighti, gumazir ua ni gifueghamiba
puvatigham.

Ki avim nin nguibabar atighti,
eghti avir kam nin biziba bar dar isigham.”

³³ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a kamaghin
mikeme:

“Apaniba faragha Israelia ko Judaba bar me abira.
Egha apaniba me isa kalabus gati,
egh me ateghti me mangan me aghua.”

³⁴ Ezi men Akurvazir Gumazim, a gavgavir ekiam iti,
ezi an ziam kara, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar
Itim.

A men akuragh men apaniba abiragham.

Egh a dabirabir aghuim isi nguazir kamin gumaza-
miziba bar me daningam.

Eghti Babilonia puvatigham.

A me damighti me pazivira ikiam.

³⁵ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Babilonin kantri ikuvigham.

Eghti Babilonin gumazamiziba ko gumazir dapaniba
ko, fofozir gumaziba sara ikuvigham.

³⁶ Babilonin akam inigha izir gumazir ifavariba ikuvigh,
gumazir onganibar min otivigham.

Babilonin midorozir gumaziba ikuvigham, egh
me bar atiatigham.

³⁷ Babilonin hoziaba ko karisba
bar ikuvigham.

Eghti kantrin igharazibar midorozir gumazir Babilonin
akurvaziba,
me bar ikuvigham.

Me amizibar min otivigh gavgaviba
puvatigham.

Babilonian bizir bar aghuiba ikuvigham.

Apaniba izi bizir kaba inigh, ada ater mangegham.

³⁸ Asebar marvir guaba da nguibar kam gizifa.

Ezi Babilonia aser kabar gin ghua, dar atiatia gumazir onganibar min otifi.

Kamaghin amizi, aruem dughiar ruarimin Babilonian gan me inigh mangiti,

men faneba ko daghuriba bar misigham.

³⁹ Eghti kamaghira, gin izamin dughiar gumazitam ua Babilonin ikian kogham.

Eghti kaziar atiaba ko afiar atiaba ko poneba, darara ikiam.

⁴⁰ Ki fomira Sodomn nguibam ko Gomoran nguibam ko, nguibar aningin boroghira itiba saram asighasiki.

Ezi da nguibar kinibar otifi.

Ki lkiavira Itir God, ki mikeme:

Bizir kamra Idomin otogham,

eghti gumazitam an ikeghan kogham.

⁴¹ “Ia gan! Midorozir gumaziba notin amadaghan ikegha izasava ami.

Me bar gavgavigha atrivir aviriba ikia, egha bar saghon ti.

Egha me misoghasa midorozir biziba akira iti.

⁴² O Babilon, ni mati guivir dirim.

Ezi apanir kaba, me apangkuviba puvatizir gumaziba.

Me gumazir igharazibagh asighasighasa bar ifonge.

Me barir piba ko barir afuziba suisi.

Me hoziabar apiagh iziti, niginir ekiam otivam.

Mati ongarim gigim gira tingazi.

Egh me uari darigh mitivigh iki, egh Babilon ko misogh-sivira ikiam.

O Babilon, ni mati guivir dirim.

⁴³ Babilonin atrivim apanir kabar eghaghanim baraghti me iziti,

an atiatigh egh agharapaniba bar an amiragham.

An atiatigh nighnighiva avegh, egh an ararem mati, amizim borim batasa mizazir ekiam isava arai.

⁴⁴ “Mati laionba sipsipbagh ami moghin,

ki zuamira Babilonia men nguazimra me batuegham.

Laion Jordanin Fanemin boroghin itir ruarir pizimin ikegha, otogha ghua

sipsipba graziba apa itir danganir aghuimin men agintisi.

Ezi ki gumazitam amiseveghti,

a nguazir kam gativagh an ganam.

Ki kamaghin damuamin dughiamin,

gumazir manam na ko ga akamin uaning misogham?

Ezi tina nan min gavgavir kam iti?

Eghti gumazir sipsipbar garir manam na ko apanim damuam?

Bar puvatigham.

⁴⁵ Ia deraghvira kuaribar arigh, bizir ki Babilonin kantri damuasa nighniziba baragh!

Ki uaghan gumazamiziba ko boriba sara bar me batuegham,

mati laion sipsipba, bar me misuegha, dar kuaba amikirvagha zui.

Ezi Babilonin kantri uabi,

ki damuamin bizim bagh digavir kuram damigham.

⁴⁶ Apaniba Babilon iniamin dughiamin,

mikimkizim nguazimin otoghti niginir ekiam otogham.

Eghti Babilonian ararem otoh ekevegh mangiti,
 Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bar a baragham.”

51

Ikiavira Itir God
 Babilonin apanim gami

¹ *Ikiavira* Itir God kamaghin mikeme:

“Ki tarazir nighniziba feghti me bizir aviribagh
 asighasigham,
 egh me mati aminir gavgavimin min izi,
 Babilonin kantri ko an itir gumazamiziba sara
 misogham.

² Ki gumazitaba ameghti me izi aminim raiziabar mise-
 vibagh ivarazi da ghuezi moghin Babilonia giver-
 agham.

Me aminimin min an nguazimin a giveragh an biziba
 bar da batuegham.

Me a gasighasighamin dughiam,
 me tintinibar danganibar bar otivigh izi a
 gasighasigham.

³ Ia Babilonin apaniba, ki kamaghin ia migei,

Ia zuamira Babilonin midorozir gumazibav sogh.

Me tighar uan midorozir korotiabar aghuva, egha tighar
 uan pibar afam,
 ia Babilonin gumazir igiaba ko midorozir gumaziba
 bar me gasirarikigh.

Ia men tav ateghti a ikian marki.

Bar markiam.

Ia bar moghira me agifagh.

⁴ Ia uan barir afuzibar Babilonia gasiti,

me arighiri kuaba tintinibar Babilonin kantrin tu-
 avibar iregham.”

⁵ Israelia ko Judaba faragha uan nguazimin itir dughiamin,
me Israelian Godin Bar Zuezimin damazimin arazir
kurar aviribagh ami.

Ezi Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, an akirim ragha
me gasarazir puvati,
egha me ataghizi me mati amizir paba ovengezibar
min pura itir puvati.

⁶ Ia Israelia ko Judaba, ia arimangegh deraghvira ikiam.
Puvatighti, ia Babilonian tongin iki, men osimtizim
bangin me ko ikuvigham.

Datirighin Ikiavira Itir God, Babilonin arazir kuraba bagh
ivezir kuram a daningamin dughiam.

Kamaghin amizi, ia zuamira Babilon ategh mangi.

⁷ Ikiavira Itir God fomira nguazir kamin kantriba, izevir
kuram isi bar adar aningasa,
ezi Babilonin kantri an ingangarir kam gami.

Babilon golin kavin mamin min Ikiavira Itir Godin da-
farimin iti.

Egha kantrin igharazibagh amima, me kavin kamin
wain ame.

Egha me datirighin tintinibar ongani.

⁸ Eghti Babilon uabi zuamira irigh ikuvigham.

Kamaghin amizi, ia a bagh aziva an apangkuv.

Ia mangi a bagh marasinba inigh, an duabar aghuighti da
akumigham.

Eghti a ti ua deragham.

⁹ Eghti Israelia ko Judaba an aven iki kamaghin mikimam,
“E kalabuziar gumazamiziba pura Babilon damuti, a ua
deraghasa,
ezi a ua deragha otozир puvati.”

51:5: Aisaia 54:7-8; Jeremaia 33:24-26; Hosea 4:1-2
Mogomem 17:2-4; 18:3

51:9: Akar Mogomem 18:5

51:7: Akar

Egh me gin kamaghin mikimam,

“Marki. E fo, Babilonin osimtizim a bar ekefe, egha overiamin pin ghuavanabo.

Eghti Ikiavira Itir God bar pazivira Babilon damuam.

Kamaghin, e Babilon ategh uamategh vaghvagh uan nguibabar mangam.

¹⁰ Ikiavira Itir God Babilon gasighasiki,

ezi arazir kamin a en gumazamizibar arazir aghuiba azenim gati.

Aria, e Saionin mangiva,

Ikiavira Itir God, en God amizir bizibar gun mikimam.”

¹¹ Ia Babilonin apaniba, ia midorozim bagh mangisi

uan afuziba aminiva, oraba ini.

Ikiavira Itir God ghaze, Babilonia an Dipenim gasighasiki,

ezi a ivezir kuramin me ikarvaghasa.

Egh a Midian atrivibar nighniziba feghti, me Babilonia misogham.

A tuavir kamra, bar Babilon gasighasigham.

¹² Ia apaniba, ia nir avizir ababanim ghufeghti,

midorozir gumaziba mighvira misogh,

Babilonin nguibar ekiamin divazim akarika.

Ia midorozir gumaziba arighti, me nguibar ekiam bagh

arav iki,

egh uan ingangarim deragh a damu.

Ia midorozir gumazibav kemeghti me mangi mongegh,

Babilonia misoghsi damu iki.

Ikiavira Itir God, Babilonin gumazamizibagh

asighasighasa mikemegha gifa,

egh a datirighin a bizir kam damuasa.

¹³ O Babilon, ni dipar aviriba ko bizir aghuir bar aviriba nin nguibamin iti.

Ezi ni ikuvamin dughiam a roghira izegha gifa.

Nin ikirimirim mati tretin mam,
me datirighin aneghorasava ami.

¹⁴ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, a guizbangira uan ziamin pin arigha mikeme.

A kamaghin mikeme:

“O Babilon, ki apanibar gumazir okoruar avirim inigh iziti,
me ni misogh, ni dikabiragham.

Me nin nguazim gizivagham, mati odezir okoruam.

Egh me ni gafiragh ni abinamin dughiamin,
me bar akuegh pamtemin dimam.”

Godin ziam fer ighiam

(Jeremaia 10:12-15)

¹⁵ Ikiavira Itir God uan gavgavimin nguazir kam inigari.

A uan nighnizir aghuimin nguazir kam isa uan danganimra anetizi, a gavgafi.

A uan fofozimin overiamin ingara an onegha gifa.

¹⁶ A tiarim akarigha migeima, overiam bar pamtemin tingazi.

Ezi ghuariar piziba nguazir otevirar migha iza,
egha uari akufa.

God onimaribagh amima,
da taghtazima amozim izaghiri.

Egha aminim asirafima,
a uan danganim ataghiragha iza.

¹⁷ Ezi gumazamiziba, me bar onganigha bizitam gifozir puvati.

Gumazir marvir guaba golin dar ingariba,

me bizir me ingarizir kaba bagh bar aghum-sigham.

Kar guizin godba puvati.

Marvir guar kaba, da aminir datirighin en ikia angamira itir kam puvati.

¹⁸ Kar me dibovir akabav kimasa pura ingarigha arighizir bizir kiniba.

Eghti Ikiavira Itir God, me tuisighamin dughiam iziti, me bar ikuvigham.

¹⁹ Ezi Ikiavira Itir God, a Jekopin ovavir boribar God, a uabi biziba bar dar ingari.

Egha bizir kabar min garir puvati.

A Israelia amisevezi me an adarazira iti.

An ziamra kara:

Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim.

Babilon mati Ikiavira Itir Godin ifanim

²⁰ Ikiavira Itir God kamaghin migei:

“Babilon, ni mati ki misoghasa inizir bizir mam, ni nan ifanim min iti.

Ki ni inigha, kantrin aviriba misaragharigha,

egha nguibar gavgavir aviribagh asighasiki.*

²¹ Ki ni inigha midorozir hoziaba, ko gumazir hoziabagh apiaziba amisaraghariki.

Ki ni inigha, midorozimin karisba ko, gumazir karisbar suiziba saram asighasiki.

²² Ki ni inigha, bar gumaziba ko amiziba amisaraghariki.

Egha gumazir igiaba ko gumazir ghuriba, ki bar me amisaraghariki.

* **51:20:** Fofozir gumazir aviriba kamaghin nighnisi, ves 20in ikegha ghua ves 23, akar kaba Babilonin gun migei. Ni Jeremaia 50:23in an gan. Ezi gumazir maba kamaghin nighnisi, a gumazamizir igharazibar gun migei.

Egha gumazir igiaba ko amizir igiaba, ki bar me amisaraghariki.

²³ Ki ni inigha sipsipba ko me geghuva men garir gumaziba sara misaraghariki.

Ki ni inigha bulmakaun ainba mikirvagha nguaziba abiziba ko, dar ghuaviba sara misaraghariki.

Egha ki ni inigha gavmanin gumaziba ko, gumazir dapaniba amisaraghariki.

²⁴ “Egha ki Ikiavira Itir God, ki mikeme, Babilonian arazir kurar me Saionin amiziba bar, ki ada ikarvagh ivezir kuram me daningam.

Eghti ia Israelia ko Judaba, ia bizir ki damuamin kabar ganam.

²⁵ “Babilon, ni oragh. Nin gavgavim bar ekevegha mati mighsiar ekiam,

egha nguazir kamın danganiba bar adagh asighasiki.

Ezi bar guizbangira, ki Ikiavira Itir God, ki nin apanim gami,

ki uan gavgavim itir dafarimningin nin suiragh, ni isi davarir konimin ni akunighti,

ni poghpogh magiri nguazimin otoghti, avim bar ni agivagham.

²⁶ Eghti gumazitam dipenimin mikebamin asisi, nin aven dagiatam inighan kogham.

Gumazitam uan dipenimin ingarsi, dipenim aterir dagiatam, nin aven a inighan kogham. Puvati.

Ni bar ikuvigh kamaghira ikiam.

Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

Apaniba izi Babilonia misogham

²⁷ Ia kantrin aviribar tongin akaba amang,

- egh nguaziba bar dar gumazamizibar tongin sigham
 givi,
 eghti me Babilonia misoghsi biziba akir.
 Ia Araratba ko, Miniba ko, Askenasba, men diaghti me izi.
 Egh midorozim bagh gumazir ekiar tam amisefegh.
 Midorozir gumaziba uan hoziabar apiagh,
 egh odezir okoruamin min izam.
- ²⁸ Egh uaghan Midian atriviba ko, gumazir dapaniba ko,
 gumazamizir Midian gavman gativagha an gariba,
 ia men diagh.
 Ia kantrin avirir me gativibar gumazibar amuti,
 me bar izi Babilon misoghsi biziba akir.
- ²⁹ Ikiavira Itir God Babilon gasighasighasa mikemegha
 gifa,
 egh a damighti a danganir kinimin otogham,
 eghti gumazitam ua an ikian kogham.
 Eghti Ikiavira Itir God ingangarir kam damuamin dughi-
 amin,
 mikimkizir dafam nguazim bativira ikiam,
 mati gumazim mizazir bar kuram isima
 mikarzim a gasi.
- ³⁰ Babilonin midorozir gumaziba midorozim ategh, mi-
 dorozir dipenir gavgavimin aven ikiam.
 Egh me amizibar min ikiva, gavgaviba puvatigham.
 Apaniba Babilonian dipenibar apongiva,
 egh nguibabar divazibar tiar akaba akaram.
- ³¹ Gumazir akaba inigha izir aviriba, ivemar mangi ivivigh
 Babilonin atrivim mikimam,
 Abuir gumazir kaba izi a mikim suam,
 Apaniba nin nguibar ekiamin danganiba bar ada
 inigha gifa.
- ³² Apaniba dipabagh iregh vongin mangamin tuaviba
 inigh,

tintinibar dakarabar itir ighurunibar apuegham.
Eghti Babilonin midorozir gumaziba bar puviram atiatigh,
egh tintinibar onanigham.

³³ Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, Israelian God, a kamaghin mikeme:
“Babilon, a guivir dirimin min iti.
Eghti mati gumaziba raizin daghem iniasa a dikabiri moghin,
apaniba a dikabinigham.
Ezi ingangarir kam damuamin dughiam,
a roghira izegha gifa.”

³⁴⁻³⁵ Ezi Jerusalemin nguibar ekiam kamaghin migei:
“Babilonin Atrivim Nebukatnesar puvira na misoke, mati a na apava bar na agifa.
A mati aser mam bar na tuavareme.
Egha nan bizir aghuibar uan navim gazuima a izifa.
Ezi ki mati itarir mam, an amegha givazi, dagher nataba an itir puvati.
Egha gin a bar na disi.
Babilonia bar nan mikarzim gasighasiki, ezi nan ghuzim ire.
Kamaghin amizi, me osimtizim iti,
ezi Ikiavira Itir God men osimtizir kam ikarvagham.”

Ikiavira Itir God, ivezir kuram isi Israelian apanibar aningam

³⁶ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin migei:
“Jerusalem, ni oragh!
Bar guizbangira, ki nin akuragh Babilonia ni gamizir osimtizim ikaragh.
Ki Babilonian faneba ko dipavsiziba bar dar amighti, da dakegham.

- ³⁷ Ki Babilon gasighasighti, an dagiar pozibara ikiam.
 Eghti an afiar atiabar danganimin otoghti,
 gumazamiziba an puvatigham.
 Eghti gumazir igharaziba ian ganigh,
 akirim ragh ia gasi, dibovir akabar ia mikimiva,
 bar digavir kuram damigh puviram atiatingam.
- ³⁸ Eghti Babilonia laionbar min tiariba akar dimdiar kuram damuam.
 Me laionin nguziba asizibar amasa puvira aroi moghin damuam.
- ³⁹ Ezi ki Ikiavira Itir God, ki guizbangira migei:
 Men naviba arazir kurabar amusi dikavamin dughiamin,
 ki isar ekiatam me bagh a damighti,
 me dipar onganir aviribar amiva, bar ikuvigham.
 Egh me gin dakuv onganigh,
 egh ua dikavighan kogham.
- ⁴⁰ Mati gumaziba sipsipin nguziba ko, sipsipin apuriba ko, memen apuribagh ami moghin,
 ki men aku danganir me misoghti me arimighiramimin mangam.”
- ⁴¹ Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:
 “Ia bar gan! Nguazir kamin gumazamiziba bar ziar ekiam isa Babilonia ganidi,
 ezi apaniba izi a misogh, a iniam.
 Kantrin Igharazibar Gumazamiziba an ganigh,
 digavir kuram damigham.
- ⁴² Apaniba Babilonia avaragham,
 mati ongarim dipiraghira iza bar gigim avara.
- ⁴³ An nguibar ekiaba bar ikuvigham.
 Eghti kantrin kam danganir dakightizir kinimin min ikiam.

Eghti gumazamiziba an ikian koghiva,
a daruan kogham.

⁴⁴ Ki mizazim Bel gasegham, a Babilonin asem.

Ki a damighti bizir a tuavaremeziba, uam a dar
migham.

Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba uam an izan
kogham.

Eghti Babilonin divazir ekiam bar akarighirigham.†

⁴⁵ “Ia nan gumazamiziba, ia Babilon ategh aregh.

Ia vaghvagh aregh deraghvira ikiam.

Ki Ikiavira Itir God, ki puv Babilonian aningaghe.

Kamaghin, ki ti ia ko me saram asighasigham.

Kamaghin, ia zuamira ari mangegh.

⁴⁶ Ia tintinibar akar nguazir kamin otiviba baragh,

ian naviba digavir kuram damuti

ia atiatingan marki.

Ia orazima, azenir mamin akar mam oto, ezi azenir
igharazimin akar igharazim oto.

Me midorozir ekiaba otivir akabav gei, ezi atrivir
mam atrivir igharazim misosi.

⁴⁷ Ki dughiar mam amisefe, egh dughiar kamin,

ki Babilonin nguibamin asebar marvir guabagh
asighasigham.

Eghti Babilonin nguibam bar aghumsigham.

Eghti apaniba izi Babilonin gumazir aviribav
soghirarighti,

† 51:44: Babilonia kantrin igharazibar bizir aghuir aviriba inigha ghua ofabar min da isava uan asebagh aningi. Ni ves 34-35in an gan. Aser kam mati bizir aghuir kaba tu-avareme, eghti datirighin Ikiavira Itir God a damighti a uam adar mighti, gumazir igharaziba ua uan biziba iniam.

men kuaba tintinibar Babilonin nguazim giregh ikiam.

⁴⁸ Ki Ikiavira Itir God, ki ghaze,

Bizir aviribagh asighasizir gumazir maba,

me not ategha Babilonia misoghasa izi.

Kamaghin, overiam ko nguazim, ko aningin itir biziba,

da Babilon iramin dughiamin bar akongegham.

⁴⁹ Babilonin arazir kamra,

Israelia gamizi moghira, a ikuvigham.

Ezi kantrin aviriba Babilonin agharimin ariaghire.”

⁵⁰ Eghti ia Israelia, Babilonia ia gasighasighizir puvatizir

darasi, ia zuamira Babilon ategh ari mangegh.

Guizbangira, ia uan nguibamin saghon iki,

egh ia Ikiavira Itir God ginighnigh.

Egh ia Jerusalem bakinighnighan marki.

⁵¹ Egha datirighin ia kamaghin migei:

“E bar aghumsiki.

Kantrin Igharazibar Gumazamiziba Ikiavira Itir Godin

Dipenimin anogoroghezir danganimin aven ghue.

Egha me akar kurabar e mikeme.

Kamaghin amizi, e bar aghumsiki.”

⁵² Ikiavira Itir God kamaghin mikeme:

“Ki dughiar mam amisefe, ezi dughiar kamin, ki

Babilonian kantrin asebar marvir guabagh

asighasigham.

Egh Babilonin danganiba bar, gumazir aviriba mi-

dorozimin mizaziba iniva, puram arangam.

⁵³ Eghti Babilon ti overiamin ghuanabogh, egh mi-

soghamin danganir gavgavimin ingarighti,

ki gumaziba ameghti, me izi a gasighasigham.
 Ki Ikiavira Itir God, ki mikemegha gifa.”

⁵⁴ Ararer ekiam Babilonin otogham.

Apaniba bar pazivira Babilonin kantri
 gasighasigham.

Eghti niginir ekiam otogham.

⁵⁵ Eghti apanir aviriba izi Babilonia misogh, niginir ekiam
 damuam,

mati ongarimin niginim.

Ikiavira Itir God bar pazivira Babilon gasighasighasa,
 egha an akar arozim dukumasava ami.

⁵⁶ Gumazir bizibagh asighasiziba, me izi Babilon misogh
 me dikabiragham.

Egh me Babilonin midorozir gumaziba kalabus
 darigh,

men piba apirarigham.

Ikiavira Itir God, a Godin guizbangin iveziba ikarvazim.

Egh guizbangira a Babilonian arazir kuraba bagh
 ivezim me daningam.

⁵⁷ Atrivir kam, an ziam, Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar
 Itim, kamaghin mikeme:

“Ki Babilonin gumazir dapanibar amighti, me wainin
 dipabar ameghiva onganigham.

Kar fofozir gumaziba ko, gumazir ekiaba ko, gavmanba ko,
 midorozir gumaziba.

Me daku onganigh, ua dikavighan kogham.

⁵⁸ Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ki ghaze:

Apaniba Babilonin kantrin ekiam avinizir divazir gav-
 gavim tintinibar an akararighti,

an divazir otevitam ikian marki.

Egh an tiar akar ekiabar apongegham.

Bizir kam kamakin. Kantriba bar dar gumazamiziba pura ingari.

Eghti bizir me ingariziba, da bar isigham.”

Jeremaia Babilonia bagha akam amada

⁵⁹ Ezi namba 4in azenimin Sedekaia Judan atrivimin itir dughiamin, Jeremaia akar mam Babilonin anemada. Ezi dughiar kamin, Atrivim Sedekaia Babilonin mangasava amima, Seraia a ko mangasa. Seraia a Nerian otarim, egha Masean igiavotarim. An atrivimin ingangarir gumazim. Jeremaia akar kam isa a ganingi. ⁶⁰ Jeremaia bizir kurar bar Babilonin otivamiba bagha akam akinafarimin an osiri, kar akar Ikiavira Itir God a ganingiziba. ⁶¹ Ezi Jeremaia kamaghin Seraia migei, “Ni mangi Babilonin otoghamin dughiam, ni akar kaba bar adar ponegh. ⁶² Egh ni kamaghin God ko mikim, ‘O Ikiavira Itir God, ni nguibar kam gasighasighasa mikemegha gifa, eghti gumazitam ko asizitam an ikian kogham. Eghti dughia bar zurara danganir kam pura ikiam.’ ⁶³ Seraia, ni akinafarir kam diponegh God ko mikemegh, dagiatam akinafarir kamin a righiva anakunighti, a Yufretisin Fanemin magirigh. ⁶⁴ Egh ni kamaghin Ikiavira Itir Godin akam akun, ‘Ki Ikiavira Itir God, ki bar Babilon gasighasigham. Babilon akinafarir kamin min magiram, egh uam otoghan kogham.’”

Jeremaian akam iza kagh tu.

Apaniba Jerusalem gasighasizir eghaghanim

52

(Sapta 52)

Babilonia Jerusalemia misogha men nguibar ekiam ini
(2 *Atriviba* 24:18--25:7; *Jeremaia* 39:1-10)

¹ Sedekaia 21plan azeniba ikia, Judan atrivimin oto. Egha 11plan azenibar Jerusalem in atrivimin ike. An amebam, Hamutal, a Jeremaian igharazimin guivim, a Lipnan nguibar ekiam in gumazir mam. ² Sedekaia, Jehoiakim in arazibar gin ghua, egha Ikiavira Itir God in damazim in arazir kurabagh ami.

³ Judaba ko Jerusalemian arazir kuraba Ikiavira Itir God gamizi, a bar men aningaghe. Egha Ikiavira Itir God gumazamizir kaba bar me batoghezi, me an guamin saghon ghue.

Ezi gin Sedekaia, Babilonin atrivim, a gativagh an ganan a bar aghua, egha a uam an apengan itir puvati.

⁴ Egha namba 9 in azenimin Sedekaia atrivimin ikia ghua, namba 10 in iakinimin otogha ghua namba 10 in iakinir kamin aruemin oto. Ezi Babilonin Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba bar dar akua iza Jerusalem avinigha, nguibam iniasa misosi. Me Jerusalem korogha, ghua temeba okegha iza nguibar ekiam in divazir gavgavimin boroghira dar pozim mikini. Egh me nguazim adav kinighti, da figh ghuavanaboghti, me mangi dagh isin mitivigh nguibar ekiam ko misogham.

⁵ Me azenir vamira ko akuamin Jerusalem avinigha iti. Ezi Sedekaia 11plan azenibar atrivimin iti, ⁶ ezi an namba 4 in iakinimin otogha ghua, namba 9 in aruem otozi, men dagheba bar gifa. Kamaghin amizi, Jerusalem in gumazamiziba mitiriam bar puv men azi. ⁷ Dughiar kamin Babilonia divazim in vuer mam akarigha Jerusalem in aven ghue. Ezi Atrivim Sedekaia Jerusalem in midorozir gumaziba koma are. Me dimagarim in suebar ghuava atrivimin dagher azenimin otivigha ghua, danganir divazir

pumuning uaning isasuiragha itir tiar akar kamin ghua, Jerusalem in nguibar ekiamin otivigha ghue. Egha me Jordan in Fanemin danganir zarimin ghuaghilir tuavimin zui. ⁸ Ezi Babilonin midorozir gumaziba Atrivim Sedekaian agiragha ghua Jerikon nguibar ekiamin borogh in itir danganir zarimin a bato. Ezi Sedekaian midorozir gumaziba anetegha, ara tintinibar ghue.

⁹ Ezi Babilonia Sedekaian suiragha a inigha Babilon in atrivim bagha ghu. Ezi dughiar kamin Atrivim Nebukatnesar Riplan nguibamin iti, an Hamatin nguazimin aven itir nguibam. Ezi Nebukatnesar uan kotin aven Sedekaian gara egha ghaze, Sedekai a uan arazir kurar an amizimin ivezim iniam. ¹⁰ Ezi Babilonian atrivim Riplan nguibamin ikia Sedekaian otariba inigha, Sedekaian damazimin bar me misuaghariki. Egha a uaghan Judan gumazir dapaniba me misuaghariki. ¹¹ Egha atrivim mikemezi, me Sedekaian damazimning asi, egha an suemning ko dafarimning senin ada ikegha, a inigha Babilon in ghu. Egha a isa kalabus gatizi a ikia ghua areme.

Babilonia Jerusalem gasighasiki

(2 Atriviba 25:8-17)

¹² Nebukatnesar Babilon in atrivimin itima, ezi an namba 19 in azenim otogha ghua an namba 5 in iakinimin, an namba 10 in dughiam oto. Ezi dughiar kamin, Nebusaradan, an atrivimin garir midorozir gumazibar gumazir dapanir faragha zuim, a dikavigha Babilon in atrivimin ingangarim gativagh an ganasa Jerusalem in ize. ¹³ Egha a Ikiavira Itir God in Dipenim ko Judan atrivimin dipenim ko, Jerusalem in gumazir aruabar dipeniba sara, a bar dagh aponge. Babilonian dipeniba bar, a vaghvagha

dagh aponge. ¹⁴ Babilonian midorozir gumazir Nebusaradanin gin zuiba, me bar moghira Jerusalem avinizir divazim gasighasigha bar anekaraghariki. ¹⁵ Nebusaradan gumazamizir Jerusalem in ikiavira itiba inigha ghua, Babilonin kalabus gati. Men marasi, onganarazibagh amir gumazamiziba. Egha a uaghan Judan faragha Jerusalem ategha ara ghua an gara, a ko ikezibar akua, me inigha Babilonin kalabus bagha ghue. Egha fofozir gumazir bizir igharagha garir aviriba akiribar akua, Babilonin kalabuziabar min me inigha ghue. ¹⁶ Egha Nebusaradan, gumazamizir onganarazibagh amir marazi ataghizi, merara Judan nguazimin ikiavira iti. Egha a me migia ghaze, ia wainin azeniba ko, azenir igharazibar gan iki.

¹⁷ Egha Babilonia ghua Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghuegha, brasin guarir akiniba ko, tengin doziba pin da afasa brasin ingarizir osazariba apiraghariki. Egha me uaghan tengin dipar ekiar me brasin ingarizim abiki. Israelia fomira kamaghin a dibori, "Ongarim." Egha me brasin kaba bar da inigha Babilonin ghue. ¹⁸ Babilonia uaghan averenim iniamin itariba ko, savolin muziariba ko, lamba munger biziba ko, itarir ofan ghuzibar arighamiba ko, pauran mughuriar aghuim zuiba tuer itariba ko, Judaba Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven, ingarasa amizir brasin biziba sara me da ini. ¹⁹ Egha Nebusaradan uaghan bizir gumaziba gol ko silvan ingariziba ini, kar itarir muziariba ko, itarir avim ateriba ko, ofan ghuziba arizir itarir ekiaba ko, mineba ko, lamin aghoriba ko, itarir pauran mughuriar aghuim zuir tuezir itariba ko, wainin ofabar arighamin itarir ekiaba sara ini.

²⁰ Atrivim Solomon fomira bras inigha guarir akinir kamning ko, tengin ekiar me kamaghin diborim "Ongarim," adar ingari. Egha uaghan a bras inigha bulmakaun

12plan nedaziba tengin ekjar kamin apengan itimin ingara, egha wilkarin itarir ekjar dagh isin darighamibar ingari. Ezi Solomon mikemezi, me bizir kaba isa Ikiavira Itir Godin Dipenimin ada ariki. Ezi brasin kabar osimtizim bar ekefe, eghti gumazitam dar osimtizim gifofoghsi, da isi skel tam darighan iburagham. ²¹⁻²² Gumaziba fomira ababanir vamiran brasin guarir akinir kamningin ingari. Aningin ruarimning 8 mitan tu, ezi aningin arozimning 5 mita ko 30 sentimitan tu. Me dipenir akinir pumuning paip brasin ekiamningin min aningin ingari, ezi bras mitemegha an mitiam, 7 sentimita ko akuamin tu. Egha guarir akinimning dapanimning, me brasin aningin ingari, ezi dipenir akinir kamning mong ekefe. Ezi dapanir pin ghuavanadim 2 mita ko 20 sentimitan tu. Ezi me bras inigha iver nuzimin min anesingi, mati temer pomigranetin oviziba. Me pomigranetin kaba tintinibar iver nuzimin min da ike. Egha me guarir akinir kamningin dapanimning gighuigha, aning asingi. ²³ Guarir akinimning vaghvagha 100plan pomigranetin oviziba aningin dapanimningin iti. Egha 96plan pomigranetba aningin 4plan miriaba iti.

Judaba ghua Babilonin kalabusin iti

(2 Atriviba 25:18-21)

²⁴ Nebusaradan, Babilonian gumazir dapanir faragha zuir kam, an ofan gamir gumazibar dapanim Seraia, ko Seraian apengan itir gumazim Sefanaia, ko Godin Dipenimin tiar akamin garir gumazir 3plan igharaziba sara ini. ²⁵ Egha Jerusalem, gumazir dapanir Jerusalem midorozir gumazibar garim ini. Egha nighniziba Judan atrivim ganidir gumazir 7pla ini. Egha a Judan midorozir gumazibar gumazir dapanibar akinafariba osirir gumazim ini, kar gumazir gumaziba isima, me midorozir gumazibar otivim. Egha a 60plan gumazamizibar garima me

Jerusalem in ikiavira iti, ezi a uaghan me ini. ²⁶ Egha Nebusaradan gumazamizir kaba bar me inigha Babilonin atrivim bagha Riplan nguibamin ghu. ²⁷ Kar Hamatin nguazim. Ezi atrivim mikemezi, me gumazir kabav soghezi me ariaghire.

Babilonia kamaghin amigha, me gin Judan igharaziba inigha ghua Babilonin kalabus gati. ²⁸ Nebukatnesar inigha ghua kalabus gatizir gumazamizibar dibobonim, a kamakin: Namba 7in azenimin an atrivimin itir dughiam, a Judan 3,023plan gumazamiziba ini. ²⁹ Egha a namba 18in azenimin atrivimin itir dughiamin, a 832plan Jerusalemian gumazamiziba ini. ³⁰ Ezi a namba 23in azenimin atrivimin itir dughiamin, gumazir dapanir faragha zuim, Nebusaradan, Judan gumazamizir 745pla inigha kalabus gati. Me bar moghira men dibobonim, 4,600plan gumazamiziba.

*Babilonin atrivim, a kalabusin Atrivim Jehoiakin firi
(2 Atriviba 25:27-30)*

³¹ Judan Atrivim Jehoiakin, Babilonin 37plan azenibar kalabusin itima, Evil Merodak, Babilonin atrivimin oto. Egha azenir kamin aven an namba 12in iakinim otogha ghua, namba 25in aruemin otozi, Evil Merodak Jehoiakinin apangkuvigha, kalabusin anegifa. ³² Evil Merodak arazir aghuimin a gamua, ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ganingi, ezi an dabirabir kam atrivir igharazir Jehoiakin ko Babilonin kalabusin ikezibar dabirabim gafira. ³³ Kamaghin amizi, Jehoiakin ua kalabuziar korotiaba azuir puvati. Egha a zurara dughiaabar Babilonin atrivim ko apiav ikia apa ghua, Jehoiakin aremezir dughiamin tu. ³⁴ Babilonin atrivim mikemezi, me dughiaabar dagiaba isa Jehoiakin ganidi, eghti a deraghvira ikiam. Me kamaghiram amua ghua, Jehoiakin aremezir dughiamin tu.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir Ghurim ko
Igiam
The Holy Bible in the Aruamu language of Madang Province,
Papua New Guinea, 2020 Edition
Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins long
Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-03-04

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Oct 2021 from source files dated 19 Oct 2021

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea